

24

GOSPODARSKA,
KULTURNA IN
ZGODOVINSKA
KRONIKA

ZBORNIK
OBČIN

GROSUPLJE
IVANČNA GORICA
DOBREPOLJE

Grosuplje 2006

ZBORNİK OBČIN

GROSUPLJE

IVANČNA GORICA

DOBREPOLJE

GOSPODARSKA, KULTURNA IN ZGODOVINSKA KRONIKA

24

GROSUPLJE 2006

ZBORNİK OBČIN GROSUPLJE, IVANČNA GORICA, DOBREPOLJE

Izdaja skupina občanov. Ureja uredniški odbor: France Adamič, Ivan Ahlin, Mihael Glavan, Ivan Grandovec,
Roža Kek, Tine Kurent, Jožef Marolt, Jakob Müller, Danijel Zupančič.

Glavni urednik

dr. Mihael Glavan

1295 Ivančna Gorica, Stična 140, tel. (01) 78 77 232

Odgovorni urednik

Ivan Ahlin

1290 Grosuplje, Taborska 17, tel. (01) 78 71 117

Lektor in korektor

Jakob Müller

Računovodska in administrativna dela

Rezka Bučar

Naslov uredništva in uprave: 1290 Grosuplje, p. p. 29

Transakcijski račun pri Novi Ljubljanski banki d.d., Ljubljana, št.: 02022-0017633881

Zbornik izhaja s prispevki vseh treh občin in podjetij, ki so navedena v oglasnem delu

Grafična priprava in tisk

Partner graf d.o.o., Grosuplje

Kolodvorska 2, tel.: (01) 786 11 77

Naklada

800 izvodov

VSEBINA

ZBORNIK OBČIN GROSUPLJE, IVANČNA GORICA, DOBREPOLJE, 24

PODROČNA ZGODOVINA

France Adamič: Mala kronika občine Grosuplje (6)	5
Anka Vidovič Miklavčič: Občine Krka, Stična, Št. Vid pri Stični, Višnja Gora in Videm-Dobrepolje v obdobju 1929-1941	17

NAŠE OBČINE IN OBČANI

Janez Lesjak: Občina Grosuplje v obdobju 2004 do 2005	29
Jernej Lampret: Občina Ivančna Gorica v letih 2004 do 2005	37
Anton Jakopič: Občina Dobrepolje v letih 2004-2005 predvsem v znamenju iskanja dodatnih virov za investicije	41
Ivan Ahlin: Nekaj podatkov iz popisa prebivalcev leta 2002	47
Ivan Grandovec: Tovarna, ki je dala pečat dobrepoljski dolini	65
Stane Škulj: 80 let Stolarne Dobrepolje	75
Tina Shawish: Gradnja doma za starejše občane na Vidmu	79
Jožef Marolt: Anton Pečnikar 70 let ter Pivnica in pivovarna Anton	81
Štefan Plankar: Veliko več kot le dobra pekarna	85

ZNANOST, KULTURA IN KNJIŽEVNOST

Jakob Müller in Marija Janežič: Naši ljudje in kraji v Slovencu (nadaljevanje)	87
Milan Jevnikar: Opis glasbenega dogajanja v Višnji Gori v preteklem stoletju	113
Mihael Prijatelj: Šentpavelski govor in Slovar slovenskega knjižnega jezika	127
Ana Fabjan: Dvorec Ganitschhof - Gajnišče in ne Gomnišče	135
Leopold Sever: Sledovi življenja iz preteklih geoloških dob	139

KRONIKA, JUBILEJI, KULTURNI DOGODKI

Mihaela Steklasa: Janez Miklič (Brdavsov Ivan) - osemdesetletnik	161
Tine Kurent: Izšla je še ena knjiga o Louisu Adamiču	163
Jožef Marolt: Razstava likovnih del Gorana Horvata v Kogast d.d.	165
Ana Fabjan: Znanstvenica z Malega Vrha pri Šmarju Sapu	167
Mihael Glavan: Odšli so	169

GRADIVO

Drago Samec: Bibliografija domoznanskih publikacij občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje za leti 2004 in 2005	173
Marija Samec: Bibliografija člankov občin Dobrepolje, Grosuplje in Ivančna Gorica za leti 2004 in 2005	199
Grosuplje - mesto	227

PODROČNA ZGODOVINA

MALA KRONIKA OBČINE GROSUPLJE (6)

*France Adamič+ **

BOŠTANJSKI GRAD

Višnjegorsko posest so v 13. stoletju razdelili na več samostojnih enot. Od leta 1223 do 1233 so bile oblikovane posesti praproške graščine, šmarske župnije in stiškega samostana. Leta 1468 je kralj Ferdinand dovolil kranjskemu deželnemu upravitelju **Jakobu pl. Lambergu**, da na mestu starega gradišča, imenovanega Gradec - Burgstall, zgradi grad z imenom Weissenstein - Boštanj. Zemljišče je pripadalo srenji sosednjih vasi: Zagradca, Velikega in Malega Mlačevega ter Šmarja. Pri tej odločitvi je prišlo do zapleta in nasprotovanja stiškega opata, ki je upravljal več posesti na Dolenjskem. Spor je razrešila deželnoknežja komisija in do 1558 je bilo poslopje z utrdбами sezidano. Leta 1620 sta bila Boštanju priključena pristava Zavrh in gozdovi na Gradišču (486 m). V posesti **Lambergarjev** je Boštanj ostal do 1652, ko je Janez Adam (+1653) prodal vso posest gospodu **Eberhardu Leopoldu Ursiniju grofu Blagaju** (+1680) za 47.000 goldinarjev.

Sledilo je šest rodov Blagajev, zadnji, **Ludvik** (+1897), je ob razprodaji praproške graščine (1884–1889) kupil praproški mlin in približno en hektar travnika na obeh straneh potoka Grosupeljščica. Ludvikov stric **Rihard** Ursini grof Blagaj (1786–1858) se je poročil s sedemnajstletno baronico Antonijo, lastnico polhograjske graščine. Leta 1849 je bil izvoljen za prvega polhograjskega župana in začel poslovati v slovenskem jeziku. Kot tajnik Kranjske kmetijske družbe in posestnik je pospeševal kmetijstvo, uvažal pridelovanje sladkorne pese, svilorejo in gojil vrtnice za pridobivanje rožnega olja. Po njem je botanik H. Freyer rumeno jožefico imenoval Blagajev volčin (*Daphne blagayana* L.). Leta 1838 si je prišel ogledat nahajališče rumenega volčina v Polhov Gradec saški kralj Friderik August. Na obisk spominja obelisk z latinskimi napisom. (Proteus 1974/75, 286.)

Ludvikova vdova Matilda (1865–1958) je leta 1901 podarila boštanjsko posest nečakinji Tereziji Ursini Lauer, ki se je poročila z **Ludvikom Lazarinijem** (1850–1930), lastnikom čušperške graščine. Baron se je pečal s filatelijo in genealogijo. Njegove zbirke hranijo v Zgodovinskem arhivu mesta Ljubljane. Terezija je rodila sina **Ludvika** (1907), zadnjega boštanjkega barona, ki ga je izobraževal domači učitelj, kmetijstva pa so ga učili oskrbniki oz. upravniki, med njimi Eisenzapf, Rozman in Lenič. Lazarini je bil 1933 izvoljen za podžupana občine Grosuplje, po razdelitvi občine 1935 pa za podžupana občine Slivnica - Žalna. Leta 1941 je Ludvik Lazarini optiral za Nemčijo in se že poleti izselil v Spodno Avstrijo, kjer je dobil urejeno graščino. S seboj je odpeljal vse premičnine: pridelke, živino, orodje in stroje (tudi prvi traktor) in vso stanovanjsko opremo (pohištvo, umetnine in arhiv). Z njim je odšlo tudi nekaj domačinov (postrežnica, dekle in hlapca), od katerih se jih je nekaj vrnilo med vojno ali po vojni.

*Zaslužni prof. Biotehnične fakultete v Ljubljani, +2004.

Ob kapitulaciji Italije se je v grad zateklo nekaj enot prostovoljne protikomunistične milice (MVAC), sledili so spopadi s partizani, ki so grad po obstreljevanju in bombardiranju zavzeli. Od 10. do 14. septembra 1943 je pogorel del ostrešja, vendar bi bilo mogoče poslopja zavarovati pred propadom, toda za to takrat ni bilo sredstev, še manj pa pripravljenosti in volje. Tako se eden najlepših gradov na Kranjskem ni ohranil. Nasprotno, ljudem, ki so gradili in obnavljali svoje domove, je bilo dovoljeno, da so rušili zidove in odpeljali tudi vredne kamnoseške izdelke. K sreči je ostal ob severnem krilu oglat stolp, kjer bo še mogoče postaviti muzej za zgodovino gradov v občini Grosuplje, ki so bili vsi uničeni ali poškodovani.

Leta 1941 je Boštanj prevzela italijanska družba Emona v Ljubljani, 1945 je prišel v upravo Državnih posestev Slovenije (GUPOS), 1969 je pripadel Kmetijskemu gospodarstvu Grosuplje, 1972 Agrokombinatu Barje in nazadnje postal TOZD podjetja Ljubljanske mlekarne. V okviru Emone je bil upravnik Boštanj Martin Čakš, ki ga je vodil še po vojni s pomočnikom Alojzem Petkom. Po združitvi posestev je bil za glavnega direktorja imenovan Jaka Perovšek, po priključitvi k Ljubljanskim mlekarnam je sodil pod upravo glavnega direktorja ing. Janeza Perovška, kateremu so sledili ing. Jože Plešnar, Franc Martinec in Janez Perovšek. Po prvih demokratičnih volitvah so se kmetijska posestva osamosvojila in bila v skladu z zakonom podrejena Skladu kmetijskih in gozdnih zemljišč Republike Slovenije kot prehodni obliki pred denacionalizacijo ali privatizacijo.

BELTRAMOVI IZ JEROVE VASI

Priimek Beltram je razširjen v Gorici in v južnem delu goriške okolice, tudi v Trstu se tako pišejo Slovenci in Italijani. Praded **Jožef** je bil kmet v Bukovici pri Volčji Dragi, kjer je bil rojen tudi kasnejši naš občan **Franc Beltram** (1873–1945), poročen z Julijano, roj. Kosmina, z Gorjanskega na Krasu.

Franc Beltram je služboval kot železniški uslužbenec v Gorici. Zaradi službenih premestitev se je družina selila iz kraja v kraj, se pred 1. svetovno naselila v Ljubljani, Spodnja Šiška 142, med vojno pa se spet preselila v Jerovo vas 5, kjer je bil rojen njihov zadnji otrok, sin Anton. Oče Franc je v tem času služboval kot vlakovni sprevodnik na progi Ljubljana–Novo mesto–Bubnjarci.

Franc Beltram je bil družbeno ozaveščen in načitan. Na Grosupljem je politično nastopal ob prevratu, še posebej ob občinskih volitvah 1919 ali 1920. Ker je bil krščansko usmerjen, se je priključil listi Slovenske ljudske stranke z nosilcem in kandidatom za župana Janezom Žitnikom - Bubnom z Grosupljega. Takrat je bil s podkupovanjem za župana izvoljen Alojz Kadunc - Podježar, ki se je podredil politiki liberalcev Ivana Rusa in Franca Javornika. Slednji je vodil občinsko gospodarstvo in se zavzemal za gradnjo ljudske šole na Cerkvemem hribu na Javornikovi parceli, česar oblast ni dovolila. Denar za gradnjo šole je bil nabran iz obdavčenja alkoholnih pijač, ki pa ni bil uveden v vseh gostilnah. Zaradi velike škode, ki je nastala, je Beltram javno napadal, na sestankih in v tisku, nesmotrno gospodarjenje z občinskim premoženjem, še posebej Javornika. Tudi sam je bil osebno napadan, tako da je na koncu nastala afera, ki se je končala na sodišču. Odškodninska zadeva je bila odložena v arhiv brez kazni za povzročitelje, Beltrama pa so obsodili na dva meseca zapor zaradi žaljenja časti. Ker je v tej zadevi doživel razočaranje, se je politično radikaliziral. Iz Krekove Krščanske socialne stranke se je vključil v Socialno demokracijo in se končno odločil za avtonomistično Republikansko stranko, ki jo je tedaj vodil Albin Prepeluh. Izdajali so časnik Avtonomist (1922–1924) in nato Slovenski Republikanec (1925). Beltram je širil oba časopisa, v katerih je objavljал prispevke iz svoje občine. Pridobil je tudi nekaj somišljenikov, med njimi Jožeta Adamiča z vzdevkom Prepeluh ali Zveličar, Martina Perovška, I. Koloviča idr. V zaporu se je Beltram naučil izdelovati sirkove metle, kar je počel še potem v Jerovi vasi. Ko je dobil službo pri upravljanju posestva pri Jakilu v graščini Boštanj pri Sevnici, se je preselil tja. Na robu občine Blanca (Pečje 25) si je 1928 kupil posestvo,

kjer je živel z ženo in najmlajšim sinom. Vas Pečje, kjer je Beltram umrl 31. 12. 1945, sedaj sodi v občino Sevnica.

V družini Franca Beltrama se je rodilo devet otrok.

Ciril, rojen 1899 v Bukovici, umrl 1917 v kraju Whitwell v Angliji. Kot vojak v prvi svetovni vojni je služboval v financerski službi. Pozneje je bil zastopnik zavarovalnice Slavija, lastnik žagarskega obrata na Ljuti pri Konjicu (Hercegovina), zasebno pa se je ukvarjal s fotografijo, slikarstvom in rezbarjenjem.

Olga, umrla v Jerovi vasi 1919 zaradi španske bolezni, je pokopana na Grosupljem.

Terezija, rojena 1901 v Velikih Žabljah (Vipava), umrla 1971 v ankaranski bolnišnici. Iz Jerove vasi se je poročila in živela v Konjicu in Mostarju, kjer je pričela s pletilstvom. Po drugi svetovni vojni se je vrnila in imela svojo delavnico v Sevnici in skupaj s hčerko v Piranu.

Metod, rojen 1905, umrl 1988 v Novem mestu, je delal v finančni službi. Bil je glavni računovodja pri podjetju Gorjanci.

Lojze, rojen 1909 v Šturjah pri Ajdovščini, umrl 1967 v Ljubljani. Pisal je otroške pesmi in uganke. V knjižni obliki sta izšli zbirki *Pesmi za malčke* (1937) in *Uganke* (1990), številne pa so bile posamične objave v mladinskih in drugih listih.

Jožko, roj. (?), umrl. 1939.

Metod, Lojze in Jožko so se v času bivanja v Jerovi vasi šolali pri salezijancih na Rakovniku, slednja pozneje še v Veržetu in na Radni. Lojze in Jožko sta bila leta 1933 na Državnem sodišču za zaščito države v Beogradu zaradi levičarske propagande obsojena na zaporni kazni: prvi na pol leta, drugi na dve leti in pol. Jožko jo je preстал v Sremski Mitrovici.

Julijana, rojena 1914 v Ljubljani (Šiška), skupaj z dvojčico Heleno, ki je umrla mesec dni po rojstvu v Ljubljani. Leta 1935 je odšla v Beograd, kjer je opravila tečaj za otroške negovalke in potem delala na III. Interni kliniki v zdravilišču Soko Banja do odhoda v partizane. Po vojni je končala srednjo medicinsko šolo in službovala v Glavni vojaški bolnici Vojne medicinske akademije na različnih oddelkih vse do upokojitve 1966 (s činom majorja). Od 1956 je delovala tudi pri Rdečem križu kot "nastavica za zdravstveno prosvjeto". Pisala je tudi strokovne članke s svojega področja, za filmsko masko v filmu *Variola Vera* pa je leta 1982 celo prejela zlato areno. 1989 so ji podelili medaljo "Florence Nightingale".

Anton, rojen 1919 v Jerovi vasi, umrl 1975 v vasi Pečje 25 pri Sevnici. Kot očetov naslednik je obdeloval zemljo in delal v tovarni Lisca kot skladiščnik.

Beltramova družina je v Jerovi vasi 5 živela okoli deset let. Fantje so po osnovni šoli nadaljevali izobraževanje pri salezijancih, starejša hčerka se je zasebno učila šivanja, mlajša, Julijana, je na Grosupljem končala osnovno šolo in se z vlakom vozila v Ljubljano v prvi razred meščanske šole do konca šolskega leta, ko se je družina že preselila v boštanjsko graščino, kjer se je zaposlil oče. Drugi razred je obiskovala v Ormožu, kjer je stanovala pri sorodnikih. Sin Anton je hodil v šolo v Boštanj in v Sevnici.

Njihovo posestvo v Jerovi vasi je kupil Miha Adamič za svojega sina Jožeta, čigar nasledniki še zdaj tam živijo in kmetujejo.

V gradivu, ki ga je zbiral in hranila gospa Julijana Beltram, so shranjeni tipkopisi Lojzeta Beltrama, med njimi tudi zbirka pesmic *Sonce v Kurji vasi*, pa tudi tipkopisi in nekaj objav očeta Franca Beltrama.

ŠINKOVČEVI IZ TOVARNE NA GROSUPLJEM

Nekdanja vas Grosuplje je bila znana kot furmanska postojanka ob križišču državne ceste Ljubljana–Novo mesto–Zagreb in deželne ceste Grosuplje–Krka–Črnomelj–Metlika–Karlovac, pozneje pa je postala zanimiva zaradi križišča dolenjske in kočevske železnice. Po prvi svetovni vojni je bila predvidena gradnja podaljškov teh prog in zveza z morjem na Sušaku - Reki, zato je Grosuplje postalo zanimiva lokacija za industrijo. Ker je bilo zemljišče okoli železniške postaje v lasti trdnih zemljiških posestnikov (Košak, Javornik, Rus), torej nedosegljivo, je Anton Šinkovec leta 1919 s posredovanjem mesarja Franca Javornika kupil njivo Antona Štrublja (Finžgarja), gozdove Alojza Koprivca (Tišlerja) z Grosupljega in Ane Adamič iz Praproč v skupni izmeri okoli 4 ha. Na teh zemljiščih je bila do jeseni istega leta pod streho 200 m dolga vrvarna, 1921 so zgradili terilnico, skladišča in podaljšali vrvarno na 300 m. Pri delih so zaposlili 120 gradbenih delavcev, med njimi so se številni priučili za vrvarje, terilce, predilce in druge poklice. Vrvarski mojstri so prišli s Šinkovcem iz Kranja, med prvimi Franc in Ivan Bajželj, Jaka Hafner in Anton Nadižar, med domačini pa so se med prvimi za nova dela usposobili Ivan Knep z Gatine, Miha Javornik s Perovega, Pepca Kovačič, Ivana Mahkovec in Marija Perovšek, nekaj kasneje pa Alojz Ahlin, Anton in Janez Zupančič in drugi. V upravi so v prvem obdobju delali knjigovodja Oto Jack, Minka Globokar, Viktor Kozamernik, Viktor Paumseiss in Vlado Simončič. Število zaposlenih v tovarni je kmalu naraslo na 152.

Zaradi razširitve tovarne in dograditve pisarn in stanovanj, izgradnje strojnice in skladišč je Šinkovec leta 1923 reorganiziral poslovno in finančno poslovanje. Ustanovil je firmo Mehanična vrvarna, terilnica in predilnica lanu in konoplje d. d. Grosuplje, zaloge v Ljubljani, Celju in Mariboru. Med delničarji so bili poleg Antona Šinkovca še Josip Javornik iz Žalne, Leo Matajc iz Kranja, Karl Polak iz Tržiča, Franc Medic in Trgovska banka iz Ljubljane. Tovarna je izdelovala vrvi, motvoz, štrange in aftre, dobavljala je opremo za vojaško konjenico in ladijske vrvi za mornarico. V letih 1926–1927 je Sovjetska zveza z dampinškimi cenami preplavila evropsko tržišče tudi z lanenimi in konopnениmi izdelki, kar je v splošni gospodarski krizi povzročilo tudi krizo v Šinkovčevi tovarni. Delničarji so zahtevali poravnavo, konkurzna masa je ostala Kreditni banki d. d. Ljubljana, ki je za stečajnika postavila dotedanjega komercialista ing. Metoda Dularja, ki je tovarno saniral. Leta 1929 je bila oblikovana tovarna Motvoz in platno, za njenega direktorja pa je bil imenovan Metod Dular.

Anton Šinkovec se je preselil iz "vile" v Brinjski grad. Ustanovil je komanditno družbo z o. j. v prostorih nekdanje Koprivčeve gostilne v Rogovili ter od dr. Frana Kosa vzel v najem gospodarsko poslopje, zgradil industrijsko lopo za tovarno konjskih pokrival in kocov, toda gospodarska kriza in večja konkurenca pri dobavah za vojsko je v letih 1932–1933 prekinila razvoj te dejavnosti. Anton Šinkovec je potem vodil skladišče in prodajalno izdelkov tovarne Motvoz in platno v Celju, leta 1940 pa je odšel v Leskovac, kjer je bil tehnični vodja za lanene izdelke v tovarni Vlada Ilića. V nejasnih okoliščinah ob odhodu četnikov in Nemcev iz Leskovca jeseni 1944 je bil ubit, vendar njegovega trupla nikoli niso našli. Njegova družina se je preselila v Novi Sad, kjer se je hčerka Jerica poročila z oficirjem Šeferjem. Po preselitvi vdove in Šeferjevih v Ljubljano (Pražakova 18) je sin Peter odšel v Avstralijo.

Anton Šinkovec je na Grosupljem pričel proces, ki je pospešil družbeni in gospodarski napredek takratne in današnje občine. Kot začetnik industrializacije v našem okolju si zasluži priznanje.

VIRI

Zbornik občine Grosuplje I, 1969, 48, 27 in 115–118.

DULARJEVI IZ TOVARNE NA GROSUPLJEM

V naši občini priimka Dular ni bilo ne v spominu ne v matičnih knjigah. Prvi tega imena Metod Dular je prišel v Šinkovčevo Mehanično vrvarno, terilnico lanu in konoplje d. d. Grosuplje 8. oktobra 1925. Sprejet je bil za vodjo pisarne in računovodjo, potem 1928 za upravitelja stečajne mase, 1934 za prokurista in 1936 za direktorja tovarne Motvoz in platno d. d.

Metod Dular je bil rojen 12. 6. 1899 v Novem mestu. Njegov oče Jožef je bil puškar, mati Marija, roj. Pogačnik, iz Podnarta, je delala pri novomeškem proštu. Metod je 1917 maturiral na gimnaziji v Novem mestu, zatem dokončal enoletni komercialni tečaj, 1925 pa diplomiral na Visoki šoli za trgovino in promet v Zagrebu. Med študijem je služboval pri Zadružni gospodarski banki d. d. v Ljubljani, pri veletrgovini Strmecki v Celju in pri tvrdki Majolika v Zagrebu.

Na Grosupljem je rešil tovarno propada. S spretnim nakupom konoplje se je tovarna pojavila na trgu z izdelki po konkurenčnih cenah. Akumulacija in ugodni bančni krediti so omogočili modernizacijo opreme in proizvodnih postopkov. V tridesetih letih mu je uspelo razširiti obrate in na novo zgraditi mokro predilnico, tkalnico in belilnico za laneno platno. S pomočjo sodelavcev, zlasti Martina Zupančiča, se je povečalo pridelovanje lanišča na Dolenjskem in v Beli krajini, nakup novih angleških tkalskih strojev pa je omogočil razširitev izbire izdelkov in izboljšavo kakovosti. Z razvojem tovarne sta se večala zaposlenost in dohodek pa tudi prispevki v občinski proračun. Leta 1925 je tovarna zaposlovala okoli 100 delavcev in nameščencev, 1946 pa že 486.

Zaradi političnega delovanja je bil Dular zaprt že pred vojno in potem še dvakrat med vojno, zato je 1944 odšel v Italijo, od tam iz Barija v osvobojeni Beograd, kjer je opravljal različne naloge, med drugim je bil tudi predstojnik urada za cene in vodja skupine za pripravo predpisov za uvedbo enotnega in obveznega enakoličnega računovodstva za vso Jugoslavijo. Ta način računovodstva je Dular uvedel v poslovnem sistemu Motvoz in platno že v tridesetih letih. Po vrnitvi iz Beograda je bil izvoljen za profesorja Ekonomske fakultete v Ljubljani, kjer je predaval ekonomiko in organizacijo industrijskih podjetij, obenem pa je še naprej sodeloval z gospodarstvom. Za Motvoz in platno je izdelal tehnični, ekonomski in investicijski elaborat za modernizacijo ter več let ostal svetovalec vodstvu tovarne.

Metod Dular je bil soustanovitelj Društva oz. Zveze ekonomistov Slovenije, prejel je diplomato častnega člana Zveze ekonomistov Slovenije, red dela z rdečo zastavo (1961) in več priznanj gospodarskih združenj in podjetij. Umrli je 8. 8. 1990 v Ljubljani.

Oženil se je s pošto uslužbenko Marijo, rojeno Kovačič v Poreču. Imela sta hčerko in sina **Marjana**, ki je bil rojen 1928 in ima trgovino z antikvitetami in galerijo Ažbe na Mestnem trgu 18 v Ljubljani.

VIRI

Univerza v Ljubljani I., 147–148; UL II., 170; UL III., 215–217.

Zbornik občine Grosuplje 16, 187–188 s sliko.

Zbornik občine Grosuplje 18, 30–31.

BUČARJEVI IZ STRANSKE VASI

Priimek Bučar je razširjen na Notranjskem in na Dolenjskem, zlasti v Krški dolini. V slovenski kulturni in znanstveni zgodovini je zapisanih več Bučarjev: politika Janez (1848–1898) in France (1923), pevec Franjo (1861–1926), pesnik Ivo Ivanovič Bučar (1856–1907), zgodovinar Josip (1876–1951), pisatelj in entomolog Julij (1857–1919), igralka Metka (1903–1988), veterinar France (1926), zdravnik Žiga (1830–1897), vinogradnik Vekoslav in drugi, ki so se razselili širom Slovenije.

V domovinski knjigi matičnega urada občine Grosuplje je kot najstarejši Bučar vpisan Anton (1860–1938), posestnik, rojen v Stranski vasi 5, "Pri Bučarju", na križišču stare državne ceste proti Dolenjski in ceste proti Brinju in Perovemu. Oženil se je z Marijo Ogrinc (1873–1952) z Zgornje Slivnice. V zakonu je bilo rojenih devet otrok.

Marija - Micka (1898–1992) je odšla v Ameriko, kjer se je poročila s Hrvatom Rudelićem iz Like in živela v državi Utah. Imela sta več otrok, ki živijo v ZDA. Eden od njenih sinov se je smrtno ponesrečil v letalski nesreči v ZDA. Micka je okoli leta 1990 ob obisku Slovenije prišla tudi na Grosuplje. Spremljala sta jo sin John z družino in hčerka Mary.

Anton - Tone (1899–1962) je bil v mladih letih v severni Afriki. Po vrnitvi je živel in delal v Ljubljani. Oženil se je z Uršo Kocjan (+1989) s Cerovega. Imela sta tri otroke: Tončko, Janeza in Jožeta. Hčerka **Tončka** je bila bančna uradnica, omožena z računovodjem in sodelavcem na Biotehniški fakulteti Slavkom Jankovičem. Kot upokojenca živita v Savskem naselju v Ljubljani. **Janez** je bil sodelavec Oddelka za notranje zadeve v Celju, kjer še živi s svojo družino. **Jože** je diplomirani inženir kemije in z družino živi v Vižmarjah.

France (1903–1945) je z notarskim zapisom po očetu Antonu podedoval Bučarjevo posestvo v Stranski vasi. Oženjen je bil s Frančiško Maver (+1983) iz Malih Lipljen. Takoj po koncu druge svetovne vojne so ga s transportom odpeljali v Kočevje. Njegovo ime je zapisano med žrtvami te vojne na spominski plošči na stari cerkvi na Grosupljem. V Francetovi družini, ki je živela v Bučarjevi rojstni hiši, je bilo rojenih šest otrok. Sin France je sprva kmetoval na domu, kasneje pa se je preselil v novozgrajeno hišo z gostinskim lokalom na Kadunčevi cesti 2, ki ga upravlja sin **Toni** (4. rod.). Drugi sin, **Rajko**, je gradbeni tehnik in kot upokojenec živi v Mariboru. Tretji sin, **Milan**, upokojeni strojni tehnik, živi v obnovljeni Bučarjevi hiši na Adamičevi 19 s tričlansko družino. Hči **Tončka**, rojena skupaj z dvojčico, ki je tragično umrla že v otroštvu, se je izšolala v gostinstvu, se še dodatno izobraževala in skrbela za mlajši rod. Z možem živita v svoji hiši na Grosupljem na Veselovi c.. Dve njuni hčeri sta omoženi in z družinama živita na Grosupljem (5. rod.).

Roza (1905) je bila omožena s Francetom Smoletom, delavcem na železnici. Po drugi svetovni vojni sta se preselila v Srbijo, kjer sta nazadnje živela v Indiji v Sremu. Otrok nista imela.

Jožef - Pepe (1906–1981) je bil vseskozi zaposlen kot delavec v Motvozu in platnu, stanoval pa je z družino pri Ahlinovih v Brinju. Oženil se je s Pepco Eberl (+1982) z Rudnika, ki je občasno delala kot pletilja. Njuna hčerka **Jožica** kot upokojena tkalka živi v Levstikovi ulici 6 na Grosupljem.

Francka (1909) se je učila pletilstva in nekaj časa delala v tovarni Motvoz in platno. Po poroki z mlinarjem Francem Zavratnikom se je preselila v Slovensko Bistrico, od tam pa s štiričlansko družino v Maribor, kjer živi pri sinu, kovinarju Franciju.

Ana - Ančka (1910–1995) se je omožila z mehanikom in šoferjem Francetom Mehletom - Frtičarjevim Francem s Frtice na Perovem. Med drugo svetovno vojno sta se preselila v Italijo in živela v Padovi. Po letu 1970 sta večkrat obiskala Grosuplje, po moževi smrti pa je prihajala Ančka sama ali v spremstvu otrok. Njun najstarejši sin, rojen na Grosupljem, živi oženjen z domačinko v Kanadi. Drugorojenec Božo je mehanik. Živi v Padovi in ima dva sinova, ki sta tudi že oženjena, in hčer **Gabrijelo** - Jelko, ki omožena prav tako živi v Padovi. Vsi trije Ančkini otroci so že večkrat bili na obisku na Grosupljem. Ančkina sestra, dvojčica, je kot osmi otrok v družini zgodaj umrla.

Alojz - Lojze (1913–1952), najmlajši otrok, se je izučil za ključavničarja in se oženil z Jožefo Javornik iz Šmarja. Stanovala sta na Grosupljem in bila zaposlena v tovarni Motvoz in platno. V družini so bili rojeni štirje otroci, od katerih je eden umrl, preden je dopolnil prvo leto.

Sin **Lojze** je gradbeni tehnik in diplomant Višje upravne šole v Ljubljani. Nazadnje je bil zaposlen kot vodja splošnega sektorja pri Komunalnem podjetju Grosuplje. Poročil se je z županovo tajnico Rezko Kovačič z Lobčka. Zakonca živita Pod gozdom c. VI/1 in imata dva sinova. **Mitja** (1966) je elektrotehnik - elektronika, **Jurij** (1971) pa ekonomist.

Marjan (1945), drugi sin Alojza st., je strojni ključavničar, živi na Kovačičevi cesti na Grosupljem in ima z ženo Stanislavo dve hčeri: **Petro** (1978), diplomirano japonologinjo in sociologinjo kulture, ter **Heleno** (1981), študentko bibliotekarstva in nemščine.

Hčerka **Jožica** (1952–2003) je bila poklicna kuharica v Kopru in sta možem Josipom Flegom imela hčer **Janjo** (1977), študentko slikarstva, in sina **Tomaža** (1986), študenta elektrotehnike.

VIRI

Podatke je posredovala Rezka Bučar, roj. Kovačič, v pismih z dne 3. 5. 1996 in 14. 10. 1998.

ŽITNIKOVI - MATIČKOVI IZ ŠMARJA

Priimek Žitnik je razširjen na obrobju Barja in v farah šmarske in sosednjih dekanij, kjer je bilo med naročniki Mohorjevih knjig zapisanih skoraj 30 družin s tem priimkom. Ime je izpeljano iz besede žito. Žitniki so bili pobiralci desetine v žitu. Nekateri izpeljujejo etimologijo iz besede ščit, nosilec ščita naj bi bil ščitnik – žitnik. Med znanimi Žitniki so bili: Ignacij (1857–1913), duhovnik, novinar, urednik Slovenca, deželni in državni poslanec, dr. medicine Jože Žitnik, specialist za kirurgijo, in njegov sin dr. veterine Jernej Žitnik iz Šmarja.

Matičkov oče **Jožef Žitnik** je bil rojen v vasi Vino v šentjurski fari. Kot mlad krojaček je prišel v šmarsko župnišče, kjer ga je župnik naučil mežnarskih opravil. Postal je cerkovnik in organist, poučeval je cerkvene pevce in šolsko mladino ter organiziral cerkvene prireditve, procesije, ohceti in romanja. Njegov sin **Franc** (1884–1938) je bil posvečen v duhovnika 1908, služboval in umrl je kot župnik v Stopičah pri Novem mestu. Odlikovan je bil z redom sv. Save V. razreda. **Jože** Žitnik (1906–1973) je maturiral v Ljubljani (1925) in diplomiral iz medicine v Gradcu (1932). Služboval je v mariborski bolnišnici, od 1941 pa na onkološkem inštitutu v Ljubljani, kjer je kot specialist za torakalno medicino in onkologijo dosegel mesto primarija. Objavil je več pomembnih razprav in knjigo *Rak, bolezen naših dni* (1966). Oženil se je z radiologinjo dr. med. Danico Flis. Njun sin Jernej je dr. vet. medicine in deluje kot področni veterinar v širšem okolišu občine Grosuplje. Hčerka Minca je diplomirala iz umetnostne zgodovine.

VIRI

Šematizem Ljubljanske škofije 1935, 113 in nadškofije 1993, 477.

SBL 15, 1976–77.

ŽITNIKOVI - TRGOVČKOVI IZ MALE STARE VASI

Praded Žitnikov se je priženil iz Račne v Malo Staro vas 1, po domače k Javorniku. Oče **Jože**, rojen 1876, je bil sin celozemljaka. V njegovi družini se je rodilo šest otrok, trije fantje in tri dekleta.

France (1872) je ostal doma in prevzel Javornikovo posestvo. Imel je sedem deklet in enega sina. Hči **Marija** (1905) se je primožila h Kocjanu, po domače k Jurcu, v Veliko Staro vas 2. Hči **Frančiška** (1907) se je primožila na posestvo h Grablovcu na Rdeči Kal pri Trebnjem. Imela je tri fante in tri dekleta. Hči **Alojzija** (1909) se je primožila na posestvo Belič, Vič pri Ljubljani. V zakonu je bilo pet otrok, ki so vsi končali ljubljanske šole. Četrta sestra **Uršula** (1911) se je poročila s posestnikom in usnarjem Martinom na Lobčec pri Žalni. Rodila je štiri otroke, ki so vsi prišli do svojih poklicev. **Angela** (1913) je prevzela domače posestvo in prav tako imela štiri otroke. **Jožefa** (1914) se je omožila v Polje pri Ljubljani in tudi imela štiri otroke. **Olga** (1921) se je omožila na Pijavo Gorico pri Škofljici, a v družini ni bilo otrok.

Anton (1874) se je priženil na drugi Španov grunt v Dobjem. Z ženo Frančiško, roj. Perme, nista imela otrok, zato sta posvojila nečaka **Jožeta** (1907), ki je pozneje prevzel posestvo, in **Franceta Rometa**, nezakonskega sina ženinine sestre Helene, ki je odšla v Ameriko. Ko je France dorastel, se je priženil na posestvo Jakopec na Veliki Lipoglav, kjer sedaj njegova hči vodi posestvo in trgovino.

Jože (1876) je dobil četrto Javornikovega posestva, se izučil tesarstva in dobil obrt tesarskega mojstra. Zgradil si je dom z gospodarskimi poslopji in se oženil z Marijo Rome - Španovo iz Velike Stare vasi 1. Rodilo se jima je sedem otrok: šest fantov in eno dekle. **Jožeta** (1907) so dali v posvojitve stricu Antonu in Frančiški Žitnik, rojeni Rome, na posestvo v Dobje. Delal je na posestvu in tesaril z očetom. Bil je zelo delaven in uspešen. Oženil se je s Primčevo Angelo s Police. Umrli je v prometni nesreči v Šmarju - Sap 1961.

Anton (1909) je sprva pomagal očetu pri tesarjenju, potem je trgoval z živino skupaj z mesarjem Volkarjem s Poljanske ceste v Ljubljani, nazadnje pa je razvil lastno trgovino z živino. Leta 1937 se je oženil z Antonijo Babšek, posestnico na Barju, Babna gorica 2. Njuna najstarejša hči **Antonija** (1938) se je 1960 omožila z Antonom Vrbincem, gostilničarjem na Peruzzijski cesti 105 v Ljubljani. Druga hči **Anica** se je primožila na posestvo Erklavc na Lavrici. Sin **Milan** (1942) se je izučil tesarskega poklica, se oženil z Metko in vodi posestvo v Babni Gorici na Barju. Oče Anton je umrl v prometni nesreči v Trebnjem 1968.

Tretji sin **Ivan** (1911–1998) je sprva pomagal očetu na domu, nato je kupil mlin in žago na Perovem, dobil mlinarsko in žagarsko obrt in v svojih obratih zaposlil mlinarja in žagarja. Razvil je tudi prevoznitvo in nabavljal živino za klavnico Emona v Zalogu. V zakonu s Tonijevo sta imela tri otroke. **Ivan**, dipl. ing. strojništva, je direktor voznega parka v SCT Ljubljana. **Vlado**, dipl. ing. elektrostrojništva, je sedaj programer za strojno obdelavo in knjigovodstvo na fakulteti. **Anton** je strojni tehnik.

Edina hči **Marija** (1913) je ostala doma in se omožila z Elikanom.

Četrti sin **Milan** (1915) je maturiral 1936 in dve leti študiral medicino na univerzi v Ljubljani. Ker tedaj študija ni bilo mogoče dokončati v Ljubljani, je odslužil devetmesečni vojaški rok v Mariboru, potem pa se 1939 zaposlil na pošti. Od 1955 do 1961 je delal v finančnem sektorju in sodeloval v programu Ekonomika in reorganizacija PTT službe iz proračunskega poslovanja na gospodarski račun podjetij PTT. Ob delu je študiral na Ekonomski fakulteti v Beogradu in dosegel visoko izobrazbo. Leta 1961 je bil imenovan za direktorja gospodarskega sektorja pri podjetju PTT promet Ljubljana. Zadnja leta pred upokojitvijo 1979 je bil svetnik za gospodarsko poslovanje. Oženil se je (1944) z Marijo Babšek. Kupila sta hišo na Dolenjski cesti 69 v Ljubljani in imela tri otroke, ki so vsi dosegli visoko izobrazbo.

Rudolf (1921) je končal šolo za gluhoneme v Ljubljani. Leta 1943 so ga ustrelili Italijani, ko se je vračal iz Ivanovega mlina na Perovem v Staro vas.

Stane (1923), najmlajši, je umrl že v otroštvu.

V Mali Stari vasi sta bili še dve družini s priimkom Žitnik.

Družini Žitnik in Rome sta sorodstveno povezani, odkar se je Jože Žitnik (1876) oženil s Frančiško Rome (Španovo) iz Velike Stare vasi. Njen nečak je magister ekonomije **Rudolf** Rome, prvi novi

grosupeljski župan. Daljni sorodnik je tudi **Filip Rome** (Kocjanov), ki se je po maturi vpisal na Rudarsko fakulteto v Ljubljani. Leta 1942 so ga Italijani odpeljali v Gonars, ob vrnitvi so ga pri Dolgem mostu zajeli partizani. Do konca vojne je bil v NOV, potem je delal v Iskri v Kranju in kasneje bil direktor strokovne šole Iskra v Novem mestu. Poročen je bil z Dragico, direktorico Pošte v Novem mestu.

PERMETOVI - CIGANOVI Z GROSUPLJEGA

Domače ime Ciganovi se je ohranilo, ker si je pred skoraj 170 leti neki Cigan na Bubnovem vrtu postavil kočo, po njegovem odhodu pa je priučen kolar **Janez Perme** (1862) tam zgradil hišo, skedenj in delavnico. Rojen je bil v Ponovi vasi ali v Št. Juriju. Iz tega okolja izhaja tudi župan **Jožef Perme** (1874–1940), ki je 1926 odkril Županovo (Taborsko) jamo. Prizadeval si je za napredek širše okolice in vsestranski razvoj. Kolar **Janez Perme** je sprva popravljala kmečke vozove, brane in pluge, pozneje je izdeloval nove vozove in pluge, ki jih je ponujal na kramarskih sejnih v Zdenški vasi, na Grosupljem in v Višnji Gori. Oženil se je s sosedovo Marijo, rojeno 1859, ki mu je rodila štiri sinove.

Janez Perme - Johan se je zaposlil na železniški postaji Grosuplje. Skrbel je za prevzem in odpremo blaga ter skladiščenje pošiljk. Oženil se je z Rozo s Spodnje Slivnice, ki je po moževi smrti kot vdova in delavka preživljala in vzgojila štiri sinove.

Ivan (1914) je končal nekaj razredov srednje šole, nato vstopil v vojaško podčastniško šolo in se usposobil za vojnega pilota. Po kapitulaciji jugoslovanske vojske 1941 se je vrnil domov in se zaposlil v tovarni Motvoz in platno. Po povojni nacionalizaciji je bil imenovan za sekretarja tovarne. Prizadeval si je za normalizacijo obratovanja in zaposlovanje. Vzorno je uredil materialno evidenco in strokovno zasedbo v obratih. Bil je tudi prisednik na Okrajnem sodišču na Grosupljem za kazenske in politične razprave ter več let tajnik oz. gospodar Ribiške družine Grosuplje.

Jože - Pepe (1917) je končal pešadijsko smer vojaške akademije in dosegel čin podporočnika. Med vojno je bil v partizanih vojni pilot in dosegel čin polkovnika - pilota.

Lado - Ladislav (1921–1971) je bil v partizanih od vsega začetka, zato je prejel spomenico 1941 in bil upokojen kot poročnik.

France Perme (1894) je bil čevljar, politični aktivist in partizan. Po vojni je delil kulaška posestva in upravljal družbeno premoženje. Oženil se je s šiviljo Jožefo Perovšek, Šrangarjevo Pepco (+1997). Pred drugo vojno sta stanovala v Brinju 15a in si kasneje zgradila hišo v Rožni dolini ob Cesti na Krko. Imela sta hčerko **Pepco - Jožefo** (1921), ki je končala trgovsko akademijo v Ljubljani in se zaposlila v pisarni tovarne Motvoz in platno na Grosupljem. Že leta 1941 se je vključila v OF kot terenska aktivistka. Belogardistična Črna roka jo je ubila januarja 1944 na Urhu pri Ljubljani. Umrla je mučeniške smrti.

Alojz Perme (1895) se je zaposlil na železniški postaji Grosuplje, služboval pa je tudi v Novski in drugod na Hrvaškem. Oženil se je s Frančiško - Francko Gale, ki je bila domača in modna šivilja. Imela sta sina **Alojzija** (1924), ki je diplomiral na Elektrotehniški fakulteti v Ljubljani in dosegel položaj in čast rednega univerzitetnega profesorja.

Jože Perme - Ciganov Pepe (1902), kolar in mizar z delavnico v starem železniškem vagonu na domačem dvorišču, je bil tudi mežnar pri cerkvi sv. Mihaela na Grosupljem ter soorganizator gasilskih in verskih prireditev.

VIRI

Poročili Ivana Permeta in Ivana Ahlina, 16. 8. 1997.

Avtorjevi osebni spomini in zapiski.

VODIČARJEVI

Rod Antona Galeta z Grosupljeja

Najstarejši sin **Karla** Galeta st., **Anton** Gale - Vodičar, rojen na Ahlinovi domačiji v Gornjem koncu vasi Grosuplje, je opazoval vedno živahnejši promet na dolenski cesti in na cesti proti Krki in Suhi krajini. Pri Šrangarju je postavil lesenjačo in začel prodajati voznikom pijačo in prigrizke. Posel je dobro napredoval zlasti ob žegnanjih in romanjih. Zasnubil je mlado in podjetno Minko iz Križmanove družine na Grosupljem. Zgradila sta si pritlično, s slamo krito hišo, napravila gostišče, ki ga je vodil Anton, in trgovino z mešanim blagom, ki jo je vodila Minka. Kasneje sta dodala še furmanski hlev in priveze zunaj ter uredila skromno prenočišče za furmane in sobo nad kletjo za boljše goste. Pri razprodaji Lukmann-Tschinklovega posestva je Anton kupil večjo njivo v Dolu in gozd v Kamni gorici. Tako se je Vodičarjeva posest iz kočarije razvila do pol grunta.

V družini Antona in Minke Galetove so se rodili trije fantje: Tone, Ivan - Johan in Jože - Pepe. Najstarejši sin je bil določen za naslednika Vodičarjeve domačije s trgovsko-gostinsko dejavnostjo, toda v mladosti se je zapletel s sosedovo hčerko Angelco Pangrc, bogato Resnikovo nevesto. Po sporu s starim Resnikom, ker je bil še brez premoženja, je Tone odšel v Ameriko, kjer je imel strica. Kot drugi prišleki je tudi Tone sprva delal v rudniku, kasneje v gostinstvu in pekarstvu, leta 1919 pa se vrnil in se oženil z Angelo (1891). Imela sta štiri otroke: **Angelo** (1919), **Antona** - Tončka (1921), **Zorko** (1922) in **Stanko** (1923). Na Resnikovi njivi v Rožni dolini (nasproti Ulčarja) je Tone zgradil hišo, pekarno in prodajalno ter gospodarsko poslopje, kjer je med drugim gojil konja za dostavo kruha odjemalcem v širšem okolišu. Pekarna je dobro uspevala in pritegnila kupce iz domače okolice: z Mlačevega, iz Zagradca, Račne in Žalne. Med obema vojnama so na Grosupljem poslovale tri pekarnice: Galetova, Novakova in Potočnikova. Tonetova družina je živela sama zase, otroci so se šolali in pridno pomagali v pekarni. Med drugo vojno je Tonček vstopil med protikomunistične borce, bil je ujet na Turjaku, a se je z intervencijo Jožeta Galeta rešil. Zaradi takih razmer je Tonetova družina v maju 1945 odšla na Koroško in s Tonetovim ameriškim potnim listom prek Italije v Ameriko, kjer se nadaljuje Vodičarjev - Galetov rod.

Drugi Vodičarjev sin **Ivan** - Johan Gale se je leta 1918 vrnil zdrav s Soške fronte, kjer se je priučil v mesarski stroki in se kot pomočnik v Javornikovi mesarji po nekaj več kot enem letu izpopolnil za samostojen poklic. Na dvorišču Vodičarjeve domačije je zgradil klavnico, ledenico in prodajalno mesa ter uspeval kljub konkurenci celo v gospodarski krizi. Tedaj se je odločil in zgradil za tedanje razmere obsežno gospodarsko-stanovanjsko poslopje. V pritličju je bila mesnica, trgovina in gostilna, v nadstropju pa stanovanja in dve ali tri sobe za goste. Na vrtu je postavil pokrito kegljišče, pod hlevskim napuščem pa mostno tehtnico. V gostilni so se zbirali okoličani, ki so imeli opravke v naselju ali pa so se vračali s sejmov ali iz mesta. Posebno živahno je bilo ob nedeljah in praznikih, ko so se po glavni maši sestajali kmetje in kulaki ali pripadniki ljudske kmečke in liberalne stranke. Mladi gospodar Johan se je 1919 oženil z Malensko Katinko Tome, ki je rodila sina Ivana in štiri hčere. Hčerka **Pepca** se je poročila s partizanom Dobrovnikom, ki je med NOB utonil v Soči, njen drugi mož pa je bil Viktor Baraga. Hčerka **Tinka** je za moža dobila partizanskega oficirja Lada Permeta, hčerka **Ivanka** je vzela partizana Novaka, hčerka **Anica** pa se je omožila z Bučarjevim fantom. Vodičarjeve so skupaj imele enajst otrok, ki so si pridobili poklice, nekaj pa jih je tudi študiralo.

Po vojni je bila Vodičarjeva domačija, trgovina in gostilna nacionalizirana. Stanovanja so obdržale hčere, sin Ivan pa je na nekdanjem vrtu prek glavne ceste zgradil večjo stanovanjsko hišo, na dvorišču stare domačije pa za preživetje avtopralnico. Po denacionalizaciji obnavljajo nekdanje Vodičarjeve dejavnosti na gruntu in v obrtéh.

Tretji sin **Jože** Gale, Vodičarjev Pepe, je v mladosti preživel paralizo, ki ga je deloma ohromila na obe nogi, vendar se je premikal brez opore z močnimi nagibi v desno in levo. Bil je prodajalec v

materini trgovini z mešanim blagom. V zelo omejenem prostoru je stal pult za strežbo, zadaj polica za drobno blago, v kotu večje kante za olje, ocet, špirit in petrolej. Ves prostor je zaudarjal po slabem tobaku in žganju, ki so ga v kotu ob pultu pokušali stalni pivci. V tem vzdušju je ubogi Pepe prebil štiri ure dopoldne in štiri popoldne, šest dni v tednu in v nedeljo dopoldne, kajti največ prometa je bilo prav ob nedeljah in praznikih. Bival je v podstrešni sobi nad kletjo onstran dvorišča. O Pepetu kroži tale anekdota. Med okupacijo so italijanski vojaki kupovali kozmetične izdelke in drobno blago. Neki vojak ni bil zadovoljen s ponujeno brilantino, Pepe pa: "Imam še eno altro, pa je kvesta boljša!"

Trije rodovi Vodičarjev: Ivan Janez Gale I., II., in III.

Družinski odnosi v Vodičarjevi družini niso bili najboljši. Fantje očeta Antona Galeta niso marali. Vsi so bili zadirčni nanj, žena pa mu ni odpustila nekega skoka čez plot in ga ni pustila k sebi (dokler ti ne zraste nov!). Zato je bil stari Vodičar zagrenjen samotar, izločen iz družine. Toda čas s tretjim in četrtem rodom poravna že pozabljene odnose in ustvarja nov način življenja in blaginje.

VIRI

Po ljudskem izročilu in spominih avtorja.

Pismo Sonje Novak Gale, 25. 11. 1998.

Fotografije: Ljubljanske novice, 11. 11. 1994, 9–10; Jadran Vatovec.

OBČINE KRKA, STIČNA, ŠT. VID PRI STIČNI, VIŠNJA GORA IN VIDEM - DOBREPOLJE V OBDOBJU 1929–1941

*Anka Vidovič Miklavčič**

UPRAVNA UREDITEV

V prispevku bomo na kratko orisali nekatere segmente preteklosti petih občin in s tem odgrnili nekatere tančice dogajanj iz obdobja 1929–1941. Občine Krka, Stična, Št. Vid pri Stični in Višnja Gora so sodile v litijski, Videm - Dobrepolje pa v kočevski okraj. Seveda so segmenti opisov dogajanj v posameznih občinah vsebinsko tesno povezani s širšimi dogajanji ne le v okviru okrajev, marveč tudi v okviru Dravske banovine, kot so tedaj upravno imenovali Slovenijo, ki je bila ena od banovin Kraljevine Jugoslavije.

Občina Krka, ki je imela sedež na Vidmu (zdaj del Krke), je merila 1939. leta 33.35 km² in štela 1.765 prebivalcev, od tega 840 moških in 925 žensk, Stična 43,24 km², 2.560 prebivalcev, 1.229 moških in 1.331 žensk, Št. Vid pri Stični 56,53 km², 3.294 prebivalcev, 1.490 moških in 1.804 žensk, Višnja Gora 48,47 km², 2.365 prebivalcev, 1.130 moških in 1.235 žensk.¹ Od obravnavanih občin je bila največja Videm - Dobrepolje, ki je merila 97.98 km² in imela 4.211 prebivalcev, moških je bilo 1.977 in žensk 2.234.² V mestu Višnja Gora, ki je bila po odločbi ministra za trgovino in industrijo 22. decembra 1936 proglašena tudi za turistični kraj,³ je bil tudi sedež okrajnega sodišča, pod katerega so sodile občine Krka, Stična, Št. Vid pri Stični in Višnja Gora.⁴ Videm - Dobrepolje je sodilo pod okrajno sodišče v Velikih Laščah.⁵ V zdravstveno občino s sedežem banovinskega zdravnika v Višnji Gori so sodile občine Krka, Št. Vid pri Stični in Višnja Gora,⁶ občina Videm - Dobrepolje pa je sodila v zdravstveno občino z banovinskim zdravnikom s sedežem v Velikih Laščah.⁷

V cerkveno-upravnem pogledu so bile v dekanat Šmarje vključene župnije Polica, Stična, Št. Vid pri Stični in Višnja Gora,⁸ v dekanat Ribnica župniji Dobrepolje in Struge,⁹ v dekanat Žužemberk pa župnija Krka.¹⁰

SKUPŠČINSKE VOLITVE 8. NOVEMBRA 1931, GOSPODARSKA KRIZA

Z uvedbo šestojanuarske diktature 1929, z ukinitvijo ustavno-parlamentarnega sistema, z novimi zakoni in po razpustu političnih strank s »plemenskimi obeležjem«¹¹ je strankarsko-politično, socialno, prosvetno-kulturno in gospodarsko življenje v marsičem dobilo nove smernice. Na podlagi nove, oktroirane ustave septembra 1931 so že 8. novembra istega leta potekale v državi skupščinske volitve na edini vsedrжавni listi, katere nosilec je bil general Petar Živković. V času predvolilne agitacije so bili privrženci razpuščene Slovenske ljudske stranke oziroma dr. Antona Korošca, ki so se zavzemali za avtonomistično-federativni položaj Slovenije, hudi nasprotniki unitaristično-centralistični usmeritvi vladne politike. V volilnem boju so delovali prikrito in agitirali za volilno abstinenco skupščinskih volitev.

* Znanstvena svetnica Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani v pokoju. Brilejeva 16, 1000 Ljubljana.

Poglejmo, kako so se kraji na območju obravnavanih občin udeleževali volilnih sestankov in shodov ter kako so glasovali. Za litijski okraj, kamor je spadal sodni okraj Višnja Gora, so bili določeni trije okrajni kandidati, in sicer Milan Mravlje, geometer in posestnik, njegov namestnik Gvidon Birolla, industrialec v Zagorju, Alojzij Turk, trgovec iz Višnje Gore, njegov namestnik Rudolf Hribar, lesni trgovec v Izlakah, in dr. Vinko Zorec, odvetnik v Beogradu, sicer pa iz Višnje Gore, njegov namestnik je bil Anton Kovačič, posestnik in gostilničar na Selu v občini Bukovica.¹¹ Med prvimi so potekali v začetku novembra istega leta shodi Alojzija Turka v občini Krka, zatem v Velikih Laščah in Velikem Gabru. Kot poroča unitarno glasilo Jutro, so bili shodi povsod dobro obiskani in prisotni so agitirali za veliko udeležbo na volitvah. Pri tem je poročevalec ugotavljal, da je bila nasprotna agitacija privržencev dr. Korošca majhna in da je imela le začasen uspeh. Poleg Turka sta govorila še dr. Vinko Zorec in pa posestnik z Muljave Kutnar, ki je orisal težave, ki tarejo kmete, toda ob tem je izrazil svoje »popolno zaupanje v državo«. Zborovalci so se, kot je poročal dnevnik Jutro, razšli s sklepom, da bodo »do zadnjega moža izvršili svojo dolžnost« in se udeležili državnoborskih volitev.¹²

Večji shod okrajnega kandidata dr. Vinka Zorca je v tem času potekal v Višnji Gori v gostilni Nadrah. Poročevalec je v Jutru zapisal, da je bil shod dobro obiskan, saj so se ga udeležili domačini in iz vseh bližnjih in oddaljenih krajev. Zorec je govoril o gospodarskih težavah kmeta in obrtnika ter pozival volilce, naj se polnoštevilno udeležijo bližnjih skupščinskih volitev. Udeležence shoda je nagovoril tudi ljubljanski veliki župan dr. Lukan, ki je pozival, naj se vsi polnoštevilno udeležijo volitev. Zanimivo je omeniti tudi nekdanjega oblastnega poslanca iz vrst Slovenske ljudske stranke Jožeta Erjavca, ki je poudaril, da bodo prišli na volitve tudi privrženci razpuščene Slovenske ljudske stranke, »ki pametno sodijo in ki vedo ločiti državne in narodne interese od osebnih in strankarskih interesov.«¹³ Zorčev namestnik Anton Kovačič pa je posebej poudaril pomen teh volitev za državo, ki si prizadeva uveljaviti v polni meri jugoslovansko nacionalno idejo.¹⁴

Toda volitve so pokazale, da je bila v litijem okraju volilna udeležba samo 43.06 odstotna in da je od 9.862 volilnih upravičencev glasovalo le 4.247 volilcev. Alojz Turk je dobil 476, dr. Vinko Zorc 1.016 in Milan Mravlje, ki je bil dejan tudi v vodstvu krovnne mladinske kmečke organizacije Zveze društev kmetских fantov in deklet, s čimer je imel vpliv med liberalno usmerjeno kmečko mladino, 2.755 glasov. Z največ glasovi je bil tako za narodnega poslanca v litijem okraju izvoljen Milan Mravlje.¹⁵ Obenem pa volilni rezultati nakazujejo, da se veliko privržencev Koroščeve sicer razpuščene Slovenske ljudske stranke volitev ni udeležilo.

Nekoliko boljše je bilo v kočevskem okraju, ki je zajemal tudi občino Videm - Dobropolje. V okraju je bilo 9.721 volilnih upravičencev, od tega jih je volilo 6.485 ali 67 %, ki so vsi oddali svoj glas edinemu kandidatu, rojaku iz Velikih Lašč Ivanu Puclju, ki je postal narodni poslanec kočevskega okraja.¹⁶

Velika gospodarska kriza je prizadela poleg delavstva predvsem kmečko prebivalstvo. Leta 1932 so kmetje močno občutili denarno krizo. V Št. Vidu so npr. moški v gostilnah pogosto tarnali, da so pri prodaji živine cene zelo nizke, saj »da kar kmet proda, malo velja«, medtem ko imajo obutev, obleka in drugi industrijski izdelki visoko ceno. To je tudi obdobje, ko so se kmetje znova zadolževali, da so zmogli plačevati obresti. Iz takšnih hudih stisk tudi šentviški kmetje niso videli izhoda.¹⁷

Tudi v Višnji Gori so bili kmetje v hudi stiski, tedaj celo na živinskih sejmih niso dobili tistega, kar so si obetali.¹⁸ Vendar jih povsod niso pestile enake stiske. Bili so primeri, ko so v tem času tudi tamkajšnji kmetje imeli toliko denarnih sredstev, da so ponekod »popravljali svoja gospodarska poslopja«, od teh je eden zgradil celo nov hlev.¹⁹

KATOLIŠKA PROSVETA

Četudi sta bili v prvem letu kraljeve diktature razpuščeni katoliški orlovski in orliški organizacija, so Prosvetna društva še nadalje delovala. Mladeniči in mladenke, prej delujoči v orliških organizacijah, so se združevali v fantovske odseke in dekliške krožke v okviru župnijskih Prosvetnih društev. Ker jim je bila telesna vzgoja oblastno prepovedana, to je gojil le privilegirani državni Sokol kraljevine Jugoslavije (SKJ), je bila katoliška mladina dejavna zlasti v pevskih in gledaliških odsekih pa tudi v snujočih se odsekih Katoliške akcije (KA). V Dobrepoljah je imelo kulturno-prosvetno delo lepo tradicijo. Še v času delovanja Janeza Ev. Kreka je učitelj Fran Jaklič zasnoval tri pomembne organizacije, in sicer Posojilnico, Kmetijsko zadrugo in katoliško Bralno društvo. Fantje in mlajši možje so se zbirali okrog učitelja in se vedoželjno usposabljali za zadržno, kmetijsko in prosvetno delo. Leta 1895 ustanovljeno Bralno društvo je imelo prve prostore v Štihovi hiši in velik dogodek je bil, ko je čez dve leti (1897) sam Janez Ev. Krek blagoslovil društveno zastavo v Dobrepoljah. Leta 1932 so obujali spomine na prve požrtvovalne člane omenjenega društva v Dobrepoljah in 18. septembra istega leta slovesno proslavili 35-letnico društvenega delovanja. Ob tej priliki so počastili Frana Jakliča z diplomo častnega člana društva, ki jo je umetniško izdelal prof. France Kralj. Proslavo so popestrili s prosvetno razstavo in z izvedbo »domače izvirne igre »Zadnji Čušperški gospod« avtorja Franceta Brenka,²⁰ kasneje znanega slovenskega kulturnega delavca na področju kinematografije, ki je pisal filmsko zgodovino in bil pedagog na Akademiji za igralsko umetnost oziroma Akademiji za gledališče, režijo, film in televizijo.²¹

OBČINSKE VOLITVE 1933

Z ustanovitvijo vsedržavne Jugoslovanske radikalne kmečke demokracije (JRKD), ki se je po kongresu julija 1933 v Beogradu preimenovala v Jugoslovansko nacionalno stranko (JNS), se je tudi v Ljubljani maja 1932 ustanovilo njeno banovinsko vodstvo. Nova stranka, ki je gledala na državo kot na »socialno edinicu«, je sprejela načelo intervencije države proti kapitalističnemu redu in se zavzemala za solidarnost med posameznimi sloji »jugoslovanskega naroda«. S tem naj bi bilo tudi konec strankarskih razprtij med »liberalci in klerikalci«. V tem t. i. prehodnem obdobju, v katerem naj bi se uveljavila »socialna miselnost«, je bilo zelo pomembno ustanavljati društva in stanovske organizacije na temelju jugoslovanske ideje in državnega unitarizma. Nekaj teh je delovalo tudi v omenjenih občinah, še posebej pa strankine krajevne organizacije, vendar je obstajala povsod tudi močna opozicija, kar se je pokazalo zlasti na volitvah.

Tudi na obravnavanem območju so se volilci dobro pripravljali na občinske volitve, ki so bile 15. oktobra 1933. Volilni boj je potekal v ozračju napetosti in groženj, ponekod ga je spremljalo tudi fizično nasilje, ki so ga izvajale okrajne in lokalne oblasti režimske JNS nad privrženci razpuščene Koroščeve SLS. V tem volilnem boju namreč Koroščevi privrženci, ki so podpirali Slovensko deklaracijo, ki je zahtevala zedinjeno in samoupravno Slovenijo, niso mirovali, temveč so se dejavno vključevali v volilni boj. »Klerikalni punktaši«, kot so jih imenovali zvesti pristaši politike JNS v Dravski banovini, torej privrženci dr. Alberta Kramerja in Ivana Puclja, so postavljali kompromisne ali celo opozicijske liste. Rezultati občinskih volitev so bil naslednji: v litjskem okraju je bilo 10.357 volilnih upravičencev, glasovalo jih je 8104, JNS je dobila 4.019, kompromisna lista 1.292, opozicija 2.492 in socialisti 301 glas. V občini Krka je zmagala lista JNS, prav tako v Stični, kjer je imela sicer kompromisna lista kar številne volilne glasove. V občini Št. Vid pri Stični je zmagala opozicijska lista Ignaca Pevca, ki je bil privržen Koroščevi Slovenski ljudski stranki, v Višnji Gori pa kompromisna lista s kandidatoma Jožetom Erjavcem, ki je bil prav tako privrženec dr. Korošca.²² Naj v ilu-

stracijo navedemo zanimivo kratko notico, objavljeno naslednji dan po volitvah v Jutru z naslovom »Polom punktašev v Stični«. S tem so mišljeni privrženci dr. Korošca, ki so podpirali že omenjeno Slovensko deklaracijo, imenovano tudi »Koroščeve punktacije«. V Stični so namreč zmagali unitaristi (vsedržavna stranka JNS) nad »izrazito punktaško brezkompromisno listo«. Toda njene zveste volilce je premagala »kmetska mladina, ki je prišla v strnjениh četverstopih na volišče ter samoza-vestno in enodušno oddala svoj naidebudni glas napredni listi.«²³ Tu je mišljena kmečka mladina s širšega območja Stične, organizirana v treh Društvi kmečkih fantov in deklet, katerim je bila naklonjena tedanja vlada JNS.

V kočevskem okraju je bilo 10.696 volilnih upravičencev, volilo jih je 7.972. JNS je dobila 5.808, opozicija 2.164. JNS je občinsko upravo dobila v 12, opozicija pa le v dveh občinah. V Dobrepoljah je zmagala opozicijska lista, njen kandidat je bil Jože Strnad, privrženec sicer razpuščene katoliške SLS.²⁴

ZVEZA DRUŠTEV KMETSKIH FANTOV IN DEKLET (ZDKFiD) IN SOKOL

V okviru Slovenske kmetke stranke, ki se je v času diktature vključila v vsedržavno unitaristično Jugoslovansko radikalno kmečko demokracijo (JRKD), kasnejšo Jugoslovansko nacionalno stranko (JNS), so na podlagi idej slovanskega agrarizma delovale tudi mladinske organizacije. Krovna Zveza kmetkkih fantov in deklet se je ustanovila 21. decembra 1924 v Ljubljani in se je v organizacijskem delovanju zgledovala po češki kmetko-mladinski organizaciji. V programu je poudarila, da si bodo v kulturno-političnem delu prizadevali za »kulturni napredek in civilizacijo celega naroda«. Da bi gospodarsko dvignili kmeta, so načrtovali uvajanje novih metod naprednega obdelovanja zemlje, politično in socialno-gospodarsko izobrazbo kmeta in zlasti mladine, z odpiranjem kmetijskih šol pa bi prispevali k višji kmetijsko-strokovni izobrazbi.²⁵ Ta podeželska društva so podpirala praviloma liberalno oziroma unitarno pa tudi levičarsko usmerjeni učitelji. Zlasti učitelji kot člani krovne Kmečke prosvete so sodelovali bodisi kot režiserji, zborovodje, vodje društvenih orkestror, pogosto pa so tudi predavali na raznih tečajih. Kmečka mladina, privržena idejam slovanskega agrarizma in po uvedbi diktature kralja Aleksandra 1929 idejam jugoslovanskega unitarizma, se je organizirala tudi v krajih, ki so predmet naše obravnave. Med prvimi, leta 1928, so ustanovili Društvo kmetkkih fantov in deklet (DKFiD) v Krki pri Stični. Bilo je dokaj delavno, vendar med katoliško usmerjenimi prebivalci niso našli pristašev.²⁶ V vseh obravnavanih občinah, zlasti v Vidmu - Dobrepoljah, so namreč prevlado-vale katoliške gospodarske in prosvetno-kulturne organizacije, ki so zdaleč presegle organizacije v liberalno-unitarnem taboru. Leta 1933 so ustanovili DKFiD v Dragi pri Stični na pobudo Alojza Potokarja, predsedniške posle društva pa je kar nekaj let opravljal Anton Mehle iz Spodnje Drage. Člani omenjenega društva so bili iz vasi Hudo, Spodnje in Zgornje Drage, Stranske vasi in Stične. Članor naj bi bilo 50, članic pa 25. Društvo ali posamezniki so bili povezani s člani sokolskega društva iz Ivančne Gorice, nasploh je DKFiD pritegovalo somišljenike širšega območja Stične.²⁷ Društva kmetkkih fantov in deklet so občasno obiskovali strankini prvaki, predvsem pa narodni poslanci. Poslanec Milan Mravlje, ki je bil tedaj član nadzornega odbora krovne Zveze kmetkkih fantov in deklet, je med drugimi okraji obiskal društva tudi v litijskem okraju. V krškem Vidmu se je ustanovilo Društvo kmetkkih fantov in deklet leta 1928 in poskrbelo za dramski odsek in knjižnico. Ob koncu tega leta so člani razveselili domačine s prireditvijo, na kateri je bil prisoten eden pomembnih strankinih voditeljev tedaj še Slovenske kmetke stranke, namreč Ivan Pucelj, sicer posestnik iz Velikih Lašč. Toda društvo se je glede na prevlado katoliško usmerjenih prebivalcev kmalu razšlo.²⁸ V Strugah so ustanovili društvo marca 1930 ob podpori župana Franca Hočevarja, na občnem zboru pa je zastopal krovno Zvezo kmetkkih fantov in deklet njen idejni vodja in odličen organizator dr. Janže Novak. Za predsednika društva so izvolili Antona Puglja. Zlasti je bil uspešen pevski zbor, ki

ga je vodil učitelj Majnik iz Zvirč. Z ustanovitvijo preosnovanega Sokola kraljevine Jugoslavije decembra 1929 je večina članov tamkajšnje DKFiD bila vključena tudi v sokolsko četo. Toda leta 1933 je društveno življenje zamrlo in prenehalo z javnim delovanjem.²⁹ V občini Videm - Dobrepolje v kraju Ponikve so ustanovili DKFiD leta 1933 na pobudo Alojza in Eda Zgonca. V društvo so se vključili tudi člani razpuščenega društva Videm - Dobrepolje. Veliko moralno oporo so dobili v Velikih Laščah, kjer sta delovala gasilska četa in sokolsko društvo. Najbolj pa je DKFiD v Ponikvah sodelovalo s sosednjimi tako v Velikih Lipljenih kot v Škocijanu pri Turjaku pa tudi na Velikem Osolniku.³⁰ Člani v Ponikvah so skupaj s tamkajšnjim gasilskim društvom vsako zimo uprizorili vsaj tri igre, bili pa so dejavni tudi na športnem področju.³¹ Tudi obravnavana društva so na občinskih in skupščinskih volitvah glasovala proti Koroščevi Slovenski ljudski stranki oziroma kasnejšemu slovenskemu delu Jugoslovanske radikalne zajednice v prid liberalno-unitarnim kandidacijskim listam. Toda v drugi polovici tridesetih let so se tudi obravnavana društva bolj ali manj odtegnila varuštvu unitarne Jugoslovanske nacionalne stranke in ponekod bolj ali manj prišla pod vpliv aktivistov Komunistične stranke Slovenije. Nekateri člani društev so postajali njihovi simpatizerji ter sprejemali ljudskofrontno osvobodilno gibanje.³² Sokolsko društvo so ustanovili v Višnji Gori 1922 in po začasnem mrtvilu je 1926 spet začelo delovati.³³ Tu so ustanovili tudi Strelski klub Lastovica leta 1931³⁴, v Št. Vidu pri Stični pa strelsko družino leta 1933.³⁵

ZDRUŽENJE BORCEV JUGOSLAVIJE (BOJ)

Tako kot v drugih okrajih je tudi v litijskem in kočevskem zajelo prebivalce bojevniško gibanje Združenje borcev Jugoslavije (Boj). Banovinski odbor za Dravsko banovino Boja je bil ustanovljen konec januarja 1934 v Ljubljani, njegov predsednik pa je postal Avgust Kuster. V Združenje so se vključevali vojni veterani, dobrovoljci, vojni invalidi, rezervni oficirji in četniki, sicer pa pripadniki tako katoliškega kot liberalno-unitarnega tabora. Gibanje Boja se je hitro širilo po vsej Dravski banovini. V glasilu Prelom (1934–1935) so se oglašali tudi iz krajev obravnavanih občin. Med prvimi je prišel dopis iz Strug pri Dobrepoljah. Dopisnik pritruje pisanju Preloma o zahtevah po iztrebljenju korupcije, »ki grozi upropastiti vse javno življenje in gospodarstvo«, in da mora v državi zopet zavladati poštenje in zakon. V dopisu je tudi rečeno, da se je na tem območju navdušilo kar veliko prebivalstva za bojevniško gibanje. Ko so leta 1933 doživeli hudo razdejanje ob poplavih, so prav na pobudo bojevnikov leta 1934 s solidarnostnimi akcijami prebrodili najhujše težave. S tem so pridobili veliko simpatij, zato da si želijo čim prejšnjo ustanovitev krajeve organizacije Boja.³⁶ Po velikem shodu Boja v Novem mestu 8. aprila 1934 so se navdušili tudi privrženci gibanja v Stični, kjer so pripravljali ustanovitev krajeve organizacije Boja in pa javen shod, ki naj bil 22. aprila.³⁷ V Št. Vidu pri Stični pa je na binkoštni ponedeljek 21. maja 1934 potekal mogočen shod za šentviško občino. Ob veliki državni zastavi, ki je plapolala na mlaju, so postavili visok govorniški oder. Shoda se je udeležilo, po poročanju Preloma, skoraj »vse moško prebivalstvo pa tudi šentviško ženstvo«, vodil ga je predsednik pripravljalnega odbora Ignacij Pevec, domači pevski zbor je zapel državno himno in pa pesem Doberdob, slovenskih fantov grob. Domačin Pevec je pozival udeležence, naj opustijo vse »strankarske razprtije ter se združijo pod okriljem nadstrankarskega gibanja Boja za blagor kralja, naroda in države«, ³⁸ namreč le v slogi bodo zmožni premagati težko gospodarsko krizo. Predsednik banovinskega odbora Boja Avgust Kuster je nato govoril o idejnih smernicah bojevniškega gibanja, tajnik tega odbora Vladislav Fabjančič pa o pravilih Boja. Shoda se je udeležil tudi okrajni načelnik Podboj.³⁹

Bojevniški shod je potekal aprila tega leta tudi v Ivančni Gorici pod predsedstvom Beršnjaka, na katerem se je zbralo okrog sedemsto udeležencev. Govorili so člani banovinskega odbora Boja iz

Ljubljane. Stane Vidmar je poročal o gospodarskem stanju v državi, kapetan Artur (tudi Ture) Šturm o nasprotnikih bojevnškega gibanja, Vladislav Fabjančič pa o njegovi ideologiji. Poročevalec je v Prelomu zapisal, da je »zbiranje izvrstno uspelo« in da je ljudstvo, ne oziraje se na prejšnjo ali zdajšnjo strankarsko pripadnost, »v našem taboru«. ⁴⁰

Tudi prebivalci na področju Vidma - Dobrepolj so vneto podpirali bojevnško gibanje. Velik zbor »kmetskih borcev« je potekal 10. junija 1934 v Dobrepoljah. Glasilo Prelom je zadovoljno poročalo, da so tedaj doživele Dobrepolje »svoj veliki dan«. Tabora naj bi se udeležilo okrog tri tisoč ljudi, med njimi so bili »konjenica borcev« in »kolesarski oddelek«. Prišlo je ljudstvo ne le z Vidma - Dobrepolj, temveč tudi s Turjaka, iz Sodražice, Velikih Lašč, Ribnice in še od drugod. Poročevalec je navdušeno pisal, da je bilo ljudstvo »pomlajeno, radostnih lic in žarečih oči« in da »vse veruje in pričakuje, da prihajajo boljši dnevi enakopravnosti, pravice, poštenja, za katerimi pride gospodarska obnova«, s tem pa se povrne tudi blagostanje naroda. ⁴¹

Tega dne je najprej na Vidmu potekala spominska slovesnost pred spomenikom padlih v prvi svetovni vojni. Domači moški zbor je zapel »pretresljivi Doberdob« in »Vigred se povrne«, uniformirana godba pa je zaigrala »Oj ta soldaški boben«. Anton Drobnič, predsednik pripravljalnega odbora krajevnice organizacije Boja, je nagovoril udeležence, ki so prihiteli z velikimi upi na tabor. Ob spominjanju na bojno tovarštvo med prvo svetovno vojno, v kateri so mnogi žrtvovali svoja življenja, je med drugim povedal, da preživele obvezuje k oporoki: »Kot bratje med seboj se ljubite, s krvjo zapisanih besed ne pozabite!« Po tej slovesnosti sta na taboru v Dobrepoljah govorila Kozina in Vladislav Fabjančič, oba iz Ljubljane, in ribniški rojak Nosan. ⁴² Dne 15. avgusta 1934 pa so imeli v Dobrepoljah ustanovni občni zbor krajevnice organizacije Zveze združenj borcev - Boj. Za predsednika je bil izvoljen že omenjeni Anton Drobnič, posestnik iz Podgorice. ⁴³ Naj zapišemo, da je bil Drobnič izvoljen tudi kot odbornik v novoizvoljeni osrednji (banovinski) odbor Boja. Na rednem občnem zboru banovinskega odbora 8. decembra istega leta pa so obravnavano območje zastopali delegati iz Dobrepolj, Strug in Št. Vida pri Stični, ⁴⁴ kar dokazuje, da se je bojevnško gibanje na tem območju precej razmahnilo in utrdilo.

SKUPŠČINSKE VOLITVE 5. MAJA 1935 IN OŽIVLJENA KATOLIŠKA PROSVETNA DRUŠTVA

Dr. Anton Korošec je bil v času vladavine JRKD-JNS oblastno interniran zaradi pobude in objave že omenjene Slovenske deklaracije, katero so privrženci unitarizma in centralizma obsodili, da »ruje proti Jugoslaviji in uganja separatizem«. ⁴⁵ Toda ko se je po smrti kralja Aleksandra (atentat 9. oktobra 1934 v Marseillu) dr. Korošec vrnil v Beograd, se ni odločil za sodelovanje z opozicijo v volilnem boju za skupščinske volitve, marveč znova za volilno abstinenco. Bržkone je takrat že računal z drugačno vladno kombinacijo, h kateri je pristopil po padcu vladavine Bogoljuba Jevtića. Ko je zatem prišla 24. junija 1935 na oblast vlada dr. Milana Stojadinovića, je postal dr. Korošec notranji minister, ki je dosegel, da je bila leta 1933 oblastno razpuščena katoliška Prosvetna zveza kmalu obnovljena. Poleti 1935 in tja do pomladi 1936 pa tudi še kasneje so se obnavljala prosvetna in izobraževalna društva, med njimi tudi v župnijah obravnavanih občin. V ribniškem okrožju Prosvetne zveze so delovala prosvetna društva v naslednjih župnijah: v Strugah (Pri Cerkvi) in Dobrepoljah, v stiškem prosvetnem okrožju pa v župnijah na Krki, Polici, Stični, Št. Vidu pri Stični in v Višnji Gori. ⁴⁶ V okviru teh prosvetnih društev so sprva delovali tudi fantovski odseki in dekliški krožki. Toda težnje po samostojnosti obeh organizacij so zmagale. Kot naslednica oblastno razpuščenih orlov decembra 1929 se je krovna Zveza fantovskih odsekov (ZFO) ustanovila na ustanovnem občnem zboru 17. oktobra 1937 v Ljubljani. V glasilu ZFO Kres so poleg idejnih člankov objavljali tudi organizacijska poročila. V knjižici mladinskega dr. Jožefa Jeraja Vzori slovenskih fantov, ki je izšla 1937 v

Ljubljani, pa so bila poglobljeno opredeljena načela in naloge. Kot prosvetna organizacija slovenske katoliške mladine si je prizadevala svoje člane versko-nravno, kulturno-prosvetno in telesno-kulturno vzgajati. Osnovna organizacijska enota so bili fantovski odseki, ki so se pretežno v letih 1937–1939 ustanavljali v okviru omenjenih župnij.⁴⁷ Tudi v teh odsekih so fantje obiskovali članske sestanke, t. i. »fantovske večere«, na katerih so se seznanjali z versko-nravno, socialno-gospodarsko, narodno in državljansko vzgojo. Ob tem pa so gojili večšine govornišstva. Župnijski fantovski odseki so prirejali telovadne nastope, prosvetne tekme v poznavanju socialnega nauka Cerkve, tedanje zakonodaje in kmetijskih strok ter se zlasti udeleževali številnih prosvetnih taborov in strankinih shodov, največkrat v novih fantovskih uniformah.

Prosvetna društva, fantovski odseki in dekliški krožki ter druga versko-cerkvena društva na Dolenjskem so se od pomladi 1936 pripravljala na »stiške dneve«, ki so potekali 15. in 16. avgusta istega leta. Tedaj so obeležili s slovesno proslavo 800-letnico delovanja stiškega samostana in hkrati obletnico II. evharističnega kongresa za Jugoslavijo, ki je bil konec junija 1935 v Ljubljani. Stiški menihi so v teh stoletjih veliko naredili za verski, kulturni in gospodarski preporod slovenskega naroda in s tem postavili Stični še poseben spomenik.⁴⁸ Katoliški tisk, ki je prinesel kar nekaj poročil o veličastni proslavi, je zapisal, da je bila posebno lepa nočna procesija osem tisoč mož in fantov, ki se je vila »kot pet kilometrov dolga ognjena reka iz doline navzgor do vinograda«, kjer so prišli na goro Tabor. Cerkvenega obreda na dvorišču samostana pa naj bi se udeležilo nad petnajst tisoč ljudi. Mnogi so prišli iz dekanij Trebnje, Žužemberk in Šmarje, ki so nekdanj spadale v versko-upravnem pogledu pod stiški samostan. Slovesnosti so se udeležili poleg ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana in lavantinskega škofa dr. Ivana Tomažiča še upokojeni nadškof dr. Anton B. Jeglič in škof z otoka Krka dr. Josip Srebrnič, ki je kot begunec med prvo svetovno vojno našel v stiškem samostanu varno pribežališče.⁴⁹ Prišli so tudi dr. Anton Korošec in dr. Marko Natlačen, ban Dravske banovine, ter dr. Juro Adlešič, ljubljanski župan, in drugi zastopniki političnih in kulturnih organizacij. Slovesnosti pa so se udeležili tudi cisterijani iz sosednjih samostanov. »Svato vsko okrašena samostan in okolica« sta še posebej poudarjala pomen praznovanja. Zbrano ljudstvo je prisluhnilo govoru nadškofa Jegliča, škofa dr. Rožmana, stiškega opata dr. Avgušтина Kostelca, ki je nosil vso težo priprav in izvedbe slovesnosti, in predsednika krovne Katoliške akcije dr. Stanislava Žitka iz Ljubljane.⁵⁰

V drugi polovici tridesetih let so poleg živahnega organizacijskega dela glede na novo vlogo katoliških društev v smislu kulturnega apostolata prirejali priljubljene prosvetne tabore, ki so ponavadi izzveneli v manifestacijo verskega in narodnega prepričanja hkrati pa tudi državljanske zavednosti. V nedeljo 18. junija 1939 je potekal prosvetni tabor v Dobrepoljah, kjer so slovesno odprli katoliški prosvetni dom, imenovan Jakličev dom. Zasluge za zgraditev tega velikega poslopja imata predvsem župnik Anton Mrkun in kaplan France Nahtigal, seveda ob podpori požrtvovalnih župljanov. Obenem je bila razstava igrač in lutk, ki ponazarjajo različne narodne noše.⁵¹ Že prejšnji večer, v soboto 17. junija so se pred župniščem zbrali številni farani in zatem v dvorani novega doma proslavili 10-letnico delovanja duhovnega svetnika Antona Mrkuna. Na bližnjih dobrepoljskih hribih so zagoreli kresovi, priredili so tudi baklado, ki jo je spremljalo grmenje številnih možnarjev in slišale so se tudi petarde. Naslednji dan, 18. junija se je zbralo iz bližnje in daljne okolice okrog dva tisoč ljudi, med njimi je bil tudi narodni poslanec kočevskega okraja Alojzij Rigler, ki je na skupščinskih volitvah decembra 1938 dobil v Vidmu - Dobrepoljah veliko glasov na listi dr. Korošca. Iz Ljubljane sta prišla predsednik krovne Prosvetne zveze za ljubljansko škofijo univerzitetni profesor dr. Franc Lukman in minister za gradbe dr. Miha Krek. Slavnostni govor je imel dr. Lukman, ki je orisal zgledno osebnost tedaj že pokojnega učitelja in pripovednika Franca Jakliča, saj je s prosvetnim in gospodarskim delom mnogo prispeval k razvoju dobrepoljskega območja. Po Lukmanovi blagoslovitvi doma je bila v dvorani akademija, zatem pa se je »razvila živahna ljudska zabava«. Dr. Krek pa si je s poslanca Riglerjem ogledal Struge in okolico, kjer je nedavna poplava napravila veliko škode.⁵²

V Dobrepoljah je zlasti v drugi polovici tridesetih let cvetela domača obrt, znana je bila posebej po lepi izdelavi lutk in lesenih igrač. Po dveh tečajih, ki sta se odvijala v letu 1937, so dobili obrtniki kar lepo število naročil, pri delu je sodelovala tudi tamkajšnja mladina.⁵³ Svoje izdelke so razstavljali tudi v novem prosvetnem »Jakličevem domu«.

VSEDRŽAVNA STRANKA JUGOSLOVANSKA RADIKALNA ZAJEDNICA (JRZ)

Po proglasu Jugoslovanske radikalne zajednice (JRZ) 12. septembra 1935, v katero je stopila tudi Koroščeva Slovenska ljudska stranka, so se vključevali katoliško opredeljeni možje in fantje v JRZ tudi na obravnavanem območju. V litijskem okraju so okrajni odbor JRZ sestavljali naslednji: predsednik Hinko Lebinger, posestnik in trgovec iz Litije, podpredsednik Lovro Jevnikar, šolski upravitelj v Št. Vidu pri Stični, tajnik Anton Gornik, dekan v Šmartnem, in blagajnik Vinko Lovšin, župni upravitelj v Litiji.⁵⁴ V Višnji Gori se je ustanovil krajevni odbor JRZ 13. oktobra 1935. Za predsednika je bil izvoljen Franc Štrubelj, za podpredsednika Fran Vozelj, za tajnika Vinko Vidic ter še 18 odbornikov.⁵⁵ V občini Krka so 20. oktobra istega leta ustanovili krajevni odbor JRZ. Za predsednika so soglasno izvolili Antona Zupana, za podpredsednika Alojzija Intiharja, za tajnika Frana Rebolja in za blagajnika Alojzija Globokarja ter še 14 odbornikov. Katoliški dnevnik Slovenec je na kratko poročal, da se je 27. oktobra istega leta ustanovil krajevni odbor JRZ še v Št. Vidu pri Stični.⁵⁶

Krajevne organizacije JRZ so imele vsako leto občne zборе, na katerih so strankini veljaki in narodni poslanci orisali delo v narodni skupščini in pojasnjevali pomembnejše notranje in politične dogodke ter obravnavali politični položaj na lokalni ravni. Naj omenimo le sestanek krajevne JRZ v Št. Vidu pri Stični 7. aprila 1940. Prisotni narodni poslanec litijskega okraja dr. Jože Lavrič, ki je bil tudi tajnik krovne Kmečke zveze v Ljubljani, se je v svojem govoru pomudil predvsem pri političnem položaju nevtralne Jugoslavije, ko je Evropo že vrtinčila 2. svetovna vojna.⁵⁷

KMEČKA ZVEZA (KZ)

Decembra 1935 v Ljubljani obnovljena Kmečka zveza (KZ) je v svojem programu stremela, da bi združila slovenske kmete v stanovsko-strokovno in kulturno organizacijo. Kmečka zveza naj bi izbojevala kmetom vse pravice na pglavitnih področjih javnega življenja. Zato naj bi kmetu vzbudila stanovsko in državljansko zavest, ga gospodarsko dvignila in ga pridobila za združno misel in njene organizacije. Zlasti pa si je prizadevala za čim prejšnjo ustanovitev Kmetijske zbornice, se zavzemala za socialno zavarovanje poljedelskih delavcev, nasploh naj bi se socialna vprašanja reševala po načelu vzajemnosti med raznimi sloji državljanov.⁵⁸ Vodstvo Kmečke zveze, ki si je prizadevalo, da bi vključevalo kmečko prebivalstvo obeh spolov in vseh starosti, se je zgledovalo po notranji organizacijski strukturi belgijske Boerenbond (Kmečke zveze), v katero so bili vključeni flamski kmetje.⁵⁹ Sprva je KZ vključevala kmete, kmalu zatem pa tudi kmečke žene in kmečko mladino. Osnovna celica kmečko-stanovske organizacije, v katero so se vključevali predvsem privrženci Koroščeve Slovenske ljudske stranke, je bila krajevna Kmečka zveza. Organizacijska mreža se je po vsej Dravski banovini najbolj širila v letih 1936 do 1938 in pri tem obravnavane občine niso izostajale.⁶⁰

Krajevna Kmečka zveza se je 2. avgusta 1936 ustanovila v Višnji Gori⁶¹ in je prva začela delovati v višnjegorskem sodnem okraju. Na ustanovnem občnem zboru se je v Prosvetnem domu zbralo nad 50 mož in fantov. Član banovinskega vodstva Kmečke zveze Benko je navzočim govoril o pomenu stanovskega organiziranja slovenskih kmetov, o programu, nalogah in poslanstvu Kmečke zveze,

o vlogi »kmečke zbornice« in se pomudil pri vprašanju vnovčevanja kmetijskih pridelkov. Za predsednika krajevne Kmečke zveze v Višnji Gori je bil izvoljen Štrubelj s Police.⁶²

Pozno poleti, 6. septembra 1936 je bila ustanovljena Kmečka zveza v občini Krka.⁶³ V Št. Vidu pri Stični so ustanovili krajevno Kmečko zvezo 31. januarja 1937,⁶⁴ v Vidmu - Dobropoljah pa 3. januarja 1937.⁶⁵ Krajevne Kmečke zveze so na svojih vsakoletnih občnih zbiorih sledile socialno-gospodarskim in političnim ciljem banovinskega odbora Kmečke zveze in Kmetijske zbornice, ustanovljeni poleti 1937. Obe pa sta bili politično vpeti v stranko JRZ. Krajevne Kmečke zveze so svoje zahteve bodisi z lokalno perečimi ali splošnimi vprašanji izpovedovale v resolucijah in jih pošiljale okrajnemu načelstvu ali vodstvu bamovine. Pri tem ne gre prezreti tudi odločne zahteve po ustanovitvi »samostojne bamovine Slovenije«. Tudi v obravnavah krajevnih KZ so v sprejeti resoluciji to zahtevo močno poudarili, tako npr. na svojem občnem zboru v Št. Vidu pri Stični januarja 1941.⁶⁶ Tu je bil zelo dejaven tudi deklški odsek Mladinske Kmečke zveze. Naj še zapišemo, da so ustanovili v Št. Vidu pri Stični 20. maja 1940 konjerejsko društvo in organizirali samopomoč, ki jo je vodil posestnik Franc Petan.⁶⁷ V tem času so v Stični dobili po daljših pripravah vodovod. Iz studenca »Pri Maklenovem« je črpal električni motor vodo 39 m visoko v dva zbiralnika. Na ceveh je bilo vgrajenih devet hidrantov za gasilne namene in pet izlivk za potrebe vaščanov, kar 18 hišnih posestnikov pa je napeljalo vodo v svoja poslopja. Finančna sredstva so prispevali država, bamovina in pa tamkajšnji prebivalci.⁶⁸

OBČINSKE VOLITVE 25. OKTOBRA IN 6. DECEMBRA 1936 TER

SKUPŠČINSKE VOLITVE 11. DECEMBRA 1938

Poleg delujočih strankinih organizacij JRZ, v katero so se posebej vključevali in jo podpirali tudi člani Kmečke zveze in nasploh kmečko prebivalstvo, je v letu 1936 tudi obravnavano območje zajela živahna politična dejavnost za občinske volitve. V okraju Litija so prešle z občinskimi volitvami vse tedanje občine v roke vladajoče JRZ. Volilni boj med privrženci JRZ in nasprotniki, zbranimi v skupni opoziciji, je bil dokaj oster, volilna propaganda pa v znamenju boja za prevlado enega ali drugega političnega tabora v občinski politiki. Na volilnih shodih JRZ, ki so številčno presegali politične nasprotnike, so zlasti strankini aktivisti grmeli proti tako imenovanim »gospodarskim listam«, ki so propagirale, da je v občini pomembno gospodarstvo, politika pa nima pri tem nič opraviti.⁶⁹ Gospodarsko listo so namreč sestavljali privrženci opozicijske JNS, torej privrženci dr. Alberta Kramerja in Ivana Puclja, posebej privrženci razpuščene socialistične stranke in privrženci dr. Vlatka Mačka, hrvaškega voditelja Hrvatske seljačke stranke (Hrvaške kmečke stranke). Slaba občinska politika v času režima JNS, ki je naredila tudi mnoge krivice in s tem priklicala hude zamere, je številne volilce prepričala, da se bližajo boljši časi, ko bo v občinah gospodovala Koroščeva JRZ. Tako je značilno, da je v nedeljo 25. oktobra 1936 v občini Videm - Dobropolje od 1.149 volilnih upravičencev glasovalo 928 volilcev ali 80%, lista JRZ pa je dobila vseh 928 glasov in s tem 24 občinskih odbornikov. Boljše rezultate je tega dne imela opozicijska skupina v občini Krka, Stična in Št. Vid pri Stični. V Krki je bilo 511 volilnih upravičencev, volilo jih je 377 (73,77 %), JRZ je dobila 209 glasov in 15 odbornikov, skupna opozicija pa 168 glasov in 3 odbornike. Podobno je bilo tudi v Stični in Št. Vidu. V Stični je bilo 734 volilnih upravičencev, volilo jih je 570 (77,75%), JRZ je zmagala s 411 glasovi in dobila 17 odbornikov, opozicija pa 129 glasov in le 1 odbornika. V Št. Vidu pri Stični je bilo 766 volilnih upravičencev, volilo jih je 611 (79,76%), JRZ je dobila 499 glasov in 23 odbornikov, opozicija pa 112 glasov in 1 odbornika.⁷⁰ V občini Višnja Gora so potekale občinske volitve 6. decembra istega leta. Volilnih upravičencev je bilo 688, glasovalo jih je 505 (73%), JRZ je s 455 glasovi in z 18 odborniki premagala opozicijo, ki je dobila samo 50 glasov in nobenega odbornika.⁷¹

Po razpustu narodne skupščine je dr. Milan Stojadinović sredi oktobra 1938 odprl volilno gibanje in začela se je ostra volilna agitacija strank za zmago na skupščinskih volitvah 11. decembra istega leta. Tudi v kočevskem in litijskem okraju se je zvrstilo kar nekaj shodov. Občino Videm - Dobrepolje je 21. novembra 1938 obiskal predsednik JRZ Dravske banovine in notranji minister dr. Anton Korošec. Spremljal ga je okrajni kandidat višji veterinarski svetnik Alojzij Rigler.⁷² Prebivalstvo Škocijana in drugih vasi je na okrašenih vozovih z godbo pričakalo dr. Korošca na postaji Dobrepolje in ga spremljalo v vas Videm. Prihod visokega gosta so spremljali topiči in navdušeni klici, pozdravni nagovor pa je imel župan Strnad. Minister dr. Korošec je v dvorani Prosvetnega doma v poldrugi uri govoril o notranji politiki in o zunanjepolitičnem položaju Jugoslavije. Okrajni kandidat Alojzij Rigler pa je pozival volilce, »da moramo složno voliti listo, na kateri je naš voditelj dr. Anton Korošec.«⁷³

Tudi v Strugah so imeli 27. novembra istega leta politični shod JRZ, na katerem so govorili že omenjeni kandidat Alojzij Rigler, Jože Langus in duhovni svetnik iz Dolenje vasi Karelj Škulj.⁷⁴ V občini Višnja Gora so se dobro pripravljali na volitve in sodili, da so »naši volilci povečini strnjeni v vrstah JRZ«, saj so se navduševali za okrajnega kandidata dr. Jožefa Lavriča, že omenjenega tajnika Kmetijske zbornice v Ljubljani.⁷⁵ Podobno so se opredeljevali tudi na Polici in pozivali volilce, naj glasujejo za listo dr. Stojadinovića in s tem za dr. Korošca.⁷⁶

Na kratko bomo predstavili volilne izide v obravnavanih občinah. V okraju Kočevje je v občini Videm - Dobrepolje bilo volilnih upravičencev 1.124, volilo jih je 939, Rigler je dobil 840 glasov, opozicija pa 99 glasov.⁷⁷ V okraju Litija so obravnavane občine izvolile dr. Lavriča, kandidata na Stojadinovićevo listo, ki je premagal kandidate na listi dr. Vlatka Mačka in na listi dr. Dimitrija Ljotića. V občinah litijskega okraja je bilo v Krki volilnih upravičencev 468, volilo jih je 335, dr. Lavriču so oddali 230 glasov, opozicija pa je dobila 105 glasov. V občini Stična je od 734 volilnih upravičencev volilo 585 volilcev, dr. Lavrič je dobil 525, opozicija pa 60. V Št. Vidu pri Stični je bilo 774 volilnih upravičencev, volil je 601 volilec, dr. Lavriču so od vseh teh občin oddali največ glasov, in sicer 583, opoziciji pa le 18 glasov. V Višnji Gori je od 676 volilnih upravičencev glasovalo 577, za dr. Lavriča 570, za opozicijo 6, za listo dr. Dimitrija Ljotića 1, medtem ko v drugih obravnavanih občinah litijskega okraja Ljotiću niso oddali niti enega glasu.⁷⁸

Katoliški politični tabor na Slovenskem, h kateremu so v pretežni meri pripadali tudi prebivalci obravnavanih občin, je s smrtjo dr. Antona Korošca 14. decembra 1940 v Beogradu izgubil svojega dolgoletnega voditelja. Njegov naslednik je postal dr. Fran Kulovec, ki je imel velike zasluge, da se je razmahnila katoliška kmečko-stanovska organizacija Kmečka zveza tudi na obravnavanem območju in si prizadeval za uresničitev dolgoletnega ideala : »slovenske avtonomije« tedaj v obliki banovine Slovenije. Toda vojni dogodki v Evropi so tudi to prizadevanje spravili za nekaj časa v ozadje. Sicer pa so kmetje že čutili pomanjkanje živeža, zlasti kruha, namreč letina 1939 ni bila zadovoljiva, v letu 1940 pa so vremenske neprilike marsikje opustošile žitna polja.⁷⁹ K temu naj dodamo, da je prebivalstvo vse bolj pestilo vojno gospodarstvo z racionalizacijo hrane, ki jo je po začetku druge svetovne vojne septembra 1939 uvajala tudi jugoslovanska država. Vojaški in politični dogodki v Evropi so namreč ogrožali tudi Jugoslavijo, vojna vihra je bila vse bolj pred vrati in z okupacijo Jugoslavije aprila 1941 je zajela tudi prebivalce obravnavanih občin.

1) *Splošni pregled Dravske banovine. Glavni statistični podatki. Upravna, sodna in cerkvena razdelitev ter imenik krajev po stanju 1. julija 1939 z dvema zemljevidoma. Priredil državni statistični urad v Zagrebu. Ljubljana 1939, str. 10.*

2) *Prav tam, str. 9.*

3) *Prav tam, str. 33, 47.*

4) *Prav tam, str. 25.*

- 5) *Prav tam*, str. 24.
- 6) *Prav tam*, str. 44.
- 7) *Prav tam*, str. 43.
- 8) *Obči šematizem Katoličke crkve u Jugoslaviji. Izdanje Akademije »Regina apostolorum«.*
Izradio dr. Krunoslav Draganović. Sarajevo 1939, str. 282, 283.
- 9) *Prav tam*, str. 303, 304.
- 10) *Prav tam*, str. 307.
- 11) *Jutro*, 1. novembra 1931, št. 253, str. 2.
- 12) *Jutro*, 1. novembra 1931, št. 253, str. 3, *Shodi v višnjegorskem okraju.*
- 13) *Jutro*, 1. novembra 1931, št. 257, str. 2.
- 14) *Prav tam*.
- 15) *Jutro*, 10. novembra 1931, št. 260.
- 16) *Jutro*, 10. novembra 1931, št. 260.
- 17) *Domoljub*, 10. februarja 1932, št. 6, str. 80.
- 18) *Domoljub*, 10. februarja 1932, št. 6, str. 80.
- 19) *Domoljub*, 8. februarja 1933, št. 6, str. 77.
- 20) *Domoljub*, 14. septembra 1932, št. 37, str. 478, *Društvena proslava. Dobrepolje;*
primerjaj Domoljub, 25. januarja 1933, št. 46, str. 54.
- 21) *Primerjaj Silvan Furlan, France Brenk, Enciklopedija Slovenije, I. zv. A–C. Ljubljana 1987, str. 366.*
- 22) *Jutro* (ponedeljsko), 16. oktobra 1933, št. 42.
- 23) *Slovenski narod*, 16. oktobra 1933, št. 236, *Polom punktašev v Stični.*
- 24) *Jutro*, 17. oktobra 1933, št. 243.
- 25) *Več o tem Anka Vidovič-Miklavčič, Mladina med nacionalizmom in katolicizmom.*
Ljubljana 1994, str. 10–23, 193–198.
- 26) *Vekoslav Perpar, Kmečka mladina na Dolenjskem. Zbornik Pot kmečkega ljudstva v*
Osvobodilno fronto. Zbrala in uredila Drago Košmrlj in Janko Liška. Ljubljana 1986, str. 211.
- 27) *Prav tam*, str. 212.
- 28) *Prav tam*, str. 214.
- 29) *Prav tam*, str. 215.
- 30) *Prav tam*, str. 214.
- 31) *Prav tam*, str. 214, 215
- 32) *Prav tam*, str. 211, 212, 215, 216.
- 33) *Arhiv Republike Slovenije, Društveni kataster*, št. 8488.
- 34) *Arhiv Republike Slovenije, Društveni kataster*, št. 7869.
- 35) *Arhiv Republike Slovenije, Društveni kataster*, št. 7896.
- 36) *Prelom*, 12. aprila 1934, št. 13, str. 4.
- 37) *Prelom*, 19. aprila 1934, št. 14, str. 4.
- 38) *Prelom*, 24. maja 1934, št. 19, str. 3.
- 39) *Prav tam*.
- 40) *Prelom*, 19. aprila 1934, št. 14, str. 4.
- 41) *Prelom*, 14. junija 1934, št. 22, str. 1.
- 42) *Prelom*, 14. junija 1934, št. 22, str. 1.
- 43) *Prelom*, 6. septembra 1934, št. 34, str. 2.
- 44) *Prelom*, 13. decembra 1934, št. 48, str. 1
- 45) *Izgubljeni spomin na Antona Korošca (Iz zapuščine Ivana Ahčina). Ur. Bojan Godeša, Ervin Dolenc,*
Založba Nova revija, zbirka Korenine. Ljubljana 1999, str. 86.
- 46) *Društveni koledar Prosветne zveze. Ljubljana 1940, str. 116.*
- 47) *Društveni koledarček Zveze fantovskih odsekov. Ljubljana 1941, str. 174.*

- 48) *Domoljub*, 19. avgusta 1936, št. 34.
- 49) Dr. Josip Srebrnič je bil za škofa na otoku Krku imenovan leta 1923. France Dolinar, Srebrnič Josip, *Enciklopedija Slovenije*, zvezek 12, Ljubljana 1998, str. 246.
- 50) *Vestnik Prosvetnih zvez v Ljubljani in v Mariboru*, julij–avgust 1936, št. 7–8, str. 57, 58; *Domoljub*, 19. avgusta 1936, št. 34, Pri belih menihih v Stični.
- 51) *Vestnik Prosvetnih zvez v Ljubljani in v Mariboru*, junij 1939, št. 6, str. 46.
- 52) *Vestnik Prosvetnih zvez v Ljubljani in v Mariboru*, julij–avgust 1939, št. 7–8, str. 58, 59.
- 53) *Domoljub*, 29. decembra 1938, št. 52, str. 11 s sliko.
- 54) *Slovenec*, 10. novembra 1935, št. 259.
- 55) *Slovenec*, 17. oktobra 1935, št. 239 a.
- 56) *Slovenec*, 31. oktobra 1935, št. 251 a.
- 57) *Domoljub*, 11. aprila 1940, št. 13.
- 58) Anka Vidovič-Miklavčič, *Kmečko-stanovsko gibanje v klerikalnem taboru 1935–1941*. *Revija Borec*, XLII, januar 1990.
- 59) Anka Vidovič-Miklavčič, *Mladina med nacionalizmom in katolicizmom*. Ljubljana 1994, str. 139, 140.
- 60) Več o ustanovitvi, organizacijskem razvoju in dejavnosti Kmečke zveze Anka Vidovič-Miklavčič, *Kmečko-stanovsko gibanje v klerikalnem taboru na Slovenskem 1935–1941*. *Revija Borec*, XLII, januar 1990, št. 1, str. 70–143.
- 61) Arhiv Republike Slovenije, BAN 16-2, fasc. 19.40-21.800/1937.
- 62) *Domoljub*, 5 avgusta 1936, št. 32.
- 63) Arhiv Republike Slovenije, BAN-2, fasc. 9.140-10.600/1936.
- 64) Arhiv Republike Slovenije, BAN-16-2, fasc. 28.801-31.000/1937.
- 65) RS, BAN 16-2, fasc. 1201-2401/1937; *Domoljub*, 7 januarja 1937, št. 1 a.
- 66) *Primerjaj Domoljub*, 22 januarja 1941, št. 4.
- 67) *Domoljub*, 29. maja 1940, št. 22.
- 68) *Domoljub*, 14. avgusta 1940, št. 33, str. 10.
- 69) *Primerjaj Domoljub*, 21. oktobra 1936, št. 43, JNS in »gospodarske liste«.
- 70) *Domoljub*, 28. oktobra 1936, št. 44.
- 71) *Domoljub*, 10. decembra 1936, št. 50.
- 72) *Domoljub*, 30. novembra 1938, št. 48, Videm - Dobropolje.
- 73) Prav tam.
- 74) *Domoljub*, 30. novembra 1938, št. 48, Struge.
- 75) *Domoljub*, 30. novembra 1938, št. 48, Višnja Gora.
- 76) *Domoljub*, 7. decembra 1938, št. 49, Polica pri Višnji Gori.
- 77) *Domoljub*, 14. novembra 1938, št. 50, Dobropolje.
- 78) *Domoljub*, 14. decembra 1938, št. 50, Volilni izidi v Sloveniji. V *Domoljubu* ni jasno, ali velja številka 578 ali 577, mi smo se odločili za 577.
- 79) *Domoljub*, 14. avgusta 1940, št. 33.

NAŠE OBČINE IN OBČANI

OBČINA GROSUPLJE V OBDOBJU 2004 DO 2005

*Janez Lesjak**

GROSUPLJE JE POSTALO MESTO

V obdobju 2004–2006 je za Občino Grosuplje značilno predvsem delo in priprava za izvajanje velikih investicij na področju osnovnega šolstva, otroškega varstva in kulture - knjižničarstva, na področju komunalne dejavnosti in urejanja prostora pa se izvajajo priprave za gradnjo zadrževalnikov, s katerimi se bo preprečila poplavnost Grosupeljskega in Radenskega polja.

1. maja 2004 je Slovenija postala članica Evropske unije, konec leta 2005 pa je državni zbor naselju Grosuplje podelil status mesta.

Glede na to, da politično-teritorialna organiziranost Slovenije ni v skladu z evropskimi normami in prakso (Slovenija nima regij, ki so uveljavljena praksa v EU), so se že na samem začetku pojavile velike težave pri koordinaciji in možnostih za pridobivanje sredstev iz evropskih skladov. Poleg tega občina Grosuplje teritorialno pripada osrednji Ljubljanski regiji, ki je po normativih EU že razvita regija, zato ni pričakovati večjih spodbud in ugodnih finančnih podpor za to področje. Od leta 2002 aktivno sodelujemo v dejavnosti in projektih Regijske razvojne agencije (RRA), preko katere kljub slabim obetom pričakujemo določen priliv ugodnih sredstev iz evropskih strukturnih in razvojnih skladov na prijavljene in izvedene projekte.

V obdobju 2004 do 2005 smo v skladu z izhodišči Načrta razvojnih nalog za srednjeročno obdobje na področju družbenih dejavnosti načrtovali izgradnjo nove sodobne knjižnice Grosuplje. V ta namen smo v celoti odkupili nekdanjo Koščakovo hišo, katero bomo adaptirali in dogradili. Projekt je ocenjen na 640 mio SIT, ki jih bo v večini zagotovila Občina Grosuplje, Ministrstvo za kulturo pa bo prispevalo sredstva v višini 30 mio SIT. Na projektne natečaje je zmagal projekt arh. Florjančiča, ki pa se je v fazi izdelave gradbene dokumentacije zavlekel, tako da je izgradnja predstavljena v leto 2006.

Za potrebe razširitve kapacitet otroškovarstvene in vzgojne dejavnosti smo v letu 2003 odkupili objekt trgovske družbe VELE pri OŠ Louis Adamič Grosuplje. Trgovska družba Mercator pa nam je za donacijo izdelala projektno in gradbeno dokumentacijo za adaptacijo objekta. Gradbeno dovoljenje je bilo pridobljeno v letu 2005, vendar se je zaradi prerazporejanja proračunskih sredstev izvedba prestavila v leto 2006.

Zaradi prostorske stiske ob uvedbi devetletke smo načrtovali v letu 2004 adaptacijo objekta POŠ Polica. Na ta način bi omogočili otrokom na področju KS Polica ugodne bivalne in učne pogoje, dokler ne bi bila zgrajena nova POŠ na Polici. Od celotnega projekta smo tik pred pridobitvijo gradbenega dovoljenja morali odstopiti, saj nam UE Grosuplje dovoljenja ni izdala z obrazložitvijo, da na Polici nimamo javnega vodovoda. V letu 2005 se je pripravljala gradbena dokumentacija in ostali pogoji (dokup zemljišča) za izgradnjo nove POŠ Žalna, katere izgradnja je načrtovana za obdobje 2005 do 2006. S temi investicijami bomo odpravili najbolj pereče probleme na področju pomanjkanja ali neprimernosti prostorov v osnovnih šolah, otroškem varstvu in knjižnici.

Investicije v izgradnjo in vzdrževanje infrastrukturnih in komunalnih objektov v občini so žal podrejene odpravljanju velikih problemov v družbenih dejavnostih. Vendar bomo morali na tem

*Župan Občine Grosuplje.

področju v bodoče najti prepotrebna sredstva, saj z rastjo prebivalstva v občini, predvsem v naselju Grosuplje nastajajo resni problemi.

V letih 2004 in 2005 smo zgradili vodovod na Ilovo Goro in s tem v naselja Velika in Mala Ilova Gora ter Gabrje pripeljali zdravo pitno vodo. V tem projektu sodeluje tudi Občina Dobropolje, ki bo preko tega vodovoda povezala tudi naselje Hočevje. Pospešeno se je delalo na pridobitvi vseh soglasij in dokumentacije za izgradnjo ceste in vodovoda na Hudo Polico, vendar vseh soglasij žal še nismo uspeli pridobiti. Skoraj neverjeten je odpor nekaterih prebivalcev do ureditve teh perečih razmer. Upamo, da nam bo v letu 2006 uspelo ta projekt zaključiti in s tem zagotoviti zdravo pitno vodo v vseh naseljih v občini. Ob tem pa že nekaj let poteka dejavnost za legalizacijo nekaterih starejših vaških vodovodov. Predvsem na Polici, v Gorenji in Dolenji vasi, Dobjem in ostalih zaselkih severno od avtoceste, ki so si v preteklosti vodovode zgradili sami in na črno. Zakonodaja na tem področju zahteva vključitev vaških vodovodov v javni sistem, vendar se uporabniki temu upirajo, ravno tako pa ni predvidenih postopkov za legalizacijo.

Mnogo slabše so razmere na področju čiščenja odpadnih vod, kjer bomo morali v tem obdobju in v bodoče narediti mnogo več, kot smo do sedaj. Manj kot 50 % občanov ima urejeno kanalizacijo in čiščenje odpadnih voda. V obdobju 2004 do 2005 smo nadaljevali z izgradnjo kanalizacije in čistilnih naprav v najbolj problematičnih in urbanih predelih. Največji projekt je bil dokončna izgradnja kanalizacije v naselju Spodnja Slivnica, v naselju Grosuplje pa bo ob rekonstrukciji in prenavljanju ulic obnovljena tudi kanalizacijska napeljava. Na Občini smo izdelali študijo čiščenja odpadnih voda v občini, ki bo osnova za izdelavo projektov za čiščenje odpadnih voda, s katerimi bomo kandidirali tudi pri evropskih skladih v sklopu državnega projekta Čista Krka in Čista Ljubljana.

Za odpravo poplavne ogroženosti smo do konca leta 2005 intenzivno pripravljali vse prostorske podlage in projektno dokumentacijo za izgradnjo vodnega zadrževalnika Bičje, država pa nas je ponovno tako kot že vrsto let izločila iz programa izgradnje zadrževalnika Veliki potok. Tako je sedaj ta projekt preložen na leto 2007 in 2008 brez vsake garancije, da bo do realizacije dejansko prišlo. S tem pa nastajajo v Grosupljem velike težave, saj nam te iste pristojne službe zaradi poplavnosti izredno otežujejo pridobivanje vodnogospodarskih soglasij pri nadaljnji gradnji, še zlasti v gospodarski coni Rožna dolina. Predvsem je ogrožena novogradnja in razširitev dejavnosti Pekarne Grosuplje in izgradnja mostu in ceste čez Grosupeljščico pri Gasilskem centru. Za ta projekt smo pridobili tudi evropska sredstva, ki bodo nakazana v letu 2006, če bo zaradi omenjenih težav do izgradnje mostu sploh prišlo.

Na področju izgradnje in vzdrževanja cest je najpomembnejši projekt rekonstrukcija republiške ceste Grosuplje–Cikava, ki ga je pričela po dobrih desetletjih zahtev in obljub izvajati država. V tem projektu bo občina sodelovala z izgradnjo pločnikov, kolesarskih stez, avtobusnih postajališč in razsvetljave. Največji poseg na občinskih cestah je bil narejen na posodobitvi ceste Mala Vas–Št. Jurij. Rekonstrukcija te ceste se bo v naslednjih letih nadaljevala do Ponove Vasi in Grosuplje. V Grosuplju so se izvedle posodobitve nekaterih najstarejših ulic: Cesta pod gozdom, Prečna c., ulice v Brinju in Trubarjeva c.

V proračunu smo zagotovili večino sredstev za izgradnjo nove mrliške vežice v KS Šmarje, sofinancirali pa smo podobne aktivnosti tudi v drugih KS. V Grosuplju je bil na natečaju izbran idejni projekt za poslovilni objekt na pokopališču in v teku je priprava prostorske in gradbene dokumentacije za njegovo izgradnjo.

V polnem teku je gradnja novih stanovanjskih naselij Dvori in Sončni dvori s skupno kapaciteto preko 460 stanovanj. Ko bodo v vsa nova stanovanja prišli novi prebivalci, se bo mesto Grosuplje že približalo številu 8000 prebivalcev, kar bo nedvomno zahtevalo nove pristope k urejanju razmer in problemov, nastalih s tako intenzivno priselitvijo.

Nadaljevale so se izgradnje v gospodarskih conah TOC III in Pentlja, tečejo pa tudi priprave za sprejem prostorskih aktov za novo gospodarsko cono Jug (za Motvozom).

FINANČNA REALIZACIJA

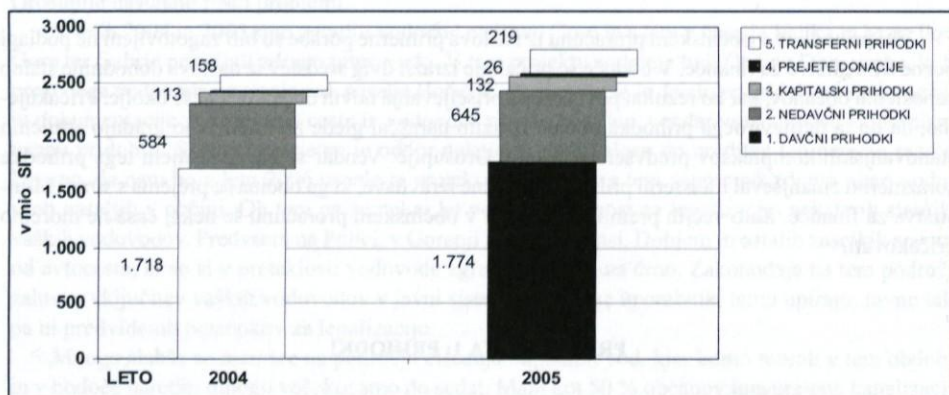
Viri prihodkov v občinskem proračunu iz naslova primerne porabe so bili zagotovljeni na podlagi ocene Ministrstva za finance. V bodoče se pričakuje izrazit dvig sredstev iz naslova dohodnine stalno zaposlenih občanov, kar bo rezultat povečanega priseljevanja novih občanov v naše okolje. Pričakuje se, da bo ta del izvirnega prihodka občine izrazito naraščal glede na intenzivno gradnjo strnjenih stanovanjskih kompleksov predvsem v naselju Grosuplje. Vendar se bo z višanjem tega prihodka sorazmerno zmanjševal transferni prihodek finančne izravnave, ki ga občina še prejema s strani Ministrstva za finance. Zato večjih premikov navzgor v občinskem proračunu še nekaj časa ne moremo pričakovati.

PREGLEDNICA 1: PRIHODKI

v mio SIT

NAMEN	REALIZACIJA				INDEX 02/03
	2004	v %	2005	v %	
1. DAVČNI PRIHODKI	1.718	66,7	1.774	61,0	103,3
1. Davki na dohodek in dobiček (dohodnina)	1.221	47,4	1.229	42,3	100,7
2. Davki na premoženje	252	9,8	277	9,5	109,9
3. Domači davki na blago in storitve	245	9,5	268	9,2	109,4
2. NEDAVČNI PRIHODKI	584	22,7	645	22,2	110,4
1. Udeležba na dobičku in prihodki od premoženja	50	1,9	146	5,0	292,0
2. Takse in pristojbine	11	0,4	12	0,4	109,1
3. Denarne kazni	1	0,0	1	0,0	100,0
4. Prihodki od prodaje blaga in storitev	11	0,4	7	0,2	63,6
5. Drugi nedavčni prihodki	511	19,9	479	16,5	93,7
3. KAPITALSKI PRIHODKI	113	4,4	132	4,5	116,8
1. Prihodki od prodaje osnovnih sredstev	84	3,3	30	1,0	35,7
2. Prihodki od prodaje zemljišč in nematerial. premož.	29	1,1	102	3,5	351,7
4. PREJETE DONACIJE	1	0,0	26	0,9	2.600
1. Prejete donacije iz domačih virov	1	0,0	26	0,9	2.600
2. Prejete donacije iz tujih virov	0		0		
5. TRANSFERNI PRIHODKI	158	6,1	219	7,5	138,6
1. Transferni prihodki iz drugih javnofin. institucij	158	6,1	219	7,5	138,6
SKUPAJ:	2.574	100,0	2.796	96,2	108,6
DOMAČE ZADOLŽEVANJE	0	0,0	110	3,8	
1. Zadolževanje pri poslovnih bankah	0		110	3,8	
2. Zadolževanje pri državnih skladih	0		0		
SKUPAJ:	2.574		2.906		112,9

Grafični prikaz

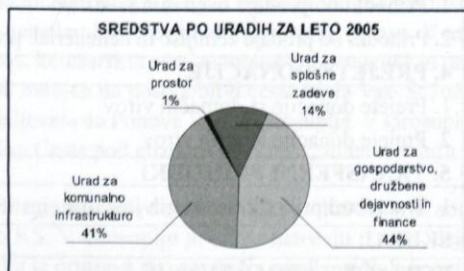
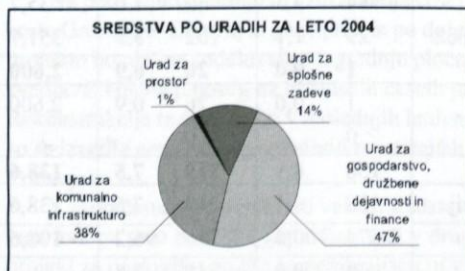
Uprava Občine Grosuplje organizacijsko deluje v okviru štirih uradov. Ti so:

- Urad za splošne zadeve,
- Urad za gospodarstvo, družbene dejavnosti in finance,
- Urad za komunalno infrastrukturo,
- Urad za prostor.

Vsak urad predstavlja neposrednega uporabnika občinskega proračuna in je nosilec odgovornosti za realizacijo planiranih nalog na področjih, ki jih pokriva.

v 000 SIT

	2004	2005
Urad za splošne zadeve	329.175	351.425
Urad za gospodarstvo, družbene dejavnosti in finance	1.092.858	1.127.071
Urad za komunalno infrastrukturo	871.215	1.053.580
Urad za prostor	29.273	33.710

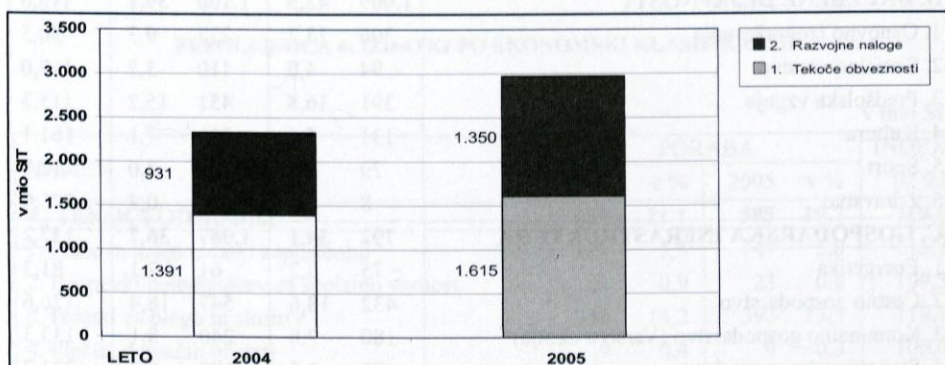

Po veljavni zakonodaji v Občini Grosuplje sprejemamo proračun za dveletno obdobje. Tako je bil proračun za leto 2004 sprejet na redni seji Občinskega sveta 19. 2. 2003, prvi rebalans 28. 1. 2004 in drugi rebalans 6. 2. 2004. Proračun za leto 2005 je bil sprejet 28. 1. 2004 in prvi rebalans 16. 2. 2005. Oba proračuna sta bila razvojno naravnana. Kljub izrazitemu pomanjkanju denarnih sredstev smo v optimalnem obsegu realizirali tudi vse ostale obveznosti občine na področju socialne varnosti, športa, kulture, podpore kmetijstvu in na ostalih izvirnih občinskih dejavnostih.

PREGLEDNICA 2: PORABLJENA SREDSTVA PRORAČUNA PO GLAVNIH NAMENIH

v mio SIT

NAMEN	PORABA				INDEX 02/03
	2004	v %	2005	v %	
skupaj denarno in % od skupnih sredstev	2.322	100,0	2.965	100,0	127,7
1. Tekoče obveznosti	1.391	59,9	1.615	54,5	116,1
2. Razvojne naloge	931	40,1	1.350	45,5	145,0
3. Proračunski presežek ali primanjkljaj	252	10,9	-169		-67,1

Grafični prikaz

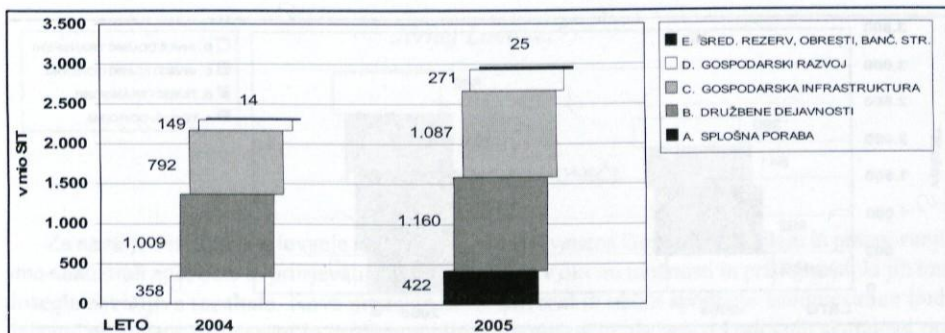
Vrednostno je bilo realizirano 63% vseh investicij. Sem štejemo poleg novogradenj tudi investicijsko vzdrževanje in obnove ter nakupe za potrebe investiranja. Gre za investicije, ki jih je izvajala občina direktno, in tudi za transferna sredstva, namenjena investicijam in investicijskemu vzdrževanju, ki jih je občina za te namene nakazovala posrednim uporabnikom (javnim zavodom, društvom itd.).

PREGLEDNICA 3: REKAPITULACIJA ODHODKOV

v mio SIT

NAMEN	PORABA				INDEX 02/03
	2004	v %	2005	v %	
A. SPLOŠNA PORABA	358	15,4	422	14,2	117,9
1. Delovanje organov občine	98	4,2	126	4,2	128,6
2. Delovanje uprave občine	217	9,3	247	8,3	113,8
3. Druge javne potrebe (društva, neprofit organizacije)	15	0,6	11	0,4	73,3
4. Obramba	4	0,2	6	0,2	150,0
5. Javni red in varnost	24	1,0	32	1,1	133,3
B. DRUŽBENE DEJAVNOSTI	1.009	43,5	1.160	39,1	115,0
1. Osnovno izobraževanje	306	13,2	277	9,3	90,5
2. Socialno varstvo	94	4,0	110	3,7	117,0
3. Predšolska vzgoja	391	16,8	451	15,2	115,3
4. Kultura	131	5,6	211	7,1	161,1
5. Šport	79	3,4	89	3,0	112,7
6. Zdravstvo	8	0,3	22	0,7	275,0
C. GOSPODARSKA INFRASTRUKTURA	792	34,1	1.087	36,7	137,2
1. Energetika	75	3,2	61	2,1	81,3
2. Cestno gospodarstvo	432	18,6	547	18,4	126,6
3. Komunalno gospodarstvo (Varstvo okolja)	180	7,8	240	8,1	133,3
4. Stanovanjsko gospodarstvo	76	3,3	170	5,7	223,7
5. Urejanje prostora	29	1,2	69	2,3	237,9
D. GOSPODARSKI RAZVOJ	149	6,4	271	9,1	181,9
1. Kmetijstvo	26	1,1	44	1,5	169,2
2. Razvoj podjetništva in drobnega gospodarstva	3	0,1	9	0,3	300,0
3. Turizem	11	0,5	20	0,7	181,8
4. Urejanje stavbnih zemljišč	94	4,0	161	5,4	171,3
5. Poslovni prostori	15	0,6	37	1,2	246,7
E. SRED. REZERV, OBRESTI, BANČ. STR.	14	0,6	25	0,8	178,6
1. Sredstva rezerv	2	0,1	13	0,4	650,0
2. Obresti za kredite	12	0,5	12	0,4	100,0
SKUPAJ:	2.322	100,0	2.965	100,0	127,7

Graf porabe v letu 2004 in 2005:

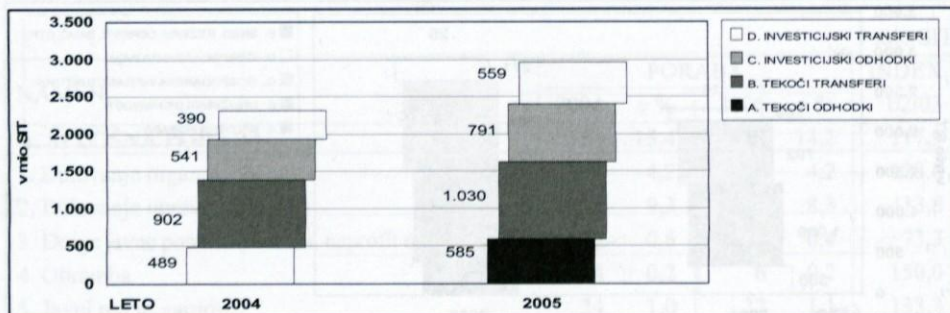

PREGLEDNICA 4: IZDATKI PO EKONOMSKI KLASIFIKACIJI

v mio SIT

NAMEN	PORABA				INDEX 02/03
	2004	v %	2005	v %	
A. TEKOČI ODHODKI	489	21,1	585	19,7	119,6
1. Plače in drugi izdatki zaposlenim	127	5,5	147	5,0	115,7
2. Prispevki delodajalcev za socialno varnost	21	0,9	23	0,8	109,5
3. Izdatki za blago in storitve	330	14,2	393	13,3	119,1
4. Plačila domačih obresti	9	0,4	9	0,3	100,0
5. Rezerve	2	0,1	13	0,4	650,0
B. TEKOČI TRANSFERI	902	38,8	1.030	34,7	114,2
1. Subvencije	17	0,7	19	0,6	111,8
2. Transferi posameznikom in gospodinjstvom	456	19,6	556	18,8	121,9
3. Transferi neprofitnim organizacijam in ustanovam	141	6,1	152	5,1	107,8
4. Drugi tekoči domači transferi	288	12,4	303	10,2	105,2
C. INVESTICIJSKI ODHODKI	541	23,3	791	26,7	146,2
1. Nakup in gradnja osnovnih sredstev	541	23,3	791	26,7	146,2
D. INVESTICIJSKI TRANSFERI	390	16,8	559	18,9	143,3
1. Investicijski transferi	390	16,8	559	18,9	143,3
SKUPAJ:	2.322	100,0	2.965	100,0	127,7

Grafični prikaz

OBČINA IVANČNA GORICA V OBDOBJU 2004 DO 2005*Jernej Lampret****CILJE STREMIMO DOSEČI**

Za nami je desetletno delovanje novonastale občine Ivančna Gorica. Ob jubileju in praznovanjih smo analizirali naše delo in pritrjevali, da je naša občina v okviru možnosti in pristojnosti, ki jih ima, dosegla zavidljive rezultate. Nova organiziranost slovenskih občin spodbuja zainteresirane ljudi, dejavne na širšem, kulturnem in družbenopolitičnem področju, da preko krajevnih skupnosti razrešujejo specifične probleme in soustvarjajo tudi na lokalni ravni. Dvanajst krajevnih skupnosti ima v občini Ivančna Gorica pomembno mesto.

PRIHODKI V LETU 2005

VIRI FINANCIRANJA:	
Dohodnina	754.051.000,00 SIT
Finančna izravnava	474.755.000,00 SIT
Transferi iz državnega proračuna (za šolstvo, kmetijstvo in gozdarstvo ter za okolje in prostor)	133.600.000,00 SIT
Ostali prihodki (ostali davki, takse, denarne kazni in drugi nedavčni prihodki, kapitalski prihodki)	397.430.010,00 SIT
SKUPAJ	1.759.836.010,00 SIT

Z aktivnejšim pristopom občine do sprejetih programov in s finančnimi sredstvi je motiviranost za delo zelo narasla. Dobri rezultati dopolnjujejo ustvarjalnost občanov s tenkočutnim pogledom do bivalnega okolja. Čutiti je potrebo po združevanju ljudi na podeželju. Posamezniki kot osebnosti pripadajo svojem kraju. Ne bomo se začudili, če pevsko društvo ali dramska skupina z desetletno zgodovino že dobiva priznanja na območnih in regijskih tekmovanjih.

Večja motiviranost z identiteto, sposobnosti in boljša materialna baza je vzpodbudila posameznike in celo gospodarske subjekte, da so s svojo prepoznavnostjo v interesu boljšega poslovnega rezultata in osebnega zadovoljstva z donatorskimi sredstvi prispevali k dvigu kvalitete glede na državna ali mednarodna merila.

Dobre rezultate dosegamo v športu na najrazličnejših tekmovanjih v domovini in izven nje. Ob tem se krepi tudi javna sfera, ki je kritična do programov občine in drugih porabnikov javnih sredstev, še posebno na tistih področjih, kjer je v ospredju življenje ljudi na robu in enakopravnejši pristop do dobrin, ali na področju razvejanega razvoja infrastrukture na vseh območjih občine.

Občinski svet in uprava, odgovorna tudi za lokalno zakonodajo in izvedbo načrtovanih ciljev, se velikokrat in vse pogosteje znajmeta v primežu možnosti in želja. Posrednik je država, ki s svojimi uniformiranimi kriteriji ne deli sredstva po specifičnih potrebah naše občine (prevozi učencev, velika razsežnost komunalnih vodov v geografsko veliki občini, stalno priseljevanje in nove potrebe po

*Župan Občine Ivančna Gorica.

vrta, šolah, zdravstveni in socialni oskrbi). Slabo se presoja mejna pristojnost med državo in občino, saj je npr. muzej glede na svojo ponudbo oz. vsebino lahko tako občinski kot državni.

Za nameček se je tu umestila še Evropa s svojimi predvsem okoljskimi vprašanji, povezanimi s človekovimi pravicami, Romi, čisto vodo, odpadkami, odpadki...

Občina mora nameniti za osnovno dejavnost, če želi ohraniti visoko naravnani standard, kar 85 % vseh svojih prihodkov. Zato za nadaljnji razvoj in nove investicije z višjimi standardi in normami ostane premalo sredstev. Kako torej zagotoviti visoke standarde in še najti sredstva za investicije in obveznosti, ki jih predpisujejo resorni zakoni? Te je v praksi težko uresničevati, zato ne prispevajo k demokratičnim in pluralnim pogledom. Uporabniki z enostranskim razumevanjem zakona pa hočejo od župana in občinskega sveta, da se zakon uresniči. Evropska in republiška sofinancerska sredstva pa ob velikih investicijskih potrebah lokalnih okolij vsiljujejo programiranje in usmerjanje. Občinski svet ostaja čedalje bolj administrativno birokratsko telo. Nekatera ministrstva so glede evropskih in republiških sredstev agresivnejša od drugih, zato se po načelu vzemi ali pusti nekateri deli infrastrukture mnogo hitreje razvijajo kot drugi.

STRUKTURA PRIHODKOV V LETU 2005

Občinski svet se je po določenih izkušnjah že izoblikoval v pragmatično telo. Tudi občinska uprava je v dopolnjeni kadrovski sestavi kos svojemu delu na tistih področjih, kjer so problemi razrešljivi, saj oblast številne pristojnosti prenaša na lokalno raven. Letni programi oziroma proračuni niso in ne morejo biti vezani na 31. december, kot je bila prejšnja praksa, temveč morajo biti čedalje bolj usmerjeni na daljše plansko obdobje. Prenos sredstev občinskega proračuna v prihodnje programske leto ne kaže na slabo realizacijo, temveč na ekonomsko porabo ob zaključku večjih projektov ali na prepotrebna sredstva, ki so nujna ob pričetku gradnje večje investicije. Strokovni kader, ki s tehničnim pristopom izvršuje programske naloge, postaja odločujoči člen pri porabi javnih sredstev in s svojo močjo lahko preraste lokalno okolje in stopi pred politični sistem. To je lahko tudi slabo, saj se ob zamenjavi tehnične s politično odgovornostjo krivi vedno politične dejavnike.

Prostorski akti občine morajo biti usklajeni z državno zakonodajo in usmeritvami. Zato se postopek za spremembo namembnosti kmetijskega zemljišča v stavbno prične v občini, zaključi pa se na državni ravni. Isto velja za pridobitev gradbenega dovoljenja, saj upravna enota izda fizični ali pravni osebi

izvedbeni akt. Če se postopek začne na občini, bi se moral tam tudi zaključiti, saj občina odgovorno usmerja svoj razvoj, še posebno zato, ker gre za pozidavo njenega območja.

V preteklem letu smo v občini sprejeli nov dolgoročni plan skupaj z nekaterimi zazidalnimi načrti za stanovanjsko in obrtno dejavnost. Še naprej se kaže velik razkorak med prodajno ceno in majhnim vložkom za opremljanje stavbnih zemljišč. To dejstvo posledično slabo vpliva na odnose med občino in investitorji. Zaslužek imajo le prodajalci in družbe, ki se ukvarjajo s preprodajo stavbnih zemljišč. Opaziti je, da je nakup zemljišča velik strošek pri sami gradnji, zato graditelji želijo na čim manjši površini zgraditi tak objekt, ki bi nudil ob prodaji čim večji profit, ne glede na izgled objekta, utesnjenost, neurejenost parkirnih mest, zelenic in drugih javnih površin.

V občini je veliko stavbnih zemljišč in veliko možnosti za gradnje, vendar se težave kažejo v lastnini in na samem trgu, kjer je vse več taktiziranja ob premajhni konkurenci v določenem predelu občine. Obdavčena bi mora biti tako pozidana kot nepozidana stavbna zemljišča, kajti če je zemljišče opredeljeno kot stavbno, mora biti čim prej na trgu.

Z dograditvijo Osnovne šole Stična v Ivančni Gorici se je v letu 2004 v upravljanje oddala tudi novozgrajena športna dvorana, ki služi osnovnošolcem in ostalim uporabnikom. V preteklih letih se je pokazala upravičenost te velike investicije, saj so tudi dijaki Srednje šole Josipa Jurčiča dobili lasten objekt, v katerem izvajajo zahtevne srednješolske programe. Novi objekt osnovne šole je že ob začetnem obratovanju doživel veliko pohval tako glede kvalitete gradnje kot tudi ekološke umestitve v prostor.

Občinski proračun je že v letu 2005 namenil več kot tretjino sredstev tudi za prizidek in adaptacijo osnovne šole v Šentvidu pri Stični. Gradnja se bo pričela v letu 2006 in zaključila v jeseni 2007. Medtem bodo potekala pripravljalna dela za adaptacijo šole na Krki in se ustvarjali pogoji za začetek gradnje šole tudi v Zagradcu. Da bi razrešili težave na vzgojno-varstvenem področju v Ivančni Gorici in hkrati uredili ustreznije prostorske pogoje za delo Zdravstvenega doma Ivančna Gorica, načrtujemo nov vrtec v občinskem središču. V družbenih dejavnostih se program investicij uresničuje počasneje, kot bi bilo potrebno glede na zakonodajo oz. občinske planske usmeritve.

Geografsko razvejana občina z bogato društveno dejavnostjo in s tradicionalnimi prireditvami potrebuje za svojo redno dejavnost veliko sredstev, če želi izpolniti kvalitetnejše programe. Tudi z investicijskim vzdrževanjem kulturnih, krajevnih in gasilskih domov v mnogih krajih (Zagradec, Krka, Šentvid, Višnja Gora, Ivančna Gorica, Temenica, Sobrače) smo prispevali k boljši materialni osnovi. V izgradnji je še gasilski dom v Ambrusu in na Vrhu nad Višnjo Goro. Stalna skrb za kulturno dediščino se kaže v renoviranju in ustvarjanju boljših pogojev z najrazličnejšo ponudbo (samostan Stična, Muzej Muljava, Leskovec, Vrh nad Višnjo Goro...). Pohvaliti je potrebno tudi naše župnijske upravljavce, ki skrbijo za sakralne spomenike, temelj in ponos kulture ter zgodovine naših krajev. Težko si predstavljamo naše lepe cerkve brez vlaganja sredstev cerkvenega občestva.

Občina pomaga pri oskrbi varovancev, ki želijo kljub starosti ostati čim dalj časa v domačem okolju. Velik del stroškov nameni tudi za oskrbo v domovih in v drugih zavodih tistim občanom, ki ne morejo sami poravnati stroškov. Tudi humanitarna in druga društva, ki na najbolj pristen način prepoznajo težave sokrajanov, nudijo veliko pomoč. Čedalje več jih je, ki skrbijo za boljše počutje duševno in telesno hendikepiranih oseb.

STRUKTURA ODHODKOV V LETU 2005

Na gospodarskem področju lahko izpostavimo nekaj gospodarskih subjektov, ki omogočajo zaposlitev našim občanom. Podjetje Akrapovič in njegov lastnik je s smelo podjetniško logiko doseglo izvoz kvalitetnega prodajnega artikla na najzahtevnejše trge. Z novo proizvodno halo in s širjenjem zmogljivosti se je zaposlitev v podjetju še povečala. Gospod Igor Akrapovič je prejel priznanji - Podjetnik leta in Delova osebnost leta.

Livar d.d. Ivančna Gorica je v ustaljenem delovnem okolju največja gospodarska enota, ki že vrsto let ob istem številu zaposlenih z boljšo tehnologijo dosegla vedno vidnejše rezultate na zahtevnem tržišču. Livar obstaja že petdeset let po zaslugi številnih uspešnih delavcev, ki so ustvarjali za podjetje, z zaslugom pa bogatili svoje domove in razvijali podeželje. Vodstvo podjetja skupaj z lastniki še naprej skrbi za ekonomsko rast in občanom prijazno delovno organizacijo.

Večjih ekonomskih pretresov, zlasti zapiranja delovnih mest v naši občini v tem obdobju ni bilo. Bližina glavnega mesta in nekaterih večjih delovnih okolij omogoča, da je veliko aktivnega prebivalstva zaposleno, pa čeprav ob vsakodnevni delovni migraciji do 30 km. Zahvaliti se moramo tudi manjšim obrtnikom in podjetnikom naše občine, ki zaposlujejo več kot 20 % aktivne delovne sile.

Javno komunalno podjetje skupaj z občino, ki je delni lastnik, skrbi za oskrbo s pitno vodo, za odvajanje odplak in za odvoz odpadkov. Prav na teh segmentih še vedno čutimo prepočasno vlaganje. Na Polževsko planoto je že pritekla voda iz vodovoda. Investicija se zaključuje z izgradnjo sekundarnih vodov. Prav tako se zaključuje osnovni projekt vodovoda na Visoki coni Stična. Za nekatere višje ležeče dele, ki še nimajo javnega vodovoda, pa se pripravljajo projekti in ustrezen vir vode. Kar nekaj krajevnih vodovodov še nima pravega upravljavca, ki ga zahteva zakon, zato je potrebno, da se v prihodnje opredeli odgovorna institucija za distribuiranje pitne vode.

Izredno velika sredstva so bila namenjena petletni investiciji na čistilni napravi v Šentvidu pri Stični. Druga največja čistilna naprava, poleg centralne v Ivančni Gorici, je zahtevala velika sredstva občine in Ministrstva za okolje in prostor. Na ti dve čistilni napravi bo priključeno več kot tri četrtine gospodinjstev naše občine, ko bodo zgrajeni še dodatni primarni vodi na območju Stične in Višnje Gore. Za vse tiste odplake, ki jih projekt občine ne more vključiti v sistem kolektivnega priključka, bo zagotovljen odvoz do čistilne naprave. V naši geografsko razvejani podeželski občini bo potrebno po evropski zakonodaji zgraditi še 50 manjših čistilnih naprav.

V mojem prispevku je čutiti veliko skrb za doseg ciljev zakonodaje, ki bi optimalno omogočali izvedbo vseh programov. Za večje investicije in dejavnosti v krajšem časovnem obdobju ne bo sredstev, zato bo naše življenje še naprej prežeto z upanjem in željo po boljšem, kar je človeško in neumrljivo.

Osnovne življenjske programe uresničujemo že sedaj. Z večjo človeško angažiranostjo in razumevanjem si bomo prizadevali v vsakem obdobju izpolniti cilje, za katerimi ne prestopimo stremimo.

OBČINA DOBREPOLJE V LETIH 2004 IN 2005 PREDVSEM V ZNAMENJU ISKANJA DODATNIH VIROV ZA INVESTICIJE

*Anton Jakopič**

Občina Dobrepolje je v letu 2004 stopila v drugo leto svojega tretjega mandata. Naj na kratko analiziram dogajanje v občini v letih 2004 in 2005. Poskušajmo tole kratko analizo razdeliti na tri sklope, in sicer. 1. politično stanje v občini, 2. občina v odnosu do drugih občin, do države in regije, 3. delovanje občine - kratka finančna analiza.

1. POLITIČNA SITUACIJA

Občina po svojem bistvu ni politična tvorba, pač pa skupnost, ki je ustanovljena za to, da izvaja za svoje občane tiste naloge, ki jih občan kot posameznik ne more izvajati sam. Politika naj bi bila drugotnega pomena, vendar se temu ni mogoče izogniti. Tudi sam sistem, ki predpisuje kandidiranje po strankarskem sistemu, nas k temu napeljuje. To je v bistvu pozitivno, saj omogoča kandidiranje in povezovanje sorodno mislečih skupin in posameznikov in s tem pluralnost interesov. Po volitvah se običajno med strankami izoblikujejo formalne ali neformalne koalicije, v katerih se usklajujejo aktivnosti za odločanje na občinskem svetu. V občini Dobrepolje do sedaj nikoli ni bilo podpisane nikakršne koalicijske pogodbe, čeprav je težko reči, da koalicija taka ali drugačna ni obstajala ali tudi sedaj ne obstaja. Za dobro in učinkovito vodenje občine je nujno, da obstaja neka stabilna koalicija, ki usmerja razvoj občine in prevzema tudi odgovornost za svoje odločitve. Naloga opozicije pa je, da na morebitne napačne odločitve opozarja. Ker je v občini razmeroma malo res pravih političnih odločitev, ima sama naravnost stranke glede na svetovnonazorsko opredelitev manjši pomen. Politizacija čisto navadnih stvari kot asfaltiranje ceste, sprejem prostorskega plana ali načrtovanje investicij je prej cokla kot spodbuda za dobro delo in v glavnem izgubljanje energije v prazno. Toda to se dogaja in je bilo žal prisotno tudi v občini Dobrepolje v teh dveh letih. V občinskem svetu, ki ima dvanajst svetnikov, so zastopane štiri stranke: Slovenska demokratska stranka SDS z dvema svetnikoma, Slovenska ljudska stranka SLS s petimi svetniki, Nova Slovenija NSi z dvema svetnikoma in Liberalna demokracija Slovenije LDS s tremi svetniki. V samem delovanju so se izoblikovali dve skupini, in sicer SDS in SLS ter NSi in LDS. Pri tem se je skupina NSi in LDS s skupaj petimi svetniki samodejno oklicala za opozicijo in v teh dveh letih tudi tako ravnala. Politično gledano je takšna združena opozicija nekoliko nenavadna, vendar je bila in je še dokaj trdna. Stranki SDS in SLS, ki delujeta v nepodpisani poziciji, bi raje videli, da bi bila v tej koaliciji tudi NSi, tako kot je sedaj na državnih ravni. To v občinskem odločanju sicer ni delalo večjih težav. Težava je nastala samo pri poskusu spreminjanja statuta in poslovnika, ki bi ga bilo potrebno uskladiti z zakonodajo. Kljub dolgotrajnemu usklajevanju statut ni bil sprejet, saj je zanj potrebna dvotretjinska večina, in tako občina deluje s starim statutom, ki je v določenih delih neskladen s spremenjeno zakonodajo. Do usklajevanja poslovnika pa sploh ni prišlo. Če rečemo, da ni bilo večjih težav pri odločanju, pa to ne pomeni, da smo v občini zaradi velikega poudarjanja opozicije in pozicije izgubili kar nekaj prepotrebne energije, ki bi jo lahko koristneje porabili za skupne akcije v korist vseh občanov.

*Župan Občine Dobrepolje.

2. OBČINA V ODNOSU DO DRUGIH OBČIN, DO DRŽAVE IN REGIJE

Občina ne deluje sama in ni samozadostna, da bi lahko reševala vse probleme in zagotavljala reševanje vseh skupnih potreb svojih občanov. Občina živi v odnosu. Ta odnos pa se kaže na različne načine. V času delovanja občine Dobrepolje se je pokazalo, da obstajajo vezi in tudi razmeroma dobro sodelovanje med tremi občinami, in sicer Grosuplje, Dobrepolje in Ivančna Gorica. Te povezave se kažejo na družbenem, gospodarskem in kulturnem področju. To sodelovanje lahko tudi v tem obdobju označimo kot dobro. Te tri občine smo skupni solastniki in ustanovitelji več ustanov. Skupno Komunalno podjetje, ki ima izredno velik pomen in vpliv na življenje naših občanov, skupna knjižnica kot en zavod, skupna Glasbena šola in tudi izpeljava nekaterih skupnih akcij na drugih področjih. Takšne vrste povezav in sodelovanja ocenjujemo kot dobro. Je v celoti prostovoljno in osnovano na zdramem in dogovorjenem medsebojnem odnosu.

Občina Dobrepolje je bila soustanovitelj področnega centra za razvoj gospodarstva s sedežem v Ribnici. Ta center je bil organiziran kot podjetje, katerega solastniki so bile občine Ribnica, Sodražica, Loški potok, Velike Lašče in Dobrepolje. Center je nastal na pobudo države, ki je v nekem obdobju pospeševala ustanavljanje takih centrov tudi s subvencijami, potem pa zanje vsako leto namenila manj denarja. Namen centra je pospeševanje gospodarstva in svetovanje podjetnikom. Da bi zagotovili večjo učinkovitost, smo ta center v letu 2005 združili s podobnim centrom v Kočevju v skupni center, ki se sedaj imenuje Razvojni center Kočevje Ribnica d.o.o. z istim namenom delovanja. Poleg že naštetih občin so v tem združenju še občine Kočevje, Kostel in Osilnica, Območna obrtna zbornica Kočevje in Invalidsko podjetje Recinko iz Kočevja. Pričakujemo, da bo ta ustanova še okrepila svoje delovanje.

Poleg teh povezav občina že več let sodeluje v projektu Po poteh dediščine od Idrije do Kolpe. V ta projekt je vključenih 13 občin, in sicer Cerkno, Idrija, Logatec, Cerknica, Loška dolina, Bloke, Loški potok, Sodražica, Ribnica, Velike Lašče, Kostel, Osilnica in Dobrepolje. Te občine so tudi ustanoviteljice zavoda, za izpeljavo projektov s področja turizma. Z zavodom sodeluje tudi občina Kočevje, ki ni soustanoviteljica zavoda. Projekt je nastajal več let v sodelovanju naštetih občin in ob finančni podpori Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter ambasade Velike Britanije. Namen projekta je skozi naravno in kulturno dediščino pospeševati turistično dejavnost v sodelujočih občinah. Zadeva je sicer dobro zamišljena, vendar še ni dala bolj otipljivih rezultatov. Pozitivno je najbolj to, da se predstavniki občin med seboj srečujemo in izmenjavamo izkušnje in utrjujemo medsebojne vezi.

Kaj lahko rečemo o odnosu občine Dobrepolje do države, bolje rečeno: države do občine Dobrepolje. Kljub deklarirani samostojnosti občin je v današnji ureditvi samostojno delovanje občin zelo omejeno in "spredalčkano" z zelo natančnimi birokratskimi predpisi, ki zelo hromijo delo občin in povečujejo birokracijo. Občina tako rekoč nima skoraj nobenih možnosti za resnično samostojne odločitve. Kreativnost župana ali občinskega sveta je zelo omejena s togimi birokratskimi predpisi. Vse predpisuje država, za vse so oblikovana merila, občina je samo izvrševalec teh predpisov. Samo sledenje teh vedno se spreminjajočih predpisov je za majhno občino skoraj neznosno breme in v celoti odvzema možnost in čas za kreativno razmišljanje tako županu kot občinskemu svetu ter delavcem občinske uprave. Saj gredo predpisi v take absurde, da župan ne more samostojno iz lastne volje iz proračuna izplačati niti zelo majhne vsote, čeprav je postavka v proračunu določena in potrjena s sprejemom proračuna, če za izplačilo niso že v naprej izoblikovana neka merila in izveden razpis. Poleg tega se predpisi neprestano menjavajo. Oblikovanje meril pa je za majhne zneske zelo neproduktivno in nekoristno. Razpisi pa so spet poglavje zase, ki bi zahtevalo še temeljito analizo. Skratka, v odnosu države do občin se zelo čuti, da smo še mlada država, ki nima ustaljenih predpisov, na katerih bi lahko temeljilo stabilno in samostojno delovanje lokalne samouprave. Država nam je v teh

letih naložila kar nekaj novih obveznosti brez zagotovitve dodatnih sredstev. Zelo razvpit je primer družinskega pomočnika, ki močno posega v občinski proračun, država pa zato ni dodelila sredstev.

Velik šok za našo občino je bila neodobritev sredstev za osrednjo čistilno napravo v Bruhanji vasi v letu 2004. Država je dala razpis. Na razpis smo se zelo vestno pripravljali. prenovili načrte, pridobili gradbeno dovoljenje, izdelali investicijski elaborat in se prijavi. Negativni odgovor je občina prejela šele oktobra meseca, čeprav je bil datiran v juliju. Predvidevali smo, da se bo investicija začela v letu 2004 in dokončala v letu 2005. Ko je zadeva padla v vodo, je bilo jasno, da čistilne naprave še nekaj let ne bo in to ob tem, da v občini deluje samo ena zelo majhna čistilna naprava. Potrebna sredstva za kompletno oskrbo občine s kanalizacijo in čistilnimi napravami pa se gibljejo okoli dveh milijard tolarjev. Takšen način sofinanciranja, ki občine sili, da se leto za letom neuspešno prijavljajo na razpis, je v celoti neproduktiven in nesmiseln. Občine že več let pričakujemo spremembo tega sistema v smislu oblikovanja vrstnih redov, kar bi občini omogočilo dolgoročno planiranje.

Občina Dobrepolje je v letu 2005 imela tudi kontrolo računskega sodišča. V pregledu je bilo leto 2004. Računsko sodišče je vzelo pod drobnogled posamezne postavke proračuna. Po pregledu poslovanja je izdalo tako imenovano "negativno mnenje". Tega dobi občina, če računsko sodišče odkrije napake na več kot 2 % proračunskih postavk. To pa je zelo hitro. Negativno mnenje potem postane medijska priložnost za blatenje občine in župana. Tega me seveda ni nič sram zapisati in to zapisujem prav nalašč, saj se mi zdi prav smešno lepljenje teh negativnih oznak ob vsem prizadevanju za najbolj racionalno in vestno trošenje sredstev. Zadeva bi bila seveda zaskrbljujoča, če bi takšno mnenje dobila samo Občina Dobrepolje ali le manjši del kontroliranih občin. Ker pa računsko sodišče izdaja negativno mnenje serijsko in ga je prejelo osemdeset odstotkov občin, je jasno, da ni nekaj narobe z občinami, ampak s predpisi. Računskega sodišča namreč ne zanima, ali so bila sredstva potrošena racionalno in najbolj smotno, pač pa, če je bilo vse v skladu s predpisanimi postopki in uredbami. To je zares čudna in neverjetna logika.

Zelo zgleden primer za togost predpisov in centralizacijo je področje urejanje prostora, določanje zazidljivosti in pogojev gradnje, s katerim se je občina zlasti v prvi polovici leta 2004 intenzivno ukvarjala in po več letih usklajevanja sprejela zadnjo različico spremembe prostorskega plana, ki pa ga mora v skladu s spremenjeno zakonodajo takoj spet spreminjati. Postopki za ponovno spremembo so pričeli teči že spet v letu 2005.

Občina je v skladu z zakonodajo pristojna za urejanje prostora. Postopki pa so takšni, da imajo vse druge institucije več besede in odločanja kot občina sama. Potrditev prostorskih dokumentov v občinskem svetu je samo zadnja formalna zadeva, saj se odločitve sprejemajo povsod drugod. Nova vlada, ki je bila izvoljena leta 2004, je obljubila ponovno spremembo zakonodaje, ki pa v času pisanja tega zapisa še ni sprejeta, tako da še ne vemo za končni rezultat.

Določene spremembe se od prevzema nove vlade v letu 2004 obetajo tudi na področju zakonodaje o lokalni samoupravi in financiranju občin. V letu 2005 je bilo občinam dodeljeno nekoliko več sredstev. Ta trend naj bi se v letu 2006 nadaljeval. Upamo.

Posebno poglavje je regionalizem. Vse kar se je v zvezi z regionalizmom in spodbujanjem skladnega regionalnega razvoja dogajalo na ravni države od leta 1999, ko je bil ukinjen zakon o spodbujanju razvoja demografsko ogroženih področij v Sloveniji, občini Dobrepolje ni prineslo nobenih koristi. Uvedba statističnih regij je neka izmišljena zadeva. Statistična regija je umetna tvorba, ki nima organov odločanja in ne predstavlja ničesar. Občina Dobrepolje je kot izrazito nerazvita občina pristala v Ljubljanski urbani regiji, ki je v povprečju najbolj razvita regija v Sloveniji in ne dobiva nikakršne podpore od države. In to pomeni, da tudi občina Dobrepolje ni prejela nikakršnih sredstev iz naslova skladnejšega razvoja od leta 1999 dalje. Predstavniki občine smo se udeleževali samo nepregledne vrste sestankov in delavnic, ki v finančnem smislu niso dale niti tolarja. Naloga države je, da ali te regije ukine ali pa naredi regije, ki bodo imele svoje organe odločanja in svoj proračun.

3. DELOVANJE OBČINE V LETIH 2004 IN 2005 - KRATKA FINANČNA ANALIZA

Občina Dobrepolje je sicer tudi v letih 2004 in 2005 smelo zastavila svoje cilje, čeprav se je morala opreti predvsem na sredstva iz tekočih prihodkov. Dopolnilna sredstva so bila v teh dveh letih zelo redka.

Leto 2004

Sprejeti proračun je izkazoval 513.000.000 tolarjev tekočih prihodkov in 622.000.000 tolarjev odhodkov. To ne pomeni, da se je občina zadolžila, pač pa je razlika pokrita iz prenosa iz preteklega leta in iz računa financiranja. Logika proračuna je namreč takšna, da je potrebno vse ostanke sredstev iz preteklega leta kot tudi vse že izvedene, pa še neplačane postavke ponovno uvrstiti v proračun in jih še enkrat prikazati. Pri tem nastaja podvajanje proračuna oziroma navidežno večji proračun, kot je v resnici. Občina Dobrepolje je dotirana občina, saj komaj polovico primerne porabe zagotavlja z lastnimi viri, ostalo pa s takojmenovano izravnavo. Lastni viri so predvsem del dohodnine in drugi davčni in nedavčni prihodki. Ker je povprečna plača v občini nizka, so tudi lastna sredstva razmeroma nizka. Ob načrtovanju del v občini si vedno želimo, da bi namenili čim več sredstev za investicije, vendar je potrebno najprej zagotoviti sredstva za redno delovanje institucij, predvsem šol in vrtcev in tudi drugih z zakoni predpisanih zadev.

Sumarni pregled odhodkov po proračunu za leto 2004 pokaže sledečo sliko:

	v tisoč SIT	%
Tekoči odhodki	124.217	20
Tekoči transferi	197.265	32
Investicijski odhodki	250.750	40
Investicijski transferi	50.046	8
Skupaj	622.278	100

To razmerje, če ne bi bilo podvojenega prikazovanja podatkov, bi bilo ugodno. Saj je skupaj investicijam namenjenih kar 48% proračuna. Če pa od tega odštejemo okroglo 100 milijonov prenosov iz preteklega leta za investicije, ki so že narejene ali v teku, pa znesek, namenjen za investicije, pade pod 30 % vseh porabljenih sredstev. Ta odstotek se glede na nove in nove zahteve države in večanja tekoče porabe neprestano zmanjšuje. Deloma pa k temu pripomorejo tudi nove investicije. Narava občinskih investicij je namreč takšna, da vsaka nova investicija povzroči tudi nove tekoče, vzdrževalne stroške.

Glavnina tekočih odhodkov odpade na redno delovanje uprave, šole in vrtca, letno in zimsko vzdrževanje cest, sofinanciranje delovanja gasilcev, kulture, športa itd. Velik izdatek v občini Dobrepolje je tudi sociala. Vidi se, da je to demografsko ogrožena občina z visokim odstotkom ostarelih in tako ali drugače potrebnih pomoči. Investicije v letu 2004 so bile usmerjene predvsem za dokončanje Jakličevega doma, izgradnjo vodovoda v Tisovcu, gradnjo kanalizacije v Zdenski vasi in na Vidmu, izgradnjo igrišča v Predstrugah in na Vidmu, prenovi zdravstvene postaje na Vidmu. Sofinancirana pa so bila tudi dela na deponiji komunalnih odpadkov Špaji dolini. Jakličev dom je bil osnovno gradbeno končan že v letu 2003, vendar se je dokončavanje posameznih prostorov za določene namene uporabe razvleklo še v leto 2004 in 2005 in zaključevanje še v leto 2006, ker gre za zelo veliko in kompleksno investicijo.

Poseben program investicij v športna igrišča izvaja občina že nekaj let. V sklopu tega programa so bila izdelana popolnoma nova igrišča v Strugah, Kopoljah in Predstrugah ter obnovljeno igrišče na Vidmu. Povsod so igrišča ograjena z urejeno razsvetljavo v dimenzijah, ki so primerne za roketni

ali mali nogomet. Po programu so na vrsti še igrišča v Zagorici in Ponikvah. V ostalih vaseh pa so predvidena manjša igrišča oziroma urejene površine vsaj z enim košem, ki so delno že izvedena, delno pa še čakajo na izvedbo.

Zanimivo je videti, kakšno razmerje je bilo doseženo na koncu leta po zaključnem računu za leto 2004:

	v 1.000 SIT	%
Tekoči odhodki	92.197	22
Tekoči transferi	188.342	44
Investicijski odhodki	79.352	19
Investicijski transferi	63.903	15
Skupaj odhodki v letu 2004	423.794	100

Dejanska poraba je bila skoraj za 200.000.000 SIT manjša od planirane, razmerje med tekočimi odhodki in investicijami po realizaciji pa je bilo 66 proti 34, kar je realna slika, če upoštevamo samo tekoče prihodke tekočega leta. Vprašanje, ki je samo na prvi pogled nejasno, je, zakaj je bila realizacija kar za tretjino manjša, kot je bila planirana, in kje je nastala razlika. Natančna analiza pokaže, da je ostalo ob koncu leta zelo veliko nedokončanih del. Zaradi 60-dnevnih plačilnih rokov se zadeve izplačajo v naslednjem letu in se v naslednjem letu tudi še enkrat prikažejo v proračunu. Deloma pa je prenašanje sredstev taktika v vseh majhnih občinah, saj je potrebno del sredstev prenašati naprej po več let, da lahko potem izvedemo neko večjo investicijo. Še zlasti je to problematično v neurejenih razmerah glede pričakovanega sofinanciranja države. Vedno v občini pričakujemo neko dodatno spodbudo, ki pa je vezana na lastni del sredstev. Razpisni roki so običajno kratki, in če v tistem trenutku občina nima lastnih sredstev, ne more kandidirati na dodatna sredstva, zato jih prenaša več let in išče ugoden trenutek, ki pa pride ali pa ne. Državni analitiki to zadrževanje sredstev včasih prikazujejo kot neučinkovito uporabo sredstev, kar pa v bistvu ne drži. Saj velikih projektov ni mogoče narediti z malo sredstvi. V občini Dobrepolje je ta taktika skoraj obvezna za izpeljavo večjih investicij.

Leto 2005

Po proračunu za leto 2005 je bilo planiranih za 645.026.000 SIT prihodkov in 808.026.000 SIT odhodkov, razlika se tako kot vsako leto pokriva iz prenosov iz preteklega leta in sprememb na računu finančnih terjatev in naložb.

Struktura odhodkov po proračunu za leto 2005:

	V tisoč SIT	%
Tekoči odhodki	127.295	16
Tekoči transferi	221.131	27
Investicijski odhodki	359.990	45
Investicijski transferi	99.610	12
Skupaj leto 2005	808.026	100

Tudi ta slika je zelo ugodna, saj je skupaj za investicije namenjenih kar 57 %. Če bi bil proračun takšen vsako leto, bi investicijska dejavnost v občini tekla kot po maslu. Ker pa je tudi tukaj del podvojenih sredstev, se zadeva spremeni. Pa še ena posebnost je v tem proračunu. Občina je zelo resno pričakovala nepovratna sredstva za izvedbo komasacije in jih v proračunu prikazala na prihodkovni

in odhodkovni strani. To je bil znesek 112.000.000 SIT. Ker občina teh sredstev ni prejela, je to ponovno samo fiktivni prikaz, ki zamegljuje realno sliko. Zaradi te pričakovane investicije se bo slika v letu 2006 ponovila. Morda bo občina tokrat uspešna in se bo zadeva tudi realizirala.

Struktura odhodkov po zaključnem računu 2005:

	V tisoč SIT	%
Tekoči odhodki	96.835	18
Tekoči transferi	210.272	40
Investicijski odhodki	150.616	28
Investicijski transferi	71.395	14
Skupaj leto 2005	529.118	100

Razmerje med tekočimi in investicijskimi izdatki ob koncu leta je 58 :42, kar lahko ocenimo kot ugodno. To pomeni, da je bila investicijska dejavnost bolj živa in da je bilo postorjenih več ostankov iz prejšnjega leta kot leto poprej. Iz teh podatkov pa se vidi, da je zaključni račun pravo merilo dejavnosti v občini. Proračun je vsako leto nekoliko napihnen zaradi prenosov in pričakovanih dopolnilnih sredstev, ki se ali pa ne realizirajo, kar je od občine odvisno samo v manjši meri. V letu 2005 je bila to predvidena komasacija v znesku 112.000.000 SIT. Poleg takšnih pričakovanih sredstev, ki jih je nujno prikazovati v proračunu, saj se sicer ne moremo prijaviti na razpis, pa se iz leta v leto dvakrat prikazuje približno za 100.000.000 SIT zadev, ki so planirane v tekočem letu, pa se realizirajo naslednje leto, in približno 100.000.000 SIT sredstev, ki se na različnih postavkah samo prenašajo naprej v pričakovanju izvedbe neke večje investicije. Tekoči proračun pa narašča samo za minimalno stopnjo, ki jo predvidi država. Nominalni izdatki za tekoče potrebe pa tudi konstantno naraščajo po višji stopnji, kot je splošna stopnja za porast proračuna, zato je iskanje dodatnih virov za investicije in zaviranje tekočih izdatkov temeljna skrb občine.

Največje investicije v občini so bile v letu 2005 v glavnem nadaljevanje investicij iz leta 2004: še vedno Jakličev dom, vodovod Tisovec, igrišče v Predstrugah, nakup zemljišč za infrastrukturo v obrtni coni, kanalizacija v Zdenski vasi. Zelo veliko smo vlagali tudi v projekte, predvsem za kanalizacijo in komunalno opremljanje stanovanjskega zazidalnega območja v Predstrugah. V letih 2004 in 2005 je občina izvedla tudi projekt oglaševalnih tabel, saj so le te postavljene skoraj v vseh vaseh. V vseh vaseh smo postavili tudi ekološke otoke za ločeno zbiranje odpadkov.

Iz te kratke analize lahko zaključimo, da je delovanje Občine odvisno od mnogih dejavnikov, da je Občina v teh dveh letih konstantno skrbela za redno delovanje vseh zadev, ki v občini morajo delovati: od šol in vrtca do nujnega vzdrževanja cest, investicijska dejavnost pa je bila seveda prilagojena finančnim možnostim. V obeh letih smo zelo veliko delali na projektih, ki se naj bi realizirali v letu 2006 in v nadaljnjih letih v večjem obsegu, če bo seveda občina mogla pridobiti dodatna sredstva.

Ta skromni zapis seveda ne daje popolne slike o delovanju občine, saj teh nekaj števil in ugotovitev tega ne more dati, želi osvetliti le del tega dogajanja, ki ni nikoli zaključeno in vedno odprto za nove pobude in nove izzive, ki jih potem kruta realnost postavi na realna tla.

NEKAJ PODATKOV IZ POPISA PREBIVALCEV LETA 2002

Ivan Ahlin*

V Zborniku občine Grosuplje 17/1992 smo objavili rezultate popisa prebivalcev, hiš in stanovanj v letu 1991 hkrati z že objavljenimi rezultati popisov v letih 1910, 1931, 1948, 1961, 1971 in 1981. Z objavo smo želeli, da bi podatke koristno uporabili vsi kot pripomoček pri načrtovanju naselij.

Občina Grosuplje se je na željo prebivalstva razdelila na tri dele: Grosuplje 4. 10. 1994, Ivančna Gorica 6. 11. 1994 in Dobrepolje 22. 11. 1998. Uredniški odbor Zbornika se je odločil, da objavi rezultate popisa prebivalstva, gospodinjstev, družin, stavb in stanovanj iz leta 2002 po naseljih novih občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje. Objavljamo tudi podatke o pridobljeni izobrazbi prebivalcev, starih 15 let in več, za vsa naselja vseh treh občin, in prebivalcih, ki se izobražujejo po izobraževalnih programih, ki dajo ustrezno končno izobrazbo.

Podatki o posameznih značilnostih prebivalstva so zaradi spoštovanja statistične zaupnosti objavljeni samo za naselja, ki imajo vsaj 50 prebivalcev. Poleg imena občine in imena naselja so navedene tudi šifre občin in šifre naselij. Kjer je šifra naselja 000, gre za seštevke podatkov vseh naselij posamezne občine. V tem seštevku so upoštevani tudi podatki o tistih naseljih, ki sicer niso posamično prikazana, in podatki, ki pri sicer prikazanem naselju niso objavljeni zaradi statistične zaupnosti (znak "z" v tabeli).

Veroizpovedi v Sloveniji (statistični popis l. 1991)

Veroizpoved	Odstotek
katoličani	71,36 %
pravoslavni	2,38 %
muslimani	1,51 %
protestanti	0,97 %
privrženci proorientalskih kultov	0,02 %
judje	0,01 %
druge veroizpovedi	0,02 %
neverni	4,21 %
ne želijo odgovoriti	4,21 %
odgovor ni znan	14,97 %

Nedelo, vir: Statistični urad RS.

Po zadnjem statističnem popisu prebivalstva iz leta 2002 pa se je odstotek katoličanov precej zmanjšal:

*Taborska cesta 17, 1290 Grosuplje, odgovorni urednik.

Veroizpovedi v Sloveniji (statistični popis l. 2002)

Veroizpoved	Odstotek
katoličani	57,8 %
muslimani	2,4 %
pravoslavni	2,3 %
evangeliki	0,8 %
drugi kristjani	0,1 %
drugi protestanti	0,1 %
privrženci proorientalskih kultov	0,1 %
judje	0,0 %
druge veroizpovedi	0,0 %
agnostiki	0,0 %
verniki, ki ne pripadajo nobeni veroizpovedi	3,5 %
ateisti	10,1 %
ne želijo odgovoriti	15,7 %
odgovor ni znan	7,1 %

Nedelo, vir: Statistični urad RS.

V naših treh občinah je po popisu iz leta 2002 podatek o katoličanih naslednji: v občini Dobrepolje se je za katoličane izjasnilo 80,92 % prebivalcev, v Ivančni Gorici 73,20 % in Grosuplju 65,33 % prebivalcev.

Za konec, za premislek!

V publikaciji "Predlog urbanističnega programa občine Grosuplje 1966", ki jo je natisnil v 1200 izvodih ČZP Kočevski tisk iz Kočevja, je na stani 24 naslednji podatek: V občini Grosuplje, ki je obsegala sedanje tri občine, je bilo ob popisu prebivalcev 1961 leta z visoko izobrazbo 58 prebivalcev; na Grosuplju 6, v Ivančni Gorici 4. Večina občanov občine Grosuplje z visoko izobrazbo je bila duhovnikov v 15 župnijah in samostanu Stična.

Štirideset let pozneje, ob popisu prebivalcev 2002, pa živi na istem prostoru 1428 prebivalcev z visoko izobrazbo in 163 doktorjev znanosti: občina Grosuplje 830 / 98, občina Ivančna Gorica 513 / 57 in občina Dobrepolje 85 / 8.

1. PREBIVALSTVO, GOSPODINJSTVA, DRUŽINE, STAVBE IN STANOVANJA, NASELJA, SLOVENIJA, POPIS 2002

GROSUPLJE

NASELJE	PREBIVALSTVO			GOSPODINJSTVA		DRUŽINE	STAVBE S STANO-VANJI. ¹	STANOVANJA	
	skupaj	moški	ženske	skupaj	povprečna velikost			skupaj	povprečno na stavbo s stanovanji ¹
GROSUPLJE	15665	7778	7887	4969	3,2	4347	4096	5542	1,4
Bičje	74	35	39	23	3,2	17	20	24	1,2
Blečji Vrh	50	25	25	14	3,6	13	22	22	1,0
Brezje pri Grosupljem	131	70	61	36	3,6	34	28	38	1,4
Brvace	77	42	35	29	2,7	22	18	30	1,7
Cerovo	33	16	17	9	3,7	9	12	12	1,0
Cikava	219	102	117	63	3,5	63	61	70	1,2
Čušperk	190	88	102	55	3,5	47	52	61	1,2
Dobje	22	8	14	8	2,8	z	6	8	1,3
Dole pri Polici	106	56	50	37	2,9	32	56	56	1,0
Dolenja vas pri Polici	69	32	37	19	3,6	18	21	24	1,1
Gabrje pri Ilovi Gori	8	3	5	3	2,7	z	5	5	1,0
Gajniče	35	15	20	13	2,7	12	22	22	1,0
Gatina	126	71	55	39	3,2	35	41	43	1,1
Gorenja vas pri Polici	56	30	26	13	4,3	12	14	16	1,1
Gornji Rogatec	25	14	11	9	2,8	6	9	10	1,1
Gradišče	33	11	22	13	2,5	8	13	14	1,1
Grosuplje	6050	3011	3039	2019	3,0	1739	1162	2139	1,8
Hrastje pri Grosupljem	60	30	30	17	3,5	14	15	17	1,1
Huda Polica	25	13	12	8	3,1	8	8	9	1,1
Kožljevec	25	13	12	7	3,6	7	13	16	1,2
Lobček	131	65	66	42	3,1	34	43	48	1,1
Luče	276	136	140	94	2,9	76	80	87	1,1
Mala Ilova Gora	68	36	32	23	3,0	14	26	27	1,0
Mala Loka pri Višnji Gori	40	17	23	11	3,6	12	11	14	1,3
Mala Račna	164	81	83	46	3,6	40	48	51	1,1
Mala Stara vas	91	43	48	26	3,5	25	29	30	1,0
Mala vas pri Grosupljem	264	133	131	77	3,4	69	66	82	1,2
Male Lipljene	88	44	44	28	3,1	22	43	47	1,1
Mali Konec	25	11	14	6	4,2	7	9	9	1,0
Mali Vrh pri Šmarju	362	172	190	112	3,2	106	96	122	1,3
Malo Mlačevo	160	81	79	45	3,6	41	41	47	1,2
Medvedica	47	27	20	15	3,1	13	23	25	1,1

NASELJE	PREBIVALSTVO			GOSPODINJSTVA		DRUŽINE	STAVBE S STANO- VANJI. ¹	STANOVANJA	
	skupaj	moški	ženske	skupaj	povprečna velikost			skupaj	povprečno na stavbo s stanovanji ¹
Paradišče	59	28	31	17	3,5	15	14	18	1,3
Pece	47	22	25	14	3,4	12	18	18	1,0
Peč	80	42	38	28	2,9	20	25	29	1,2
Plešivica pri Žalni	118	52	66	37	3,2	34	42	46	1,1
Podgorica pri Podtaboru	47	22	25	14	3,4	14	14	16	1,1
Polica	522	262	260	163	3,2	142	163	195	1,2
Ponova vas	441	208	233	135	3,3	119	135	152	1,1
Predole	88	42	46	29	3,0	23	28	30	1,1
Rožnik	47	22	25	15	3,1	15	21	23	1,1
Sela pri Šmarju	153	69	84	39	3,9	41	35	42	1,2
Spodnja Slivnica	462	228	234	143	3,2	127	136	151	1,1
Spodnje Blato	112	53	59	33	3,4	30	35	41	1,2
Spodnje Duplice	36	17	19	11	3,3	9	8	10	1,3
Škocjan	66	34	32	26	2,5	19	43	45	1,1
Šmarje - Sap	1376	691	685	434	3,2	387	358	467	1,3
Št. Jurij	308	141	167	93	3,3	85	87	103	1,2
Tlake	123	64	59	35	3,5	33	35	38	1,1
Troščine	23	12	11	7	3,3	4	17	18	1,1
Udje	60	32	28	18	3,3	15	20	22	1,1
Velika Ilova Gora	70	40	30	23	3,0	21	28	33	1,2
Velika Loka	237	117	120	69	3,4	59	75	81	1,1
Velika Račna	211	101	110	56	3,8	60	50	57	1,1
Velika Stara vas	109	51	58	33	3,3	26	41	43	1,1
Velike Lipljene	114	50	64	42	2,7	32	73	77	1,1
Veliki Vrh pri Šmarju	225	114	111	70	3,2	66	58	73	1,3
Veliko Mlačevo	438	229	209	126	3,5	120	101	128	1,3
Vino	120	69	51	38	3,2	35	53	55	1,0
Vrbičje	53	32	21	20	2,7	14	21	23	1,1
Zagradec pri Grosupljem	200	94	106	59	3,4	47	54	65	1,2
Zgornja Slivnica	94	48	46	29	3,2	28	35	36	1,0
Zgornje Duplice	27	16	11	9	3,0	7	8	9	1,1
Žalna	323	167	156	105	3,1	88	99	112	1,1
Železnica	12	9	3	6	2,0	5	20	21	1,1
Praproče pri Grosupljem	48	24	24	12	4,0	12	12	14	1,2

VIR:

Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.

1) V tabeli so prikazane samo stavbe s stanovanji za stalno ali občasno bivanje. Stavbe, v katerih so samo stanovanja za opravljanje dejavnosti, skupinska stanovanja ali drugi naseljeni prostori, ki niso stanovanja, niso vključene.

IVANČNA GORICA

NASELJE	PREBIVALSTVO			GOSPODINJSTVA		DRUŽINE	STAVBE S STANO- VANJI. ¹	STANOVANJA	
	skupaj	moški	ženske	skupaj	povprečna velikost			skupaj	povprečno na stavbo s stanovanji ¹
IVANČNA GORICA	13567	6747	6820	4374	3,1	3640	4723	5477	1,2
Ambrus	261	131	130	72	3,6	65	101	111	1,1
Artiža vas	38	19	19	12	3,2	9	15	15	1,0
Bakrc	10	z	z	4	2,5	3	z	z	z
Boga vas	32	13	19	8	4,0	7	7	8	1,1
Bojanji Vrh	51	26	25	14	3,6	14	26	26	1,0
Bratnice	16	5	11	7	2,3	4	9	12	1,3
Breg pri Dobu	13	8	5	5	2,6	4	z	5	z
Breg pri Temenici	45	26	19	16	2,8	11	16	18	1,1
Breg pri Zagradcu	24	10	14	6	4,0	7	9	9	1,0
Brezovi Dol	157	86	71	52	3,0	43	51	52	1,0
Bukovica	85	46	39	27	3,2	25	32	36	1,1
Čagošče	50	23	27	21	2,4	13	34	36	1,1
Češnjice pri Zagradcu	87	43	44	28	3,1	24	44	48	1,1
Debeče	26	15	11	8	3,3	6	9	9	1,0
Dečja vas pri Zagradcu	93	50	43	25	3,7	21	22	22	1,0
Dedni Dol	134	72	62	42	3,2	37	36	44	1,2
Dob pri Šentvidu	196	92	104	55	3,6	53	55	60	1,1
Dobrava pri Stični	44	24	20	17	2,6	10	28	28	1,0
Dolenja vas pri Temenici	16	9	7	4	4,0	4	5	5	1,0
Fužina	144	68	76	47	3,1	42	53	66	1,3
Gabrje pri Stični	119	57	62	43	2,8	31	42	48	1,1
Gabrovčec	170	85	85	56	3,0	46	69	76	1,1
Gabrovka pri Zagradcu	87	41	46	28	3,1	21	46	47	1,0
Glogovica	145	71	74	47	3,1	41	45	52	1,2
Gorenja vas	89	41	48	30	3,0	24	26	31	1,2
Gorenje Brezovo	52	20	32	12	4,3	11	12	12	1,0
Gradiček	25	12	13	8	3,1	6	7	7	1,0
Grintovec	81	38	43	26	3,1	19	34	37	1,1
Griže	17	11	6	6	2,8	6	6	6	1,0
Grm	43	19	24	13	3,3	11	14	14	1,0
Hrastov Dol	105	49	56	28	3,8	27	27	32	1,2
Ivančna Gorica	1578	766	812	511	3,1	445	352	528	1,5
Kal	107	53	54	33	3,2	28	31	40	1,3
Kamni Vrh pri Ambrusu	40	19	21	12	3,3	11	17	17	1,0
Kamno Brdo	11	5	6	6	1,8	z	14	14	1,0
Kitni Vrh	75	40	35	26	2,9	18	32	35	1,1
Kriška vas	132	72	60	40	3,3	33	148	152	1,0

NASELJE	PREBIVALSTVO			GOSPODINJSTVA		DRUŽINE	STAVBE S STANO- VANJI. ¹	STANOVANJA	
	skupaj	moški	ženske	skupaj	povprečna velikost			skupaj	povprečno na stavbo s stanovanji ¹
Velike Rebrce	31	17	14	10	3,1	8	15	16	1,1
Velike Vrhe	44	23	21	16	2,8	13	21	22	1,1
Veliki Kal	20	11	9	8	2,5	5	11	11	1,0
Veliki Korinj	40	24	16	14	2,9	10	20	21	1,1
Veliko Črnelo	73	36	37	25	2,9	20	22	25	1,1
Veliko Globoko	69	37	32	25	2,8	19	30	33	1,1
Videm pri Temenici	8	3	5	4	2,0	z	z	5	z
Vir pri Stični	383	188	195	120	3,2	104	115	127	1,1
Višnja Gora	813	388	425	268	3,0	218	251	307	1,2
Višnje	94	47	47	28	3,4	23	40	42	1,1
Vrh pri Sobračah	26	16	10	9	2,9	8	8	11	1,4
Vrh pri Višnji Gori	106	54	52	35	3,0	32	44	50	1,1
Vrhopolje pri Šentvidu	77	37	40	22	3,5	19	21	25	1,2
Zaboršt pri Šentvidu	82	37	45	22	3,7	19	23	24	1,0
Zagradec	99	52	47	33	3,0	27	51	54	1,1
Zavrtache	19	8	11	5	3,8	5	7	7	1,0
Zgornja Draga	131	75	56	44	3,0	36	41	48	1,2
Znojile pri Krki	112	54	58	33	3,4	30	33	39	1,2

VIR:

Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.

1) V tabeli so prikazane samo stavbe s stanovanji za stalno ali občasno bivanje. Stavbe, v katerih so samo stanovanja za opravljanje dejavnosti, skupinska stanovanja ali drugi naseljeni prostori, ki niso stanovanja, niso vključene.

DOBROPOLJE

NASELJE	PREBIVALSTVO			GOSPODINJSTVA		DRUŽINE	STAVBE S STANO- VANJI. ¹	STANOVANJA	
	skupaj	moški	ženske	skupaj	povprečna velikost			skupaj	povprečno na stavbo s stanovanji ¹
DOBROPOLJE	3544	1749	1795	1132	3,1	926	1184	1350	1,1
Bruhanja vas	117	63	54	40	2,9	34	36	43	1,2
Cesta	262	133	129	80	3,3	71	78	87	1,1
Četež pri Strugah	58	28	30	17	3,4	15	18	19	1,1
Hočevje	125	63	62	49	2,6	34	85	89	1,1
Kolenča vas	50	23	27	15	3,3	14	22	23	1,1
Kompolje	463	232	231	136	3,4	120	139	159	1,1
Lipa	73	40	33	22	3,3	21	22	26	1,2
Mala vas	142	71	71	42	3,4	38	39	46	1,2
Paka	34	14	20	10	3,4	8	11	11	1,0
Podgora	123	58	65	39	3,2	32	37	43	1,2
Podgorica	71	36	35	23	3,1	19	26	27	1,0
Podpeč	125	60	65	36	3,5	30	35	37	1,1
Podtabor	82	44	38	28	2,9	19	39	43	1,1
Ponikve	409	201	208	141	2,8	105	125	155	1,2
Potiskavec	49	25	24	17	2,9	14	16	18	1,1
Predstruge	237	112	125	74	3,2	63	69	83	1,2
Pri Cerkvi - Struge	82	38	44	27	3,0	19	29	32	1,1
Rapljevo	63	36	27	21	3,0	17	28	31	1,1
Tisovec	33	19	14	15	2,2	7	19	20	1,1
Tržič	24	15	9	7	3,4	6	11	12	1,1
Videm	453	221	232	150	3,0	121	129	166	1,3
Vodice	16	9	7	8	2,0	4	20	20	1,0
Zagorica	222	103	119	67	3,3	56	76	80	1,1
Zdenska vas	231	105	126	68	3,4	59	75	80	1,1

VIR:

Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.

1) V tabeli so prikazane samo stavbe s stanovanji za stalno ali občasno bivanje. Stavbe, v katerih so samo stanovanja za opravljanje dejavnosti, skupinska stanovanja ali drugi naseljeni prostori, ki niso stanovanja, niso vključene.

**PREBIVALSTVO, STARO 15 LET ALI VEČ, PO IZOBRAZBI, NASELJA, SLOVENIJA,
POPIS 2002**

OBČINA/NASELJE			SKUPAJ				
šifra	ime		IZOBRAZBA				
			nepopolna osnovna	osnovna	nižja in srednja poklicna	srednja strokovna in splošna	višja in visoka
	SLOVENIJA	1663869	115556	433910	452292	447049	215062
020	DOBREPOLJE	2903	359	876	830	646	192
001	Bruhanja vas	104	14	41	25	21	3
002	Cesta	207	33	54	67	43	10
003	Četež pri Strugah	49	z	18	17	7	z
004	Hočevje	103	20	23	28	23	9
005	Kolenča vas	36	6	7	16	7	-
006	Kompolje	373	38	126	101	83	25
007	Lipa	60	z	15	24	12	z
008	Mala vas	114	15	35	33	26	5
010	Podgora	98	3	38	26	25	6
011	Podgorica	64	8	20	14	16	6
012	Podpeč	99	9	41	28	18	3
013	Podtabor	67	11	23	19	14	-
015	Ponikve	347	46	86	89	97	29
017	Predstruge	188	z	52	52	61	z
018	Pri Cerkvi - Struge	65	z	31	16	z	5
019	Rapljevo	54	7	18	25	4	-
023	Videm	375	41	91	114	91	38
026	Zagorica	173	32	45	42	40	14
027	Zdenska vas	195	20	71	61	34	9
032	GROSUPLJE	12816	775	2911	3699	3842	1589
001	Bičje	59	3	26	14	13	3
002	Blečji Vrh	42	z	20	18	z	z
003	Brezje pri Grosupljem	96	z	26	31	25	z
004	Brvace	62	13	21	13	12	3
006	Cikava	175	5	41	44	64	21
007	Čušperk	142	4	33	52	39	14
009	Dole pri Polici	95	6	25	35	21	8
010	Dolenja vas pri Polici	49	z	18	13	9	z
013	Gatina	98	9	29	26	27	7
014	Gorenja vas pri Polici	42	5	15	10	9	3
017	Grosuplje	5018	226	1005	1294	1665	828
018	Hrastje pri Grosupljem	46	z	14	17	z	6
021	Lobček	106	9	12	43	31	11
022	Luče	221	34	58	67	53	9
023	Mala Ilova Gora	55	8	21	8	11	7

OBČINA/NASELJE			SKUPAJ				
šifra	ime		IZOBRAZBA				
			nepopolna osnovna	osnovna	nižja in srednja poklicna	srednja strokovna in splošna	višja in visoka
025	Mala Račna	128	13	37	37	32	9
026	Mala Stara vas	75	10	17	23	22	3
027	Mala vas pri Grosupljem	213	5	45	71	69	23
028	Male Lipljene	73	4	20	19	24	6
030	Mali Vrh pri Šmarju	296	20	61	100	82	33
031	Malo Mlačevo	122	17	33	31	33	8
033	Paradišče	44	6	9	5	17	7
035	Peč	65	11	19	21	11	3
036	Plešivica pri Žalni	93	11	30	25	22	5
038	Podgorica pri Šmarju	60	3	16	25	10	6
039	Polica	418	15	96	155	113	39
040	Ponova vas	354	8	85	122	105	34
041	Predole	67	18	10	21	11	7
043	Sela pri Šmarju	119	-	33	42	29	15
044	Spôdnja Slivnica	401	20	93	103	144	41
045	Spodnje Blato	89	z	22	38	z	11
047	Škocjan	60	4	9	16	16	15
048	Šmarje - Sap	1157	31	246	295	398	187
049	Št. Jurij	250	20	41	75	88	26
050	Tlake	109	5	24	36	35	9
052	Udje	44	z	21	13	4	z
053	Velika Ilova Gora	60	z	11	19	7	z
054	Velika Loka	179	11	48	71	36	13
055	Velika Račna	163	12	44	61	33	13
056	Velika Stara vas	88	12	19	24	20	13
057	Velike Lipljene	100	12	18	31	33	6
058	Veliki Vrh pri Šmarju	186	4	29	43	87	23
059	Veliko Mlačevo	351	47	92	108	82	22
060	Vino	97	4	28	39	22	4
061	Vrbiče	49	z	16	14	11	z
062	Zagradec pri Grosupljem	154	10	37	56	38	13
063	Zgornja Slivnica	72	8	19	28	12	5
065	Žalna	268	15	59	87	82	25
039	IVANCNA GORICA	10996	1255	2808	3346	2624	963
001	Ambrus	211	26	71	68	31	15
005	Bojanji Vrh	39	13	8	12	6	-
010	Brezovi Dol	119	28	51	30	z	z
011	Bukovica	68	9	35	16	8	-
012	Čagošče	43	z	13	11	10	z
013	Češnjice pri Zagradcu	74	12	27	25	10	-

OBČINA/NASELJE			SKUPAJ				IZOBRAZBA			
šifra	ime		nepopolna osnovna	osnovna	niža in srednja poklicna	srednja strokovna in splošna	višja in visoka			
015	Dečja vas pri Zagradcu	65	22	15	17	7	4			
016	Dedni Dol	107	z	30	44	28	z			
017	Dob pri Šentvidu	158	38	36	50	31	3			
020	Fužina	119	12	26	34	37	10			
021	Gabrje pri Stični	97	6	15	40	23	13			
022	Gabrovčec	142	3	38	42	41	18			
023	Gabrovka pri Zagradcu	69	z	17	23	13	z			
024	Glogovica	122	10	44	39	24	5			
025	Gorenja vas	72	11	16	23	17	5			
026	Gorenje Brezovo	38	3	13	13	9	-			
028	Grintovec	62	5	23	22	4	8			
031	Hrastov Dol	74	z	16	13	27	z			
032	Ivančna Gorica	1317	49	250	399	437	182			
033	Kal	85	13	30	25	12	5			
036	Kitni Vrh	59	12	22	20	5	-			
037	Kriška vas	106	13	19	25	32	17			
038	Krka	192	21	40	51	58	22			
039	Krška vas	107	11	35	23	27	11			
042	Leskovec	72	6	27	22	14	3			
043	Leščevo	41	z	11	11	z	7			
044	Lučarjev Kal	65	13	16	21	11	4			
047	Male Češnjice	64	11	18	22	9	4			
058	Malo Hudo	122	7	26	37	40	12			
059	Marinča vas	86	11	24	28	20	3			
060	Mekinje nad Stično	110	9	22	25	44	10			
061	Metnaj	86	17	36	18	12	3			
063	Mleščevo	84	9	21	27	19	8			
065	Muljava	225	22	47	71	52	33			
066	Nova vas	43	z	6	19	13	z			
070	Peščenik	58	6	5	23	21	3			
071	Petrušnja vas	132	10	33	51	30	8			
073	Podboršt	84	9	25	28	17	5			
074	Podbukovje	92	15	26	26	19	6			
076	Pokojnica	45	13	12	15	5	-			
079	Potok pri Muljavi	46	7	13	18	4	4			
081	Primča vas	52	18	18	9	3	4			
088	Radohova vas	156	15	40	56	35	10			
096	Sobrače	49	9	20	14	6	-			
097	Spodnja Draga	92	8	23	27	24	10			
098	Spodnje Brezovo	104	8	32	31	26	7			

OBČINA/ASELJE		SKUPAJ	IZOBRAZBA				
šifra	ime		nepopolna osnovna	osnovna	nižja in srednja poklicna	srednja strokovna in splošna	višja in visoka
099	Stari trg	70	7	20	20	17	6
100	Stična	568	40	132	141	172	83
101	Stranska vas ob Višnjici	40	3	11	11	11	4
102	Sušica	80	17	12	36	15	-
103	Šentjurje	59	6	20	17	8	8
104	Šentpavel na Dolenjskem	113	9	28	50	16	10
105	Šentvid pri Stični	750	54	159	260	197	80
107	Škrjanče	46	6	9	16	12	3
108	Temnica	135	24	38	33	28	12
111	Trebnja Gorica	57	8	19	14	13	3
114	Velika Dobrava	81	18	18	23	16	6
115	Velike Češnjice	140	16	36	52	30	6
118	Velike Lese	97	z	32	29	17	z
119	Velike Pece	69	12	15	24	12	6
124	Veliko Črnelo	58	5	18	25	10	-
125	Veliko Globoko	58	8	11	24	15	-
127	Vir pri Stični	305	13	74	87	97	34
128	Višnja Gora	687	25	171	189	202	100
129	Višnje	81	31	16	24	6	4
131	Vrh pri Višnji Gori	87	12	21	25	21	8
132	Vrhopolje pri Šentvidu	61	z	17	21	13	z
133	Zaboršt pri Šentvidu	66	9	16	14	23	4
134	Zagradec	79	11	25	23	10	10
136	Zgornja Draga	110	8	21	37	29	15
137	Znojile pri Krki	83	8	22	17	23	13

**PREBIVALSTVO, KI SE IZOBRAŽUJE, PO IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMIH, NASELJA,
SLOVENIJA, POPIS 2002**

OBČINA/NASELJE		SKUPAJ	PRIDOBLEJENA IZOB. PO KONČANEM IZOBRAŽEVANJU			
šifra	ime		osnovna izobrazba	niža in srednja poklicna	srednja strokovna in splošna	višja in viskoka
	SLOVENIJA	446880	178335	29494	100958	138093
020	DOBREPOLJE	855	411	61	190	193
001	Bruhanja vas	21	5	5	6	5
002	Cesta	56	30	3	13	10
003	Četež pri Strugah	z	3	z	3	z
004	Hočevje	31	z	z	6	7
005	Kolenča vas	z	6	z	z	-
006	Kompolje	129	62	8	28	31
007	Lipa	z	9	z	3	3
008	Mala vas	40	19	z	z	11
010	Podgora	35	20	z	z	8
011	Podgorica	21	z	z	6	8
012	Podpeč	29	z	z	8	6
013	Podtabor	13	8	z	z	z
015	Ponikve	102	46	z	z	32
017	Predstruge	70	33	5	17	15
018	Pri Cerkvi - Struge	26	14	-	7	5
019	Rapljevo	z	5	z	3	z
023	Videm	117	49	9	25	34
026	Zagorica	51	29	5	9	8
027	Zdenska vas	46	21	8	13	4
032	GROSUPLJE	3906	1599	215	915	1177
001	Bičje	z	10	z	3	z
002	Blečji Vrh	13	5	3	5	-
003	Brezje pri Grosupljem	30	z	z	5	7
004	Brvace	z	6	z	3	4
006	Cikava	56	25	z	z	17
007	Čušperk	51	27	z	z	8
009	Dole pri Polici	26	z	z	9	5
010	Dolenja vas pri Polici	18	10	z	4	z
013	Gatina	34	17	-	7	10
014	Gorenja vas pri Polici	13	6	3	z	z
017	Grosuplje	1497	551	84	340	522
018	Hrastje pri Grosupljem	21	z	z	7	z
021	Lobček	25	10	3	3	9
022	Luče	53	25	3	11	14
023	Mala Ilova Gora	z	9	z	3	z

OBČINA/NASELJE		SKUPAJ	PRIDOBLJENA IZOB. PO KONČANEM IZOBRAŽEVANJU			
šifra	ime		osnovna izobrazba	nižja in srednja poklicna	srednja strokovna in splošna	višja in viskoka
025	Mala Račna	46	22	3	12	9
026	Mala Stara vas	31	z	z	7	8
027	Mala vas pri Grosupljem	66	26	4	17	19
028	Male Lipljene	27	z	z	11	6
030	Mali Vrh pri Šmarju	82	36	z	z	26
031	Malo Mlačevo	37	15	7	8	7
033	Paradišče	20	11	-	3	6
035	Peč	z	11	-	3	z
036	Plešivica pri Žalni	30	16	-	9	5
038	Podgorica pri Šmarju	23	16	z	3	z
039	Polica	122	57	10	29	26
040	Ponova vas	105	44	3	20	38
041	Predole	z	9	-	z	z
043	Sela pri Šmarju	41	20	z	z	13
044	Spodnja Slivnica	141	41	10	45	45
045	Spodnje Blato	27	9	-	11	7
047	Škocjan	z	3	-	z	8
048	Šmarje - Sap	369	126	12	88	143
049	Št. Jurij	84	32	4	17	31
050	Tlake	31	z	z	9	15
052	Udje	z	12	-	-	z
053	Velika Ilova Gora	z	3	z	z	3
054	Velika Loka	59	34	3	16	6
055	Velika Račna	55	23	5	21	6
056	Velika Stara vas	34	z	z	9	9
057	Velike Lipljene	24	z	z	11	4
058	Veliki Vrh pri Šmarju	58	22	z	z	26
059	Veliko Mlačevo	124	71	9	21	23
060	Vino	24	14	-	5	5
061	Vrbičje	7	z	-	3	z
062	Zagradec pri Grosupljem	51	30	z	z	8
063	Zgornja Slivnica	23	14	-	4	5
065	Žalna	74	30	6	15	23
039	IVANČNA GORICA	3325	1574	242	732	777
001	Ambrus	52	26	5	11	10
005	Bojanji Vrh	z	7	-	z	z
010	Brezovi Dol	39	27	z	8	z
011	Bukovica	16	11	-	5	-
012	Čagošče	z	4	z	-	3
013	Češnjice pri Zagradcu	20	z	z	7	z

OBČINA/NASELJE		SKUPAJ	PRIDOBLENA IZOB. PO KONČANEM IZOBRAŽEVANJU			
šifra	ime		osnovna izobrazba	nižja in srednja poklicna	srednja strokovna in splošna	višja in viskoka
015	Dečja vas pri Zagradcu	20	z	-	3	z
016	Dedni Dol	37	18	-	10	9
017	Dob pri Šentvidu	45	20	6	14	5
020	Fužina	31	14	-	8	9
021	Gabrje pri Stični	36	15	-	7	14
022	Gabrovčec	40	14	5	9	12
023	Gabrovka pri Zagradcu	23	z	z	3	5
024	Glogovica	27	z	z	8	z
025	Gorenja vas	28	z	z	9	8
026	Gorenje Brezovo	20	9	z	7	z
028	Grintovec	25	z	z	7	3
031	Hrastov Dol	23	z	z	z	5
032	Ivančna Gorica	408	139	22	98	149
033	Kal	z	6	z	6	3
036	Kitni Vrh	z	6	z	5	z
037	Kriška vas	20	11	-	3	6
038	Krka	53	25	3	11	14
039	Krška vas	35	z	z	7	9
042	Leskovec	29	19	z	z	z
043	Leščevo	z	4	-	z	4
044	Lučarjev Kal	21	7	4	5	5
047	Male Češnjice	z	11	-	3	z
058	Malo Hudo	34	15	3	9	7
059	Marinča vas	30	14	3	7	6
060	Mekinje nad Stično	33	z	z	7	8
061	Metnaj	23	z	z	8	z
063	Mleščevo	23	z	z	6	5
065	Muljava	70	29	6	13	22
066	Nova vas	17	10	-	3	4
070	Peščenik	z	5	-	z	6
071	Petrušnja vas	31	17	3	5	6
073	Podboršt	31	18	z	z	6
074	Podbukovje	20	z	4	4	z
076	Pokojnica	20	9	z	7	z
079	Potok pri Muljavi	16	5	3	5	3
081	Primča vas	z	11	z	-	-
088	Radohova vas	55	27	4	7	17
096	Sobrače	z	7	-	7	z
097	Spodnja Draga	31	z	z	5	8
098	Spodnje Brezovo	40	20	z	z	8

OBČINA/NASELJE		SKUPAJ	PRIDOBLEJENA IZOB. PO KONČANEM IZOBRAŽEVANJU			
šifra	ime		osnovna izobrazba	nižja in srednja poklicna	srednja strokovna in splošna	višja in viskoka
099	Stari trg	18	z	z	5	3
100	Stična	170	78	8	35	49
101	Stranska vas ob Višnjici	z	12	-	3	z
102	Sušica	25	16	z	5	z
103	Šentjurje	z	7	z	5	4
104	Šentpavel na Dolenjskem	31	18	z	z	8
105	Šentvid pri Stični	231	108	23	48	52
107	Škrjanče	16	5	-	4	7
108	Temenica	32	z	z	8	9
111	Trebnja Gorica	z	8	-	z	4
114	Velika Dobrava	29	13	3	4	9
115	Velike Čestnjice	41	27	3	4	7
118	Velike Lese	29	z	3	8	z
119	Velike Pece	z	7	z	3	4
124	Veliko Črnelo	16	10	3	3	-
125	Veliko Globoko	14	4	-	4	6
127	Vir pri Stični	139	55	11	38	35
128	Višnja Gora	231	90	18	52	71
129	Višnje	13	6	3	z	z
131	Vrh pri Višnji Gori	24	11	4	6	3
132	Vrhopolje pri Šentvidu	20	z	z	4	4
133	Zaboršt pri Šentvidu	26	10	3	7	6
134	Zagradec	30	14	4	7	5
136	Zgornja Draga	32	z	z	8	6
137	Znojile pri Krki	27	19	z	-	z

TOVARNA, KI JE DALA DOBREPOLJSKI DOLINI PEČAT

*Ivan Grandovec**

UVOD

Leta 1950, ob uvedbi samoupravljanja v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, so v Kranju ustanovili Iskro Avtomatiko. To je bila tovarna, ki je bila vse bolj pomembna ob zaključku elektifikacije slovenskih vasi. Omenim naj letnice, ki nakazujejo, kdaj je v posamezni dobrepoljski vasi zasvetila električna luč - simbol napredka: 1935: Cesta, Bruhanja vas, Predstruge, Ponikve, Podpeč, Podgorica, Videm, Zdenska vas; 1941: Mala vas; 1945: Zagorica, 1954: Kompolje; 1957: Hočevje; 1958: Podgora, Vodice, Hrib. Po elektifikaciji so začeli z izdelavo posameznih električnih aparatov, za katere so bili potrebni najrazličnejši sestavni deli.

V Dobrepolje, ki je v petdesetih letih imelo le manjše lesno podjetje in apnenico, so konec petdesetih želeli pripeljati industrijo, ki bi potrebovala predvsem nekvalificirano delovno silo. Poudariti moram, da je bilo Dobrepolje agrarno prenaseljeno, da so se mnogi začeli z vlakom voziti na delo v Grosuplje ali Ljubljano, po končanem delu pa je bilo potrebno doma ali pri sosedu pomagati pri tedaj še večinoma ročnem delu na kmetijah. Redni zaslužek v bližini doma ter delo na kmetiji je bila idealna kombinacija za tedanjega dobrepoljskega človeka. Sam sem bil priča delavnosti teh ljudi v tovarni konec sedemdesetih in na začetku osemdesetih, ko sem med počitnicami kot dijak delal v tej elektrotovarni. Marljivost in vztrajnost za tekočim trakom je do začetka devetdesetih let dajala zaposlenim lep zaslužek. Težave so se začele po osamosvojitvi, odražale pa so se v stalnem zmanjševanju zaposlenih. Tudi danes ni bistveno drugače. Moja velika želja je, da bi tovarna, ki je za Dobrepoljce pomenila svetlobo socializma, prišla na zeleno vejo in da bi še kdaj pomenila pojem gospodarske moči, kar je v osemdesetih letih nedvomno tudi bila.

1. NASTANEK PODJETJA

Na svečnico, 2. februarja 1960 je v Predstrugah začel delovati v strojni delavnici obrat TELA kot eden od obratov družbe Iskra TeKa. Delo je dobilo 10 delavcev. Začeli so s proizvodnjo zračnih in oljnih stikal ter termočlenov. Že v naslednjih mesecih se je število zaposlenih začelo povečevati. V letu 1967 je v TELI zaposlenih že sto ljudi. Vsi zaposleni so bili iz dobrepoljskih vasi. K takemu porastu zaposlenih je gotovo vplivalo leto 1963, ko se je strojna delavnica preselila v Ljubljano - Savska cesta, v TELI pa so začeli proizvajati TV stabilizatorje, ostale močne stabilizatorje in tipke. Sredi šestdesetih let je TELA predstavljala 60 % celotne finančne realizacije Iskre na področju izdelave relejev.

2. RAZVOJ PODJETJA DO VRHUNCA KONEC OSEMDESETIH LET

Prvo krizo doživi proizvodnja leta 1967, ko je zaradi prenizke cene ukinjena izdelava TV stabilizatorjev. V zameno pride v obrat proizvodnja bimetalnih relejev RB 2. Ker je v Teli zaposlenih v

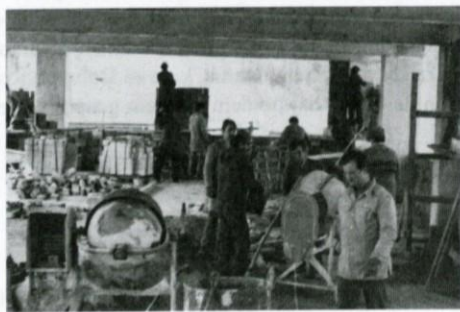
* *Ravnatelj Osnovne šole Videm - Dobrepolje.*

letu 1968 preko 120 ljudi, je povsem razumljivo, da lahko napravijo ogromne količine relejev RB 2. Povsem razumljivo je, da se začnejo kopičiti zaloge. Del zaposlenih odide k Elmi v Črnuče. Začne pa se tudi sanacijski načrt reševanja TELE: iz Savske ceste se vrača proizvodnja nazaj v Predstruge, in sicer releja RP 100 in BAKA tipk. Proizvodni program pa se razširi na nove izvedbe bimetalnih relejev z oznakami RB 4, RB 6, RB 7 ter končnih tipk. Stanje zaposlenih se že v letu 1970 normalizira - isto, kot je bilo leta 1967 pred krizo proizvodnje.

V letu 1975 so po spremembah ustave SFRJ nastale spremembe tudi v povezovanju podjetij. Tako se obrat TELA preimenuje v **TOZD¹ TELA**, ki spada v **DO² Avtomatika**, ta pa je sestavni del **SOZD³ Iskra**. Delovna organizacija je imela sedež v Stegnah v Ljubljani in 1983. leta 3567 zaposlenih, kar jo je uvrščalo na 20. mesto v Sloveniji.

Pomemben člen delovne organizacije je bila tudi Tela v Predstrugah. Tozd Tela je leta 1975 dobil proizvodnjo pomožnih relejev PRV 41-59.

Po letu 1975 je število zaposlenih neprestano naraščalo. Začne se sodelovanje med osnovno šolo na Vidmu in TELO. Mnogo učencev se takoj po osemletki zaposli v tovarni ali pa postanejo štipendisti na triletnih in štiriletnih srednjih šolah. V letu 1978 je zaposlenih že približno 170 ljudi, v naslednjem letu se preimenuje v **TOZD Stikalni in zaščitni elementi**. V letu 1981 je v tovarni že 250 zaposlenih, ki se gnetejo na 550 m² proizvodnje površine. To leto so pridobili 1750 m² novih proizvodnih površin; prostore je zgradilo SGP Grosuplje -TOZD Igrad Vrhnika. Investicija je bila vredna 99,5 milijona dinarjev, kar je bilo skoraj toliko kot celotna proizvodnja v TELI leta 1978. Lastna udeležba je predstavljala 33,7 milijona, kredit izvajalca 6,5 milijona, bančni kredit 39,7 milijona in sredstva SOZD Iskra 19,2 milijona. Tovarna je bila usmerjena v izvoz, saj je bilo več kot 60 % proizvodnje namenjene tujemu tržišču.

Zaposleni v Iskri pri gradbenih delih ob adaptaciji objekta v Predstrugah leta 1985.

- 1) Temeljna organizacija združenega dela.
- 2) Delovna organizacija.
- 3) Sestavljena organizacija združenega dela.

Sodelovanje učencev osnovne šole z Vidma in zaposlenih v Iskri v Predstrugah na skupni kulturni prireditvi.

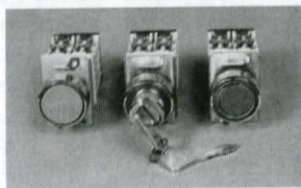
Ob 25-letnici leta 1985 so vsi zaposleni sodelovali pri preureditvi približno 1000 m² delovne površine. Večino gradbenih del so delavci opravili s prostovoljnim delom. V delavnice je bila nameščena oprema, ki je bila za tisti čas gotovo najsodobnejša. To leto so proizvodnjo v primerjavi s preteklim letom povečali za 9,8 %. Število zaposlenih se je vsako leto povečevalo, tako da je višek doseglo leta 1988. Ob 25-letnici tovarne so zapisali: "TOZD Stikalni in zaščitni elementi je že kot obrat pred petindvajsetimi leti predstavljal zameetek industrije v dobropoljski dolini. Z rastjo in razvojem obrata v temeljno organizacijo se je vzporedno razvijala tudi dolina in rasla socialna varnost prebivalcev. Izredna zračenost s tukajšnjo krajevno skupnostjo in občino Grosuplje se kaže v tesnem sodelovanju pri vseh krajevnih akcijah, kamor so delavci Iskre vložili veliko prostovoljnih delovnih ur in finančnih sredstev. Denarno so podprli gradnjo vodovoda 1976, sodelovali pri asfaltiranju ceste Rašica–Videm, pri postavitvi transformatorske postaje in dograditvi osnovne šole leta 1980. Njihova aktivna prisotnost pa je zabeležena tudi pri vseh občinskih akcijah za izgradnjo prepotrebne infrastrukture: ambulate, podružnice Ljubljanske banke, trgovine... Še posebno močno smo povezani z osnovno šolo I. slovenske proletarske brigade Tone Tomšič (opomba: danes je to OŠ Dobropolje), s katero skupaj pripravljamo programe za kulturne prireditve, kjer nastopa tudi oktet."

Ob istem jubileju so v novi srednjeročni program zapisali nekaj temeljnih nalog:

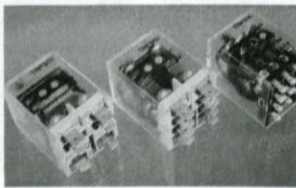
- Zamenjava zastarelih proizvodov z novimi, modernejšimi, kjer bi bilo vgrajenega manj materiala.
- Modernizacija proizvodnje s tem da bi postopoma odpravljali ročno delo.
- Osvajanje proizvodnje strojnih obdelav: plastika, štanca, vrtalnica, bakelit in podobno.
- Tovarno strojno opremiti s produktivnimi stroji (npr. avtomat za navijanje tuljav...).
- Povečati oddelek vzdrževanja, ki bo kos vzdrževanju orodij in strojev.
- Ustrezno okrepiti tehnološko službo.
- Pričeti z uvajanjem aplikativnega razvoja TOZD, razvijati sodelovanje z organizacijami, ki imajo v svojih programih izdelavo montažnih avtomatov in strojnih obdelav.
- Poiskati način hitrejšega prenosa proizvodnje posameznih artiklov iz razvoja v proizvodnjo...

V naslednjih letih je proizvodnja hitro naraščala, plače so bile solidne in TOZD Stikalni in zaščitni elementi je postal ena od najpomembnejših tovarn bivše občine Grosuplje. Proti koncu osemdesetih let je bilo zaposlenih blizu 350 ljudi, izdelki so se prodajali na jugoslovansko tržišče, za katerega je bila ta tovarna najpomembnejši proizvajalec. Kar se ni prodalo na domačem trgu, je odšlo v tujino. V teh letih so bili dokaj popularni naslednji izdelki:

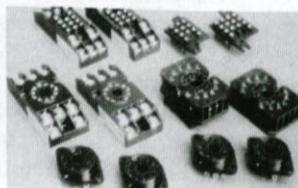
- **PR 100** – pomožni releji za prenos oziroma pojačanje signala drugih relejev ali naprav;
- **TRB** – termični pretokovni releji TRB 3-polne izvedbe s tokovno odvisno časovno zakašnivitvijo. Namenjeni so bili za zaščito nizkonapetostnih motorjev pred preobremenitvijo. Po načinu zaščite so bili standardni in diferenčni. Standardni rele deluje pri izpadu ene faze pri povečanem toku, medtem ko diferenčni rele deluje pri 2-fazni obremenitvi pri približno enakem toku in času kot pri 3-fazni obremenitvi;
- **TPD 1, TPD 2** – mejna stikala za krmiljenje in signalizacijo pri premičnih mehanskih napravah;
- **TLV** – tipkala za ročno krmiljenje in signalizacijo v pomožnih električnih tokokrogih. Izvedena so bila v različnih barvah: kot tipke z gumasto kapo na preklap s ključem, kot gobasta tipka, tipka z blokiranjem, tipka z zaporo, svetleča tipka...;
- **TRP 41 – 69, 614, 651 – 652**: releji za potrebe naprav za avtomatizacijo v industriji, energetiki, transportu... Izvedeni so za natične sponke, za direktno spajkanje v tiskana vezja in za namestitve v podstavke.
- **Podstavki in pribor** – releji so se pred dvajsetimi leti zelo pogosto priključevali v naprave preko podstavkov in pribora. Podstavki so omogočali hitrejšo montažo relejev kot tudi hitrejšo zamenjavo po koncu življenjske dobe relejev.
- **TRK 3 (30 in 35)** – releji na enosmerno vzbujanje s priključki za neposredno spajkanje v tiskana vezja. Ti releji so visoki 10,5 mm, široki 24,7 mm, dolgi 28 mm, zato imajo tudi majhno montažno ploskev.

Tipkala za ročno krmiljenje iz osemdesetih, razstavljeni v vitrinah ISE.

Industrijski releji na natične sponke, razstavljeni v vitrinah ISE.

Podstavki in pribor, razstavljeni v vitrinah ISE.

(Foto: Ivan Grandovec)

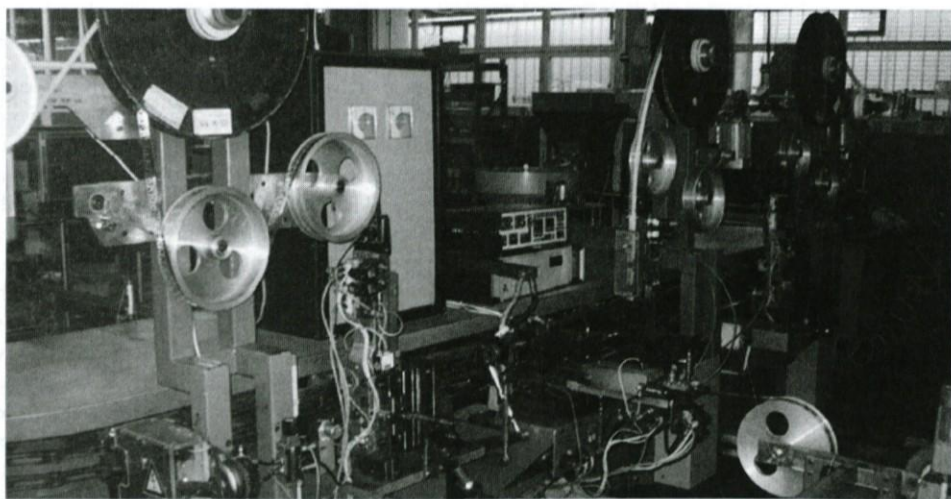
4. NASTANEK ISE IN ZMANJŠEVANJE ŠTEVILA ZAPOSLENIH

V začetku devetdesetih se je proizvodnja zaradi izgube jugoslovanskega trga močno zmanjšala. Leta 1990 razpade sistem ISKRE, ki je zaposloval približno 30.000 delavcev. Ustanovljeno je podjetje ISE – Iskra stikalni elementi; Industrija stikalnih in zaščitnih elementov Dobropolje. To je bil čas, ko je bilo potrebno celotno proizvodnjo preusmeriti na zahtevna zahodna tržišča. Globalizacija ni obšla niti ISE, zato so morali začeti z avtomatizacijo proizvodnje. V letu 2001 je bila proizvodnja sestavnih delov že 80 % avtomatizirana, v montaži pa je bilo 90 % ročnega dela. Proizvodnja končnih izdelkov poteka po sistemu lokalne avtomatizacije, kar pomeni, da se posamezne operacije v procesu sestavljanja, justiranja, umerjanja in kontrole izvajajo s pomočjo mehaniziranih enot od najenostavnejših ročnih pripomočkov do najzahtevnejših računalniško vodenih sistemov, ki v celoti izločajo človeški faktor nadzora nad posamezno operacijo. Sestavljanje posameznih delov in sklopov v končni izdelek je v veliki meri ročno, kar je zaradi raznolikosti proizvodnje sicer prednost. Naročniki pa vse pogosteje zahtevajo, da podjetje v zelo kratkem času izdela serijo izdelkov po posameznih zahtevah. Tu je gotovo tržna niša tudi za ISE. Slabost takšnega ročnega načina dela proizvodnje pa je v fazi sestavljanja izdelkov, ker v kratkem času ni možno skokovito povečati proizvodnje. Prva je bila po letu 1990 uvedena avtomatizacija proizvodnega procesa za proizvodnjo elementov tipa TRK 50, ki se nadaljuje v avtomatizaciji miniaturnih relejev TRK 52/54, uporabljanih za tiskana vezja. Kakor se na eni strani v ISE veselijo vsake uspešne avtomatizacije, na drugi strani to pomeni zmanjševanje potreb po fizičnem delu in s tem je močno povezano tudi zmanjševanje števila zaposlenih.

Do leta 1996 se je število zaposlenih zmanjšalo na 123, podjetju je grozil stečaj. V januarju 1997 so se zaposleni in bivši zaposleni, ki so imeli kar 91 % vseh terjatev, na prvem naroku na sodišču odločili za prisilno poravnavo. To je eden redkih primerov v Sloveniji, da se upniki niso odločili za stečaj, temveč so večino svojih terjatev spremenili v lastniške deleže. Tudi tu se kaže, kako pomembno je to podjetje v zavesti zaposlenih, ki so še vedno v veliki večini občani občine Dobropolje.

Pogled na tovarno maja 2005. (Foto: Ivan Grandovec).

Detajl iz prve avtomatizirane linije v ISE. (Foto: Ivan Grandovec, maj 2005).

Leta 2000 je ISE d.d. imela naslednjo strukturo delničarjev:

Slovenska razvojna družba, d.d. Ljubljana	50,56 %
Tovarna dušika Ruše	24,46 %
zaposleni, bivši zaposleni in poslovni partnerji (254)	21,67 %
Kapitalski sklad Ljubljana	3,31 %

V tem letu je ISE pridobila certifikat sistema kakovosti, kar kaže, da se je konec devetdesetih v ISE dobro delalo.

4. PRODAJA PO LETU 2000

Na trgu relejev vlada močna konkurenca, ki je iz leta v leto ostrejša. Srednjih podjetij je vse manj, saj se morajo v boju za preživetje združevati. V letu 2001 so približno 20 % proizvodnje prodali v Sloveniji in v državah nekdanje skupne države SFRJ, kar 80 % pa je bilo s pomočjo distributerjev prodanih na ostalih tržiščih pod blagovno znamko Iskra – ISE, in sicer v naslednjih državah: Švedska, Hrvaška, BiH, Jugoslavija, Portugalska, Švica, Francija, Avstrija, Poljska, Egipt, JAR, Iran, Izrael, Čile, Kolumbija, Venezuela, Brazilija, Mehika.

Najhujši tekmeči so podjetja v Italiji, Poljski, na Japonskem, v Španiji in Franciji.

Tudi po letu 2001 se je svetovni trg vse bolj zaostroval. S prodorom relejev, narejenih v Aziji, so se začele cene relejev v ISE zmanjševati, hkrati pa se je začutil tudi upad naročil, saj so predvsem nemške tovarne prevzele tudi manjša naročila, ki do leta 2000 za njih zaradi omejenih količin niso bila zanimiva. V ISE se je v zadnjih štirih letih zmanjšalo število zaposlenih s 151 na 101. V zadnjem letu je vse težje ohranjati kupce, saj je konkurenca azijskih držav zelo močna. Preteklo leto so se morali izdelki ISE poceniti za 10,15 %, če so želeli ohraniti proizvodnjo. Vse to pa je prineslo v tovarno težave pri upravljanju. V tovarni se v zadnjih letih čuti vse večje pomanjkanje naročil. V preteklem letu so se udeležili vodilnega svetovnega sejma s področja relejne tehnologije v Hannovru, kjer so navezovali stike s poslovnimi partnerji. V zadnjem letu sodelujejo predvsem s kupci iz Nemčije, Češke, Nizozemske, Belgije, Italije, Švice in Srbije. Poslovno sodelujejo tudi s kupci v Turčiji, Kanadi, ZDA, Egiptu; hkrati potekajo pogajanja še z nekaterimi poslovnimi partnerji o prodaji relejev v tretjih državah.

5. ISE V ZADNJEM LETU

V letu 2004 je prišlo do lastniških sprememb. Večinski lastnik je z 82 % postalo podjetje PA d.o.o. iz Medvod, ki je obenem tudi večinski lastnik podjetja ELMA TT d.d. iz Črnuč. Približno 18 % delež v podjetju pa imajo zaposleni in bivši zaposleni v ISE.

V tem trenutku proizvajajo posodobljene verzije proizvodov, ki so se začeli izdelovati pred nekaj leti:

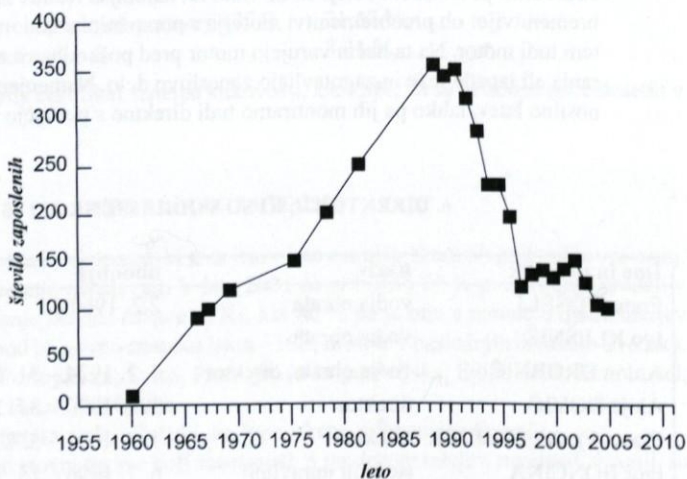
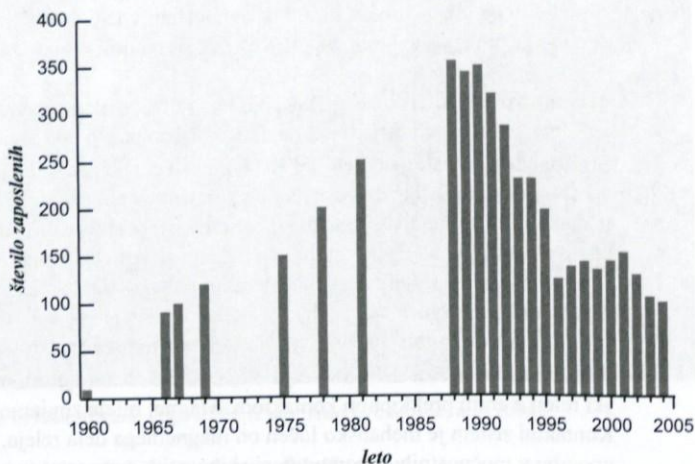
- **Miniturni industrijski releji TRP 31/36**, ki imajo poleg izredne kontaktne zmogljivosti tudi vso opremo, ki jo zahtevnejši uporabnik v svoji aplikaciji potrebuje in tudi od releja pričakuje.
- **Standardni industrijski releji TRP 68/69** so eni najzanesljivejših relejev zaradi svoje enostavne konstrukcije, čeprav je v njih vgrajenih v povprečju 75 delov; imajo oktalno podnožje, kar pomeni, da jih lahko montiramo v podstavke na standardno tračnico 3,5 cm ali na ravno podlago; so monostabilni, predvideni za potrebe naprav v industriji, energetiki, transportu ter v regulacijskih, signalnih in zaščitnih tokovnih tokokrogih. Izdelani so za enosmerno in izmenično napajanje. V vsakem releju je več kot 70 različnih delov. Magnetni sistem je za večino relejev enak, število in zmogljivost kontaktov pa je odvisna od tipa releja.
- **Miniturni releji za tiskana vezja TRK 52/54** so miniturni monostabilni elektromehanski releji z enim preklonnim kontaktom. Magnet releja zbujamo z enosmerno napetostjo. Kontaktni sistem je mehansko ločen od magnetnega dela releja. Rele je konstruiran za uporabo v močnostnih in komunikacijskih vezjih, varnostni in pisarniški opremi ter pri krmiljenju servomotorjev in v splošni uporabi.
- **Bimetalni pretokovni releji** so že vrsto let najboljša rešitev za zaščito motorja pred preobremenitvijo: ob preobremenitvi motorja s pomožnim stikalom izklopijo kontaktor in s tem tudi motor. Na ta način varujejo motor pred poškodbami zaradi preobremenitve, blokiranja ali izpada faze in zagotavljajo zanesljivo delo. Namenjeni so samostojni montaži na nosilno letev, lahko pa jih montiramo tudi direktno s pomočjo modula.

6. DIREKTORJI, KI SO VODILI ISE SKOZI 45 LET

Ime in priimek	naziv	obdobje	trajanje
Franc ROŠELJ	vodja obrata	2.2. 1960 do	
Ivo KLEŠNIK	vodja obrata		
Anton DROBNIČ	vodja obrata, direktor	1. 1. 1974 – 31. 1. 1990	16 let, 1 mes.
Alojz DOVIČ	direktor	1. 2. 1990 – 31. 3. 1995	5 let, 2 mes.
Franc-Fjodor ŠEBENIK	direktor	1. 4. 1995 – 5. 7. 1996	1 leto, 3 mes.
Igor BONČINA	stečajni upravitelj	6. 7. 1996 – 15. 10. 1996	3 mes.
Igor BONČINA	up. prisilne poravnave	16. 10. 1996 – 22. 9. 1997	11 mes.
Boštjan ŠOBA	direktor	23. 9. 1997 – 22. 12. 1999	2 leti, 3 mes.
Matjaž SELJAK	direktor	23. 12. 1999 – 30. 9. 2001	1 leto, 9 mes.
Boštjan ŠOBA	prokurist	23. 12. 1999 – 23. 12. 2000	
Uroš ZARNIK	direktor	1. 10. 2001 – 31. 10. 2002	1 leto, 1 mes.
Milan KLEMENČIČ	direktor	1. 11. 2002 – 31. 12. 2004	2 leti, 1 mes.
Anton PUŠAR	direktor	1. 1. 2005 – 31. 1. 2005	1 mes.
Martin MARINČ	direktor	1. 2. 2005 dalje	

7. GIBANJE ŠTEVILA ZAPOSLENIH V ISE

leto	zaposlenih
1960	10
1966	91
1967	100
1969	120
1975	150
1978	200
1981	250
1988	354
1989	342
1990	349
1991	319
1992	285
1993	229
1994	229
1995	196
1996	123
1997	136
1998	141
1999	133
2000	142
2001	151
2002	128
2003	105
2004	101

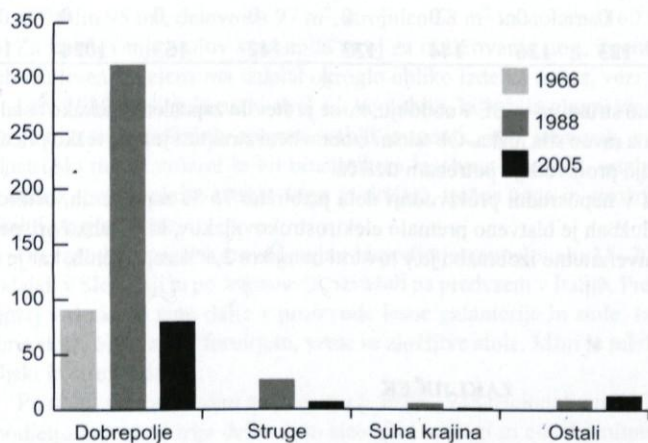

Za ponazoritev tabelaričnih podatkov sem uporabil stolpni in linijski grafikoni. Ker nisem imel podatkov o gibanju števila zaposlenih za vsa leta, sem bil pri izdelavi grafikona še posebno pozoren, da sem na osi X uporabil pravilno razdaljo med posameznimi leti.

Iz grafikona se vidi strmo naraščanje števila zaposlenih do začetka devetdesetih let, nakar število drastično upada do leta 1995, stagnira do leta 2000, v naslednjih letih pa se ponovno zmanjšuje.

8. DELEŽ ZAPOSLENIH V ISE PO POSAMEZNIH OBMOČJIH

leto/naselje	Dobrepolje	%	Struge	%	Suha krajina	%	Ostali	%	Skupaj	%
1966	91	100	0	0	0	0	0	0	91	100
1988	312	88.2	27	7.6	6	1.7	9*	2.5	354	100
2005	80	79.3	7	6.9	1	0.9	13	12.9	101	100

Grafikon predstavlja spreminjanje zaposlenih v ISE s posameznih območij.

V prvih letih so bili v tovarni zaposleni le ljudje, ki so imeli stalno bivališče v Dobrepolju, leta 2005 pa je bilo v ISE zaposlenih le še 79 % delavcev, ki so imeli stalno bivališče v Dobrepolju. Še leta 1988 je bila v ISE večina zaposlenih iz bližnje okolice, kamor gotovo sodijo tudi Struge. V zadnjih letih pa je v ISE vse večje zaposlovanje nedomače delovne sile. Takšno zaposlovanje je še posebno značilno za zadnja leta, ko je nastalo pomanjkanje domačih strokovnjakov za elektrotehniko. Tako prihajajo strokovnjaki predvsem iz ostalih krajev ljubljanske regije. Z grafikonov Zaposlenost po naseljih se vidi, da se je močno zmanjšalo število delavcev iz vasi v dobrepoljski občini. Veliko se jih je upokojilo ali pa so si poiskali drugo zaposlitev. Kljub vsemu pa je v ISE še 88 zaposlenih iz domače občine. V primeru, da bi tovarna prenehala z delom, bi v marsikateri družini nastale velike stiske. Res je, da v ISE plače niso visoke, vendar je večina zaposlenih "dvoživk". V popoldanskem času delajo na kmetiji in si pridelajo večino prehrane, plača pa ostane za plačilo polnočnic.

9. IZOBRAZBENA STRUKTURA V ISE

Strok. izobrazba	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	skupaj	%
I. -II.	126	64	78	84	78	80	86	596	58,09
III.	2	1	1	1	2	1	1	9	0,87
IV.	46	36	36	36	29	39	43	265	25,83
V.	19	19	18	19	21	18	17	131	12,77
VI.	1	2	2	2	1	2	2	12	1,17
VII.	1	1	1	2	2	2	4	13	1,27
VIII.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skupaj	195	123	136	144	133	142	153	1026	100

Če pogledamo izobrazbeno strukturo v ISE v obdobju, ko se je število zaposlenih nekako ustalilo, lahko vidimo, da je izobrazbena raven sila nizka. Ob takšni izobrazbeni strukturi je zelo težko pričakovati hitre rešitve in prilagajanja proizvodnje potrebam tržišča.

Zgovoren je podatek, da v neposredni proizvodnji dela približno 75 % zaposlenih, ostalo so režijske službe. V režijskih službah je bistveno premalo elektrostrokovnjakov, ki bi lahko prispevali k razvoju ISE. Z višjo in univerzitetno izobrazbo je v tovarni manj kot 2,5 % zaposlenih, kar je sila zaskrbljujoč podatek.

ZAKLJUČEK

V prispevku sem poizkušal prikazati razvoj ISE - Iskre stikalni elementi v Predstrugah. Spremljal sem njene vzpone in padce. Tovarna je širšemu okolju vtisnila močan pečat. Prebivalci so vse do začetka devetdesetih let videli v njej izjemno visok zaslužek: delavec za tekočim trakom je leta 1988 zaslužil v enem mesecu toliko kot profesor v srednji šoli v dveh mesecih. Zaradi tega je veliko učencev po končani osnovni šoli poiskalo delo v tovarni. V Dobropolju so rasle nove hiše, gospodarska poslopja, v družbi se je čutil zanos. Tovarna je pomagala krajanom in šoli.

Leta debelih krav so minila, začela se je globalizacija in ISE je kljub marljivim delavcem zašla v veliko konkurenčno krizo. Izgubo zaslužka v tovarni so mnogi v času, ko so iskali novo zaposlitev, blažili s sekanjem drv in intenzivnejšim kmetijstvom. Ker so bili ljudje navajeni težkega fizičnega dela, so glede na stopnjo svoje izobrazbe večinoma dobili solidne službe. Tisti, ki so v tovarni ostali, so se postarali: povprečna starost zaposlenih je 42 let. Izobrazbo imajo večinoma zelo nizko. Če bi tovarno z nižjimi cenami uničila azijska konkurenca, je vprašanje, kako in kje bodo ti delavci dobili zaposlitev. Upam, da bodo s prestrukturiranjem, ki ga začenjajo letos, našli rešitev za obstoj tovarne, ki je spremenila življenje dobropoljskega človeka.

Iskra avtomatika

TOZD Tovarna stikalnih
in zaščitnih elementov

iskra stikalni elementi

SLOVENIA - EUROPE

Kakšno bo tretje ime in znak tovarne?

80 LET STOLARNE DOBREPOLJE

*Stane Škulj**

Letos (2006) praznuje Stolarsna Dobrepolje 80 let delovanja. Družabnika Šteh in Drobnič sta leta 1926 začela graditi delavnico za izdelovanje stolov, zato štejem to letnico kot začetek Stolarne Dobrepolje. Prve omembe delovanja lesne industrije pa segajo v leto 1911, ko naj bi posestnik Ivan Šteh z Vidma že postavil žago in mlin, pozneje pa sta s solastnikom in družabnikom Antonom Drobničem, poročenim v Podgorico 21, v Podgorici ustanovila podjetje Parna žaga, mlin in stolarna. V letih 1925–1930 sta družabnika dogradila in obnovila objekt, ki je imel naslednje prostore: žaga 180 m², mlin 98 m², delavnica 97 m², strojnica 68 m² in stolarna 160 m².

Za izdelovanje stolov sta kupila stroj za oblikovanje nog, imenovan drajkseľ, rezkar, ki je v prehodu lesenega elementa izdelal okroglo obliko izdelka (noge, vezi ipd.)

Leta 1929 sta kupila parni stroj - lokomobil, ki je bila glavni vir energije za pogon strojev. Na žagi je bila tako naslednja oprema: veliki jarmenik, mali jarmenik, voziček za transport hlodov in industrijski tiri, v stolarni je bil brusilnik za les, brus za rezila, vrtnik, stroj za oblikovanje nog, skobelnik, poravnalnik, krožna žaga (cirkular), tračna žaga in stružnik, v mlinu pa mlin s kamni, luščilni stroj in stope.

Ob začetku druge svetovne vojne je podjetje zaposlovalo 15–20 delavcev. Les in izdelke so prodajali v Sloveniji in po Jugoslaviji, izvažali pa predvsem v Italijo. Predelovali so bukovo hlodovino najprej v deske in nato dalje v proizvode lesne galanterije in stole. Izdelovali so gostilniške stole, sobne stole, obdelane s furnirjem, vrtno in zložljive stole. Mlin je mlel večinoma za kmete v dobrepoljski in struški dolini.

Po drugi svetovni vojni so podjetje 5. maja 1948 nacionalizirali. Ob času nacionalizacije so bili v podjetju zaposleni trije delavci, in sicer dva na žagi in eden v mlinu. Lastnik podjetja je bil tedaj Anton Drobnič. Postopek nacionalizacije je trajal od polnoči do zgodnjih jutranjih ur. Lastnik je, po pripovedovanju hčere Silve Rus, moral tedaj izročiti tudi ves denar, ki ga je imel v denarnici.

Do leta 1952 se je zamenjalo kar nekaj upravnikov, ki pa do prihoda Marjana Mikliča delovne organizacije niso bistveno razvili. Leta 1953 je v njej delalo 16 ljudi. Predsednika delavskega sveta Antona Tomšič je na seji 15. sept. 1953 zamenjal Anton Perhaj, v upravni odbor pa so bili izvoljeni Janez Glač, Janez Gradišar, Miha Gale, Anton Novak in Franc Šporar.

Od leta 1953 do 1955 je bila zamenjana strojna oprema, predvsem glavni stroji. Leta 1955 so odprodali parno lokomobil, saj so že imeli nekatere stroje na električni pogon. Delovna organizacija je začela izvažati stole v tujino, s trgovskim podjetjem Slovenijales pa podpisala pogodbo za izdelavo 3.000 stolov za Ameriko. Leta 1955 so izdelali 304 ležalne stole, 4849 sobnih stolov, 7049 zložljivih otroških stolov, razrezali 1130 m³ hlodovine in zmleli 181 ton žita.

Leta 1956 so mlinski obrat zaprli in njegove prostore preuredili v mizarско delavnico, pisarne, sanitarije, lakirnico in brusilnico.

Leta 1957 so zaposlovali 25 delavcev, od tega dva uslužbenca. Opravljenih je bilo 53.135 delovnih ur. Skupno so izdelali 9306 stolov, 2905 ležalnih stolov, 4005 zložljivih vrtnih stolov in 6000 zložljivih otroških stolov ter razrezali 392 m³ hlodovine.

V letih 1962–1965 so dokupili 446 m² zemljišča za rekonstrukcijo in širitev tovarne, zgradili sušilnico za les in kotlovnico ter povečali kapacitete prostorov strojne obdelave. V vseh prostorih so uredili centralno ogrevanje in napeljali vodovod, organizirali pa so tudi obrat družbene prehrane.

*Direktor Stolarne Dobrepolje.

Leta 1965 so izvažali svoje izdelke v ZDA, na Švedsko, Nizozemsko in v tedanjo Zahodno Nemčijo. V letih 1969–1971 se izvedejo investicije v novo kotlovnico, lakirnico in upravno stavbo.

Leta 1974 so na zboru delavcev sprejeli sklep, da pristopijo k sestavljeni organizaciji Slovenijales, vendar da ostanejo samostojna delovna organizacija. V sestavljeno organizacijo je tedaj pristopilo 29 slovenskih podjetij in podjetja iz Srbije.

Leta 1974 je Stolarna zaposlovala 84 delavcev. Začnejo se priprave za izgradnjo nove, sodobne tovarne stolov. Investicijski program so izdelali v Slovenijalesu, ki naj bi bil tudi nosilec njegove izvedbe. Predvidena je bila zaposlitev 250 delavcev predvsem iz bližnjega okolja, kar bi pomenilo velik napredek za dobrepoljsko dolino.

Leta 1975 je delavski svet za novega direktorja imenoval Darka Ukmarja iz Ljubljane, Marjan Miklič pa se je po 23 letih vodenja podjetja upokojil.

Leta 1977 se začne pripravljati investicijska dokumentacija za postavitev nove žage, zemljišča pa so odkupovali do konca leta 1980. Delovna organizacija je leta 1977 kupila novo odsesovalno napravo, štiristranski skobeljni stroj in kompresorski agregat ter postavila novo sušilnico. K upravnim zgradbam se je prizidalo skladišče za repromateriale in povečal prostor decimirnice.

Leta 1978 je 114 zaposlenih izdelalo 23.224 stolov. Zaradi slabših poslovnih rezultatov in padanja storilnosti na število delavcev je delovna organizacija najela sanacijski kredit.

Leta 1981 je bil zaradi izgub izdelan sanacijski program, investicije v novo žago in decimirnico niso izvedli, čeprav so nabavili nov viličar in polnojarmenik, ki pa ni bil nikoli montiran. Proizvodni program je temeljil na uvoženem borovern lesu, domači bukov les se je uporabljal le v manjši meri in tudi zaradi tega so bili rezultati poslovanja slabši.

V letih 1981–1985 so okrog tovarne postavili ograjo in uredili razsvetljavo celotnega kompleksa, ki je meril 42.471 m², zgrajena je bila vratarnica, hidrantno omrežje, asfaltirano je bilo dvorišče, nabavili so kontejnerje za vnetljive tekočine in uredili utrjene površine za deponijo lesa. V sodobnejšo strojno opremo se ni vlagalo, zato so bile rezultat poslovanja vedno večje izgube. Po odhodu Ukmarja leta 1986 se je v podjetju zamenjalo več vodstev.

Leta 1987 je Občina Grosuplje izdala ukrep družbenega varstva z novoimenovano vodilno ekipo. Stolarno je moralo zapustiti nad 80 delavcev. Občina je včasni kolegijski organ za predsednika imenovala Franca Kragla, za finančne zadeve Zinko Kerin in za vodenje proizvodnje Staneta Škulja. Sanacija s pripojitvijo tovarne kot obrata kaki drugi tovarni ni uspela.

S pomočjo predsednika Izvršnega sveta Občine Grosuplje Marjana Ahlina in predsednika SOZDa Slovenijales Janeza Štera je bil izdelan sanacijski program, na začetku leta 1988 pa je bilo postavljeno novo vodstvo: za direktorja je bil imenovan Andrej Osterc, za finančno področje Pavla Vihar in za proizvodno-tehnično področje Stane Škulj.

S široko akcijo je delovna organizacija pridobila finančna sredstva za saniranje izgube. V letu 1988 so se začeli izdelovati načrti za novo proizvodno halo. Konec leta 1989 se je sanacija zaključila. Za direktorja je bil imenovan Stane Škulj.

Leta 1990 je bil zgrajen nov objekt v izmeri 1.200 m², nabavljeni so bili novi stroji in postavljena nova lakirnica z vso tehnologijo za lakiranje stolov. V kotlovnici je bil nameščen nov kotel z 1,6 MW moči, dokončan je bil nakup in montaža strojne opreme v novi proizvodni hali.

Leta 1991 podjetje že posluje z minimalnim dobičkom, znova začne štipendirati kadre, vanj se lahko vrnejo nekateri odpuščeni delavci. Leta 1993 je podjetje zaposlovalo 64 delavcev.

Po razpadu Jugoslavije in tudi trgovskih sistemov, kot sta bila Lesnina in Slovenijales, je nastala na trgu velika praznina. V tistih letih podjetje prenovi prostore za lastno trgovino in se poveže z manjšimi trgovci po Sloveniji, ki so se pojavili po razpadu velikih trgovskih centrov. Poleg 75 % izvoza podjetje proda tudi 25 % proizvodne na domačem, slovenskem tržišču.

Leta 1992 se je zaradi nove zakonodaje začelo lastninsko preoblikovanje podjetja. Postopek je razvoj Stolarne bistveno upočasnil, saj je pomenil veliko negotovost in se vlekel do konca leta 1997.

Zaradi nacionaliziranega premoženja, ki ga je država leta 1948 odvzela Antonu Drobniču, smo čakali na končno pravnoveljavno odločbo skoraj 5 let.

Leta 1997 se je podjetje preoblikovalo v delniško družbo. Struktura lastninskih deležev je bila sledeča: 40 % vrednosti denacionaliziranega podjetja smo prenesli na Kapitalsko družbo, Slovenski odškodninski sklad in na sklad za razvoj, 20 % vrednosti je bilo razdeljeno med zaposlene, 21 % so odkupili zaposleni, 19 % pa je bilo javno prodanih delnic. Skupno število delničarjev je bilo 172.

Zaradi tehnološke stagnacije, liberalizacije trga in visoke inflacije se je podjetje spet znašlo v izgubah.

Leta 1999 je družba začela tehnološko prenovo z nakupovanjem nove tehnologije. Tako smo leta 2000 kupili prvi numerično krmiljen stroj, ki obdeluje - rezka obdelovance v štirih oseh. V proizvodni tehnološko zahtevnejših izdelkov srednjega cenovnega razreda je podjetje spet postalo konkurenčno. Leta 2001 smo obnovili in dogradili opremo za odsesovanje žagovine in razširili lakirnico. Leta 2002 smo avtomatizirali sušilnice in kupili opremo za mizarsko delavnico.

Iz spoznanja, da izdelava stolov dolgoročno ne more zagotavljati obstoja družbe, smo se odločili za novo blagovno znamko, in sicer za izdelavo pohištva po naročilu. Tako lahko izdelamo pohištvo za restavracije, gostilne, hotele, trgovine, pisarne in za stanovanja.

Leta 2003 se je lastniška struktura podjetja močno spremenila: deleži državnih skladov so bili odkupljeni, tako da so lastniki družbe same fizične osebe.

Leta 1993 je podjetje s 64 zaposlenimi ustvarilo 155 milijonov tolarjev prihodkov, leta 2000 s 50 delavci 258 milijonov, leta 2004 z 58 delavci pa več kot 510 milijonov tolarjev prihodka.

Ambient jedilnice.

Leta 2004 smo med prvimi v Sloveniji izvedli avtomatizirano kurjenje na lesno biomaso, ki je izdelek slovenskega znanja. S to investicijo smo dosegli tudi kvalitetnejše izgorevanje lesnih odpadkov, emisije v zrak pa so v zahtevanih zakonskih okvirih.

Stolarna Dobropolje stalno sledi tehnološkemu razvoju in s tem svetovnim trendom: Leta 2005 smo kupili numerično krmiljen center za rezkanje in vrtanje v 5 oseh obdelave ter zgradili novo halo za skladiščenje lesa s 700 m² pokrite površine.

V zadnjih 6 letih je družba za naložbe namenila nad 250 milijonov tolarjev, kar ji je povečalo konkurenčnost in kar ji zagotavlja nadaljnji obstoj. Razvijanje nove blagovne znamke DOM, to je izdelava pohištva po naročilu, pa daje družbi vizijo razpoznavnosti, ki jo bo s strokovnimi kadri in moderno tehnologijo lahko potrjevala.

Stolarna Dobropolje želi biti tudi v občini Dobropolje prijazen partner, saj poleg zaposlovanja domačinov želimo tudi pri šolski mladini vzpodbuditi zanimanje za poklice obdelave lesa, ekonomije, oblikovanja, zato vsako leto razpišemo štipendije, ki naj pomagajo dijakom pri šolanju, podjetju pa zagotovijo strokovne kadre za nadaljnji razvoj.

Vodstvo podjetja leta 2005.

GRADNJA DOMA ZA STAREJŠE OBČANE NA VIDMU

*Tina Shawish**

Prva ideja za gradnjo doma za starejše občane na Vidmu se je porodila pri dobrepoljskem župniku g. Francu Škulju. To je bilo pred nekaj leti, ko je župnija Dobrepolje dobila nekaj sredstev iz naslova denacionalizacije doma v Ponikvah, ki je sedaj v državni lasti. Prejšnji lastniki tega doma, ki je služil raznim humanitarnim dejavnostim, sestre sv. Križa, so ta sredstva podarile župniji z namenom, da se oplemenitijo v podobno oz. enako dejavnost. Župnik je idejo predstavil župnijskemu svetu, ki jo je potrdil, nato pa še širši javnosti in zadeve so se začele premikati. Župnija je v ta namen odstopila tudi zemljišče in ustanovila pravno osebo Zavod sv. Terezije, kot se je imenoval prejšnji dom v Ponikvah. Zavod je tako formalni investitor novogradnje. Zavod je državo zaprosil za koncesijo in jo tudi dobil. To je pravno nujno, finančno pa zelo pomembno, saj se bojo oskrbnine zato močno znižale. Pridobljena koncesija namreč zagotavlja opravljanje dejavnosti in subvencioniranje medicinskih storitev v domu, pomeni pa tudi rok, do katerega mora biti dom odprt.

Dom za ostarele bo stal v okolju, ki je za starejše ljudi zelo prijazno. Parcela, ki meri nad 10.000 m², leži ob robu vasi in je čudovita podeželska ravnica s prekrasnim pogledom na polja in gozd, s čistim zrakom in mirnim okoljem, hkrati pa je zelo blizu središča Vidma, saj so v neposredni bližini vsi objekti, ki so potrebni za zadovoljevanje osebnih potreb stanovalcev doma: zdravstveni dom, cerkev, kulturni dom, trgovine, pošta, avtobusna postaja, banka, občina. Najprej so se izvedle analize zemljišča, kjer naj bi dom stal. Zaradi ugotovljenih hidroloških in geomehanskih lastnosti tal je bilo potrebno prvotno predvideno lokacijo pomakniti proti zahodu in razširiti zazidljivo območje. To se je vključilo v predvideno sprejetje Odloka o spremembah in dopolnitvah prostorskih sestavin občine, kar je startne aktivnosti podaljšalo za pol leta.

Da se je ugodilo urbanističnim zahtevam, je celoten projekt zasnovan tako, da prvo fazo - eno-nadstropno stavbo - dopolnjuje na ravninskem poljedelskem predelu več nizkih dvostanovanjskih hišk, ki blažijo višino glavne stavbe in pripomorejo k ohranjanju avtohtonosti področja. V celotnem projektu je predvidenih 114 postelj in 10 oskrbovancev v t. i. dnevnem bivanju. Sama gradnja bo potekala v treh fazah in za vse faze je pridobljeno enotno gradbeno dovoljenje. V prvi fazi naj bi bila zgrajena zgradba z obliko črke L, ki bo imela eno nadstropje in uporabno mansardo. V njej bo 70 postelj v eno- in dvoposteljnih sobah. Za to kapaciteto smo iskali in tudi dobili koncesijo. Drugo in tretjo fazo gradnje predstavljajo t. i. varovana stanovanja, o katerih bo potrebno na nivoju države še marsikaj razjasniti in dodelati. Varovana stanovanja bodo izvedena kot pritlični dvostanovanjski objekti v nizu okrog manjšega trga. S centralnim objektom bodo tvorili celoto, saj bodo z njim povezani s pokritim hodnikom. V drugi fazi je predvidena izgradnja 16 varovanih stanovanj tipa apartmajev z 32 posteljami, v tretji fazi pa 6 varovanih stanovanj z 12 posteljami.

Glavni objekt z negovalnimi programi in vsemi centralnimi funkcijami - kuhinjo, tehniko, zdravstvenim varstvom, delovnimi terapijami, rekreacijo, kulturnimi dejavnostmi, upravo, kapelo, z zimskim vrtom v pritličju, s teraso v nadstropju, kletjo in mansardo. Imel bo 52 sob, od tega 34 enoposteljnih in 18 dvoposteljnih. Vsaka soba bo imela poleg osnovne opreme tudi toaletni prostor (kopalnico s straniščem). Pri projektu so poleg veljavnih standardov upoštevane take dimenzije vrat in taka razporeditev v kopalnici, da bo možno gibanje z invalidskim vozičkom. V domu je predviden tudi program dnevnega bivanja: 10 starejših ljudi s posebnimi potrebami bo lahko preživel določen čas dneva (dopoldan, popoldan, cel dan, nekaj ur dnevno) v zavodu, zvečer pa se bodo vrnili na svoje domove.

**Univ. dipl. ing. kemije, Ponikve 10a, 1312 Videm - Dobrepolje.*

Celoten objekt ne bo imel nobenih arhitekturnih ovir. Dostopi do objekta bodo varni ter ločeni za vozila, pešce in funkcionalno ovirane ljudi. Zunanjo ureditev predstavlja park s sprehajalnimi potmi, urejenimi počivališči, steklenjaki, botaničnim vrtom, baliniščem in nasadom sadnega drevja. Po parku bo vodila zaokrožena širša pot, ki se bo navezovala tako na trg v sklopu hišk kot tudi na servisni vhod.

Za delovanje zavoda bo po izračunanih normativih v prvi fazi potrebnih 30 delavcev, že zdaj pa je jasno, da je to veliko premalo in da se bodo zato morali iskati dodatni viri pomoči oz. zaposlovanja. Čeprav bo dom privatni socialno-varstveni zavod, se bodo oskrbnine obračunavale po metodologiji, ki je v tej dejavnosti splošno veljavna in jo v končni fazi določa in potrjuje država, to je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Sama gradnja se je začela septembra 2005, prva faza pa naj bi bila končana do jeseni leta 2006, kar bo gotovo odvisno tudi od finančnih sredstev. Skoraj tretjino sredstev imamo zagotovljenih, ostale finančne konstrukcije pa še nimamo pokrite. Poleg same gradnje je potrebno urediti tudi cesto in bližnje križišče, napeljati vodovod, kanalizacijo, telefon itd. in zgraditi nov transformator. V vse priprave je vključena tudi občina, ki prav tako podpira ta projekt in pomaga pri pripravi potrebnih projektov za navedene komunalne zadeve, da bo vse potrebno izvedeno sočasno z gradnjo doma.

Prepričani smo, da se bodo našli potrebni finančni viri, le v nas samih mora biti volja, zavzetost in odločnost, da projekt pripeljemo do konca. Z zaupanjem v božjo pomoč smo prepričani, da bo v nekaj letih ob robu Vidma stal zavod, kjer bodo/bomo mnogi lahko preživljali dostojno jesen življenja.

Ob blagoslovitvi temeljnega kamna.

ANTON PEČNIKAR - 70 LET TER PIVNICA IN PIVOVARNA ANTON

*Jožef Marolt**

PREHOJENA POT SLAVLJENCA

Anton Pečnikar

Anton Pečnikar je rojen gospodarstvenik. Podjetniške korenine njegove družine segajo v 19. stoletje. Ded je bil gostilničar v Št. Jakobu ob Savi, kjer je še danes znana gostilna Pečnikar, ki jo upravljajo sorodniki. Njegov oče je skupaj z bratoma ustanovil družinsko podjetje Pečnikar, Avtoprometna družba z. o. z. Našel je priložnost v avtobusnem prevozu potnikov. Poročil se je z Marijo Javornik iz znane podjetniške družine v Grosupljem in zakonca sta si uredila dom v Ljubljani, Dolenjska cesta 48. Tu se jima je 13. 12. 1933 rodil naš jubilar. Otrok se je tako pri starših že v rani mladosti priučil delavnosti, redoljubnosti, pridobitnosti in samostojnosti.

21. 6. 1951 je končal srednjo tehniško šolo v Ljubljani. Opravil je tudi mojstrski izpit in se tako usposobil za samostojno delo v obrtni dejavnosti. Njegova prva zaposlitev je bila pri zvezni upravi za pospeševanje proizvodnje. Delo je nadaljeval v Inštitutu Jožef Stefan in v Toplovodu

Ljubljana, kjer je bil šef gradbišč za šibki in jaki tok.

Ker mu je bila podjetnost položena v zibelko, je pustil službo in 25. 05. 1956 ustanovil zasebno obrtno delavnico za elektroinstalacije s sedežem v Ljubljani, Dolenjska cesta 48. Tako je nadaljeval podedovano tradicijo družine Pečnikar, ki je bila po drugi svetovni vojni nasilno prekinjena. Očetovo firmo je država nacionalizirala. Sin je zaposlil očeta v svoji delavnici.

Tedaj so bili za obrt težki časi. Obrtni zakon je dajal prednost državnim obrtnim dejavnostim. Zasebni obrtniki so bili bolj ali manj nezaželeni. Zato so obrtniki leta 1968 ustanovili stanovsko združenje. Anton Pečnikar je bil pobudnik in soustanovitelj društva. Namen društva je bil, iskati in najti sporazum z državo o potrebnosti zasebne obrti in s tem povezanim statusom njegovih članov. Tedaj je bila naravna rast zasebne gospodarske pobude zakonsko omejena. Obrtnik je smel zaposliti največ pet delavcev. Šele leta 1973 je bila z novim Obrtnim zakonom dana pravna možnost, da so lahko zasebni obrtniki ustanovili pogodbeno organizacijo združenega dela (POZD). V tej organizaciji število zaposlenih ni bilo omejeno. Anton Pečnikar je že istega leta med prvimi v Sloveniji skupaj s sestro Marijo Vuković in sedmimi delavci ustanovil POZD Elektroservice. Poglavitni razlog je bil, da je lahko zaposlil v podjetju izučene delavce. Sedež podjetja je preselil v Grosuplje, kjer je zgradil ob Cesti na Krko sodobne poslovne prostore. Za uspešno delo je POZD v letu 1984 prejel najvišjo nagrado v občini Grosuplje - priznanje in nagrado "Louisa Adamiča". V letu 1991 se je POZD preoblikoval v pravo gospodarsko družbo z znanimi lastniki. Od tega leta dalje posluje pod firmo EPG - elektrotehniško podjetje d.o.o.

Slavljenec vse od leta 1956 uspešno vodi in organizira gospodarske družbe v časovno različnih podjetniških oblikah, kar pomeni, da že preko 50 let z aktivnim ustvarjalnim delom zaznamuje naš čas. Lahko rečemo, da je direktor starega kova, ki neguje poseben življenjski stil. V podjetju je moralna

* Škocjan 21, 1311 Turjak, univ. dipl. ing.

avtoriteta, ki z osebno častjo pri zaposlenih vzbuja spoštovanje in občutek varnosti na delovnem mestu. Ima eno redkih lastnosti, ki je še posebej v našem času dragocena: Anton Pečnikar zna namreč imenitno poslušati in še lepše spregovoriti, vedno umirjeno in premišljeno, nikdar napadalno. Nikoli se ne trudi svoje življenjske ravni posebej poudarjati, dela tudi za čast in ugled med kolegi in v strokovnih krogih.

Kot prodoren in uspešen organizator je znan v širšem slovenskem prostoru. Sodeloval je v organih Gospodarske zbornice Slovenije in v UO Medobčinske gospodarske zbornice. Bil je dolgoletni predsednik Magos-a (poslovne skupnosti drobnega gospodarstva Slovenije). Aktivno je sodeloval v UO Elektrovida in v številnih drugih gospodarskih združenjih, v katerih je bilo včlanjeno tudi njegovo podjetje. Za svoje delo je prejel več priznanj in odlikovanj.

Ustvaril si je družino z ženo Lidijo, ki mu je rodila sina Bogomira in hčeri Nives ter Mirjam. Hči Mirjam Kalin je priznana solistka v SNG Opera v Ljubljani, kjer je za mojstrske poustvaritve leta 2003 prejela nagrado Prešernovega sklada. V prostem času tudi slavljeneц prime za harmoniko, da razveseli prijatelje in zbrano družbo ter si oddahne od napornega stresnega dela. Iz Ljubljane se je z družino preselil v Grosuplje, kjer si je na Perovem zgradil svoj dom in se tako vrnil v kraj svoje stare mame.

PRAZNOVANJE ŽIVLJENJSKEGA JUBILEJA

Nemirni iskalec novih izzivov v lepem domu ni sedel za peč in se prepustil prijetnemu lenarjenju. To ne bi bilo v skladu z njegovo naravo. Sledil je notranjemu glasu, globoko zakopanem v srcu, da je prišel pravi čas, da tudi v Grosupljem uresniči dejavnost svojih prednikov. Z veliko vnemo in ljubiteljskega zanesenjaštva je razodel svojo zamisel leta 1996 krogu znancev in prijateljev. Na njegovo pobudo se je ustanovila delovna skupina, ki je oblikovala idejni projekt za izdelavo zazidalnega načrta "Pri Bambiču". Občina je pobudo sprejela in že naslednje leto je bila podpisana pogodba za izdelavo zazidalnega načrta. Dokumentacijo sta sofinancirala tudi Anton Pečnikar in njegova družba EPG - d.o.o. v sorazmerju z lastništvom zemljišča v predvidenem zazidalnem območju. Ureditveni načrt je Občina Grosuplje sprejela 30. 06. 1999. Na podlagi tega načrta se je zgradila veleblagovnica, ki danes posluje pod blagovno znamko TUŠ, zgradba podjetja Komunalne gradnje in jubilarntova Pivnica in pivovarna ANTON.

Pivnica in pivovarna Anton.

Enotno gradbeno dovoljenje za gradnjo pivnice je investitor pridobil 10. 06. 2002, že 27. 11. 2003 pa je slavljenec odprl vrata Pivnice in pivovarne Anton, Gasilska cesta 3. Uradno otvoritev je opravil župan Janez Lesjak.

Ta dan je bila Pivnica in pivovarna hiša odprtih vrat v pravem pomenu besede. Slavnostna otvoritev za strokovno javnost je bila ob 13. uri, za vse Grosupeljčane pa od 16. ure dalje. Ne samo povabljeni, vsi, ki so prišli, so bili gostje. Ogledali so si lahko prostore in naprave za izdelavo piva ter si potešili žejo in lakoto z doma zvarjenim pivom in pripravljenimi dobrotami.

Ob tej priložnosti je direktor Anton Pečnikar v kratkem nagovoru dejal: "Današnja otvoritev pivnice je sad mojih dolgoletnih zamisli in načrtovanj. Pregovor "volja je pot" se je v mojem življenju udeležil z delom in še enkrat z delom. Upam, da bo pivnica v Grosupljem dopolnitev ponudbe in družabnega življenja v zadovoljstvo prebivalcev teh krajev. Ta uspeh pa pomeni za mene prevzem novih obveznosti."

Površina pivnice meri 690 m², od tega je v pritličju 420 m² in v nadstropju 270 m². Pivovarna vari naravno kvasno pivo po nemškem starograjskem receptu na podlagi bavarske tehnologije in opreme. Proizvodna kapaciteta pivovarne je letno do 1000 litrov tedensko. Kuhinjsko opremo je izdelala naša znana domača tovarna Kovinastroj Gastronom d.d., Grosuplje.

Slavje je ob spremljavi glasbe trajalo pozno v noč. Navzoči gostje niso vedeli, da ima prireditelj posebno osebno obeležje. Gospod Anton Pečnikar je na ta svojevrsten način praznoval svoj življenjski jubilej. Ljubiteljska želja se mu je uresničila.

Oprema pivovarne.

VELIKO VEČ KOT LE DOBRA PEKARNA

*Štefan Plankar**

Pekarna Grosuplje je v zadnjih štirih letih naredila velik korak naprej. Vlaganje v tehnološko prenovu in znanje se nam je povrnilo in se kaže v skokovitem porastu pri vseh ključnih kazalnikih poslovanja. Leta 2005 smo tako proizvedli preko 15 tisoč ton kruha in peciva in se med domačimi proizvajalci trdno zasedli na drugem mestu po tržnem deležu. Na 190 prodajnih mestih se finalizira že preko 38 odstotkov vseh naših prodanih proizvodov. Tako smo vsak dan bližje naši viziji, postati v očeh kupcev najboljša domača pekarna, ki zadovoljuje vse njihove potrebe, želje in pričakovanja. Ob vsem tem pa smo ostali zvesti našim vrednotam, ki temeljijo na združevanju sodobne tehnologije in tradicionalnih postopkov peke ter negovanju lokalnih značilnosti.

V uresničevanje naše vizije smo usmerili vse svoje moči. Zavezali smo se, da bomo nenehno skrbeli za odlično kakovost, v poslovanje pa uvajali najsodobnejše tehnološke postopke. Zato smo v poslovanje tudi vpeljali standard ISO 9001, ki smo ga leta 2003 nadgradili s prenovljenim standardom vodenja kakovosti ISO 9001: 2000 in v začetku leta 2004 zanj tudi dobili certifikat.

To, da smo v središče našega delovanja postavili skrb za popolno zadovoljstvo kupcev in odlično kakovost, se nam je bogato obrestovalo. Izsledki raziskave o nakupnih in potrošniških navadah kažejo, da je naš kruh zmeraj bolj priljubljen, za odlično kakovost pa smo tudi leta 2005, že tretje leto zapored, na ocenjevanju kakovosti kruha GZS prejeli zlata odličja za lastnosti Krjavlja, Malnarja in Sosega.

Krjavelj, Malnar, Sosed že četrtrič nagrajeni z zlatimi medaljami na ocenjevanju kruha GZS.

V letu 2005 smo dokončali prenovu proizvodnih in poslovnih prostorov, kar nam je omogočilo, da smo rešili prostorsko stisko in pomembno povečali učinkovitost našega poslovanja.

Že ob vstopu v 21. stoletje smo bili priča hitri rasti proizvodnje in prodaje. Ta se je z leti samo še stopnjevala. Če smo v letu 2001 proizvedli dobrih 9.000 ton kruha in peciva, je količina ob koncu leta 2005 presegla 15.000 ton, kar je celih 60 odstotkov več kot leta 2001. Rezultati hitre rasti in dobrega dela so se odražali v čistem dobičku družbe. Po letu 2001 je vedno presegal 200 milijonov tolarjev, leta 2005 pa je dosegel rekordnih 250 milijonov tolarjev.

Našega uspeha ne bi bilo brez sposobnih in zadovoljnih zaposlenih, zato njihovemu zadovoljstvu namenjamo posebno skrb. Število zaposlenih je strmo zrastle iz jubilejnega leta

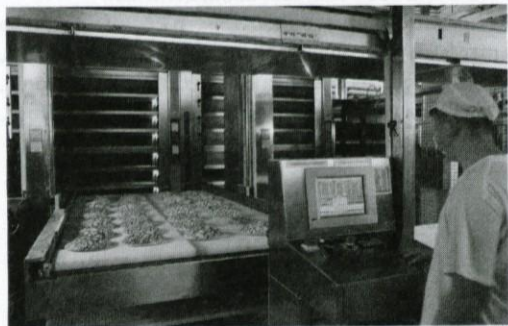
2001, ko nas je bilo 200, do danes, ko se je naše število ustalilo na 241. Delo naših zaposlenih olajšujemo s stalnim uvajanjem najsodobnejše tehnološke opreme, zaradi katere smo že v minulih letih bili vodilna domača pekarna po tehnološki opremljenosti, danes pa to še potrjujemo.

**Direktor Pekarne Grosuplje.*

V zadnjih petih letih smo veliko vlagali v razširitev in posodobitev proizvodnih zmogljivosti, v povprečju preko 600 milijonov tolarjev letno. Zaradi hitre rasti proizvodnje se še vedno srečujemo z veliko prostorsko stisko, zato smo v letih 2004 in 2005 veliko investirali v pridobitev zernljišč za izgradnjo novih pekarn tako v Sloveniji kot na Hrvaškem. S tem bomo podvojili sedanje proizvodne zmogljivosti. Po načrtih naj bi z gradnjo nove pekarnice v Grosupljem v bližini sedanje lokacije pričeli že v letu 2006. Predračunska vrednost investicije znaša 5 milijard tolarjev.

Tako smo izboljšali proizvodno opremo in pridobili sodobno pakirno linijo ter med prvimi v Evropi vpeljali vakuumsko tehnologijo za ohlajanje izdelkov. Ravno ta nam je ornoočila, da smo v minulih dveh letih številne prodajalne opremili s posebnimi pečmi za peko izdelkov na samem prodajnem mestu. Danes je z našimi pečmi opremljenih že 190 trgovin, kar je skoraj še enkrat toliko kot pred štirimi leti. Na prodajnih mestih se finalizira preko 38 odstotkov vseh prodanih proizvodov, kar nam je ornoočilo, da smo le še utrdili vodilni položaj, ki ga imamo na domačem trgu na področju dopeke.

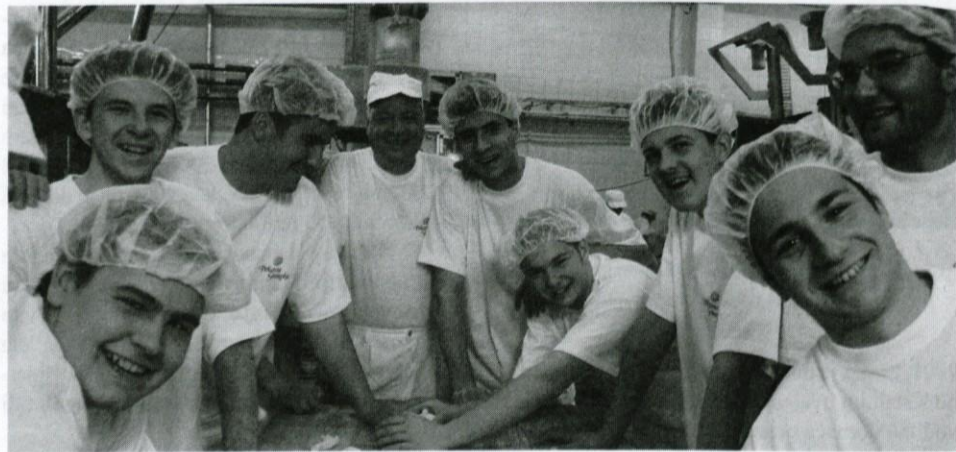
Najsodobnejša oprema pa ne samo olajšuje dela naših pekov, temveč z njeno pomočjo ohranjamo in nadgrajujemo tradicionalne postopke priprave in peke kruha. Naša vodila pri delu tako ostajajo negovanje bogate pekarske tradicije ter ljubezen do poklica in izdelka. To želimo posredovati tudi našim mladim sodelavcem in spodbuditi čim več mladih, da se nam pridružijo.

Napredna vakuumsko tehnologija bišiveno izboljšuje postopke hlajenja polpečenih izdelkov in krajša čas njihove priprave na prodajnem mestu, kjer imamo vodilni položaj.

Zaradi potrebe po večji učinkovitosti proizvodnje vzpostavljamo in krepimo tudi sodelovanje z domačimi in tujimi proizvajalci ter dobavitelji in z njimi ustvarjamo dolgoročno partnerstvo. S to popotnico si tudi želimo vstopiti na trge sosednjih evropskih držav, prve korake pa smo že naredili z vstopom na trge bivših jugoslovanskih republik.

Lokalno okolje, v katerem poslujemo, omogoča našo uspešnost, zato mu skušamo vračati, kar nam daje. Tudi v prihodnje želimo ostati z njim trdno povezani, se lokalnega življenja aktivno udeleževati in prispevati k njegovemu razvoju.

V Pekarni Grosuplje želimo našo zavzetost in odnos do dela posredovati tudi mlajšim generacijam, zato med svoje vrste z veseljem sprejemamo bodoče mlade mojstre peke.

ZNANOST, KULTURA IN KNJIŽEVNOST

NAŠI LJUDJE IN KRAJI V SLOVENCU (1873–1918)

(nadaljevanje)

Jakob Müller in Marija Janežič***

Politika - odločanje o zadevah države, dežele ali občine - je povezana z volitvami oz. imenovanji politikov, z ustanavljanjem in delovanjem političnih organizacij ter s političnimi shodi, glavni politični temi pa sta bili slovenstvo ter Cerkev oz. vera in svobodomiselnost (liberalizem).

Volilno pravico so v ustavni dobi (od 1861 dalje) imeli davkoplačevalci, ki so dosegli davčni prag (1 gld. direktnega davka letno) ali pa opravljali določeno službo oz. imeli visoko izobrazbo, razen tega so morali v določeni občini imeti domovinsko pravico. Davčni prag (cenzus) je bil v različnih občinah in različnih časih različen, odvisen od premoženjske sestave prebivalstva, števila volilnih razredov in zakonskih predpisov. Davčne obveznike so po občinah glede na višino davka razdelili na dva ali tri razrede. Če sta bila razreda dva, so lahko volili vsi iz prvega, višjega razreda določeno število odbornikov, iz drugega razreda pa prvi dve tretjini davčnih obveznikov. Če so bili razredi trije, so volili tisti davkoplačevalci, ki so se uvrstili v 1. ali 2. razred. Izobraženci, ki so imeli volilno pravico, so bili državni in deželni uradniki, univerzitetni izobraženci: duhovniki, profesorji, pravniki, zdravniki ipd., učitelji in upokojeni časniki. Volilno telo za deželni in državni zbor je bilo razdeljeno na 4 oz. 5 skupin (kurij), katerim je pripadalo določeno število mandatov. Volivci v naših krajih so volili v kmečko in mestno kurijo.

Glasovnice brez imen kandidatov so volivci dobili na dom in ob volitvah izpolnjene oddali. Volitve v državni in deželni zbor so bile do leta 1901 dvostopenjske: na prvotnih volitvah so izvolili zaupne može, ki so nato na glavnih volitvah ustno volili kandidate za deželni oz. državni zbor. Občinske volitve so bile na 3, deželno- in državnozborske pa na 6 let. Leta 1907 je bila volilna zakonodaja močno spremenjena: kurije so bile odpravljene, volilno pravico so dobili vsi polnoletni moški (24 let). Vseskozi so volili po večinskem sistemu: izvoljen je bil kandidat, ki je dobil več kot polovico glasov, in sicer ob prvem ali ob ponovnem glasovanju.

Volitve v državni zbor, v zvezi s katerimi poroča Slovenec tudi o naših občinah, so bile leta 1879, 1885, 1891, 1895 (nadomestne: poslanec se je odpovedal mandatu), 1896 (dopolnilne: poslanec Slovenske ljudske stranke je umrl), 1897, 1900 (predhodne: parlament je bil razpuščen), 1903 (dopolnilne), 1907 in 1911; poslanci tega zbora so zasedali tudi med vojno, in sicer od maja 1917 dalje.

V kmečkih občinah so bili z veliko večino izvoljeni narodno-katoliško usmerjeni kandidati, v mestni občini Višnja Gora pa je bila močnejša liberalna struja, katero so podpirali tudi pronemško usmerjeni volivci. Leta 1885 je bila v Višnji Gori glavna volilna vaba obeh narodnih, slovenskih političnih struj, tako katoliške kot liberalne, preselitev sodišča iz Stične v Višnjo Goro. Liberalna stran je agitirala tudi tako, da je v mesto poslala orožnike merit poslopje, ki naj bi ustrezalo skorajšnjemu sodišču. Do preselitve pa je prišlo šele 15 let pozneje.

Na političnem shodu v Šentvidu leta 1896 so zastopniki narodno-katoliške stranke, med njimi tudi dr. Ignacij Žitnik, doma s Fužine pri Zagradcu, priporočali ustanavljanje Raiffeisnovih

*Jakhlova 14A, 1290 Grosuplje.

**Pohorskega bataljona 10, 1000 Ljubljana.

posojilnic in kmečkih zadrug. Liberalci, med katerimi so pogosto bili tudi najpremožnejši vaški podjetniki, so temu seveda nasprotovali, kar so leta 1900 poudarjali tudi na političnem shodu v županovi gostilni na Vidmu (Dobrepolje).

Leta 1907 je postal volilni sistem veliko bolj večinski, saj so bile odpravljene volilne kurije, ki so zlasti najbogatejšim vnaprej zagotavljale sorazmerno veliko poslanskih mest, volilno pravico pa so dobili vsi moški, stari vsaj 24 let. Razen o volilnih shodih SLS poroča Slovenec tudi o shodu NNS, ki je tega leta bil na Grosupljem pri Rusu. Organizirali so ga študent Ivan Lah iz Šmarja, Vinko Ogorelec s Škofljice, Ivan Babšek in domačin Rus. Poleg katoliško usmerjene Slovenske ljudske stranke in liberalne Narodno napredne stranke so prvič nastopili tudi socialni demokrati, za katere je v litjskem volilnem okraju (vanj je spadalo tudi območje Višnje Gore) kandidiral pisatelj Ivan Cankar. V celem volilnem okraju je dobil kandidat SLS 1716, socialnodemokratski protikandidat Cankar pa 22 glasov, od teh v Šentvidu 5 (največ), v Višnji Gori 3, v Žalni 1. Volili so ga večinoma železničarji. Zmagal je tudi Fran Jaklič (SLS), pisatelj in politik, doma iz dobrepoljske Podgorice, ki je zbral 513 glasov, liberalni protikandidat Rudež pa 1.

(21., 24. jun., 1., 3. jul. 79; 26. mar., 23., 28. maj, 2. jun., 21. avg., 9., 12. dec. 85; 16. feb. 91; 9., 11. feb. 95; 11., 12. avg., 12., 18., 30. sept. 96; 17., 19., 20., 22. feb., 10. mar. 97; 7. apr. 98; 6., 12., 14. nov., 7. dec. 00; 28., 30. jul. 03; 27. apr., 6., 8., 13., 15., 16., 21., 23. maj 07; 11. jul. 08; 16., 20. maj, 10., 13. jun. 11; 7. nov. 11).

Kranjski deželni zbor. Volitve, na katerih v Slovincu "nastopajo" tudi naši kraji, so bile leta 1873, 1877, 1889, 1895, 1901, 1908, 1911 (dopolnilne) in 1913. Nenavadno, da o volitvah leta 1883 iz naših krajev ni poročil.

Na podeželju je zmagovala katoliško-narodna struja oz. Slovenska ljudska stranka, v Višnji Gori pa so do odprave kurij zmagovali liberalci. Med katoliško-narodnimi volilnimi možmi leta 1895 sta bila tudi učitelj Janez Remic in župnik Matej Sitar, oba Št. Jurij, liberalno usmerjeni Janez Šipelj, šentjurijski župan, pa je proti župniku neuspešno agitiral. Na glavnih volitvah je bil v deželni parlament leta 1895 izvoljen tudi Franc Košak, župan občine Grosuplje, in nato ostal deželni poslanec vse do smrti leta 1914. Sicer pa so bili iz naših krajev deželni poslanci še Fran Jaklič iz Dobrepolja, Vinko Ogorelec s Škofljice in dr. Ignacij Žitnik s Fužine pri Zagradcu.

(21., 25. okt. 73; 25. jun., 11. okt. 77; 2., 7., 8., 14., 26. jun. 89; 8., 9., 11., 12., 15., 16., 22., 23., 26., 28. nov. 95; 24., 31. avg., 2., 9., 10., 13., 14., 21. sept. 01; 3. feb., 21. apr. 02; 16. jan., 22., 31. okt. 04; 11., 17., 21., 22., 28. feb., 9., 16. nov., 7., 14., 15. dec. 08; 15. mar. 11; 6., 10. dec. 13).

Občinske volitve. Na ozemlju sedanjih občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje je bilo v obravnavanem obdobju 31 občin, od katerih je bila najmanjša Hudo s 158 prebivalci (14. jan. 04), mesto Višnja Gora pa je leta 1901 imelo 361 prebivalcev. V Slovincu so dopisniki poročali o 19 občinah, in sicer zlasti ob volitvah. Volivci so bili do leta 1897 razdeljeni v dva ali tri premoženjske razrede in vsakemu razredu je pripadalo določeno število mandatov. Občinski odbor ali zastop je izvolil župana in dva ali tri svetovalce. Župan in svetovalci so sestavljali ožji odbor, imenovan starešinstvo. Mandat je trajal 3 leta. Iz objavljenih poročil je razvidno, da je županov namestnik (prvi svetovalec) razglašal kraj in čas volitev (28. maj 1878), razgrinjal volilni imenik (17. okt. 1896), župan pa je moral voditi delovodnik in seveda podpisovati občinske akte, predvsem pa je skupaj s svetovalci in odborniki odločal o občinskih denarjih (23. mar. 1901), o ustanavljanju oz. gradnji šol ipd. 3. jan. 1908 poroča Slovenec, da je novoizvoljeni odbor na Vidmu (Dobrepolje) pod županovim vplivom izpolnil predvolilno obljubo in znižal občinske priklade in odpravil naklado na žganje, ki je leta 1906 prinesla 1063 kron. "Tako ne bo šolskih knjig in učil."

Če se je kak kandidat glede volitev pritožil, je bila izvolitev novega občinskega zastopa odložena (17. okt. 96; 18. mar. 98; 28. feb. 01; 20. feb. 05).

Sorazmerno veliko občin je bilo v rokah liberalcev: na Krki, v Šmarju, Št. Juriju, Dobropolju, Višnji Gori. Po demokratizaciji volilnega sistema (odprava kurij, splošna volilna pravica moških) je tudi v Višnji Gori zmagala SLS, in to je bilo prvo mesto na Kranjskem, v katerem je zmagala SLS. (11., 13. dec. 97; 5. jan. 98; 20. feb., 16. avg. 05; 14. jun., 25. jul. 13) *

Župani (omenjeni v Slovincu):

Dedni Dol: Miha Nadrah, posestnik v Starem trgu (11. avg. 81); Mihael Omahen, posestnik v Starem trgu (5. okt. 96; 30. dec. 99; 14. dec. 03; 21. maj 10).

Draga: (ponovno) Anton Lokar iz Polja (20. jun. 10); Jožef Erjavec, fotograf (20. jun. 10; 10. maj 11; 18. apr. 14).

Grosuplje: Fran Košak (30. avg. 79; 25. jul. 92; 17. maj 14).

Hudo: Hauf (14., 19. okt. 74).

Krka: Janez Skubic z Oslice (17. nov. 84; 21. dec. 87); Anton Poljanec iz Gabrovčca, posestnik in krčmar (21. dec. 87); Janez Zupanec (18. mar. 98; 22. jul. 01; 18. avg. 04; prim. 17. avg. 07, 3. jan. 08).

Kriška vas: Anton Jaklič (5. jul. 93; 5. jun. 09); Ivan Omahen (?).

Leskovec: Anton Dremelj, posestnik, že nad 20 let (14. dec. 93); Matevž Perme, posestnik na Orlakah (16. dec. 09).

Podgora: Šteh (30. apr. 12).

Polica: Janez Skubic, posestnik (16. jun. 93).

Račna: Josip Zajc (19. jan. 07).

Šentvid - Stična: Frančišek Muli - pred 1890 in ponovno 1897 (8. jan. 90; 10. avg., 5. okt. 97); Frančišek Kovač, učitelj in posestnik (5. jan. 90); Andrej Turk, nadučitelj, dolgoletni župan (17. feb. 03); Jože Gorišek ml., posestnik iz Mekinj, že tretji mandat (26. jan. 07); Franc Lesjak, Stična (30. jul. 08).

Šmarje: Anton Škrjanc (21. jan. 07); Albin Gruntar (2. jan. 17).

Št. Jurij: Josip Mehle (5. maj 86); Janez Šipelj (12. avg. 92); Jožef Perme (20. jun. 10; 20. dec. 16).

Videm (Dobropolje): Drobnič (4. jul. 74; 28. maj 78); Franc Žnidaršič iz Zdenske vasi (11. dec. 94; 14., 28. feb., 4., 23. mar. 01; 16., 28. maj, 30. avg. 02); ponovno Jakob Prelesnik iz Zdenske vasi (31. okt. 08; 11. dec. 11); Josip Štih/Šteh (10. jun. 11 - 18 let).

Višnja Gora: Vovk (20. jul. 82); Anton Stepec/Stepic, trgovec (4. feb. 84; 26. sept. 87; 5. mar. 91; 25., 26. feb. 98); Štefan Pirnat, bivši učitelj, posestnik in trgovec, državni pravdnik (23. sept. 05); Anton Perko, trgovec in posestnik (1. dec. 08); Jakob Vidic, posestnik v Višnji Gori (16. jan. 13); Janko Zupančič, posestnik iz Višnje Gore (18. feb., 19., 21. apr. 13; 17. jun. 14); Anton Perko (10. maj 11); več mandatov je bil višnjanski župan Peter Gilly, c.-kr. poštár (19., 20. avg. 1901).

Zagradec: Janez Ferlin (5. feb. 81).

Žalna: Anton Prijatelj (14. feb. 08).

Slovenstvo. Volitve so odpirale različna vprašanja. Eno najpogostejših je bilo slovenstvo. Trije župani, med njimi tudi dobropoljski, so naslovili na okrajnega glavarja prošnjo, naj jim pošilja dopise v nemščini (28. okt. 73). Kopanjski župnik Anton Trepal je zahteval, da mu okrajni glavar pošilja dopise v slovenščini. Glavar je zahtevo zavrnil: Die Geschäftssprache der k. k. Ämter im intern Verkehre deutsch ist. / Poslovalni jezik c.-kr. uradnikov v notranjem prometu je nemški (23. okt. 80). Celo sin Andreja Winklerja, izrazito narodno (slovensko) usmerjenega deželnega predsednika, je ob nadomeščanju okrajnega glavarja v Višnji Gori moral imeti tolmača, tako slabo je obvladoval slovenščino (9. okt. 03).

Pri volitvah je vladajoča stranka uporabljala (zlorabljal) državne organe. V Dobropolju je birič zbiral volilne listke in zahteval podpise v korist nemškutarskim kandidatom, češ da bodo rokodelci dobivali podporo, vdove pokojnino. Zadevo so rešile ženske v Ponikvah, ki so biriču sezname s podpisi odvzele (20. jan. 75). Tudi davkar v Stični ni dovolil, da bi ob proslavi cesarjeve srebrne poroke poleg habsburške izobesili še slovensko zastavo (3. maj 79).

Dopisniki nekajkrat kritizirajo samo nemške javne napise: pošte in davkarije na Krki (20. apr. in 8. maj 84; 8. apr. 86), krajevni napis Mulau in ime pošte Videm bei Großlašič (16. avg. 90; 30. avg. 93). V Višnji Gori je bilo sorazmerno dosti uradništva in izobraženstva, zato se je včasih kazala naklonjenost do nemške kulture, 8. feb. 1909 pa Slovenec poroča, da je po dr. Wutteju iz Celovca od vseh slovenskih mest samoslovenska (brez nemškega prebivalstva) le Višnja Gora.

Slovenstva pa občine niso obravnavale samo na krajevni, temveč tudi na državni ravni. Leta 1882 so prošnjo za rabo slovenščine na sodiščih in ustanovitve višjega deželnega sodišča v Ljubljani deželnemu zboru poslale občine: Šmarje, Št. Jurij, Velike Lipljene, Račna, Slivnica, Grosuplje, Zagradec, Višnja Gora, Dedni Dol, Draga, Leskovec, Kriška vas, Velika Loka, Luče, Muljava, Češnjice, Velike Pece, Bukovica, Radohova vas, Dob, Podboršt, Temenica, Krka in Podgora (30. mar., 2., 23. maj 82; 16. nov. 98, 1. feb. 99). Peticijo za ustanovitev slovenske univerze v Ljubljani pa so državnemu zboru poslale občine Podgora (Dobropolje), Gorenja vas pri Stični, Dedni Dol, Leskovec, Višnja Gora, Krka, Polica, Šentvid in Muljava (1. feb. 99; 28. nov. 01).

Cerkev in liberalizem. Pogosto politično vprašanje je bila katoliška vera oz. Cerkev ter "brezbožni", proticerkveni liberalizem. Goreči zastopniki cerkvene strani so bili zlasti kaplani, zastopniki nasprotne strani pa kak liberalni župan, učitelj ali vaški veljak. Katoliško-cerkvena stran je liberalcem očitala, da hočejo "zatreti vero" in da je "brezverski" liberalizem "največji sovražnik duševnega in gmotnega napredka". Liberalni učitelji pa niso (dovolj pogosto) hodili k maši (Dobropolje 1891), izdajali so spričevala brez vpisanega verouka (Krka 1895), disciplinsko so preganjali raznašanje verskega tiska s pomočjo šolarjev (Šmarje 1905); liberalni župan je preprečil pobiranje kaplanove bere (Hudo 1874). Liberalna nasprotovanja verski vzgoji v šolah so bila tako močna, da so v dobropoljski, višnjanski in šmarski župniji podpisovali peticijo "za versko šolo" (1888). Liberalnim pritiskom so bili izpostavljeni zlasti učitelji - organizati: v Dobropolju je župan organistu zaklenil orgle, ki so bile očitno last občine (1874).

Politično-nazorska nasprotovanja so večkrat presegla kulturno in celo dosegla kriminalno mejo: katoliške Orle so liberalni nasprotniki ne le zmerjali ali psovali, temveč tudi obmetavali s kamni in celo opekami (Krka, Marinča vas, Šentvid 1909); ob kresovanju Izobraževalnega društva je nekdo obstrelil kaplana, ki je ustanovil razna katoliška društva (Višnja Gora 1913). Tragična pa je tudi usoda učitelja, doma s Police: zaradi liberalnega nazora je opustil orglanje, zašel v denarne težave in naredil samomor (1913).

(26. mar., 4. jul., 14., 19. okt. 74; 28. feb., 16., 20. mar. 88; 25. jul. 91; 3. jul., 10. avg. 95; 31. okt. 98; 26. avg. 99; 12. apr. 05; 1. jun., 19., 24. sept. 09; 7., 8., 11. jan., 24. jun. 13).

Velika politična vprašanja, ki so jih sprožili katoliško usmerjeni slovenski politiki in so odmevala tudi v naših krajih, so ustanavljanje kmetijskih zadrug in rafajznovskih posojilnic, s katerimi so se gradile gospodarske in finančne osnove katoliško usmerjenega drobnega in srednjega kmetstva (Fran Jaklič na Vidmu (Dobropolje), 13. nov. 1903); zahteve za splošno in enako (nekurijsko) volilno pravico (F. Jaklič v Strugah, 23. nov. 1903; dr. J. E. Krek na Krki, 3. okt. 1904); prvi katoliški shod v Ljubljani, na katerem je bil Fran Košak podpredsednik socialnega odseka (31. maj, 30. avg. 1892); protestni shod po sarajevskem atentatu na Polici (20. jul. 1914) ter podpisovanje Majniške deklaracije za združitev jugoslovanskih avstrijskih dežel. Deklaracijo so pri nas najprej podpisale občine Dedni Dol (16. nov. 1917), Višnja Gora (23. nov. 1917) in Leskovec (29. nov. 1917). V občini Polica je Majniško

deklaracijo podpisalo 670 moških, fantov, žena in deklet (22. feb. 1918), podpisali pa so jo tudi prebivalci Stične, Mekinj, Metnaja, Velike Dobrave, Goričice in Vira, skupaj 356 podpisov (5. mar. 18), ter občani občine Mrzlo Polje z vasi Ivančna Gorica, Mleščevo, Škrjanče, Črnelo, Mala Dobrava, skupaj 185 ljudi (27. apr. 18).

DRŽAVNI ORGANI

Glavarstvo. Področje Šmarja, Grosupljega (z Veliko Staro vasjo) in Št. Jurija je spadalo pod okrajno glavarstvo Ljubljana okolica, področje Police, Višnje Gore, Ivančne Gorice in Šentvida pod okrajno glavarstvo Trebnje oz. Litija, področje Dobropolja in Škocjana pa pod okrajno glavarstvo Kočevje.

Litijski glavar Vesteneck je bil močno naklonjen nemštvu. On ali njegov naslednik je imel v Višnji Gori uradni dan, župani pa so si prizadevali, da bi se v Višnji Gori odprla glavarska izpostava (9. okt. 03; 12. feb. 14).

Sodišče. V Višnji Gori je bil nekdaj sedež sodišča za župnije Višnja Gora, Šmarje, Žalna, Polica, Prežganje, Janče, Štanga, Kresnice ter za polovico kopanjske in šentjurijske župnije (23. jun. 88), po ukinitvi cistercijanskega samostana (1784) pa so se državni uradi preselili v Stično. Ker so bila s sodiščem, notariatom in davkarijo povezana številna delovna mesta in obiski strank, si je mesto Višnja Gora vztrajno prizadevalo, da bi sodišče skupaj z notariatom in davčnim uradom dobila nazaj (25. nov. 1876). V odboru kranjskega deželnega zbora je o prošnji poročal baron Beno Taufferer, lastnik gradu Turn pri Višnji Gori, nakar je prošnja romala na državni zbor (3., 8. jul. 1880). Zoper preselitev pa je bila občina Šentvid - Stična, ki sta jo podprli tudi občini Krka in Šentlovrenc (5. jan. 1886). Nekateri so razmišljali, da bi se v Stično preselila kaznilnica ali bolnišnica (23. jun. 1888). V deželnem zboru je za Višnjo Goro poleg Tauffererja lobiral I. Šuklje (21. nov. 1887), za Šentvid pa državni poslanec Ivan Vencajz. Ugovori proti Višnji Gori so bili, da je na obrobju sodnega okraja in da v Auerspergovem gradu ni vode (16. maj. 1899). Ko je država leta 1897 samostan prodala cistercijanskemu redu (6. apr. 97), je postala selitev nujna, uresničila pa se je konec decembra leta 1900 (23. okt. 1899).

V Slovincu navedeni sodniki v Stični oz. Višnji Gori so: J. Drenik, Edvard Steska, Jenčič, Jakob Jarc, Jožef Pellegrini, dr. Frančišek Peitur in Mihael Vehovar; sodnik v pok. Fr. Kutnar; sodna pristava: Jurij Štrucel in Evgen pl. Truhovič.

(5. maj 74 - 8. sept. 74; 8. feb. 79 - 2. sept. 88, 28. jul. 94; 19. dec. 08 - 31. jan. 1907; 3. maj 1909 - 3. maj, 5. jun 09 - 5. jun. 09 - 15. feb. 17 - 16. jul. 1898 - 6. jan. 74 - 10. apr. 02 - 16. jul. 98 - 15. maj 97).

Zaradi vojne je okrajno sodišče v Trziču - Monfalcone, ki ga je vodil dr. Snider, premestilo sedež na Grosuplje (17. jul. 1915).

Porotniki. Za eno sesijo oz. 1 mesec izžrebani porotniki deželnega sodišča v Ljubljani: Franc Košak, posestnik na Grosupljem oz. v Stranski vasi (9. sep. 82; 23. jul. 95); Ludvik Pour, posestnik, Grosuplje (13. jun. 84); Janez Adamič, posestnik, Sp. Blato (18. maj 85); Josip Okorn, posestnik, Grosuplje (19. avg. 85); grof Ludvik Blagaj, graščak, Boštanj (11. nov. 86); Josip Žitnik, posestnik, Grosuplje, (15. nov. 88); Anton Adamič, posestnik, trgovec z lesom, Praproče (26. jan. 97).

Izžrebani porotniki sodišča v Novem mestu: Josip Klemenčič, Šentvid; Anton Kraševic, Šentvid; nadomestni porotnik Fr. Gorše, Krka (16. apr. 90); Anton Kunstek, Šentvid (5. maj 97); Ignacij

Groznik, posestnik, Višnja Gora (2. nov. 04); Jože Ajaster, posestnik, Kriška vas; Vinko Slivnik, trgovec in posestnik, Šentvid (30. apr. 06); Jože Javornik, Žalna, trgovec (22. maj 07); Jožef Štih, posestnik, Cesta (27. jan. 12); Anton Skubic, Dedni Dol, posestnik; Andrej Turk, mesar, Višnja Gora; Franc Lesjak, župan, Stična (vsi 30. jul. 08); Janez Škufca, posestnik, Draga (28. jan. 13); Jožef Erjavec, fotograf, Draga (11. nov. 13); Andrej Turk, posestnik in mesar, Višnja Gora (31. okt. 18).

Očitno so porotnike žrebali izmed najuglednejših, najpremožnejših ljudi.

Posredovalnica. Leta 1871 je bil sprejet zakon o posredovalnicah, verjetno nekakšnih poravnalnih svetih, ki naj bi spore reševali izven sodišča. Slovenec 19. marca 1874 poroča, da je bila v Šmarju izvoljena posredovalna komisija, v kateri so po eden iz Šmarja, Glinka, Gonič (!) in Klanca. (26. feb. 74). O njenem delu kakor tudi o ustanovitvi še kakšne posredovalnice v našem delu Dolenjske v Slovincu več ni obvestila.

Notarji, tj. sestavljalci ženitnih in dednih pogodb ter drugih pravnih listin z uradno veljavnostjo, izdajatelji potrdil in overovatelji podpisov in prepisov, so imeli sedež v Stični, od leta 1901 pa v Višnji Gori. V Slovincu so omenjeni: dr. Jurij Wurzbach (23. sept. 75); Viktor Globočnik (31. maj 83; 8. maj 85); Koser (3. avg. 85), ki pa v Stični verjetno ni bil dolgo, saj Slovenec 18. jan. 86 piše, da hodi v Stično "pisma delat" nekdo iz Ljubljane; Ivan Plantan (8. maj, 5. jul. 86; 16. avg. 88); Stanko Pirnat (12. sept., 27. nov. 88); Rudolf Bežek (30. jan. 02); Karol Pleiweis (30. jan. 02; 3. jul. 15); Hubert Završnik (3. jul. 15).

Plača notarjevega pisarja leta 1886 je bila 360 gld. letno (17. nov. 86).

Davkarija in finančna straža. Davčni urad je bil v Stični (do 24. dec. 1900), v Višnji Gori (od 24. dec. 1900) in na Vidmu (Dobropolje) (13. jan. 94), finančna straža, ki je nadzirala proizvodnjo in promet raznega blaga zaradi preprečitve davčnih utaj, pa je bila za naše kraje tudi v Žužemberku (15. mar. 90). Uslužbenci davkarije so bili davkarji, uslužbenci finančne straže pa davčni kontrolorji, pazniki in nadpazniki.

Davkarji: Lileg (3. maj 79); Gašper Peterlin (29. okt. 94); Jožef Ferlič in Kamilo Murgelj (18. apr. 01); davčna kontrolorja Jože Zapub in Ivan Bobik (22. feb. 01); davčni pristav Art. Sedlak in davčni praktikant Ant. Brilli (12. sept. 01; 27. feb. 03); davčni pristav Alojz Klofutar in davčni kontrolor Vincenc Nedeljko (6. mar. 05); davčni upravitelj Ferlič in davčni kontrolor Boltanzar (1. avg. 08.; 3 apr. 15); finančni stražnik Ojsterc (13. jul. 13); nadpaznik Vincenc Perpar in paznik Ludovik Osterc (22. feb. 13); davčni asistent Lovro Novak (17. sept. 13), nadpaznik Srečko Gruber, paznik Albin Potokar (18. mar. 14).

Člani cenilne komisije za odmerjanje osebne dohodarine so bili: Josip Javornik, lesni trgovec, Žalna, Vincencij Slivnik, trgovec, Šentvid, nadomestni član pa Anton Kunstek, trgovec, Šentvid (18. maj 98).

Boletni urad, ki je izdajal potrdila o trošarini, je bil v Višnji Gori (24. okt. 18), Slovenec (28. maj 02) pa piše, da je mesogledniško službo nehal opravljati gostilničar F. B. z Vidma (Dobropolje).

Orožniki/žandarji. V Slovincu omenjene orožniške oz. žandarmerijske postaje, ki so skrbele za javni red in mir, so bile na Grosupljem (19. dec. 94), v Šmarju (9. dec. 94), na Viru oz. v Stični (14. sept. 05), v Št. Pavlu oz. Šentvidu (3. jul. 13), ob gradnji kočevske železnice pa tudi v Dobropolju (28. okt., 24 nov. 93; 2. mar. 94; 17. jun. 04). Slovenec (13. jul. 13) omenja upok. orožnika Fr. Hrasta, oskrbnika loterijskega urada.

Vojska. Redni vojaški nabori so bili v Višnji Gori (16. feb. 86; 28. jan. 93; 8. feb. 94; 14. feb. 96; 22. mar. 97; 19. feb. 98; 7 feb. 99; 2. maj 99; na naboru so jih od 209 potrdili 49; 21. mar. 90; 3.

feb. 02; 30. jan. 03; 14. jan. 04: na naboru ni bilo niti enega mladeniča iz treh nabornikih letnikov; 8. mar. 06: na naboru potrjenih 66 mladeničev; 3. feb. 07; 1. avg. 12; 5. feb. 14). Vojaški nabor v Stični (18. apr. 01: od 161 potrjenih 42, od teh 16 v nadomestno rezervo). Na Grosupljem je bil zbor rezervistov (19. sept. 94) ter kontrolni naborni shod (1. okt. 04).

Prebiranja črnovojnikov, tj. določanja za vojsko sposobnih moških, ki v času 1. svetovne vojne niso bili redni vojaški obvezniki, so bila v Višnji Gori, in sicer rojenih 1878–1890 (29. dec. 14), rojenih 1873–1877 (22. mar. 15), rojenih 1878–1890 in 1892–1894 (19. maj 15), rojenih 1898 (10. apr. 16), rojenih 1897–1866 (16. maj 16), rojenih 1899 (5. feb. 17), rojenih 1891–1872 (24. feb. 17) in rojenih 1871–1867 in vseh doslej nesposobnih, rojenih 1893–1867 (23. avg. 17), rojenih 1899, 1898, 1897 (14. maj 17), rojenih 1900 (11. jan. 18) in rojenih 1898–1894 (4. apr. 18).

V prvi svetovni vojni je padlo veliko ljudi iz naših krajev. V Slovincu so poleg padlih, ki so dobili vojaška odlikovanja in jih navajamo med odlikovanci, navedeni še naslednji: Jožef Trontelj, Št. Jurij, u. v graški bolnici (15. maj 15); Ivan Škrjanc, Šmarje (13. dec. 15); Jožef Zajc, Višnja Gora, u. v celovski bolnici (17. dec. 15); Matija Kadunc, Grosuplje, in Matija Babnik, Šmarje (30. dec. 15); poddesetnik Kozlevčar, Šentvid, (29. jan. 16); Franc Koprivec, Grosuplje, poddesetnik (11. mar. 16); Anton Zupančič, Grosuplje, infanterist, u. v Palmanovi (20. maj 16); Ludvik Boštjančič, Cesta, in Josip Skobec (!), Grosuplje (20. maj 16); Anton Ogrinec, Grosuplje, in Franc Miklič, Grosuplje (26. jul. 16); Janez Strnad, Videm (Dobropolje), Anton Kastelic, Šentvid, in Jože Štrubelj, Polica (vsi 20. maj 16); Franc Skubic, posestnik, Paradišče (31. okt. 16); Anton Kastelic, Šentvid, Jože Štrubelj, Polica, Jernej Zupančič, Grosuplje (vsi trije 25. jan. 17); Franc Kramaršek, Žalna (19. maj 17); Albin Bernik, Višnja Gora, u. v bolnici (15. jun. 17); Anton Omahen, Mala Dobrava (7. jul. 17); Franc Repina, Šentvid (13. okt. 17); Leopold Marn, Grosuplje (21. jan. 18); Franc Kozlevčar, Podivanačna (12. jul. 18).

26. nov. 15 Slovenec piše, da je na "severnem" bojišču padel Ludvik Lenič, gimnazijec, s Sp. Slivnice, mnogo obetajoči poet, 15. jan. 17 pa zvemo, da je Ludvik živ, in sicer v ruskem ujetništvu.

V Višnji Gori je bilo odprto poizvedovalno mesto za vojne ujetnike (18. avg. 17).

Naši krajani so darovali v Sklad za oslepele vojake, za vojaške domove, za vdove in sirote (9. nov. 15; 19. apr., 29. maj, 20. jun. 17).

Slovenec se je spomnil tudi dveh vojnih veteranov, vojakov generala Radetzkega: Jurija Rovanaška iz Šentvida (28. mar. 06) in Ludvika Schiffererja, ki je umrl v Žalni (26. mar. 13), ob smrti zadnjega sina pa še Franca Pajka, Napoleonovega vojaka v Rusiji (27. feb. 12).

JAVNE SLUŽBE IN USTANOVE

Pošta - javna služba za posredovanje pisnih sporočil, denarja ter prevoz paketov in potnikov. Iz Višnje Gore se je poštna postaja leta 1758 preselila na Hudo, iz Šmarja na Grosuplje (dejansko na Staro pošto v Brvacah) pa leta 1840. V drugi polovici 19. stol. so bili poštni uradi v Šmarju (1852), v Višnji Gori (1857), na Škofljici (Klancu) (1862), Krki (1871), dobropoljskem Vidmu (1871) ter v Stični (1872). Zaradi železnice (križišča) se je pošta iz Šmarja preselila na Grosuplje (1893), v istem obdobju pa je bila odprta tudi v Šentvidu (1895). Z zgraditvijo železnice, ki je prevzela potniški promet, je začel pošto prevažati vlak, in sicer 10. oktobra 1893 kočevar (6., 11. okt. 93), 1. junija 1894 pa tudi novomeščan (17. mar., 29., 30., 31. maj 94). V Šmarju je poštne pošiljke zbiral in nato oddajal na poštnem uradu Grosuplje šmarski trgovec Babšek. Šmarci so se zaradi izgube poštne urada pritožili in delno uspeli: okt. 1896 je v Slovincu razpisano mesto poštnega odpravnika v Šmarju, leta 1902 pa je objavljen podatek o šmarski poštni upravnici (20., 27., 29. mar. 95, 28. okt. 02).

Cestna pošta na Krki do srede 1897 ni bila povezana s pošto Stična, temveč z linijo Trebnje–Žužemberk (9. nov. 96; 21. jul. 97). Poštna nabiralnica je bila v Ponovi vasi in v Št. Juriju (6. jun. 10).

Letna plača vodje poštne urada na Krki leta 1885: 150 gld. + uradni pavšal 40 gld.; za pošto zvezo Višnja Gora–Krka letni pavšal 170 gld. (15. apr. 85). Letno plačo 150 gld. + dodatke je leta 1895 imel tudi poštni odpravnik v Šmarju, šmarska poštna uprava leta 1902 pa 480 kron (= 240 gld.). Poštni upravitelj v Stični je leta 1904 prevzel prevažanje pošte s kolodvora za plačo 1280 kron letno (28. avg. 04). Poštni uradi so bili "neerarni": poštni delavci so bili privatniki, ki so za določeno plačilo poleg svojih drugih dejavnosti (npr. trgovine, kmetijstva) opravljali tudi poštna opravila.

Poštariji (vodje poštne urada): Jože Karlinger, Stična (10. feb. 02); Franc Berdavs, Dobrepolje (21. jul. 02), Peter Gilly, Višnja Gora (27. nov. 85; 1. mar. 09); Čož pri Sv. Roku (28. jan. 79); Andrej Bregar, Višnja Gora (21., 25. nov. 76); Albert Češko, Grosuplje (24. feb. 10).

Prvi telegraf je imela Krka (1871), sledijo ji Višnja Gora (1877), Škofljica (1893), Stična (1895), Videm (Dobrepolje) (28. dec. 03) in Grosuplje (1908). Telefona v obdobju do 1918 v naših krajih ni bilo.

Železnica. Prvo vest o železnici Ljubljana–Novo mesto je Slovenec objavil 21. maja 1874. Glede trase sta bili dolgo dve varianti: po dolini Krke čez Žužemberk ali po dolini Temenice čez Trebnje (10. maj 84; 1. maj 85). Leta 1886 je bila dokončno izbrana trebanjska varianta in določeno, da bo na Grosupljem odcep na Kočevje (10. feb. 86; 5., 10. maj 90). Avg. 1888 je cesarski svetnik Ivan Murnik v imenu deželnega zbora poizvedoval tudi na zboru v Višnji Gori o ceni za odkup zemljišč (9. avg.). Čez dve leti so ljudje že kupovali delnice dolenjske železnice, v Višnji Gori so jih kupili za 4600 gld. (19. feb., 18. mar. 90). Podrobni načrt odseka Ljubljana–Grosuplje in lastninski postopek se je začel sept. 1891 (17. sept., 6. okt.), za odsek Grosuplje–Stična pa jan. 1892 (24. dec. 91). 26. maja 1892 Slovenec objavlja, da kopljejo železniški predor pri Šmarju, 19. jul. je bil javni razpis del; odsek od Grosupljega do Novega mesta so dobile tuje firme. Predračunski stroški so znašali 2 279 318 gld. (17. avg., 6. sept.). Železniški "prerov" pri Višnji Gori so izkopali 29. maja 1893 (30. maj). Največja stavba je bil "obokani cestovod" pri Veliki Loki, sestavljen iz 11-ih po 12 m narazen stoječih stebrov (27. jun. 93). Za postajališče v Šentvidu so se odločili šele sredi gradnje (31. jul. 93). Sredi avgusta so se dela na progi Ljubljana–Grosuplje–Kočevje končevala in 27. sept. 1893 je bila slavnostna otvoritev kočevske proge (14., 17. avg., 28. sept., 5. okt. 93).

Na progi Ljubljana–Grosuplje–Novo mesto–Straža so spomladi 1894 začeli postavljati tudi brzojavni vod (12. feb.). Slavnostna otvoritev proge Grosuplje–Novo mesto–Straža je bila 31. maja 94, redni promet pa se je začel dan pozneje (29., 30., 31. maj 94).

Od Ljubljane čez Grosuplje do Kočevja oz. Novega mesta ter nazaj so vozili vsak dan po trije vlaki: eden zjutraj, eden opoldne in eden zvečer. (2. jan. 95; 1. maj 99). Vožnja od Ljubljane do Grosupljega je trajala 53 minut. Na Grosupljem so morali potniki za Novo mesto prestopiti. Tovorni promet na kočevski progi je bil velik: dnevno sta vozila po 2 vlaka s 30–40 vagoni premoga (23. dec. 93). Težave so nastale, ker na postajah ni bilo tehtnic (16. dec. 93). Potniški promet pa je bil na obeh progah slabši, zato so sestavljali mešane potniško-tovorne vlake.

Postajenačelniki oz. postajni mojstri: Viktor Hrašovec na Grosupljem (4. avg. 93); Ivan Čelofiga v Dobropolju (13. sept. 94); Matej Skerbinc iz Višnje Gore na postaji Device Marije v Polju (25. avg. 98); Jakob Mulc na Grosupljem (2. avg. 01); Fran Kokalj na Grosupljem (2. avg. 01, 24. jan. 05); Alojz Huter v Šentvidu (5. mar. 07), Ignac Kopač, Šentvid (20. okt. 16), Fran Megušar v Dobropolju, Josip Jamnik na Grosupljem (20. apr. 17); Karel Gliha v Višnji Gori (20. apr. 17), Ferdinand Marelja v Čušperku (9. feb. 10), Tomaž Aichholzer, Grosuplje (28. jan. 11).

Šolstvo. V Slovincu 1873–1918 je omenjanih 15 ljudskih šol (zdaj jih imenujemo osnovne), ki so glede na število učiteljev bile eno- do štirirazrednice. Starejše so bile na Kopanju (1r), Krki (3r), Polici (1r), v Stični (1r, pozneje 4r), Šentvidu (2r, 3r, 4r), Škocjanu (1r), Šmarju (2r, 3r, 4r), Št. Juriju (1r, 2r), na Vidmu (Dobrepolje) (2r, 3r, 4r), v Višnji Gori (1r, 3r, 4r), Zagradcu (1r) in Žalni (1r). Na novo sta bili odprti dve: na Grosupljem 1904 (1r), in na Muljavi oz. na Polju 1910 (1r). Ker je za

zidavo šole morala zbrati denar predvsem občina, je bil hud odpor zlasti na Muljavi, kjer se je izgradnja vlekla 17 let (30. maj 01; 22. jan., 30. mar. 06, 18. maj 08; 16. jun. 09).

Šolo so razširili na Polici (24. maj 07; 26. maj 08), na Vidmu (Dobrepolje) (19. dec. 89; 8. avg. 94; 1. jun., 21. avg. 06), v Šentvidu (25. jul. 14), v Šmarju (20. okt. 91; 5. jan. 92), Višnji Gori (6. nov. 96; 2. okt. 02; 10. feb. 04; 24. jun. 05; 3. avg. 05; 8. jan. 07), v Stični (10. okt. 04), Žalni (25. feb. 08), razpravljali o novi šoli pa v Kompoljah, Ponikvah in Hočevju (!) (26. avg. 02). Ekskurendno ali potovalno šolo, tj. šolo, na kateri so samo nekajkrat na teden poučevali učitelji z matične (krške) šole, so imeli na Korinju (17. nov. 08). Potovalnega učitelja za kmetijstvo so imeli v Šentvidu (17. mar. 87; 17. nov. 87), potovalno učiteljico za ročna dela pa na Grosupljem (9. avg. 09). Ker so šole želele učencem nuditi tudi praktično znanje, so učitelji z naših šol odhajali na tečaje kmetijstva na šolo na Grmu pri Novem mestu (3. avg. 88; 23. jul. 10), nadvse podjetni in uspešni Fran Jaklič, tedaj poslanec na Dunaju, pa je v Dobrepolju organiziral dvomesečni gospodinjski tečaj, ki je obsegal računstvo, nauk o živilih, jedilne listke, zdravilstvo, sadjarstvo, živinorejo, prašičerejo in mlekarstvo. Udeležilo se ga je 22 deklet (13. apr. 11).

Na roditeljskih sestankih v Šentvidu, Dobrepolju in Stični so poleg drugega obravnavali še danes zanimive teme: škodljivost opojnih pijač, alkohol in nikotin ter dom in šola (7., 8. maj, 6. nov. 08; 3. jun. 09).

Hud zaplet je povzročila zahteva oblasti, da otroci iz Marinče vasi in Velikega Globokega ne hodijo v šolo v Zagradec, ampak na Krko, kjer pa jih zaradi pomanjkanja prostora niso sprejeli - in otroci šest let niso hodili v šolo nikamor (6. maj, 9. jun., 22. avg. 05).

Med letoma 1874–1894 so imeli učitelji 400–500 gld. letne plače, poleg tega pa navadno še funkcionalno oz. opravilno doklado (30 ali 50 gld.) in prosto stanovanje.

Nadučitelji

Dobrepolje: Štefan Primožič; Ivan Štukelj (7. avg. 05; 9. dec. 07; 4. nov. 08 - 23. jul. 10; 9. apr. 13);

Grosuplje: Josip Pintar, Leopold Marn (19. maj, 28. jun. 09 - 9. mar. 16; 21. jan. 18);

Krka: Henrik Lobe, Franc Samec (31. mar. 10 - 8. jan. 14);

Polica: Ivan Dremelj (16. jul. 10).

Stična: Franc Kovač, Karel Gorišek (1. dec. 08 - 9. jan. 18);

Šentvid: Josip Korban, Andrej Turk, Janez Kr. Kremžar, Ivan Polak (20. apr. 97 - 17. feb. 03 - 22. feb. 10 - 27. jun. 10; 12. okt. 12);

Šmarje: Janez Borštnik, Simon Pučoh (13. sept. 83 - 1. feb. 02);

Višnja Gora: Janko Škrbinec, Anton Požar, Robert Cigler ((29. 12. 74; 19. sept. 76, 5. nov. 78; 14. okt. 10; 20. nov. 16 - 16. apr. 84 - 28. nov. 11);

Žalna: Josip Svetina, Ivan Bezeljak (28. avg. 14 - 21. dec. 16).

Zdravstvo. Dopisniki Slovenca pogosto poročajo o nevarnih nalezljivih boleznih, ki so se razvile v epidemije:

dobrci (ošpice): v Šentvidu (23. maj 89), izpuščaji na Grosupljem (28. nov. 90);

kolera: zaradi kolere v Trstu so bili prepovedani sejmi (10. sept. 86); sumljiv primer kolere v vasi Vrh nad Višnjo Goro (4. nov. 92);

koze: v šmarski fari jih je nekaj že umrlo (23. apr. 74); na Krki ljudje umirajo za kozami (28. mar. 84); leta 1885 cepljenje koz v Šmarju in Šentvidu (14. feb. 87); v Dobrepolju jih je za kozami umrlo 21 (8., 21., 29. feb. 88); cepljenje koz v Šmarju (5. apr. 94);

škrlatica (škrlatinika): v Dobrepolju šola zaprta, umrlo že 21 otrok (9., 10., 12., 19. nov. 08);

španska (gripa): področje Leskovca (14. dec. 93); jeseni 1918 razsajala na področju Šmarja, Grosupljega, Višnje Gore; znaki: vročina, glavobol, bolniku se moti, bljuvanje, mrzlica; zdravilo: ležati; več ljudi umrlo, med njimi dva odrasla sinova pokojnega grosupeljskega župana; Mihael Omahen iz Višnje Gore je kot zdravilo proti španski prodajal slivovko (16., 17., 21., 24., 28. okt. 18);

tifus ali legar: na področju Št. Jurija, Stične, Šentvida, Kopolj; vzrok: povodnji, nesnažni vodnjaki (11. nov. 97; 9. avg., 19. sept., 23. okt. 22. nov. 07; 20., 30. jul. 08; 14. okt. 11);

vratinka (davica): razsajala 1894 v šentjurijski fari (11. jan. 95), leta 1899 v šentviški: v Dobu sta 2 otroka umrla (10. avg. 99).

Zdravstvena okrožja, o katerih imamo v Slovincu podatke, so bila Šmarje oz. Grosuplje, Višnja Gora in Šentvid. Okrožni zdravniki so skrbeli za javno zdravstvo, in sicer so opravljali sanitarno, včasih pa tudi veterinarsko inšpekcijo, strokovno nadzorovali delo zasebnih zdravnikov, babic, lekarnarjev in mrljskih oglednikov, opravljali epidemiološke raziskave ter pazili na zdravje dojenčkov, otrok in šolarjev ter imeli posvetovanja z doječimi materami. Za svoje delo so imeli od 600 do 800 gld. letne plače, pravico do aktivitetne doklade (100 do 200 gld.), do dveh starostnih doklad (dvakrat po 5 letih službe) ter do pokojninskih in preskrbninskih užitkov, torej do pokojnine in do nekih materialnih ugodnosti, mogoče brezplačnega stanovanja (30. apr. 89; 26. okt. 91). Za okrožnega zdravnika na Grosupljem so od leta 1906 do 1913 vsakoletni razpisi, iz česar bi sklepali, da v tem obdobju okrožnega zdravnika na Grosupljem ni bilo (14. avg. 06; 27. feb. 07; 6. maj 08; 7. okt. 09; 14. dec. 10; 16. feb. 12; 7. feb. 13; 21. okt. 16). Okrožne zdravnike je plačevala dežela, delno pa tudi okrožni zdravstveni zastop, v katerega je bil imenovan tudi župan (6. maj 08; 25. jun. 10; 4. avg. 10). Zdravstveno blagajno (kolektivno zdravstveno zavarovanje) so imeli železničarji, ki so imeli zato železniškega zdravnika (6. maj 08).

Zdravniki so se delili na doktorje, ki so imeli univerzitetno izobrazbo, zdravnike, ki so imeli srednjo strokovno izobrazbo in so se imenovali tudi ranocelniki, ter padarje, ki niso imeli strokovne izobrazbe. V Slovincu so navedeni:

Jakob Lukan, zdravnik (ranocelnik), Šentvid (14., 25. jun. 77; 30. jun. 92),

Fr. Legat, zdravnik (ranocelnik), Višnja Gora (12. okt. 77),

dr. Rudi Repič, Šentvid (26. okt. 92; 23. okt. 07; 9. okt. 16)

dr. Rudolf Lukež, Šmarje (5. apr. 94) in Grosuplje (10. feb. 96).

Padar v Dobropolju je morda bil C. B. Ham (30. nov. 95; 17. dec. 96), zoboderec pa Matija Buščaj v Dobropolju (30. nov. 93).

Cerkev. V Slovincu so podatki o cerkvenih upravnih enotah, objektih in predmetih, dejavnostih in ljudeh. Dopisniki so poročali iz župnij Dobropolje, Kopanj, Krka, Polica, Stična, Šentvid, Škocjan, Šmarje, Št. Jurij, Zagradec in Žalna, o samostanu cistercijanov v Stični ter o beneficiatih.

Dedni Dol: po Valvasorju "čudežna cerkev" (20. sept. 90); prenoveitev 14. postaje križevega pota (12. mar. 96).

Gradišče (pri Šentvidu): novi zvonovi (7. dec. 01).

Grosuplje: novi zvonovi (7. sept. 93).

Gumnišče: novi kapelici (19. jul. 99).

Kopanj: novo župnišče (28. feb. 07).

Krka: nov križev pot (22. okt., 8. nov. 81); slikar Franc Jontez naredi 4 nove stranske oltarje, 2 pa prenove (3. sept. 85); novi zvonovi (24. jun. 93).

Lanišče: nov cerkveni stolp (13. apr. 85).

Luče: novi zvonovi (15. maj 00).

Polica: ribniški dekan Martin Skubic, doma iz Velike Stare vasi, podari mašni plašč (7. apr. 85); kipar Jakob Grm je naredil nova stranska oltarja in prenovil glavni oltar ter prižnico; slikar Simon Ogrin pa je naredil novi sliki zanju; nova obhajilna miza, nova streha nad prezbiterijem, novo nebo, nov tabernakelj (6. dec. 89); Ivan Kregar je naredil srebrn kelih (28. mar. 99).

Sap: nove freske v kapelici, plačala Urša Potokar (18. jul. 92).

Šmarje: nove cerkvene klopi (25. jun. 81); prenovljena stranska oltarja (26. okt. 88); novo pokopališče (15. dec. 00).

Št. Jurij: Matej Sternen poslikal cerkveni podstat in bližnjo kapelico ter razstavil svoje oljnate portrete; prenovljena župnijska cerkev in nove klopi (11. nov. 97).

Tabor: Prenova cerkve sv. Nikolaja; šentjurijski župnik Matej Sitar je odkril freske iz 16. stoletja, katere je Matej Sternen restavriral (11. nov. 97); kapela sv. Antona; njegov kip naredil Janez Vurnik (31. avg. 00).

Videm (Dobrepolje): nova kapela (25. jun. 81).

Žalna: Dozidan cerkveni stolp (28. okt. 73).

Sorazmerno pogoste so kratke notice o t. i. ljudeh Cerkve: o njihovem vstopu v Alojzijevišče, o prejemu duhovniških redov, o novih mašah, o nastavitvah in premestitvah kaplanov, župnijskih upraviteljev in beneficiatov, o župnijskih izpiti, o razpisih župnij, o prezentaciji in umestitvi župnikov, o njihovih slovesnih sprejemih na novi župniji, o njihovi boleznih in smrti. Slovenec prinaša tudi kratka obvestila o misijonih, birmah in še bolj redko o duhovnih vajah, dopisniki pa nekajkrat poročajo o cerkvenem praznovanju in proslavah papeževih ali cesarjevih jubilejev, v raznih člankih pa poročajo (ali omenjajo) tudi o umetnostnem, družbenem, političnem in gospodarskem delovanju cerkvenih ljudi, kar je zato do neke mere zajeto v drugih poglavjih. Tu navajam samo najpomembnejše zapise o župnikih, ki smo jih razvrstili po župnijah.

Dobrepolje: Valentin Sežun; Andrej Ramoveš (28. avg. 77; 12. nov. 94 - 12. mar. 96);

Kopanj: Anton Trepal, Jakob Kalan, Franc Avguštin; Franc Žužek (23. okt. 80 - 3. dec. 85 - 29. dec. 86; 9. dec. 05 - 5. feb. 06; 19. jan. 07);

Krka: Andrej Pečar, Anton Klemen, Jurij Zorc/Zdovc, Henrik Povše, Franc Pešec (8. jan. 76 - 5. avg. 76 - 4. maj 78, 28. maj 78; 20. maj 99; 13. okt. 06 - 22. jul. 93 - 3. jan. 07);

Polica: Andrej Pipan, Josip Švigelj (27. feb. 86; 14. dec. 07 - 7. dec. 08);

Stična: Janez Hinek, Primož/Peter Ribnikar (8. apr. 75 - 25. sept. 75; 5. maj 93 - 29. apr. 93);

Šentvid: Matija Kulavic, Štefan Jaklič; Jan. Vidregar (19. avg. 76; 1. jun. 82; 3., 17. feb. 83 - 5. jun. 83; 12. avg. 87; 29. jul. 93; 12. jun. 96; 3. maj 99 - 3. jan. 00);

Šmarje: Matej Brolih, Andrej Drobnič, Janko Zakrajšek, Matej Sitar, Mihael Trček, Franc Pešec (19. feb. 78 - 27. jun. 78; 1. maj 96 - 8. apr. 97 - 12. maj 00; 3. mar. 03 - 15. sept. 03; 21. jan. 07; 3. apr. 14 - 6. okt. 14);

Št. Jurij: Anton Anžur, Andrej Šimenc, Matej Sitar, Anton Kukelj (26. apr. 81 - 2. avg. 81 - 5. maj 93 - 27. sept. 00);

Višnja Gora: Matevž/Matej Kljun, Jakob Razpotnik, Gregor Jakelj; Matej Kljun, Konrad Tekster/Texter (6. avg. 89; 7. sept. 97; 3. okt. 98 - 14. jun. 97 - 5. mar. 97 - 14. dec. 98; 1. dec. 08);

Zagradec: Jakob Krašna, Janez Parapat (10., oba 19. apr. 79);

Žalna: Anton Zorc, Lovro Urbanija, Josip Novak, Ludvik Schiffrer (27. jul. 76 - 19. avg. 86; 28. avg. 93 - 8. nov. 95; 25. okt. 00; 24. dec. 01 - 2. apr. 02).

Samostan. Precej poročil je o oživiljenem samostanu cistercijanov v Stični: nakup samostanskega poslopja (6. apr., 10. avg. 97); prihod priorja Gerarda Maierja in enega patra (27. apr. 98); prihod 7 patrov "nedomačih imen", 2 kandidatov in 6 bratov konverzov ter odprtje samostana (1., 4., 5. okt. 98); vtelesitev stiške župnije samostanu (27. feb., 17. jun. 99); cistercijani se učijo slovenskega jezika; p. Gabrijel, Švicar, slovensko pridiga (14. feb. 00); nove orgle (26. mar. 04); okoli 30 redovnih članov (23. maj 00); kneginja Marija Windischgraetz obišče samostan (21. avg. 01); prior Gerard Maier postane opat (2. jun. 03); samostan kupi posest Ide pl. Födransperg (1. apr. 05); samostanski brat se smrtno ponesreči (1. feb. 12); opat resignira (13., 18. maj 12); novi opat p. Bernard Wildmann (4. jul. 12; 8. jul. 14); p. Avguštin Kostelec doktorira (2. nov. 18).

Slovenec nekajkrat navaja tudi stiške beneficiate, tj. duhovnike, "nameščene" na beneficiju (26. nov. 88), in omeni nekdanjega v Višnji Gori. Ta je bil ustanovljen leta 1779 z namenom, da se vsak dan opravlja služba božja za mesto Višnja Gora (3. mar., 19. apr. 94).

Letna plača organista - cerkovnika: v Šmarju 1880: poleg štolnine in daril pri krstih, vpeljevanjih in obhajilih 220 gld., ki jih izplačuje županstvo (23. mar.); v Žalni 1897: 25 gld. (mesečno?) (10. jul.); v Dobropolju 1904: 550 kron, brez stanovanja (13. sept. 04); v Št. Juriju 1910: 600 kron in stanovanje (13. jul.); 1911: 700 kron in stanovanje (24. nov.)

DRUŠTVA

Dopisniki Slovenca poročajo iz naših krajev o številnih društvih: humanitarnih, političnih, kulturnih, poklicnih (stanovskih), narodnih (nacionalnih), interesnih, izobraževalnih, cerkvenih, športno-rekreacijskih, zdravstvenih. Neverjetna množica, čeprav pokriva skoraj samo katoliški del prebivalstva. O liberalnih društvih so pisali drugi časopisi.

Bralno društvo: kulturno društvo, ki širi slovensko bralno kulturo (slovenske knjige, časopisje), prireja kulturno-družabne prireditve (slovenske deklamacije, petje; zabave) in narodno-izobraževalna predavanja. V mestih se je navadno imenovalo čitalnica. Bralno društvo so imeli v Šmarju: med njegovimi odborniki je Ivan Lah st. (12. in 21. jan. 86; 23. feb. 88; 18. mar. 90; 17. jun. 90), v Šentvidu, kjer se je imenovalo Bralno društvo "Katoliški napredek" (20. okt. 00; 6. maj 01), in v Dobropolju (9. nov. 97; 17. dec. 08; 25. jan. 09).

Društvo treznosti: cerkvena bratovščina, ki naj bi za pijance tudi molila, je bila ustanovljena v Št. Juriju (2. apr. 87), na Kopanju (11. nov. 87), v Šentvidu in Višnji Gori (22. nov. 87). Gibanje je imelo številne pristaše: v Št. Juriju 565 (44 % vseh župljanov). Brezalkoholno gostilno je imel hotel Union v Ljubljani (5. jul. 11).

Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Višnja Gora (21. feb. 16).

Družba sv. Cirila in Metoda: slovenska šolska narodnoobrambna organizacija, ki je ustanavljala in vzdrževala zasebne slovenske vrtce in osnovne šole na ozemlju, kjer so bili Slovenci narodno ogroženi. Nadstrankarska DCM je leta 1908 prišla pod vpliv slovenske liberalne stranke. Podružnice: Stična, Stična - Višnja Gora, Višnja Gora, Šentvid, Krka, Grosuplje. Ustanovitelji ali zastopniki: Ivan Plantan, notar; Stanko Pirnat, notar; Janko Škrbinec, nadučitelj; Jakob Pavlovčič, kaplan; Franc Kos, učitelj (18. nov. 86; 22. jul. 87; 12. avg., 4. nov. 89; 13. avg. 92; 12. avg. 93; 12. sept. 94; 16. jan. 99; 12. jan. 01; 10. dec. 06; 5. sept. 09).

Gasilska društva. Iz Slovenca (1873–1918) zremo za 10 "gasilnih" društev oz. društev požarne brambe v naših krajih: Dobropolje (19. apr. 02), Grosuplje (27. okt. 13), Krka (31. jul. 96), Krška vas (13. mar. 97), Podpeč (8. maj 11), Račna (26. apr. 00), Šentvid (14. okt. 86), Šmarje (12. jan. 86), Št. Jurij (6. dec. 09) in Višnja Gora (20. okt. 85). Gotovo so bila društva tudi po drugih krajih (Polica, Stična, Škocjan, Zagradec itd.), vendar o njih v Slovencu verjetno ni nihče poročal. Tudi gasilsko društvo Grosuplje ni imelo svojega poročevalca, o njegovem obstoju zremo samo v zvezi z vodovodom in iz osmrtnice za Francem Košakom (17. mar. 1914). Imamo pa podatek o obstoju gasilske zveze okraja Ljubljana okolica, v katero so bili vključeni gasilci Št. Jurija in Podpeči (8. maj 11).

Iz dopisov zvemo za nov gasilski dom v Šmarju in na Grosupljem (27. sept. 87; 27. okt. 13) in nekaj o gasilski opremljenosti: brizgalnici, lestvah, orodju (24. feb. 90; 28. jan. 91; 31. jul. 96; 19. apr. 02).

Gasilska društva so nabirala denar z veselicami, ki so jih združevali s primernim kulturnim programom in tombolo ali loterijo (27. jan., 6. jul. 87), dežele (31. jul. 96; 26. apr. 00; 6. dec. 09), dobivala pa so tudi darove kake banke, zavarovalnice ali posameznikov (14. okt. 86), med njimi tudi cesarja (1. maj 86). Podporne člane so imeli gasilci v Šentvidu (17. mar. 91).

Načelniki: V. Ogorelec, Ivan Babšek - oba Šmarje (18. maj, 1. avg. 01); Anton Perko, Višnja Gora (20. maj 11).

Katoliško bralno društvo: katoliško kulturno-izobraževalno društvo, nastalo pod vplivom J. E. Kreka. Obstajalo je v Dobrepolju in Šentvidu (10., 14., 18. sept. 97; 3. jan. 00).

Katoliško izobraževalno društvo je prirejalo izobraževalna predavanja, gojilo razne oblike kulture: gledališke predstave, deklamacije, zborovsko in solopetje, nekatera pa so imela tudi godbo na pihala ali tamburaški orkester. V Slovincu so poročila ali obvestila o KID v Šmarju (16. sept. 97; 9. jun. 04), na Vidmu (Dobrepolje) (21. avg. 06), Krki (11. sept. 08), v Višnji Gori (26. avg. 11), Šentvidu (4. jun. 12) in Račni (8. avg. 13). Daleč najbolj aktivno je bilo v Dobrepolju: imeli so lastni dom, igralsko skupino, več pevskih zborov, knjižnico in tamburaški orkester. V Šentvidu in Višnji Gori je društvo imelo godbo na pihala.

Katoliško politično društvo: društvo pristašev Katoliško narodne stranke, katerega namen je bilo politično osveščanje ljudi za obe temeljni točki strankinega programa: za narod in (katoliško) vero. Verjetno ga niso ustanovili ne v Stični (30. dec. 73) in ne v Višnji Gori (21. avg. 85), pač pa je obstajalo v Šmarju (15. okt. 92).

Kmetijsko bralno društvo: kulturno-izobraževalno društvo v Šentvidu (21. jan. 97).

Marijina družba: cerkvena organizacija, ki je združevala mlada dekleta oz. fante z namenom, da bi bilo njihovo življenje versko in moralno vzorno. V ta namen je MD včasih pripravila tudi kako gledališko predstavo. Slovenec poroča o MD na Krki (14., 28. feb. 01), v Stični (6. apr. 01), Žalni (15. jun. 01), Dobrepolju (28., 30. apr. 02, 19. feb. 10; 19. okt. 12), Šentvidu (5. feb. 06), Višnji Gori (22. avg. 14) in v šmarski dekaniji (30. okt. 04).

Rdeči križ: mednarodna človekoljubna organizacija, ki skrbi za vojne ujetnike. Na koncu leta 1914 so v Višnji Gori ustanovili odbor RK, ki je nabiral prispevke za RK. Njegova predsednica je bila baronica Codelli, odborniki pa 4 župani ter dva občinska svetovalca. Nabrali so 1300 kron ter za ranjence z višnjanskega področja poslali 200 srajc (12. dec. 14).

Orli: slovenska katoliška telovadna organizacija, vključena v Slovensko krščansko-socialno zvezo. Orli so prirejali množične javne zборе na prostem s parado orlov, orlic in orličev v orlovskih krojih, z orlovskimi prapori in orlovsko pihalno godbo, s slavnostnim govorom, včasih tudi s predavanji. Navadno je bila pred zborom maša ali litanije, po njem pa veselica. V Slovincu so omenjeni orlovski odseki v Ambrusu, Dobrepolju, na Krki in v Šmarju, v Škocjanu in Št. Juriju pa so imeli tudi orlovski godbi (skupaj 33 članov). Veliki orlovski shodi so bili v Dobrepolju, Šmarju, Šentvidu, največji pa je bil konec junija 1909 na Krki. Zanj je dr. Evgen Lampe napisal pozdravno pesem, ki je postala orlovska himna (18. mar., 26. maj., 1. jun., 9., 24. sept. 09; 14. in 19. feb., 19. maj, 25. in 28. jun., 1., 9. in 23. jul. 10; 10. maj, 21. jun., 19. jul. 11).

Slomškova zveza: stanovska organizacija slovenskega učiteljstva, katerih ideal je bila krščanska vzgoja. Njen predsednik je bil Fran Jaklič, odbornik pa Štefan Primožič, nadučitelj v Dobrepolju. Ko je leta 1907 Primožič umrl, mu je Zveza na dobrepoljskem pokopališču postavila spomenik. SZ je imela zборе v Šentvidu, Stični in Dobrepolju (9. dec. 07; 4. nov. 08; 6. jul. 09; 21. maj 10; 27. maj, 9. jun., 5. jul. 11; 12. jul. 13).

Slovenska krščansko-socialna zveza: krovna organizacija slovenskih nepolitičnih krščansko-socialnih društev. Prirejala je izobraževalna predavanja, zborovske koncerte in odrske predstave.

V SKSZ so spadala tudi Katoliško bralno društvo v Šmarju, Bralno društvo v Dobrepolju, Katoliško izobraževalno društvo, Kmetijsko bralno društvo oz. "kmečka organizacija" v Šentvidu.

(19. avg. 96; 18. jan. 00; 1. feb., 6. maj 01; 7. maj 08).

Slovenska straža: katoliško narodnoobrambno društvo, ki je podpiralo Slovence na narodnem obrobju (Koroška, Tržaško, Goriško) z nakupovanjem posesti, podpiranjem njihovih kulturnih ustanov (knjižnice, časopisje, knjige) in odpiranjem slovenskih zasebnih šol. Financirala se je z darovi posameznikov, občin in drugih. Podružnice SS so bile v Višnji Gori, Dobrepolju in na Polici. Predsednik višnjanske je bil Mihael Omahen, župan; predsednik poliške moške podružnice Ivan Dremelj, nadučitelj (70 članov), ženske podružnice pa Ana Dremelj, nadučiteljeva soproga (120 članic).

(16. jul. 10; 9. mar., 22. jul. 11; 7. feb., 21. in 24. jun., 21. avg. 13; 9. mar., 27. apr., 2. in 6. maj 14).

Sodalitatis (Sacratissimis Cordis Jesu) je bilo duhovniško stanovsko društvo, organizirano po dekanijah: v ribniški, kamor spadata Dobrepolje in Struge (17. nov. 04), in v šmarski (26. jun. 05; 27. jan. 06).

Zveza slovenskih kolesarjev je ustanavljala obcestne postaje, kjer so dobili njeni člani dobro postrežbo in omarice s kolesarskimi potrebščinami; taka postaja je bila tudi pri Rusu na Grosupljem (2. jun. 00).

UMETNOSTI

Dopisi v Slovincu pričajo o glasbeni, likovni in gledališki umetnosti, o domačih pisateljih, pesnikih, publicistih, o naših znanstvenikih, o naših knjižnicah, o branju knjig in časopisja ter o skrbi naših ljudi za širšo, skupno slovensko kulturo in slovenski zgodovinski spomin.

Glasba. Poleg cerkvenega petja so imeli posvetne zборе v Višnji Gori (moški), Šentvidu, Šmarju (moški in mešani) in Dobrepolju (moški, mešani in ženski). Gojili so zborovsko in solopetje (Šmarje, Dobrepolje) pa tudi dvospev (Višnja Gora, Dobrepolje) in četverospev (Višnja Gora). Na kulturnih prireditvah so poleg glasbenih točk gojili deklamacijo in zaigrali navadno kar več kratkih igrokazov.

Peli so cerkvene, ljudske in umetne pesmi. Cerkvni zbori so gojili tudi cecilijansko petje (Dobrepolje 1884; stiški menihi 1901 na cecilijanski pevski reviji pojejo gregorijanski koral). Zbori oz. pevci so nastopali pri bogoslužju ob spremljavi orgel, na kulturnih prireditvah (ob spremljavi klavirja) in ob odprtem grobu.

Gojili so tudi instrumentalno glasbo: tamburaški orkester sta imela Dobrepolje in Šentvid, godbo na pihala orli iz Št. Jurija in iz Škocjana, višnjanski gasilci pa orkester.

Priljubljeni skladatelji so bili: Anton Nedved, Anton Hajdrih, Benjamin Ipavec ter citrar Umlauf. Skladatelj, ki je kot organist delal tudi v Šentvidu, je Matej Vurnik (1904).

Organisti: France Goršič, Št. Jurij, (1883); Janko Škrbinec, Višnja Gora, Šuster, Šentvid (1907), Matej Vurnik, Šentvid (1904), Zalokar, Kopanj (1910). Citrar: Gilly st. in ml., Višnja Gora. Zborovodje: Fr. Cimerman, Dobrepolje (1907); Josip Korban, Šentvid (1887); Janko Škrbinec, Višnja Gora, tudi kapelnik (1916); J. Štrukel, Dobrepolje (1910); p. Gabijel, samostan Štična (14. feb. 00); Brus, doma s Police, učitelj (7. jan. 13); dr. Fr. Gros, Šentvid (1878).

(13. jul. 76; 28. maj, 20. avg. 78; 3. apr., 5. jul. 83; 15. jan., 7. avg. 84; 10. feb. 87; 17. feb. 88; 18. mar., 17. jun. 90; 5. in 22. jul. 01; 15. okt. 04; 21. avg. 06; 24. jan., 15. apr., 6. jul. 07; 14., 19. feb., 8. mar. 10; 10. maj, 21. jun., 19. jul. 11; 9. in 21., 26. avg. 12; 20. nov. 16; 19. avg. 18)

Likovna umetnost je v veliki meri povezana s Cerkvijo.

Dedni Dol: Prenovitev 14. kapelice križevega pota (božjega groba); Amalija Pevic je zanjo darovala 4000 kron (12. mar. 96).

Krka: slikar Matija Koželj naredi nov križev pot (22. okt., 8. nov. 81); slikar Franc Jontez naredi 4 nove stranske oltarje, 2 pa prenovi (3. sept. 85); novi stranski oltarji (22. jul. 87).

Kriška vas: v času šmarnic kip Matere Božje podobarja Mateja Dežele (9. maj 94).

Leskovec: v času šmarnic kip Matere Božje podobarja Mateja Dežele (9. maj 94).

Podgora (Dobrepolje): stranski oltarji bodo novi, glavni je prenovljen (15. mar. 77).

Polica: kipar Jakob Grm naredi nova stranska oltarja in prenovi glavni oltar ter prižnico; slikar Simon Ogrin naredi novi sliki zanju; nova obhajilna miza, nova streha nad prezbitერიem, novo nebo, nov tabernakelj (6. dec. 89); Ivan Kregar naredi srebrn kelih (28. mar. 99).

Sap: nove freske v kapelici plača Urša Potokar (18. jul. 92).

Šmarje: nove cerkvene klopi (25. jun. 81); prenovljena stranska oltarja (26. okt. 88).

Št. Jurij: Matej Sternen poslikal cerkveni podstat in bližnjo kapelico ter razstavil svoje oljnate portrete; prenovljena župna cerkev in nove klopi (11. nov. 97).

Tabor: Prenova cerkve sv. Nikolaja; šentjurijski župnik Matej Sitar odkril freske iz 16. stoletja, katere je Matej Sternen restavriral (11. nov. 97); kapela sv. Antona; njegov kip naredil Janez Vurnik (31. avg. 00).

Videm (Dobrepolje): podobar Josip Šubic dela oltarje (8. apr. 05).

Višnja Gora: prenovljena stranska oltarja in prižnica, obnovljen glavni oltar in tabernakelj župnijske cerkve; nov križev pot pred tremi leti (10. jul. 94).

Žalna: podobo na zastavi Marijine družbe narisal slikar Anton Jebačin (15. jun. 01).

Gledališče. Igrokaze, tj. igre, so največ igrali na Vidmu (Dobrepolje): v letih 1906, 1907 in 1910 so predstavili 11 del, v Višnji Gori pa so v letih 1884, 1908, 1911 in 1912 uprizorili 9 del. Drugje so igrali po 1 delo: na Krki 1901, v Šmarju 1904, Štični 1908 in Št. Juriju 1912. Skupaj Slovenec poroča ali obvešča o 23 gledaliških delih: o 5 burkah, 2 veseloigrah in 1 komičnem prizoru ter o 2 verskih igrah in 1 žaloigri. Ostalih 12 zvrstno ni opredeljenih; med njimi je 1 štiridejanka; ker so tudi to, kot večino ostalih, igrali hkrati z dvema burkama, ni mogla biti dolga. Več iger je imelo versko vsebino in Lurška pastirica je na Krki tako "vžgala", da so predstavo ponovili. Predstava v Šmarju je imela malo občinstva, morda je bila "čista", brez dopolnilnega pevskega programa in zabave na koncu.

Tudi v Višnji Gori in na Vidmu, kjer so igrali največ iger, ljubiteljsko gledališče ni živelo več kot dve leti zapored.

Največ so igrali okoli novega leta in pred pustom, kar kaže na večinoma zabavno naravnost gledaliških predstav, ki so bile navadno združene s koncerti in končno zabavo ali veselico. Igrali so v gostilniških hišah: pri Omahnu v Višnji Gori in pri Poličanskem v Štični, na Krki v šoli, v Dobrepolju od leta 1907 dalje v domu zadruga oz. hranilnice. V Višnji Gori so igrali tudi v gasilskem domu pa tudi v salonu župana Omahna. Nekatere igre so igrali samo fantje, nekatere samo dekleta, eno pa so igrali otroci.

Naslovi del: Boječi Matevž, šaloigra / burka ; Dobrodošli! Kdaj pojdete domov, veseloigra; Dr. Hribar, veseloigra; Garcia Morena, žaloigra; Kje je meja?; Kovačev študent; Lurška pastirica; Sveta Neža; Materin blagoslov; Večna mladost in večna lepota; Sanje.

Režiserji: Janko Škrbinec, nadučitelj (1884), Slana, postajenačelnik (1908), oba Višnja Gora; Viljem Fritz, gostilničar (1908), Stična.

K ljudski scenski umetnosti sodijo maskare, za katere pa iz Slovenca vemo samo posredno: odborniki občine Podgora (Dobrepolje) so sklenili, da bo vsak gospodar, ki bo pripustil, da se v njegovi hiši napravijo pustne šeme, moral plačati globo.

(15. jan. 84; 14. in 28. feb. 01; 9. jan. 04; 21. avg. 06; 12. jan., 19. jan., 15. apr. 07; 2. jan., 19. feb. 08; 10. feb. 09; 14. feb. 10; 14. feb., 16. nov. 11; 9. in 26. avg. 12; 25. jul. 18).

Besedni umetniki. Daleč največ je Slovenec pisal o Josipu Jurčiču, in sicer ob njegovi smrti leta 1881 in ob odkritju spominske plošče na Muljavi leto dni pozneje. Jurčič je bil glavni urednik in tudi novinar liberalnega Slovenskega naroda, vendar mu je Slovenec izrekel vse priznanje kot slovenske-mu pisatelju in narodnjaku.

(5., 7., 17. maj, 5. jul., 9. avg., 5. nov. 81; 10., 19. avg. 82).

Razen Jurčiča so omenjeni še: Andrej Adamič, Brezje (Muljava), duhovnik, publicist, objavljal v Slovincu (1888); Rozalija baronica Codelli, grad Turn pri Višnji Gori, pesnica, pisateljica; Janez Cigler, višnjanski župnik, ob drugi izdaji povesti Sreča v nesreči (1883); Anton Hribar, Korinj, duhovnik, pesnik; dr. I. Janežič, Šentvid, duhovnik, pisatelj; Josip Korban, Šentvid, pisatelj; Fr. Legat, Višnja Gora, zdravnik, publicist in pesnik; sodeloval v Vodnikovem spomeniku (1859); Ludvik Lenič z Zavrha pri Sp. Slivnici, pesnik, objavljal v Zori in Domu in svetu; Mihael Omahen, Višnja Gora, pisatelj; Janez Parapat, Krka, duhovnik, pisatelj, pesnik in zgodovinar; Matija Prelesnik s Ceste, pesnik in pisatelj; Matej Sitar, duhovnik, publicist.

(10., 19. apr. 79; 14. sept. 83; 4. jun., 29. jul. do 9. avg., in 11., 26. avg. 84; 28. jun. 86; 20. mar. 88; 28. mar.; 10. sept. 97; 31. okt. 98; 3. mar. 03; 12. feb. 10; 26. nov. 15).

Knjige in časopisje. Po mnenju Slovencevega dopisnika so naši ljudje radi brali, kar sicer potrjujejo tudi bralna in izobraževalna društva. Med najbolj priljubljenimi knjigami sta bila Ciglerjeva Sreča v nesreči in Baragov molitvenik Dušna paša. Na Dolenjskem je bilo kljub revščini dosti naročnikov Mohorjeve družbe (1891). Od župnij sta 1895 imeli podpovprečno število mohorjanov le dobrepoljska in kopanjska. V šmarski, šentviški, žalski in višnjanski je bil 1 mohorjan na manj kot 14 ljudi (1911).

Odnos do idejno, zlasti versko drugačnih knjig kaže svarilen dopis iz Stične, kjer so pri otrocih našli tri v protestantskem duhu napisane knjige (6. apr. 98). Nenačelne očitke liberalne strani je sprožila knjiga Ženinom in nevestam, ki jo je napisal A. B. Jeglič, ljubljanski škof (22. nov. 09).

Šolska knjižnica se omenja v Šmarju (1888), društvena v Dobrepolju (1907).

Novinarji in politiki so se zelo zavedali vplivnosti časopisja (prim. uvodnik 1. številke Slovenca in besede dr. J. E. Kreka v Šmarju, 16. sept. 97).

Po mnenju dopisnika je prihajalo na Grosuplje več nemških kot slovenskih časopisov (1879); v Dobrepolje je prihajal 1 sam (1890). Od gostiln so bile leta 1902 na Slovenca naročene Košakova na Grosupljem, Salokarjeva v Strugah in Omahnova v Dednem Dolu. V letu 1903 so se jim v Dobrepolju pridružile še gostilna kmetijskega društva na Vidmu, Mustarjeva v Kompoljah ter Germova in Štihovala v Podgorici. Od ostalih časopisov se omenjajo Novice in liberalni Slovenski narod, od revij pa Dom in svet ter Rodoljub in Domoljub.

(16. sept. 79; 14. sept. 83; 23. feb. 88; 9. jan., 5. feb., 18. maj, 3. dec. 90; 16. apr. 91; 19. apr., 8. maj 94; 28. dec. 95; 6. apr. 98; 22. feb., 6. in 31. dec. 02; 9. in 23. maj 03; 24. jan., 15. apr. 07; 3. apr. 11).

ZNANOSTI

Že v prvem letu izhajanja Slovenca neki dopisnik iz naših krajev pogreša "naučni slovar" in slovar besed, rabljenih v časopisu. Slovenski slovar znanstvenih izrazov je izšel leta 1881, slovarja samo časopisnega besedja pa pravzaprav še danes nimamo. Sicer pa sta v zvezi z našimi kraji zanimivi dve znanosti: arheologija in umetnostna zgodovina.

Dopisniki poročajo o izkopavanjih starinokopa Jerneja Pečnika pri Stični in na Gori pri Šmarju, kjer da je kopal tudi Konrad Črnologar. Pečnik je našel grobove, 4 žare z bronastimi dodatki, Črnologar pa je izkopal dva skeletna groba. Razen tega so že prej pri Šentvidu naključno odkrili 26 zapestnic, blizu Sapa žare in grobne svetilke iz rimskih časov, pri Žalni pa lonec z 900 srebrniki iz 13. stol. Pečnik je o najdiščih in izkopavanjih poročal tudi v Muzejskem društvu v Ljubljani, in to v slovenščini, kar očitno ni bilo navada. Pri Stični in na Magdalenski gori je izkopavala Marija vojvodinja Mecklenburška.

(14. apr., 5. maj 90; 5. okt. 91; 18. jul. 92; 15. apr. 93)

Na področju umetnostne in družbene zgodovine se je lepo uveljavil Konrad Črnologar, doma s Peščenika pri Višnji Gori, najprej knjigovez, potem učitelj, obenem pa dopisni član in konservator Osrednje komisije za raziskovanje in ohranjanje umetnostnih in zgodovinskih spomenikov s sedežem na Dunaju. Ob strokovnem obisku Bele krajine se je prehladil in čez tri dni zaradi angine umrl.

Z umetnostnim raziskovanjem in pisanjem se je ukvarjal tudi Matej Sitar, župnik v Št. Juriju in v Šmarju. Pomembni farni zgodovinarji so: Andrej Drobnič, Šmarje, Janez Jereb, Škocjan, Josip Švigelj, Polica, Fran Žužek, Kopanj. O zgodovini dunajskega slovenskega društva Slovenija je napisal knjigo Janko Vencajz, Šentvid, citiran zgodovinar iz 18. stol. pa je p. Pavel Pucel, Stična. Zoolog je bil dr. Fran Kos, Ljubljana, Grosuplje. Slovenec poroča tudi o hidro-geoloških barvalnih raziskavah na področju Dobrepolja, Kopanja in Krke.

(5. dec. 90; 15. apr. 93; 5. okt., 11. nov. 97; 3. in 5. apr. 03; 11. in 12. apr. 04; 2. sept. 13.).

Podpiranje izobraževanja, slovenstva in slovenskega zgodovinskega spomina. Ljudje v naših krajih niso delovali le ozko lokalno, ampak so večkrat izkazali tudi podporo širšim, splošno slovenskim interesom tako z izjavami kot z denarno podporo. Poleg zahtev za slovensko univerzo in višje sodišče v Ljubljani ter množičnega podpisovanja Majniške deklaracije lahko navedemo še naslednje:

Jeranova dijaška miza: Luka Jeran, duhovnik in urednik Zgodnje danice, je podpiral tudi revnejše dijake. Po njegovi smrti aprila 1896 so zlasti duhovniki prispevali denarne darove za nadaljevanje njegovega štipendiranja revnih dijakov. Prvi med njimi je bil šmarski župnik A. Drobnič, Jeranov prijatelj. (1. in 2. maj, 21. avg. 96; 20. mar. 97; 2. apr., 8. okt. 98; 1. apr. 99; 20. apr., 16. avg., 27. sept. 00; 2. mar., 6. apr. 01).

Katoliški sklad: sklad za katoliško gimnazijo in za učiteljske s slovenskim učnim jezikom. Darovalci so bili duhovniki. (22. in 29. jul. 93; 3. nov. 94; 12. jun. 96).

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju so z darovi podprli "civilista" iz Stične oz. Grosupljeja in duhovnik iz Dobrepolja (10. apr. 02; 17. feb. 13; 24. mar. 14; 30. jun. 16; 15. feb. 17).

Za obmejne Slovence so od 1909 do 1914 nabirali denarne prispevke pod različnimi imeni: Sklad za obmejne Slovence, Sklad za obmejne brate, Pomoč obmejnim Slovencem, Za šentiljski dom, Slovenska straža. Darovali so jih posamezniki, nabrali so jih med svati v Ponikvah in na novomašni svatbi v Šentvidu, nabirali so jih po župnijah šmarske dekanije, dar sta nakazala županstvo v Višnji Gori in občina Draga, nabirali so jih mohorjani in Štrubelj s Peči. Kraji darovalcev: Dobrepolje, Draga, Kopanj, Krka, Peč, Polica, Šentvid, Šmarje, Višnja Gora, Žalna.

(21. in 26. jul., 18. avg., 5. okt. 09; 26. mar., 7. maj, 16. jul. 10; 9. mar. 11; 14. dec. 12; 7. feb., 21. in 24. jun., 25. okt. 13; 9. mar., 27. apr., 2. in 6. maj 14).

Naša straža: verjetno narodnoobrambno društvo, za katero so darovali duhovniki šmarske dekanije in duhovnik na Krki, Franc Košak z Grosupljega pa je bil njegov član (6. feb., 25. jul. 99; 13. apr. 00).

Krajcarska podružnica Narodnega doma iz Ljubljane je razposlala krajcarske in desetkrajcarske knjižice med drugim tudi v Višnjo Goro in Šentvid, posebej pa je za Narodni dom v Ljubljani daroval zastopnik banke Slavije na Krki (28. apr. 83; 28. okt. 85).

Denar za spominsko ploščo dr. Janezu E. Kreku so darovali posamezniki iz Žalne, Radohove vasi, Višnje Gore, s Police, Velikega Mlačevega, Krke, Grosupljega in Šentvida, župan iz Drage, županstvo Št. Jurija in Gorenje vasi (pri Muljavi) ter primorski begunci v višnjanski občini.

(31. okt., 10. nov., 5. in 28. dec. 17; 19. in 30. jan., 13. in 28. mar., 19. avg. 18). Zbiralo se je tudi za spomenik Frideriku I. Baragu (v Dobrniču) in Simonu Gregorčiču (24. jul. 97; 20. jul. 07).

ČRNA KRONIKA

Pri poročanju o raznih nesrečah in kriminalu je tudi Slovence kdaj zapeljala naglica - ali pa želja po senzacionalnosti: tako je npr. najprej poročal, da je nekoga na Grosupljem povozil vlak, dva dni kasneje, da je bil ubit in položen na tire, čez tri dni pa je bilo objavljeno uradno sporočilo, da je bil ponesrečenec opit (15., 17., 20. nov. 93).

Potresi. V obdobju 1882–1918 je bilo po poročilih Slovenčevih dopisnikov v naših krajih 14 potresov. Prvi zabeleženi je bil sredi julija 1882, zadnji pa sredi julija leta 1918. Daleč najhujši je bil 14. aprila 1895, ko se je močno stresla tudi Ljubljana. Prvi sunek so začutili ob 11. uri zvečer in nato se jih je do jutra zvrstilo še 41; 4 so bili močnejši. Potresne sunke so zaznali ponovno maja in nato oktobra 1895. Sicer pa so dopisi o potresu sorazmerno skopi. Prizadete so bile zlasti cerkve, v dobrepolski šoli pa nekaj časa ni smelo biti pouka.

(18. in 22. jul. 82; 16. jul. 84; 16., 19. in 25. apr., 8. in 13. maj, 11. in 12. okt. 95;

22. apr. 96; 22. in 26. feb., 16. jul. 97; 15. jun. 98; 26. mar. 01; 18. feb. 03; 24. feb. 06; 27. mar. 17; 19. jul. 18).

Povodnji. Dopisniki Slovence 1873–1918 poročajo o dvajsetih velikih razlitjih vode, vendar je bilo povodnji še več, saj nekajkrat poročajo, da je področje okoli Račne zalito vsako leto tri- do štirikrat.

Razen 15 poročil o poplavih radenske Šice oz. Dobravke in Podlomščice navajajo še dve veliki povodnji ponikovske Raščice, dve povodnji Krke oz. potoka Breg in povodenj v Šentviškem kotu. Največje povodnji so bile: junija 1884, ko so vode zalile Malo in Veliko Račno, Malo Mlačevo pa tudi zemljišča pod Sp. Slivnico in okoli Št. Jurija; nov. 1885, ko je bilo na področju Krke "zatopljenih" 8 žag in 9 mlinov; julija in avgusta 1889, ko so vode v 12 urah zalile 2000 oralov, tj. 1 150 000 m², in je povodenj segala od Kopanja do Šmarja; marca 1895, ko je bil zaradi vode prekinjen železniški promet med Grosupljem in Čušperkom, ter oktobra 1895, ko se je Raščica razlila od Ponikev do železniške postaje Dobrepolje in naprej do Vidma.

Da bi omilili oz. omejili največje povodnji, ki so navadno trajale 7, 8 dni pa tudi 3 tedne, so regulirali Šico za Kopanjem, in sicer tako, da so naredili širok prekop v jamo Vršnico. Regulacijska dela

je uspešno vodil deželni inženir Vladimir Hrasky, zato je aprila 1889 občina Račna podelila naslov častnega občana njemu in glavarju okraja Ljubljana - okolica. Poplave so se sicer še nadaljevale, vendar je voda hitreje odtekla, sicer pa so se na začetku 90. na Radenskem polju tudi regulacijska dela nadaljevala.

(25. jun. 74; 30. maj, 8. jul. 76; 20. avg. 78; 22. jun. 84; 2. mar., 11. in 13. apr., 22. maj, 22. sept., 10. in 19. nov. 85; 2., 4. in 8. apr. 86; 29. jul., 12. avg. 89; 20. maj, 29. okt. 90; 10. okt. 94; 28. mar., 30. okt., 5. nov. 95; 17. okt. 96; 18. avg. 97; 28. jun. 00).

Suše. O hudi suši poročajo dopisniki Slovence iz dobrepoljske, krške in šentviške fare (30. avg. 77; 28. feb. 80; 29. jul. 85; 2. jun. 86; 7. avg. 99).

Mraz. Huda zima in pomanjkanje vode v Dobrepolju (28. feb. 80). O majskem snegu in mrazu poročajo zlasti dopisniki s Krke in iz Dobrepolja (7. in 21. maj 74; 18. maj 95; 13. maj 97; 3. maj 02).

Toča. Dopisniki poročajo o 13 hudih točah. Po obsegu največja in najhujša je bila konec maja 1899. Zajela je ozemlje od Iga čez Grosuplje do Krke. Samo v občinah Dedni Dol, Leskovec, Draga, Šentvid in Muljava je povzročila za 76 000 kron škode. Obsežna je bila tudi julija 1918, ko je sklestila poljščine na področju Grosupljega, Št. Jurija, Dobrepolja, Dednega Dola in Leskovca. Razen tega so poročali o toči tudi iz Račne, Stične in krške fare.

(25. jun. 74; 4. jul. 82; 23. in 26. maj 84; 12., 13. in 31. avg., 2. okt., 6. sept. 89; 18. in 29. maj 94; 10. jun., 20. jul. 95; 29. maj, 12. jun. 99; 7. avg. 00; 9. in 13. jul. 07; 22. in 23. jul. 18).

Strela. Po Slovincu je strela udarila 9-krat. Ubila je 4 ljudi: na Selih (cerkovnika), v Leskovcu, Ivančni Gorici in Kompoljah; kravo in 5 ovac na Krki; 3-krat je treščila v cerkev, in sicer v Šentvidu, na Selih in v Šentpavlu, 1-krat v hišo (na Korinju), 2-krat pa v kozolec (na Krki in v Leskovcu). (22. avg. 82; 6. sept. 89; 26. maj, 15. jun. 93; 15. jun. 98; 18. in 19. jul. 99; 31. maj 07; 7. jun. 11).

Vihar. Na Muljavi je podrl dva kozolca (7. jul. 84).

Požari. Dopisniki Slovence v obdobju 1873–1918 poročajo o 40 požarih. Največji je bil aprila 1902, ko je pogorela vsa Zdenska vas: 160 hiš in veliko gospodarskih poslopij; ožgano je bilo celo žito na poljih in drevje okoli vasi, štirje ljudje pa so zgoreli oz. umrli od opeklin, med njimi dobrepoljski župan Fr. Žnidaršič. Vzrok požara: razstreljevanje za vodnjak. Za pogorelce je dal cesar 5000, vlada 3000 in nato še 2000 kron, deželni odbor 4000 kron, denar pa so zbirali tudi po vsej Kranjski.

Veliki požari so bili še leta 1877, ko so pogorele Kompolje (52 hiš in cerkev), leta 1879, ko je pogorelo Sp. (?) Blato, leta 1896, ko je pogorelo več hiš v Primči vasi, leta 1911, ko so zbirali za pogorelce Kala pri Ambrusu in pogorelce Gabrja, ter leta 1914, ko je na Pristavici nad Stično zgorelo 12 hiš in gospodarskih poslopij. Ostali požari so bili: v Gajničah (1891 in 1905), na Grosupljem (1874), Hudi Polici (1904), Krki (1881), v Krški vasi (1887), Malih Lesah (1884), na Muljavi (1884), Peščeniku (1905), v Podborštu (1881), Podbukovju (1901), na Polici (1913), Spodnjem Blatu (1912), v Stranski vasi pri Grosupljem (1909 in 1912), Št. Juriju (1898), Šentpavlu (1906), Šmarju (1908), Šentvidu (1879 in 1909), Velikih Lesah (1883 in 1898), Velikih Pecah (1887), na Velikem Mlačevem (1903), Vidmu (Dobrepolje) (1874), v Višnji Gori (streha farne cerkve, 1884), v Zagorici (1880), Zagradcu pri Žalni (1879) ter v Zdenski vasi (1912).

Požar so pogosto povzročili otroci, neprevidnost (svetilka, sveča, kuhanje) ali požigalec. Ob navedenih požarih so zgoreli 3 otroci (v Gabrju, Velikih Pecah in Šentpavlu) in 5 odraslih, razen navedenih v Zdenski vasi še neznanec pri Jurju na Peščeniku.

(19. mar., 4. jul. 74; 23. sept. 75; 25., 28., 30. avg., 6., 11., 18., 20., 27. sept., 2., 18., 23. okt., 27. nov. 77; 4. jan., 8. jul., 14., 16. okt. 79; 16. mar. 80; 15. mar. 81; 28. apr. 83; 28. mar., 7. jul., 17., 18., 22. sept., 17. nov. 84; 21. avg. 85; 28. jun., 12. avg. 87; 20. mar. 91; 3. jan., 4. jul. 96; 5., 22. jan., 28. sept. 98; 29. maj, 10. okt. 01; 28., 30. apr., 1., 2., 3., 7., 15., 30. maj, 13. sept. 02; 22. sept. 03; 9. jan. 04; 7. jul., 22. sept. 05; 6., 8. okt. 06; 30. jul. 08; 4. avg. 09; 11. avg., 21. sept. 11; 17. jan., 11. jun., 9. nov. 12; 18. feb. 13; 26. jun. 14).

Od opeklin, dobljenih od ognja, sta umrla kmet z Velikega Črneta in 3-letna deklica na paši na Pijavskem v krški fari (3. in 23. apr. 03). Utonilo je 13 ljudi: 7 moških (2 od njih opita), 5 otrok in 1 ženska. Posebej omenimo majerja (upravnika) Tschinklovega posestva na Grosupljem; 80-letnega moža, ki je šel na Krko k maši, in posestnico iz Velike Loke, ki je morda naredila samomor (29. jul. 76; 18. feb., 24. dec. 78; 25. feb. 79; 28. apr. 83; 13. apr. 86; 16. maj 95; 9. sept. 98; 7. dec. 99; 27. mar. 02, 3. okt. 05; 1. sept. 09). Zmrznilo je 5 ljudi: v Bičju, na Gatini, na Oslici, v Šmarju in Višnji Gori (27. jan. 83; 20. dec. 90; 7. jan. 97; 6. feb. 01; 8. maj 07).

Prometne nesreče. Slovenčevi dopisniki v prvih 45-ih letih poročajo o 12 smrtnih nesrečah v prometu: 7 se jih je zgodilo z vprežnim vozom, 5 na železnici. Na cestnem klancu pri Brvacah med Šmarjem in Grosupljem sta bili dve (1885 in 1890), 1 je bila v Višnji Gori in 1 pred Krko. Na železnici so bile smrtne nesreče pri postaji Grosuplje (1893), pri Veliki Loki (1895), pred postajo Višnja Gora (1908) in pri postaji Sp. Slivnica (1910).

(24., 27. maj 84; 23. nov. 85; 3. avg. 87; 25. nov. 90; 15., 17., 20. nov. 93; 21. mar. 95; 10. mar. 99; 30., 31. jul. 02; 1. avg. 03; 31. avg. 08; 26. avg. 10).

Nesreče pri delu. Dopisniki poročajo o 9 smrtnih nesrečah: 3 so se zgodile v gozdu (pri eni, leta 1912, je življenje izgubil cistercijanski brat), 3 pri gradnji železnice leta 1893: ena je bila v predoru pri Šmarju, druga v predoru pred Višnjo Goro, tretja pa v useku pri Veliki Loki; in 3 v gradbeništvu: ponesrečili so se 1 tesar in 2 zidarja (14. maj, 17. sept. 74; 10. feb., 15. jun., 1. avg. 93; 20. jul. 95; 13. apr. 96; 15. maj 11; 1. feb. 12).

Nesreče z orožjem. Dopisniki poročajo o štirih: na Polici pri ženitovanju, v Podborštu pri likofu in o dveh pri lovu: ena se je zgodila pri Višnji Gori, blizu Šentvida pa je bil smrtno zadet Anton Kovačič, posestnik in gostilničar iz Štorovja (12. sept. 83; 21. feb., 15. sept. 00, 27. okt. 09).

Pijača. Dopisnik (1879) piše o "šnopsarski kugi", ki da mori po naših vaseh. Na Polici npr. so bile 4 gostilne, žganje pa da se je točilo v vsaki tretji hiši. Slovenec navaja 12 smrti zaradi opitosti: dva opita je povozil vlak, trije so zmrznili, ostali so umrli zaradi zaužitja prevelike količine alkohola.

(16. sept. 79; 19. mar. 81; 27. jan., 19. nov. 83; 13. apr. 86; 30. apr. 88; 20. dec. 90; 10. mar., 14. jun., 18. jul. 92; 20. nov. 93; 10. mar. 99; 29. jul. 07; 13. avg. 13).

Ostale smrtne nesreče. Neko žensko je ubil sneg, ki je zdrsnil s strehe; neka ženska je padla s češplje; nekoga je nabodel bik; nekdo se je zadušil z jedjo; nekdo je izginil.

(30. okt. 83; 11. jan., 21. mar. 95; 18. mar. 02; 4. jul. 13; 28. jun. 15).

Samomori. O samomori poroča Slovenec obzirno, navadno s pojasnilom, da se je revežu zmešalo, vendar se dvakrat zgodi, da objavi "govorice", potem pa se mora popravljati. Skupaj poroča o 17 samomori ali domnevnih samomori, 14 moških, 3 ženskah. V 9 primerih so uporabili vrv (v gozdu), v 3 kroglo (orožniški stražmojster, učitelj, baronov sin), 1 (domnevni samomor) strup (sodnik) in 1 (domnevni samomor) vodo.

(5., 9., 12. maj, 22. dec. 74; 11. apr. 76; 25. feb. 79; 12. nov. 81; 25., 28. jul., 1. avg. 83; 8., 29. jan., 10. feb., 28. apr. 86; 26. jun., 25. okt. 95; 8. apr. 97; 27. mar. 02; 9. feb. 07; 7., 8., 11. jan. 13; 17. jun. 14).

KRIMINAL

Grožnje, goljufija, poneverba, ponarejanje denarja. Po odkupu samostanskega poslopja so menihi dobili več "pretilnih pisem", češ da bo kraj zaradi ponovne oživitve samostana gospodarsko propadel. Oče je skušal ogoljufati sina z lažnim dolžnim pismom. Poštna uradnica je poneverila 4000 kron, ob čemer dopisnik kot v opravičilo navaja njeno nizko mesečno plačo (40 kron). V okolici Šentvida so ponarejali denar. O zelo znanem ponarejevalcu Jožefu Prelesniku s Ceste, o katerem je krožilo veliko pripovedk, je v njegovih "aktivnejših" letih poročal Slovenski narod, Slovenec se ga je spomnil samo ob smrti. (10. avg. 97 - 20., 29. dec. 77 - 28. okt. 02 - 10. jun. 75 - 12. feb. 98).

Tatvine, vlomi. Najmanj iznajdljiv je bil tat, ki si je v Dolenji vasi pri Polici naložil 20 kg mesa in 20 kg špeha, pa je zaradi težkega tovora omagal in so ga prijeli. Smolo so imeli tudi vlomilci v prostore posojilnice v Šentvidu: blagajna je bila zaklenjena z wertheimovo ključavnico, oni pa s seboj niso prinesli primerne orodja. Sicer pa dopisniki poročajo o 9 tatvinah in 8 vlomih. Ukraden je bil denar (7-krat), meso (3-krat), krava, obleka, perilo in posodje.

(26. feb., 24. mar., 5. maj 74; 16. mar. 80; 24. mar. 85; 21. sept. 87; 30. jul. 91; 25. okt. 93; 6. feb. 97; 12. apr. 02; 2. jan. 06; 29. jul., 7. nov. 07; 10. sept. 10; 9. avg. 16; 17. jan. 17; 28. maj 18).

Mučenje živali. Protest zaradi mučnega prevažanja telet s sejma do klavnice (28. maj 92).

Nasilje nad ženskami, pedofilija: V Šmarju je nasilnež ženi prizadejal poškodbe, nato je grozil s smrtjo še svojemu nezakonskemu sinu. Na Sp. Slivnici je oče spolno zlorabil 11-letno hčer (18. dec. 03; 5. okt. 04).

Uboji in umori. Slovenec 1873–1918 poroča v zvezi z našimi kraji oz. ljudmi o 13 ubojih, 5 detomorih in 7 umorih. Največ ubojev se je zgodilo v gostilnah: v Veliki Loki 1881, v Dobu 1906, v Dragi 1912 in v Trebnji Gorici 1914; 3 uboji so se zgodili na cesti: na Lobčku 1899, Grosupljem 1899, Gmajni (Krka 1904); fantje so ubili vasovalca (Grosuplje 1911); po 1 uboj pa se je zgodil pred Krajčkovo gostilno na Vidmu (Dobrepolje) 1912, na sejmu v Stični 1901 in na svatbi na Vrheh nad Muljavo 1879, ubijalci so bili voglarji.

Umorjeni so bili: starejši moški na Selih pri Šmarju 1875; sejmar iz Male Loke pri Žalni 1899; njegov morilec (Cigan) je bil obsojen na smrt; pekov sin v Šentvidu 1907; duhovnik (dekan), doma iz Kriške vasi, v Vipavi 1908; pri ostalih podatki niso zadostni.

(25. feb. 79; 5. nov. 81; 15. okt. 84; 9. feb., 19. jul. 99; 10. apr. 01; 23. jun., 2. dec. 04; 1. sept. 06; 29., 30. avg., 9. sept. 12 - 31. jan. 74; 3. mar. 93; 26. okt. 99; 11. nov. 02; 12. jun. 13 - 21. dec. 75; 16. jan., 14. mar. 99; 6. mar. 00; 6., 11. nov. 01; 25. feb. 02; 12. sept. 07; 15. jun. 08; 28. jan. 11; 15., 19. okt. 12).

BELA KRONIKA

Slavja. V nasprotju s slabo, črno obsega bela kronika lepe, vesele dogodke:

slovesna obhajanja papeževega jubileja: zvonjenje, razsvetljene hiše, moznarji, kresovi, slovesna maša, slavnostni govor, petje papeževe himne (25. jun. 74, Šentvid; 21. jun. 77, Šentvid; 24. feb. 93, Šmarje; 3. mar. 93, Videm (Dobrepolje)); slovesna praznovanja cesarjevega jubileja: zvonjenje, razsvetljava, kresovi, pokanje topičev, rakete, pritrkavanje, zasaditev cesarjeve lipe (v Šmarju pred cerkvijo 1888, v Višnji Gori na Glavnem trgu 1912), slovesna maša, slavnostni govor, petje cesarske himne, pogostitev za ljudstvo, banket za odličnike, v mestu bengalični ogenj in gasilska godba (15.

maj 79, Videm (Dobrepolje); 21. avg. 80, Šentvid; 26. okt. in 23. nov. 88, Šmarje; 2. nov. 88, Št. Jurij; 18. jul. 98, Šentvid; 7. dec. 98, Krka; 22. avg. 05, Stična; 21. avg. 12, Višnja Gora);

obletnice župnij: 600-letnica šmarske: zvonjenje, kresovi, 50 belo oblečenih deklic, slavnostna maša (26. okt. 88); 100-letnica šentjurijske.

Odkritje spominske plošče Josipu Jurčiču na Muljavi: iz Ljubljane se je pripeljalo 48 voz z 250 gosti, med njimi državna poslanca dr. Vošnjak in dr. Pfeifer ter deželna poslanca Luka Svetec in dr. Valentin Zarnik pa pesnik Simon Gregorčič in skladatelj Davorin Jenko; 48 sokolov z zastavo, 28 pevecv ljubljanske Čitalnice z zastavo. Na Lavrici, v Šmarju in na Krki jih je slovesno pozdravil domači župan. V Šmarju jih je sprejela domača požarna bramba in jih spremljala čez Krko na Muljavo, kjer jih pozdravil župan Spendal. Slavnostni govornik je bil pisatelj Janko Kersnik. Po ljudski veselici na Muljavi, kjer se je zbralo 5000 ljudi, so imeli odličniki banket v stiskem Gradičku. Napitnice na čast cesarja, Jurčičevih staršev in pesnika Gregorčiča. Ob vračanju je goste pred Višnjo Goro pozdravil dedendolski, v mestu pa višnjanski župan.

Slovesni sprejem škofa na meji župnije, sprevod do župnijske cerkve, po obredu in slavnostnem kosilu petje, zvečer podoknica, bengalični ogenj, petje. Sprejem novega poliškega župnika: od Velike Stare vasi do cerkve na Hribu je bilo postavljeno 6 velikih slavolokov, vmes pa še veliko manjših; na mejo župnije mu je z zastavo in dvema bandercema prišla naproti šolska mladež skupaj z učiteljem in sosednjim župnikom, deklice v belem, pritrkavanje in pokaenje s topiči (4. maj 86). Sprejem novega šentjurijskega župnika: na Grosupljem pozdrav župana s 40 velmožmi, slavoloki, jezdec v narodnih nošah, pred šentjurijsko cerkvijo pozdrav šolske mladeži z učiteljem na čelu (5. maj 93). Sprejem novega šmarskega župnika: občinski odbor, društva, ljudstvo, zvečer baklada (12. maj 00).

Slavnostno odprtje železnice Ljubljana–Kočevje septembra 1893: Na Grosupljem vlak z ministrom in odličniki na železniški postaji pozdravi župan Košak z zborom odličnikov domače in sosednjih občin ter narodnimi nošami; minister s častnim spremstvom povabljen na kratek zajtrk v kolodvorski bife.

Slavnostno odprtje nove šole v Stični 1904: deželni šolski nadzornik, sodni svetnik, slovesna maša, opatov govor (v slovenščini!), stiški župan izroči ključke nove šole nadučitelju; petje, deklamacije, cesarska himna, pogostitev.

Blagoslovitev vodovoda na Grosupljem 1913: deželni predsednik v spremstvu vladnega svetnika, deželni glavar, glavar okraja Ljubljana - okolica, deželni odbornik; pred hišo grosupeljskega župana šmarski dekan, občinski zastop, gasilci, društva, šolska mladež, narodne noše; sprevod do gasilskega doma. Po dekanovem slovesnem blagoslovu in treh slavnostnih nagovorih se grosupeljski nadučitelj zahvali županu tudi za trud pri zidavi gasilskega doma; družabno srečanje pri županu.

Častni občani

občine Grosuplje: deželni predsednik baron Andrej Winkler in okrajni glavar Janez Mahkot (16. apr. 1885);

občine Krka: župnik Jurij Zorc (10. maj 99), škof A. B. Jeglič "za požrtvovalno delo in ljubezen do slovenskega naroda" (26. sept 1918);

občine Muljava: dr. Janez Bleiweis (16. nov. 1878);

občine Polica: župnik Pipan "za zasluge kot dušni pastir in kot javno delujoči mož" (14. dec. 07);

občine Račna: okrajni glavar Janez Mahkot in deželni inž. Vladimir Hrasky "za zasluge pri osuše vanju" (2. apr. 89);

občine Struge: Fran Jaklič (25. nov. 1903);

občine Šmarje: deželni predsednik baron Andrej Winkler (25. apr. 85), okrajni glavarja Josip Merk in veleposestnik Josip Gorup (15. feb. 89);

občine Višnja Gora: deželni predsednik baron Andrej Winkler (9. jun. 86; prim. tudi 14. jun. 80); Ivan Šuklje za zasluge v zvezi z železnico (12. jan. 92).

Odlikovani

Jakob Lukan, zdravnik, Šentvid, zlati križec za zasluge (30. jun. 92);
Mihael Trček, župnik, Šmarje, naslov duhovni svetnik (15. sept. 03);
Konrad Texter, župnik, Višnja Gora, zlati zaslužni križec s krono (1., 11. dec. 08) in naslov duhovni svetnik (18. feb. 15);
Mihael Turk, cerkovnik, Višnja Gora, častna svetinja (17. jul. 99);
Franc Kovač, nadučitelj, Stična, zlati zaslužni križec (1. dec. 08);
Janez Borštnik, nadučitelj, Šmarje, srebrni križec za zasluge s krono (13. sept. 83);
Anton Serafin, c.-kr. logar, Stična, srebrni križec s krono in vladno svetinjo za 40-letno službovanje (3. nov. 06);
Franc Košak, posestnik in politik, Grosuplje, zlati zaslužni križec s krono (17. mar. 14);
Janez Lobe, učitelj, Krka, Metelkovo ustanovo (10. mar. 91);
Viktor Schweitzer, Dobrepolje, Metelkovo ustanovo;
Ivan Dremelj, Polica, Metelkovo ustanovo (oba 15. dec. 15).

Odlikovani vojaki

Janez Glavič iz Višnje Gore, dragonec z bregov Dnjestra, odlikovan z bronasto hrabrostno svetinjo (2. mar. 16);
Fr. Kastelic iz Metnaja, maturant škofijske gimnazije, kadet, padel na tirolskem bojišču (pri Asiago), odlikovan s srebrno hrabrostno svetinjo (13. jun. in 24. jul. 16);
Alojzij Pajk iz Višnje Gore, odlikovan s hrabrostno svetinjo (19. jan. 17);
Franc Piškur, vojni invalid v Ivančni Gorici, odlikovan s hrabrostno svetinjo (5. jul. 17);
Franc Zajc iz Stične, infanterist, odlikovan s srebrno hrabrostno svetinjo I. razreda (3. avg. 17);
Franc Gale z Grosupljega, odlikovan z bronasto hrabrostno svetinjo (10. okt. 17);
Alojz Bedenčič z Grosupljega, pri 11. soški ofenzivi odlikovan z bronasto hrabrostno svetinjo (30. okt. 17);
Franc Drobnič iz Velike Stare vasi, odlikovan z železnim križcem (16. jan. 18).

Poroke

g. Ivana Babška, trgovca, Šmarje, in gdč. Terezije Ogorelec, hčerke deželnega poslanca, Škofljica (24. apr. 93);
g. Ludovika barona Lazarinija, Smlednik, in gdč. Terezije baronese Lauer, nečakinje pokojnega grofa Ursinija Blagaya (16. jul. 02);
g. Antona Lokarja, župana, Polje pri Višnji Gori, in gdč. M. Kozlevčar, Ivančna Gorica (25. feb., 11. mar. 05);
g. Pavla Ogorelca, Škofljica (?), in gdč. Mici Rus, Grosuplje (4. jun. 12);
g. Ivana Tramšaka, trgovca, Dobrepolje, in gdč. Julčke Šteh, županove hčere (9. avg. 13);
g. Karla Košaka, nadporočnika, Grosuplje, in gdč. Poldi Javornik, Žalna (6. dec. 15).

NAŠI POMEMBNI LJUDJE

Andrej Adamič, Brezje (Muljava), duhovnik, publicist (20. mar. 88).

Ludvik Ursini grof Blagay, lastnik graščine Boštanj, deželni poslanec (1871–1883).

Janez Borštnik, Šmarje, nadučitelj, družbeni in kulturni delavec.

Anton Brodnik, Videm (Dobrepolje), profesor, duhovnik, vzgojeslovec (13. feb. 99).

Janez Cigler, Višnja Gora, duhovnik, pisatelj.

Rozalija baronica Codelli, lastnica graščine Turn pri Višnji Gori, nemška pesnica in pisateljica (12. dec. 14).

Ignacij Čož, c.-kr. poštni upravnik pri Sv. Roku pri Šentvidu, narodnjak (29. 1. 79);

Konrad Črnologar, Peščenik, učitelj, umetnostni in družbeni zgodovinar.

Anton Dremelj, 36 let župan občine Leskovec (20. dec. 02).

Andrej Drobnič, Šmarje, duhovnik, avtor šmarske farne kronike.

Jožef Erjavec, Višnja Gora, fotograf, politik (4. sept. 11; 21. sept. 18).

Anton Hribar, Korinj, duhovnik, pesnik.

Fran Jaklič, Podgorica (Dobrepolje), učitelj, politik, državni poslanec, pisatelj.

dr. Ivan Janežič, Šentvid, duhovnik, pisatelj.

Janez Jereb, duhovnik, avtor farne zgodovine Škocjan.

Josip Jerič, Gradišče pri Šentvidu, izdajatelj Slovenca, ustanovitelj Katoliške bukvarne (1879) in Katoliške tiskarne (1883) (13. jul. 88).

Josip Jurčič, Muljava, pisatelj, novinar, urednik.

Franc Kastelic, stotnik, Trst (10. nov. 81).

Josip Korban, Šentvid, nadučitelj, pisatelj.

dr. Franc Kos, Ljubljana, Grosuplje, biolog, znanstvenik (5. sept. 09).

dr. p. Avguštin Kostelec, stiški prior.

Franc Košak, Grosuplje, 36 let grosupeljski župan, deželni poslanec, gospodarstvenik.

prof. Ivan Lah, Šmarje, pisatelj (12. jan. 86; 13. maj 07; 23. jul. 10).

Ludvik baron Lazarini, graščina Boštanj, gospodarstvenik (4., 5. feb. 01; 16. jul. 02).

Ludvik Lenič, Sp. Slivnica, pesnik.

p. Gerard Maier, Stična, opat.

Frančišek Marešič, Mali Lipoglav, duhovnik, jezikoslovec, prevajalec.

Leopold Marn, Grosuplje, nadučitelj, kulturni delavec.

Marija vojvodinja Mecklenburška, arheologinja, raziskovala Stično in Magdalensko goro.

Mihael Omahen, Stari trg pri Višnji Gori, gospodarstvenik, župan, pisatelj.

Vinko Ogorelec, Škofljica, župan, deželni poslanec.

Janez Parapat, Krka, duhovnik, pisatelj, zgodovinar.

Jernej Pečnik, Cesta, arheolog.

dr. Matija Prelesnik, Cesta, duhovnik, pisatelj.

Štefan Primožič, Dobrepolje, nadučitelj, učitelj gluhonemih (4. nov. 08).

Emil Ravenegg (Rotschütz), gospodarstvenik (30. dec. 07; 26. mar. 08; 23. feb. 09).

Janez Remic, nadučitelj, Št. Jurij, družbeni in kulturni delavec (2. nov. 95).

Matej Sitar, duhovnik, Št. Jurij in Šmarje, umetnostni zgodovinar, risar, slikar in potopisec.

Josip Šeme, stotnik, Gatina (29. jan., 3. feb. 17).

Janko Škrbinec, nadučitelj, Višnja Gora, kulturni delavec.

Jožef Šteh/Štih, Videm (Dobrepolje), župan, gospodarstvenik.

Janez Štrukel, Dobrepolje, nadučitelj, kulturni delavec.

Josip Švigelj, Borovnica, Polica, duhovnik, zgodovinar, jezikoslovec.

Beno baron Taufferer, lastnik graščine Turn (Weixelbach) pri Višnji Gori, politik (9. sept. 91).

August Tschinkel, gospodarstvenik.

Janko/Ivan Vencajz, Šentvid, pravnik, deželni poslanec (1900–1903), zgodovinar.

Janez Vurnik, Šentvid, kipar.

Matej Vurnik, Šentvid, skladatelj.

p. Bernard Wildmann, Stična, opat.

Franjo pl. Wolkensperg, polkovnik, Selo (20. jul. 80).

dr. Ignacij Žitnik, Fužina pri Zagradcu, politik in publicist.

Franc Žužek, Kopanj, duhovnik, zgodovinar.

VIR IN LITERATURA

Slovenec, političen časopis za slovenski narod, 14. okt. 1873–2. nov. 1918.

France Adamič, Razvoj in gospodarska vloga zadružništva v Dobrepoljah, ZOG 2 (1970), 167–179.

Isti, Hranilnica in posojilnica v Šmarju, ZOG 17 (1992), 43–49.

Ivan Ahlin, Nekdanje občine na področju sedanje občine Grosuplje, ZOG 17 (1992), 103–104.

Vasilij Melik, Volitve na Slovenskem 1861–1918, 1965.

Isti, Deželnozborske volitve 1861–1895 na današnjem grosupeljskem ozemlju, ZOG 5 (1973), 225–243.

Isti, Volitve od leta 1907 do 1927 na današnjem grosupeljskem ozemlju, ZOG 6 (1974), 235–243.

Isti, Nekdanje občine v občini Grosuplje, ZOG 7 (1975), 273–280.

France Urlep, Osnovna zdravstvena služba na Slovenskem v zadnjih sto letih, Isis 4 (1995), št. 11, 25–32.

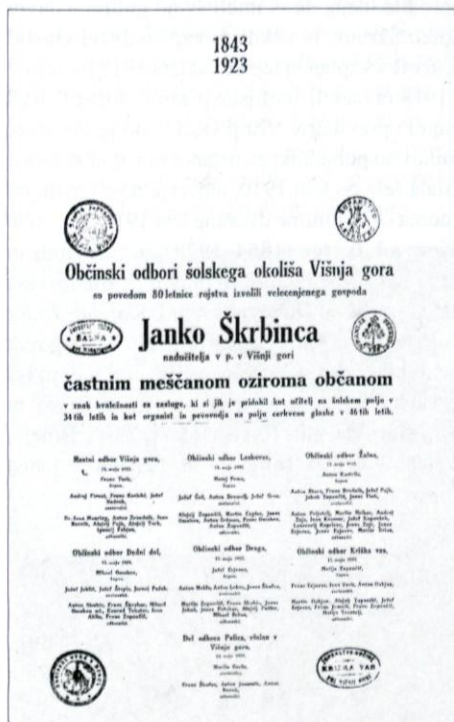
OPIS GLASBENEGA DOGAJANJA V VIŠNJI GORI V PRETEKLEM STOLETJU

Milan Jevnikar*

Časovna odmaknjenost in dejstvo, da ne obstajajo ustrezni arhivi in pisni viri o glasbeni dejavnosti v Višnji Gori v preteklem stoletju, me postavljata pred izjemno težko nalogo. Pričakujem, da boste prizanesljivi do morebitnih pomanjkljivosti. Zapis naj bo osnova za morebitno kasnejšo, bolj poglobljeno in strokovno razpravo o tem pomembnem področju življenja v našem kraju.

Nedvomno je bilo glasbeno življenje v Višnji Gori na začetku stoletja prav pestro. Pri farni cerkvi je imel organist in skladatelj **Janko Škrbinc (1841–1928)** že dolga leta odličen pevski zbor, in to mešanega, kot je bila tedaj že dolgo uveljavljena posebnost v ljubljanski škofiji. Po drugih deželah so običajno v cerkvah peli le moški zbori oz. v mešanih namesto žensk - dečki. V cerkvenem zboru so pela le dekleta do poroke, potem pa so ponavadi s petjem v zboru prenehala. Ta nenavadni običaj se je zadržal v Višnji Gori še dolgo, do šestdesetih let. Ob mešanem zboru je bil pri fari vedno tudi otroški zborček, v katerem so se pripravljali glasovi za odrasli zbor. V farni cerkvi so bile sorazmerno dobre dvomanualne mehanske orgle s 16 registri, delo orglarja **Janeza Mandlina**. Kdaj so bile orgle postavljene, ni bilo mogoče ugotoviti. Leta 1906 so jih dobobra popravili in obnovili. Med solistkami cerkvenega zbora je tedaj posebej izstopala Škrbinčeva žena Marija, odlična sopranistka, ki je bila za svoje petje deležna celo posebne pohvale tedanjega knezoškofa Antona Bonaventure Jegliča.

Janko Škrbinc je bil sicer tudi prvi nadučitelj v Višnji Gori. Rodil se je leta 1843 v Stranjah pri Kamniku. Učiteljšče je končal v Idriji. Nato je v raznih krajih služboval kot učitelj, dokler ni leta 1876 prišel v Višnjo Goro in bil tu nadučitelj do upokojitve leta

Listina o imenovanju Janka Škrbinca za častnega meščana Višnje Gore 1923.

1911. Vsa ta leta, tudi po upokojitvi, do leta 1927 je bil Škrbinc organist v farni cerkvi v Višnji Gori 52 let, sicer pa skupaj kar 63 let. Stanoval je v hiši nasproti cerkve, ki jo je župnija leta 1907 odkupila od šolskega sveta za stanovanje organista. Tako se ta hiša še dandanes imenuje "Organistova", v njej pa sta sedaj učilnici za verouk in pevske vaje cerkvenega zbora. Janko Škrbinc je umrl leta 1928, star 87 let.

Janko Škrbinc se je uveljavil tudi kot skladatelj s preprostim, ljudsko domačim izrazom in ne preveč zahtevno harmonijo. Svoje zbirke ni izdal, so pa izhajale njegove skladbe v Cerkvenem glasbeniku in raznih zbirkah. Tako npr. najdemo njegovo božično pesem **Kaj se vam zdi, pastirci vi** v zbirki 20 starejših božičnih pesmi, ki jo je leta 1929 izdal župnik Viktor Čadež v Mekinjah nad Kamnikom. Škrbinc je ustvaril tudi zelo znano ponarodelo pesem, nagrobnico **Vigred se povrne**.

*Ravnatelj šolskega centra Josipa Jurčiča v Ivančni Gorici.

Večina njegovih objavljenih skladb (20 del) je popisanih v knjigi Stanka Trobine **Slovenski cerkveni skladatelji**. Veliko njegovih skladb je delno ali v celoti ohranjenih v rokopisih. Janko Škrbinc je s svojim delom v Višnji Gori od leta 1876 do 1928, v dolgih 52 letih konca prejšnjega in začetka tega stoletja vtisnil neizbrisen pečat našemu šolskemu in pevsko-kulturnemu področju, zato bi bilo njegovo delovanje vredno tehtnejše obravnave muzikologov. Morda jo bo vzpodbudil tudi ta skromni zapis o njem.

Na posvetnem področju je kmalu po prelomu stoletja poštni oficial in publicist **Peter Gilly**, stanujoč na Mestnem trgu 25, ustanovil **moško pevsko društvo**, v katerem so v začetku peli bratje Pajk - Klofutovi, Ljubiči in Štepici. Kdo jih je vodil in kakšna je bila njihova koncertna dejavnost, ni znano, verjetno pa so peli vsaj na društvenih prireditvah in pri pogrebi.

Že kmalu v začetku stoletja se je v Višnji Gori porodila ideja, da bi imeli svojo **godbo**. Glavni pobudniki za njeno ustanovitev so bili Peter Gilly, Janko Škrbinc in nekdanji kaplan **Jožef Dostal** (1872–1954), velik strokovnjak za cerkveno umetnost, škofov kaplan in tajnik, od leta 1912 pa učitelj cerkvene umetnosti, konzistorialni svetnik in od leta 1918 ravnatelj škofijske pisarne. Jožef Dostal je bil dvakrat, leta 1897 in 1898, za krajše obdobje župni upravitelj v Višnji Gori, zato je verjetno, da je bil Višnjanom naklonjen tudi kasneje. Od dobrotnikov so pobudniki za ustanovitev godbe začeli zbirati prispevke za instrumente. Godba je gotovo nastala šele po letu 1910, najverjetneje kmalu po dograditvi društvenega doma, kasnejšega Orlovskega doma oz. Kulturne dvorane leta 1911. Največje zasluge za izgradnjo doma je imel tedanji župnik **Konrad Texter** (1864–1929), ustanovitelj in podpornik podružnic hranilnice (leta 1900) in kmečke zveze v Višnji Gori. In prav ti podružnici sta za izgradnjo doma v letih 1909 in 1910 prispevali znatna sredstva. Duhovni svetnik Konrad Texter je bil župnik v Višnji Gori od decembra 1898 do svoje nenadne smrti januarja 1929. Iz njegovih zapiskov je moč razbrati, da leta 1911 v Višnji Gori še ni bilo orlovske organizacije, ki ji tudi ni bil posebej naklonjen. Prav tam pa je navedeno, da se g. kaplan v glavnem ukvarja s petjem fantov in deklet in z godbo. Od 1910 do 1920 je bil kaplan v Višnji Gori Valentin Tomc. Tako je najverjetneje, da je godba nastala leta 1911. V začetku sta jo vodila kaplan **Valentin Tomc** (1886–1970) in organist Janko Škrbinc.

Godbeni odsek Slovenskega katoliškega društva v Višnji Gori 1913.

Leta 1913 jo vidimo na fotografiji Katoliškega prosvetnega društva že v popolni sestavi. Tedaj sta ji predsedovala kaplan Valentin Tome in **Mirko Dermolj**, nadučitelj v Višnji Gori. V godbi so sodelovali glasbeno neizobraženi krajani, a je z velikim trdom vseeno uspešno nastopala in pridobivala vse višjo raven. Nastopala je predvsem na društvenih prireditvah, paradah gasilcev in seveda na vsakoletnih cerkvenih procesijah. V godbi je večkrat prišlo do trenj med godbeniki - meščani in godbeniki - vaščani. Predvsem meščani so bili nenaklonjeni godbenikom "s kmetov", ki kot glasbeniki sicer niso v ničemer zaostajali za "finimi purgarji". Ta trenja pa v bistvu niso kvarno vplivala na razvoj godbe, saj je iz leta v leto napredovala.

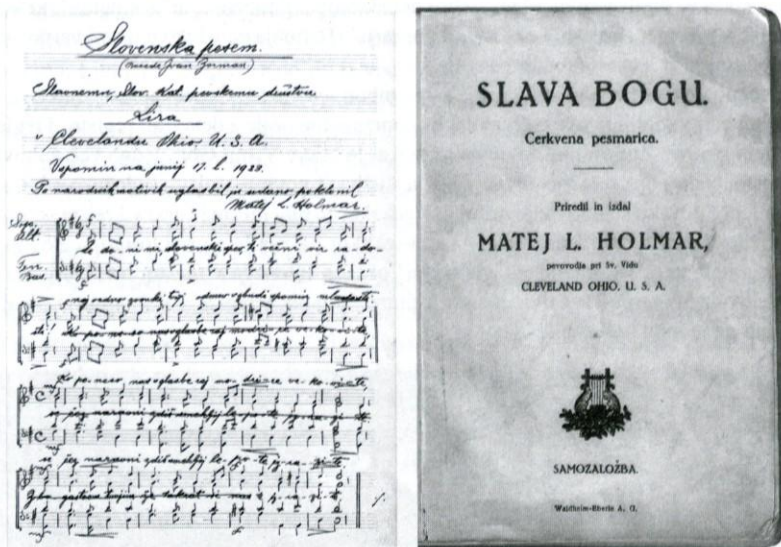
Za glasbeno delovanje v Višnji Gori je pomembno leto 1915. Čeprav je bil vojni čas, je Višnja Gora v mestni cerkvi dobila nove pnevmatske enomanualne orgle z devetimi registri. **Orgle op. 127** so zadnje delo **bratov Zupan** iz Kamne Gorice. Ker je bilo v Višnji Gori vedno več duhovnikov, se je tudi v mestni cerkvi dokaj redno odvijala božja služba. Z novimi orglami se je tako odprla možnost za boljše in lepše pevsko sodelovanje pri njej. Vsekakor je bila mestna cerkev kraj za šolske maše in druge pobožnosti za mladino. Kar precej časa, vsekakor pa vsa leta pred drugo svetovno vojno je Višnja Gora imela kar dva organista, "glavnega" pri fari in enega v mestu, pri Sveti Ani. Oba sta vzorno sodelovala in se trudila za dvig pevske kulture. Organist v mestu je večinoma razvijal "ljudsko petje", včasih pa je imel tudi otroški zbor.

Orgle bratov Zupan v mestni cerkvi.

Leta 1925 se je v Višnjo Goro preselil glasbenik, kolavdator zvonov **Matej Holmar (1869–1945)**. Rodil se je v Vodicah v župniji Mekinje, leta 1890 uspešno dokončal Orglarsko šolo in nato služboval v več župnijah: v Radečah, Šentrupertu in Ribnici. Leta 1910 je odšel v Ameriko, 1925 pa je prišel v Višnjo Goro. Zanimivo je, da je kupil prav hišo na Mestnem trgu 25, last Petra Gillya, ki se je tedaj preselil v Ljubljano. Matej Holmar je v Višnjo Goro prišel iz Amerike, kjer je bil od leta 1910 organist v **Clevelandu**. Njegovo ameriško delovanje je zelo pomembno, saj je leta 1913 tam ustanovil pevski zbor **Lira**, s katerim je prirejal zelo uspešne koncerte slovenskih pesmi. V Clevelandu je izdal pomembno zbirko cerkvenih pesmi *Slava Bogu*, prvo slovensko pesmarico v Ameriki. V njej je na 377 straneh med 251 slovenskimi cerkvenimi pesmimi, ponatisi iz starejših zbirk, izšlo tudi 12 njegovih

lastnih skladb. V zbirki *Ameriška slovenska lira* pa je izdal 11 izvirnih skladb. Precej njegovih del se je ohranilo še v rokopisih. Holmar, čeprav že priletel gospod v pokoju, je tudi v Višnji Gori razdaljal svoje moči in talente cerkveni glasbi kot organist in pevovodja v mestni cerkvi Svete Ane. V Višnjo Goro je iz Amerike prinesel precej pesmaric *Slava Bogu* in jih zapustil svojim naslednikom. Še danes cerkveni pevski zbor zapoje kakšno pesem iz njegovih not.

Holmarjev rokopis iz leta 1924 in naslovna stran njegove zbirke cerkvenih pesmi.

Zanimivo je, da je imela Višnja Gora v tem stoletju kar nekaj kaplanov, ki so bili dobri glasbeniki. Po ustanovitvi godbe so večinoma sodelovali z njo, hkrati pa imeli tudi pevske vaje za dekleta in fante, najprej v Katoliško prosvetnem društvu, nato pa pri orlih. Po letu 1911 se je vsa ta dejavnost odvijala v dvorani poleg farne cerkve. Skoraj deset let, od leta 1910 do 1920, se je na glasbenem področju razdaljal kaplan Valentin Tomc. Kasneje pa posebej izstopa skladatelj Franc Blažič (1897–1972), doma iz Žužemberka, ki je bil kaplan v Višnji Gori od 1921 do 1923. Župnik Texter piše o njem škofu Jegliču, da je bil "goreče vnet za umetno petje in godbo", po njegovem mnenju celo bolj, kot bi se za duhovnika spodobilo. Pevske vaje z orlicami je imel pogosto pozno zvečer, po njih pa je pogosto dopustil, da so šle celo v gostilno in na ples. Blažič je imel izvrstno glasbeno izobrazbo, tako da ga je škof Jeglič hotel poslati na dunajski konservatorij, a je odklonil. Odklonil je tudi ponudbo, da bi leta 1940 postal Premrllov naslednik v stolnici. Ni znano, če se je Blažič že v Višnji Gori ukvarjal s skladanjem, verjetno je večina njegovih skladb nastala kasneje. Napisal je skupaj 166 cerkvenih skladb, ki jih je izdal v več zbirkah. S svojimi skladbami se je za vedno zapisal v zgodovino cerkvene glasbe na Slovenskem.

Po Škrbinčevi smrti leta 1928 je službo organista pri fari prevzel **Jakob Čadež** (r. 1874 v Kamniku), ki pa je v Višnji Gori ostal le nekaj let, verjetno od 1928 do 1933. Uspešno je ohranjal kvalitetno glasbeno delo svojih predhodnikov. Verjetno je vodil tudi godbo. Tedanji kaplan **Jožef Rott** pa je posebej vodil dekliški zbor. Zakaj je Čadež tako hitro zapustil Višnjo Goro, ni natančno znano, ustni viri pa trdijo, da najbrž zaradi težav z zadržno trgovino, ki jo je vodila njegova žena.

Prav neznanen čas je za Čadežem službo organista opravljal organist samouk **Bartel Jančar** iz Javora, poročen z domačinko Nežo Habjan s Spodnjega Brezovega. Z njim Višnjani sploh niso bili zadovoljni. Zakaj, ni znano, v spominu nekaterih starejših faranov pa je, da je bil s skrajno neprimer-

nimi dejanji faranov, nagajanjem in hudobijo dobesedno pregnan iz Višnje Gore. Umaknil se je domov v Javor in v sosednji župniji **Prežganje** kratek čas opravljal službo organista. Umrli je med drugo vojno.

Čas z začetka stoletja ni tako zelo oddaljen, a so pisne sledi o dogajanju v Višnji Gori v tistih časih izjemno skope. Še posebej velja to za glasbeno pevsko področje. Nihče pa se ni potrudil, da bi zapisal vsaj spomine starih Višnjancev, ki so sodelovali pri vsem tem. Danes je skoraj vse zamujeno. Ljudi, ki so živeli ob prelomu stoletja, ni več. Le še nekaj korenin, rojenih pred prvo vojno, premoremo, a njihov spomin seže komaj v dvajseta, trideseta leta. Škoda je, da kdo ne popiše vsaj njihovih spominov na "stare čase", saj bodo sicer tudi ti nezadržno in za vekomaj odšli v pozabo. V notnem arhivu cerkvenega zbora najdemo le še posamezne prepise not organistov z začetka stoletja. Arhiva godbe ni, nobenih drugih zapiskov, čeprav so najbrž bili, tudi ne. Morda jih kdo hrani doma, morda jih kakšen od mladih študentov najde v javnem arhivu. Prelepo bi namreč bilo, če bi mogli te ne tako davne čase osvetliti bolj natančno, saj gre za našo zgodovino, za temelj naše identitete. Morda pa le ni še vse izgubljeno. Naj bo ta misel izziv za vse, ki jih preteklost zanima.

Kljub vsemu nadaljujmo naš sprehod po mejnikih glasbenega dogajanja v Višnji Gori. Leta 1933 je v Višnjo Goro iz Hinj prišel za organista energični Gorenjec **Avguštin Fabjan**, rojen 1892 v Stražišču pri Kranju. V Višnji Gori si je z ženo Ivanka ustvaril lepo družino in ostal tu do svoje smrti leta 1972. Avguštin Fabjan je s svojim vestnim in natančnim delom pomembno prispeval k dvigu pevske kulture na cerkvenem in posvetnem področju. Poleg svoje najpomembnejše službe organista in cerkovnika, ki ju je opravljal do pozne starosti (do leta 1971), je bil zelo dejaven tudi na vseh ostalih področjih družbenega in družabnega življenja v predvojni in povojni Višnji Gori. Med drugim je bil tudi zavarovalniški agent in mrliški oglednik. Nas pa bolj zanima njegovo pevsko - kulturno delovanje. Poleg dobrega mešanega zbora v farni cerkvi in pogosto tudi otroškega zbora je ves čas vodil višnjansko godbo in moški zbor ter bil tudi gonilna sila in režiser dramskega odseka Katoliškega prosvetnega društva. V letih pred drugo svetovno vojno in še po njej do srede 60. let je režiral in pripravil celo vrsto spevoiger in dram. Ljudem so še danes v spominu dramska dela Veronika Deseniška, Hasan aginica, Kralj na Betajnovi, Scapinove zvijače in druga.

Cerkveni pevski zbor z dekanom Vidmarjem in organistom Fabjanom med drugo vojno.

Druga svetovna vojna je kruto spremenila življenje tudi v Višnji Gori. Na kulturnem področju, razen v cerkvi, je prišlo do mrtvila. Godbo - inštrumente - so zaplenili Italijani, dramska dejavnost je zamrla.

Po vojni se številni mladi fantje in moške niso vrnili na svoje domove, veliko jih je padlo med vojno, še več jih je ostalo neznano kje po vojni. Vse to se je boleče odrazilo tudi na kulturnem delovanju po vojni. Vendar je Avguštin Fabjan s svojo neizmerno energijo kaj kmalu uspel dvigniti kulturo v Višnji Gori na predvojno raven. V dvorani pri fari so se že pred letom 1950 spet začele **dramske predstave**, ki pa so, žal, po nekaj uspešnih sezonah po letu 1955 popolnoma zamrle. V naslednjem desetletju je bilo še nekaj gostovanj drugih dramskih skupin in narodnih ansamblov, potem pa je dvorana dokončno izgubila svoj kulturni pomen, kmalu tudi dobessedno, saj, kot vemo, danes služi kot delavnica in skladišče.

Po predstavi Hasan aginice. Režiser A. Fabjan skrajno desno.

Tako po vojni je Fabjan začel zbirati zaplenjene inštrumente višnjanske **godbe**, jih dal popraviti in že leta 1946 ali 1947 ponovno začel z vajami. Seveda je imel zelo težavno delo, saj je moral večinoma na novo vzgajati godbenike. Kaj to pomeni, ob tem da praktično ni imel med njimi nikogar glasbeno izobraženega, si lahko predstavljamo. Veliko težav je bilo tudi zaradi pogostega menjavanja godbenikov; fantje so odhajali za dlje časa k vojakom, nekateri pa so obupali in opustili igranje. Godba zato nikakor ni mogla doseči predvojne slave. Igrali so na raznih proslavah in pogrebih, pri procesijah pa seveda nič več. Repertoar je bil skromen, priznanja, kaj šele nagrade, pa ni bilo nobenega. Vse delo je bilo le rezultat izjemne življenjske energije voditelja in seveda mladostne energije godbenikov. Včasih se je zgodilo, da so bili primorani tudi na pogrebu zaigrati kar kakšen valček, seveda v resni, počasni izvedbi. Pritožb zato ni bilo. Eden pomembnejših nastopov godbe je bil gotovo nastop ob ponovni otvoritvi doma na Polževem. Kmalu po tistem, po letu 1953 je godba prenehala z delovanjem. Inštrumente so Višnjani prodali v Kanižarico in za izkupiček kupili 120 stolov za kulturno dvorano. Tako se je po več kot polstoletnem delovanju, na žalost, verjetno za vedno končala zgodovina godbe v Višnji Gori.

Poleg cerkvenega zbora, ki je imel bolj redne pevske vaje le pred prazniki kar v organistovi hiši ali v prostoru nad zakristijo, je bil kmalu po vojni za občasne nastope, za vse svete in za pogrebe oživljen tudi **moški zbor**. Vodil ga je seveda organist Fabjan. Poleg cerkvenih je v njem sodelovalo še veliko drugih dobrih pevcev. Vaje so imeli le občasno, pred nastopi. Po vajah za vse svete 1953. leta so se pevci v gostilni pri Nadrahu odločili, da bi pripravili celovečerni koncert. Na zahtevo gospoda Fabjana, ki je bil zelo natančen in dosleden glede obiskovanja pevskih vaj, so morali skleniti neke vrste posebno zaobljubo, da se bodo redno udeleževali vseh pevskih vaj za koncert. Vaje so imeli sprva enkrat, nato dvakrat, zadnji mesec pred koncertom pa celo trikrat tedensko. Ker je bil zbor velik, so bile vaje v šoli.

Posvetni moški zbor, zborovodja Fabjan, 1954.

Koncert so imeli konec januarja 1954 v dvorani pri fari. Ker je bil prvi nastop razprodan, so morali koncert še enkrat ponoviti, spet pred nabito polno dvorano. Žal pa pevci niso imeli take sreče s koncertom v Ivančni Gorici. Kljub temu da sta dva od njih tisto nedeljo že po prvi maši odšla v Ivančno Gorico in kurila v Titovem domu do tretje ure popoldne, da poslušalcev in pevcev ne bi zeblo, so do začetka koncerta prodali le deset vstopnic. Koncert je seveda odpadel, obiskovalcem so vrnili denar in odšli v prvo gostilno. Ko so se malo razživel, so začeli prepevati in čedalje večja množica Ivančanov jih je začela z zanimanjem poslušati. G. Fabijan je bil užaljen zaradi propada koncerta, zato je pevcem zaukazal, naj prenehajo "zastonj peti Ivančanom" in kar na hitro so se vrnili v Višnjo Goro.

Kasneje zbor ni več pripravil samostojnega koncerta, je pa občasno nastopal vse do srede 70. let vsako leto za vse svete in občasno na pogrebi. Ker se je organist postaral, nekateri pevci pomrli ali se odselili, je zbor sredi sedemdesetih prenehal delovati. Na posvetnem pevskem področju je za nekaj let nastopilo mrtvilo.

Cerkveni pevski zbor na novi maši Stanislava Škufca, januar 1951.

Veliko manj težav je bilo pri cerkvenem pevskeem zboru. Ta je nepretrgano deloval in se stalno pomlajeval, nastopal vsako nedeljo in ob vseh praznikih. Leta 1960 je organist popolnoma prenovil in pomladil **mešani cerkveni zbor**. Bil je čas koncilske preнове, večjega sodelovanja vernikov, bilo je več slovenskega petja, zato se je zbor zelo lepo razvijal in napredoval.

Žal pa je prekmalu prišla bolezen in priklenila organista Fabjana na posteljo. Zadnje leto pred smrtjo praktično ni več orglal. V tem času se je fara odločila zamenjati dotrajane orgle v farni cerkvi. Kakšna ironija usode: organist Fabjan je umiral s starimi višnjanskimi orglami. Komajda je dočakal, da so s kora odnesli še zadnjo piščal razdejanih orgel. Gotovo je bil zelo prizadet, ko je na smrtni postelji poslušal, kako so otroci piskali na piščali njegovega priljubljenega instrumenta, ki so razmetane ležale ob prenavljajoči se cerkvi nasproti njegovega doma. Avguštin Fabjan je umrl leta 1972 po skoraj 40-letni službi organista in vsestranskega kulturnega animatorstva. Pokopan je v Ljubljani.

Cerkveni pevski zbor na romanju 1970.

Kljub prizadevanjem in vsestranskim talentom, ki jih je g. Fabjan nedvomno imel, mu ni uspelo vzgojiti naslednika. Orglarska šola v Ljubljani pa ves povojni čas ni delovala. Tako je bila Višnja Gora do leta 1977 brez stalnega organista. Za večje slovesnosti je prišel orglat organist **Pavle Žagar (1903–1984)**, doma iz Šentvida pri Stični, drugače pa je Fabjanov cerkveni zbor samostojno deloval naprej, brez vaj, z izjemno zavzetostjo, zavezan izročilu svojega vzgojitelja.

Cerkveni zbor z organistom Pavlom Žagarjem, 1973.

Pavle Žagar je nekoč celo pripeljal nekega svojega učenca s Primskovega, da bi prevzel organistovsko službo v Višnji Gori. Ta se je nastanil v Višnji Gori, a je prej kot v mesecu dni obupal in jo zapustil.

Nove orgle, 1977.

Leta 1977 poleti je bila v Višnji Gori nazadnje nova maša, v farno cerkev so malo pred tem postavili nove orgle, dvomannualne, pnevmatske, z 20 pojočimi registri. Izdelal jih je mojster **Anton Jenko** iz Šentvida nad Ljubljano. Po slovesni predstavitvi orgel je nanje igral prof. **Hubert Bergant**, naš svetovno znani orgelski virtuoz. Tudi to leto je za glasbeno dogajanje v Višnji Gori pomemben mejnik. Jeseni istega leta je Višnja Gora namreč dobila novega organista, domačina **Milana Jevnikarja (r. 1957)**, tedaj študenta matematike, ki se je glasbe in orgljanja sprva učil pri organistu Pavlu Žagarju, nato pa še na Orglarski šoli v Ljubljani. Obstoječi pevski zbor je dobil nekaj novih moči in septembra so se začele redne pevske vaje. Prvi nastop z novim organistom, dotedanjim pevcem cerkvenega zbora, je bil pri polnočnici na božič 1977. Od tedaj dalje zbor deluje pod njegovim vodstvom neprekinjeno. Do leta 1987 je Jevnikar vodil tudi otroški zborček, ki ga je prepustil mlademu nasledniku **Tomažu Javorniku (r. 1966)**, tudi domačinu, ki je zbor vodil do leta 1996. Leta 1998 smo v Višnji Gori dobili drugega mladega organista **Avguština Zupančiča (r. 1986)**, ki še zdaj orgla in vodi mladinski pevski zbor.

Okoli leta 1972 pa se je v Višnji Gori spet ustanovil **posvetni moški zbor**, ki so ga sestavljali večinoma novi, mladi pevci, seveda v glavnem iz znanih pevskih družin iz Zgornje Drage, Višnje Gore, Dednega Dola in Leskovca. Prvi zborovodja je bil **Pavle Žagar** iz Šentvida pri Stični. Zbor je deloval v okviru Kulturnega društva, honorar zborovodji pa je prispevala Zveza kulturnih organizacij občine Grosuplje. Zbor je imel redne tedenske pevske vaje. Kmalu je začel nastopati na prireditvah v kraju in občini. Sodeloval je tudi na pogrebih. Lepo je napredoval in kmalu postal eden boljših zborov v občini. Leta 1975 je vodstvo prevzela zborovodkinja **Ljubica Intihar** iz Ivančne Gorice. Pevske vaje so bile v mestni hiši ali v šoli, žal iz meseca v mesec slabše obiskane. Precej fantov se je poročilo, nekateri so se odselili, tako da ob koncu leta 1976 zbor ni bil več popoln. Tedaj se je rodila ideja, da bi ustanovili mešani pevski zbor.

In res, v sezoni 1976/77 je ta že začel delovati. Fantom se je priključila večina cerkvenih pevk in še nekaj drugih Višnjank. Zbor je hitro zelo lepo napredoval in kmalu postal eden boljših v občini. V tistih časih smo imeli veliko proslav in prireditev in nobena ni minila brez odmevnega nastopa pevskega zbora. V sezoni 1978/79 je zbor prevzel zborovodja **Viktor Žnidaršič** iz Grosuplje in ga uspešno vodil do decembra 1980.

Mešani pevski zbor KUD Janez Cigler Višnja Gora na koncertu leta 1985.

Za njim ga je leta 1980 prevzel profesor **Milan Jevnikar**, eden od pevcev, tedaj že tri leta organist in zborovodja cerkvenega pevskega zbora. Po desetih letih se je torej ponovila tradicija Višnje Gore. Delovanje posvetnega in cerkvenega zbora je bilo spet pod taktirko domačega organista. Prvič v tem stoletju je bil to povrh še domačin. V naslednjih letih je zbor še razširil svoje delovanje. Poleg rednih nastopov na prireditvah v Višnji Gori in drugod po občini in izven njenih meja je vsako leto pripravil celovečerni koncert. Leta 1982 smo nastopili celo v Avstriji, v Bilčovsu na Koroškem. Nastopov in koncertov je bilo vsako leto toliko kot nikoli dotlej. Zbor si je v vseh teh letih ustvaril prav spodoben repertoar. Prepeli smo nad 150 skladb.

Čeprav je posvetni zbor vsa leta zelo lepo napredoval, veliko nastopal in ves čas skrbel za podmladek, nam nikakor ni uspelo okrepiti moškega dela zbora. Po skoraj 15 letih obstoja, v sezoni 1991/92, je stanje postalo tako kritično, da si zbor, z renomejem najboljšega mešanega zbora v občini, enostavno ni mogel več privoščiti nastopanja. Edina rešitev je bila začasno prenehanje delovanja. Tedaj smo mislili, da bo že naslednja sezona zbor ponovno oživila, a upanje je bilo zaman. Vmes je prišlo do osamosvojitve Slovenije, sprostili so se odnosi v družbi, nastajati je začel nov družbeni red, nekdanjih proslav skoraj ni bilo več, tako da je potreba po posvetnem pevskem zboru čedalje bolj bledela. Ker je cerkveni zbor, v katerem je bilo veliko pevcev posvetnega zbora, začel nastopati tudi na javnih prireditvah, je ideja o oživitvi posvetnega zbora počasi zamrla. Čeprav ga je bilo neizmerno škoda, ker je bil resnično dober, bo ostal v zgodovini..

Mešani cerkveni pevski zbor je v teh letih poleg svoje osnovne službe pri bogoslužju pripravil tudi več koncertov božičnih pesmi in sodeloval na revijah cerkvenih zborov. Štirikrat (leta 1995, 1997, 1998 in 2000) je zelo uspešno sodeloval pri radijskem prenosu svete maše iz cerkve Srca Jezusovega v Ljubljani, leta 1998 pa je mašo, pri kateri je pel, prenašala TV Slovenija.

Zadnja leta, po prenehanju delovanja posvetnega mešanega pevskega zbora, v spremenjenih družbenih razmerah uspešno prevzema tudi nastope na posvetnem oz. kulturnem področju v kraju, saj si je v teh letih ustvaril že kar lep repertoar posvetnih skladb in je na vseh prireditvah v kraju toplo sprejet.

Cerkveni zbor na proslavi kulturnega praznika, 1995.

Seveda bi bilo dobrodošlo, če bi se pojavila še kakšna glasbena oz. pevska skupina, a videti je, da še nihče od mladih glasbenikov, ki jih pri nas na žalost ni prav veliko, ni začutil izziva, da bi se lotil tega lepega, osrečujočega, a izjemno odgovornega in vsega človeka zahtevajočega početja. Poklicnih organistov, kot so bili tisti z začetka našega stoletja, ni več. Njihov status, redna zaposlitev, je najbrž za vedno pozabljen. Služba organista, čeprav skoraj tako obsesna kot včasih, je danes le hobi, dodatno delo ob rednih službah. Prav tako je zborovodstvo le nedonosna, ljubiteljska dejavnost, a zelo zahtevna in obremenjujoča, seveda tudi osrečujoča za glasbenika s srcem. Tako res ni čudno, da ti "službi" nista vabljivi za mlade današnjega časa. Zato je malo verjetno, da bi se kaj kmalu ponovila stara zgodovina, ko je imela Višnja Gora zelo razgibano in bogato glasbeno dogajanje.

Cerkveni pevski zbor na jubilejnem koncertu ob 20-letnici delovanja 1998.

Nazadnje naj se vsaj z nekaj stavki dotaknem še glasbene dejavnosti v šoli. Šola je bila gotovo že od nekdaj posebej pomembna za glasbeni razvoj kraja. Prav gotovo je tudi naša pomembno prispevala k dvigu glasbene kulture. V predvojnem času najbrž ni bilo prevelikega ločevanja med pevsko dejavnostjo v šoli in cerkvi, dostikrat je bil učitelj petja v šoli kar organist. Tako je bilo v prvi polovici stoletja tudi pri nas. Po vojni je imela opazne uspehe na pevskem področju učiteljica **Antonija Uran**, ki je s šolskim zborom v šestdesetih letih dosegala lepe uspehe. Nato pa vrsto let šola ni imela poklicnega glasbenika niti pevskega zbora. Glasbeni učitelj ima premalo ur pouka, tako da Višnja Gora do zadnjih nekaj let ni imela rednega glasbenega učitelja. V zadnjem obdobju pa se pevska kultura v šoli spet dviga. Šola ima kar dva pevska zborčka, ki za svoje nastope dobivata same pohvale.

V devetdesetih letih sta zборе vodili prizadevni učiteljici: glasbenica **Valerija Rančigaj** in profesorica **Jana Strmljan**, v zadnjih letih pa se najmlajši pevci kalijo pod taktirko profesorice **Jasmine Zupančič**.

Ob prehodu v novo tisočletje za sklep lahko upravičeno zapišem, da se Višnjani trudimo dostojno ohranjati svojo bogato glasbeno in pevsko tradicijo. Seveda pa si tudi želimo, da bi novi časi prinesli tudi na glasbenem področju nekaj svežine, mladih moči, novih skupin, ki bi našo bogato tradicijo in sedanost oplemenitili in ji dali novega zagona.

Cerkveni pevski zbor na otvoritvi nove osnovne šole v Višnji Gori, 1999.

VIRI IN LITERATURA

Cerkveni glasbenik 79 (1986) in 83(1990).

Družina, Ljubljana.

Letopis ljubljanske škofije, Nadškofijski arhiv Ljubljana.

Markič, Nadškofijski arhiv Ljubljana.

Organisti ljubljanske škofije, Nadškofijski arhiv Ljubljana.

Pokorn, Nadškofijski arhiv Ljubljana.

Trobina, Stanko, Slovenski cerkveni skladatelji, Obzorja, Maribor 1970.

Župnijska kronika župnije Višnja Gora do 1910, Nadškofijski arhiv Ljubljana.

Osební informatorji: Marija Dremelj - Španova teta, Leskovec,

+ Gizela Gilly, Ljubljana,

Marija in Milan Jevnikar,

+ Polde Novljan, Peščenik,

Marija in Ana Radelj, Sp.Brezovo,

+ Marija Struna, Višnja Gora,

France Vozelj,

Mihaela Zajc - Jarc,

Ivica Zupančič, Kriška vas idr.

ŠENTPAVELSKI GOVOR IN SLOVAR SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA

Mihael Prijatelj*

O govoru Šentpavla na Dolenjskem (ŠPG), svojem domačem govoru, sem pisal že v Zborniku občin Grosuplje, Dobrepolje in Ivančna Gorica 23/2004, kjer sem navedel izgovor in pomen približno 500 besed, ki jih ni ne v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) ne v Besedišču slovenskega jezika. Seznam, ki sem ga sestavljal več let, izgleda, da je dokaj popoln, saj sem v zadnjih dveh letih našel le še kakih pet dodatnih takih besed.

Zdaj pa bom opis tega govora nadaljeval. V prvem delu je seznam besed, ki v ŠPG pomenijo (še) nekaj drugega, kot je napisano v SSKJ. V drugem so glagoli, pri katerih sta nedoločnik in name-nilnik v ŠPG različno naglašena. V tretjem delu so zbrani nedoločniki, ki imajo naglas na drugem mestu kot v SSKJ, v četrtem pa je še nekaj dodatnih primerjav. Tudi za prve tri sezname iz tega prispevka mislim, da so dokaj popolni in da se bo našlo zelo malo dodatnih primerov.

I. DEL: DRUGAČEN ALI DODATEN POMEN BESED IZ SSKJ V ŠPG

A

apostol – tudi gladiola

B

bàh – dosti, za bahanje: Imajo na bah belega kruha

balè (ne bále) – pridi (ne tudi pojdi)

bandura – uniforma (ne brenkalo)

basirati – tudi hoditi bos (bosirati)

bavta – majhna enoročna sekira z obojestransko brušenim rezilom

bečati – góniti se, vendar le za svinje: Prasica se beči

bedenj – iz slame in viter (kot pehar ali sevnica) spletena velika pokrita posoda za žito

beka – vrba z rumeno skorjo za pletenje košar in spomladansko vezanje trte (ne žalujka)

bel (izg. bev), sam. ž. sp. – nekaj centimetrov debela svetla plast lesa med lubjem in temnejšim lesom hrasta: Bev hitro strohni

Biber – hišno ime v Čagoščah

bikec – tudi veterinarski tehnik, ki umetno oplojuje krave

bilje – spodnji deli slame, ki po žetvi ostanejo na njivi: Po žetvi ječmena, med katerim so spomladi posejali korenje, je treba populiti bilje

Bokal (izg. bokav) – hišno ime v Radohovi vasi

Brezovšček – hišno ime v Šentvidu

Bukovica – krajevno ime

bunka – tudi zelo stara vrsta hrušk

C

cefedрати – hoditi počasi, z drobnimi koraki:

Otroci kar naprej cefedrajo za materjo

cekar – ne iz slame, ampak iz viter pletena košara

Cent – hišno ime v Češnjicah

cik – ocvirek (po otročje)

cunja – tudi obujka (šufERICA)

cvet – tudi zelo močno žganje na začetku kuhanja nange, katerega se uporablja za pripravo arnike

cvibak (cvibah) – samo vojaški prepečenec

Č

Čatež – krajevno ime

Čebular – hišno ime na Škofljem

čebular – vrsta zelo starih jabolk

češplja – tudi vagina

čevelj – samo škorenj (ostalo: šolen, škarp, čížem, gojzar)

čez – tudi skozi (čez vrata, čez okno, čez luknjo)

Črne – hišno ime v Temenici

D

degati – v ŠPG samo dovršno: Zadegal je rekelc čez rame

*Vrbanska 12/a, 2000 Maribor, univ. dipl. ing kemije v pokoju.

Diakovec – hišno ime v Šentpavlu

Dob – krajevno ime

F

farbati – tudi barvati

Farški Kal – krajevno ime

finka – vagina

fino – zelo: Fino rad jo ima

firma – birma

flikati – šivati raztrgana oblačila (s flikami)

fronki – davek (iz časov francoske okupacije – franc)

frtalja (vrtalja) – majhna skupina rastlin: Na vrtu je vrtalja vijolic in dve vrtalji marjetic. V žitu na naši njivi je kar nekaj vrtalj koklja in ljuljke

G

galica – splošen naziv škropiv za trto

gantar – podboj pri vratih

gepelj – naprava za pogon mlatilnice s pomočjo vprežne živine (gép v madžarščini pomeni stroj)

globin – splošen izraz za paste za čevlje

Grbec – hišno ime v Šentvidu

grot – velik (lesen) lijak, iz katerega počasi izteka zrnje v mlin

H

hlev – svinjak (prostori za konje in govedo so v ŠPG štale)

Hribski – hišno ime v Pungрту

huhati – dihati v mrzle roke in si jih s tem greti

I

Ilovak (Ilovar) – hišno ime v Temenici

iperit – ni plin, ampak tekočina

ispa – podstrešje na hiši (nad gospodarskimi poslopji je to oder)

istí – saje ; iver – samo ž.sp.

izžeti – zrelo koruzo na njivi (tisto, ki je hitreje dozorela)

J

ješprenj – ješprenj jest – iti v zapor, kjer je bila glavna hrana ješprenj

jov – da

K

kadunja (kadunje) – nečke

kajža – dodatna hiša, v kateri so stanovali stari strici in tete ali pa najemniki, ki so najemnino odplačevali z delom na lastnikovi kmetiji

Kal (izg. kau) del imena več naselij (Lučarjev Kal, Rdeči Kal, Veliki Kal, Mali Kal, Farški Kal)

karabinjer – karabiner (italijanski žandar)

karmenateljč – kremenateljč

kist – podkomatna blazina

klešče – povezava med vagami in plužnami pri lesenem plugu, s katero je možno pri oranju plug ročno vleči proti sebi ali ga odpraviti (kleščarjenje)

kolec (izg. kouc) – šibe, katere so opletali z vitrami

kopača – ne zmetal, ampak skopal gnoj z voza: Kopača z dvema dolgima rogljema pa se je rabila za pomladansko kopanje v vinogradu; roglji pri kopačah štrlijo pravokotno na štil in niso samo malo ukrivljeni)

košem – omara za obleko

košar (izg. košár) – branjevec, ki je kupoval jajca (in tudi kaj drugega) po vasi in nosil prodajat na trg v Ljubljano

košarica (izg. košarica) – branjevka, ki je delala isto kot košar, t.j. **košarila**

kot – tudi najboljše zrnje, ki je bilo pri ročnem odstranjevanju plev z vevnico v najbolj oddaljenem kotu skednja

kozel – tudi lesena naprava za pomoč pri sezuvanju škornjev

krajevec – zunanja deska pri žaganju, ki ima na eni strani drevesno skorjo

kruhoborec – član poveljne zveze borcev, ki ni bil partizan, a se je kljub temu boril za razne ugodnosti

kurnik – iz palic narejena naprava, v kateri je bila proti koncu zime ali zgodaj spomladi zaprta koklja s piščanci in dana v kak ogrevan prostor (hišo, kuhinjo); piščanci so lahko med palicami hodili ven in noter

L

lager – tudi ležaj

letati – tudi tekati, kajti ŠPG besede teči oz. tekati ne pozna

lojtnica – lestvenica

lopar – za dajanje hlebcev v peč; za jemanje

kruha iz peči so uporabljali t.i. pleh, podobne oblike kot lopar, le da plošča ni bila iz lesa, ampak iz pločevine

luster – poznali samo v cerkvah

lušček – priprava za luščenje koruze

M

menišiti – trgati, lomiti (rože, grm, drevo)

mernik – ne cca 30 l, ampak 23,3 litra

metljiv – ki se opoteka

mim – mimo

mrlad – brezvoljan, počasen človek

Muri – pogosto ime črnega psa ali mačke

muza – zelo stara vrsta hrušk

N

nabiksati – natepsti (otroka)

nakacati – snega je nakacalo pol metra

napiten – napitni kozarci (po 1 dcl)

nasesti – tudi pri prevozu po kopnem: Avto je nasedel. Kolesnice so bile tako globoke, da je voz skoraj nasedel

nasrati – nalagati, okrog prinesiti, ogoljufati

naštudirati – napraviti načrt

nategniti – tudi spolno občevati z žensko

nepotrjen – Tone je bil na naboru (štelengi) nepotrjen

O

obod – ogrodje (tudi) pri reti

ohati – ustavljati vole s klicem oha (konje z eha)

Osredrek – krajevno ime

osvoboditi – vzeti moko, prašiča, kravo, klo-base, mast (partizani med vojno in po njej)

oven – tudi trirogati leseni vijak pri stiskalnici sadja

P

pariti – združevati po parih: Bog ljudi pari, Kranjčan pa vole

petelin – odrezek stržena z listi v kislem zelju

pezder – odpadke pri trenju lanu za pokrivanje slemena na slamnatih strehah

pinta – kravata; mesečni vložek

počikati – pojesti: Mimogrede je počikal ves krompir

pogrobati – še priraščeno mladiko trte ali druge rastline delno zasuti z zemljo, kjer iz očes poženejo močne korenine

Polica – krajevno ime

polivinil – splošno ime za vse plastične folije

pomuliti – napol populiti napol potrgati plevel in travo v vinogradu

pópara – jed iz poparjenega kruha samo v JLA; vsak ponedeljek za zajtrk

popustiti – tudi mehansko: vijak je popustil, zagozda, opora

porajkelj – samo za drva; za seno je žrd

porivač – seksualno zelo aktiven moški

potica – kranška potica: razvaljano pšenično in ajdovo testo se položita drugo na drugo in skupaj zvijeta

Potok – krajevno ime

potreba – posteljica po porodu teleta: Krava se je že potrebila

potresati – cvetje med telovsko procesijo

povezen – povezni štrik (spredaj na vozu s senom je žrd pripeta na lojtrnice z verigo, zadaj pa se jo pritisne s poveznim štrikom)

povodec – za konje so vajeti

povšter – samo vzglavnik (tudi vajšna)

pravec – bet za pripravo svinjske krme

preč – prašiči so preč prišli (poginili)

prednji – človek, ki oberočno dela in drži ročaj, grabljišče, toporišče itd. z levo roko bliže orodju, sekiri itd.

prepaden – slab, prestrašen

preslica – trirogi del kolovrata za namestitev prediva

prgišče (izg. prišče) – dve dlani z ukrivljenimi prsti skupaj; samo eni dlani z ukrivljenimi prsti v ŠPG pravijo pest

prideti – snope na iz stebra štrleče rante, če v kozolcu ni bilo več prostora: "Letos smo imeli pa toliko pšenice, da smo na koncu še prideli (izg. prdeli)," se pohvali vaščan. Drugi pa mu odgovori: "Mi pa toliko, da smo se še posrali."

prisekati – udariti otroka, npr. Ga je fest prisekal

pržižeti – skoraj zrelo koruzo pržeti nad storžem in jo še razmeroma zeleno porabiti za živinsko krmo; tudi obžeti

pufer – vzmeteni odbijači pri vagonih

pukati – prdeti (otroško)

punca – predvsem dekle, ki se ima s kom rada: "Sem zdrava kmečka punca; bolj kmečka kot zdrava," je nekoč pojasnila svoj status učiteljica v Ambrusu

punta – prebijač za pločevino

pušelj – naročaj, zgrabek trave, sena

R

raglja – posebna lesena naprava v zvoniku, ki nadomešča zvonove na veliki četrtak in petek, ko se ne sme zvoniti; velik lesen, narobe obrnjen zaboj, ki ima na enem koncu pritrjene prožne nosilce lesenih kladiv, na drugem koncu pa je pritrjen lesen valj z ročico in po površini nameščene nastavke, ki med vrtenjem v določenem taktu dvigajo kladiva, ki udarjajo ob zaboj, kar se iz zvonika sliši daleč po vasi; neke vrste zelo velika lesena lajna

rajža – krat (ona rajža, prva rajža; Peto rajžo pa ni več šlo)

razpokati – razložiti (kosovno blago z vozila)

rešeto – nekoliko večje sito iz oboda in spleteno iz viter, med katerimi so majhne odprtine, skozi katere padajo pri dodatnem čiščenju prevejanega žita zrna plevela, na zrnju pa se ob primernem rešetanju izločajo in zbirajo grobe primesi, tj. manj kvalitetno zrnje, predvsem pa deli klasov in ostanki slame

rezati – ne le žrebičkov, ampak tudi bikce in mlade merjasce; temu se v ŠPG reče tudi popravljanje

Rinež – hišno ime v več vaseh

ročnik – samo držaj pri cepcu

Rupa – naziv izvira Šentpavelščice

S

Sad – krajevno ime

sat – imajo tudi črmlji, kar je bilo za otroke še posebej zanimivo (ograniti črmlje v primerno veliko papirnato škatlo z odprtino)

sedmina – maša 7. dan po pogrebu; brez pogostitve

sekalo – na dolgem lesenem držaju nameščeno, navzdol obrnjeno jekleno rezilo v obliki črke S za pripravo sveže ali bolj žilave kuhane krme za prašiče

Selan – hišno ime v Bukovici

senica (izg. snica) – prostor za spravilo omlačene slame (ne sena)

sipa – samo sipek sladkor (nasprotje kockastemu sladkorju, bierflu)

sirek – podoben koruzi samo po višini, sicer pa ima seme v klasju, ne v storžih

Skrun – hišno ime v Gorenji vasi

sliva – v ŠPG le rumene, vse ostale - češplja (laška, kranjska)

smetana – iz smetane se dela puter (surovo maslo), puter pa se tali v maslo, pri čemer nastajajo tudi tropinice

smrečje – tudi nastilj iz sesekanih igličastih vejic

smrekica – tudi božična jelka (drevešček)

snežen – snežena kepa (grm z belimi, kepastimi cvetovi)

sodolina (izg. suadalna) – dolinasti jarki po pobočjih

sprega – povezava, vprega

starina – zelo nekvalitetno zemljišče, na katerem raste redka in slaba trava

stopiti – spremeniti trdno snov z dodatkom topila v raztopino; spreminjanje trdne snovi s segrevanjem pa je taljenje

strašnica – del konjske opreme, ki dopušča konju pogled samo naprej

strgalo – majhno kovinsko orodje za strganje testa v metrgi, po mesenju

strgulja – štrigla (insekt s kleščami zadaj)

Strmec – hišno ime v Šentvidu, Bukovici in Zaborštu

strnišče – prva košnja detelje, ki je bila spomladi posejana med ozimino

Sultan – pogosto ime psa

Š

šajba – šipa, tudi kaka druga plošča (rezilo pri cirkulariki)

šajtrga – velik pleten koš na dveh kolesih in z ojnici za ročno vožnjo (samokolnici se v ŠPG pravi karola)

šalter – stikalo

Ščetinec – hišno ime v Češnjicah

šoder – ročno tolčeno kamenje za posipanje cest

šop – zaključek na koncu nekoliko prirezane dvokapne strehe

šopati – z vročo vodo v mavževnici odstranjevati zaklanemu prašiču ščetine

špaleta (špalet) – polica, ki nastane na zunanji ali notranji strani zidu pod oknom

Špan – hišno ime v Dolenji vasi

špana – odlomek suhe maklenove vejice, s katerim je zaprto črevo pri klobasah

Španec – hišno ime na Plešivici pri Žalni

Štajerec – hišno ime v Žalni

štalica – hlevček pri jaslicah

štetelj – poseben nizek čevljar

štetelencug, priti štetelencug – (hnogam, peš)

štekelj – jeklena kapica na koncu osi, ki skupaj z lunkom preprečuje, da bi se kolo snelo osi voza; tudi štepselj

štibelc – soba v kmečki hiši, v katero se pride skozi poseben vhod iz veže; v nasprotno stran se iz veže pride v hišo, iz hiše pa v kamro

štirati – biti v redu; strinjati se

štokati (izg. štakàt) obtrgovati storže/štoke s koruznice

Štorovec – hišno ime na Selu pri Šentpavlu

štranga – zaprežnica; tudi za vole in krave

štuc – tudi manjša lesena posoda, v katero trgajo grozdje: Iz zemlje gre v trto, iz trte gre v grozdek, iz grozdka gre v štuc, iz štuca gre v brento... dolenska narodna)

štuk – del zvonjenja pri zvonjenju s prekinitvami

T

Temenica – ime potoka in vasi

tolčenec – sadjevec (ker se je sadje pred prešanjem tolklo)

V

vahtnica – železniška čuvajnica

vilice – del kolovrata, s katerim se spreminja mesto navijanja preje na vreteno

vime – samo z več seski; če so posamezni, mačke, psice to ni vime, ampak sesek (zizek)

vint – navoj

vlačuge – kmečko vozilo, ki ima namesto koles kratke sani spredaj in zadaj; za razliko od običajnih sani se da z njimi zavijati, razen tega so veliko nižje; poleg drv so z njimi tisti, ki so imeli polje daleč od doma, že pozimi zvozili gnoj na njive, ker se je zaradi manjše višine gnoj lažje nakladal

voditi – gnati kravo k biku; vojena krava

Z

zadnji – človek, ki oboročno dela in drži ročaj,

toporišče, grabljišče itd. z desno roko bliže orodju, sekiri, grabljam itd.

zahod – obisk: K njemu pa nimam več zahoda – ga ne obiskujem, ne zahajam več k njemu

zahuditi – zahujen – slabe rasti, prepaden (človek, žival, rastlina)

Zamán – hišno ime v Šentpavlu

zapirica – okna in zunanja vrata pri zidanju hiše: Manjka mi še zapirica

zapirnica – dodatni poganjki pri listih na mladiki trte: Potrgati moram zapirnice

zgrabek – z grabljami urejen kup listja, trave, sena, ki se ga odnese tako, da ga z levo roko držiš/tiščiš z ene strani z druge pa z grabljami (tudi ubirek)

zvaliti – piščeta so se zvalila: Mislim, da je sinica v prvi ptičnici že zvalila

Ž

Žigec – hišno ime v Šentpavlu

Žličar – hišno ime v Temenici

žlajdra – veriga za spenjanje zgornjih lojtrnic pri vozu; ima vzvod za zatezanje; za zaviranje voza/blokiranje kolesa pa služi veriga zavornica, ki ima na enem koncu jeklen žleb, v katerem zapelje kolo, da pri vožnji šina kolesa ne drsa po tleh

žlebnik – žlebasto opeka na slemenu z opeko pokritih hiš

II. DEL: RAZLIČEN NAGLAS PRI NEDOLOČNIKIH IN NAMENILNIKIH V ŠPG

Nedoločniki v ŠPG brez izjeme izgubijo končni i, pred njim stoječi t ali č pa se izgovarja trdo. Zadnji zlog pri tako skrajšanih nedoločnikih se potem izgovarja zelo kratko.

Pri vseh dovršnih in večini nedovršnih glagolov se torej nedoločnik in namenilnik v ŠPG izgovarjata enako. Je pa nekaj **nedovršnih** glagolov, pri katerih se zadnji zlog namenilnika izgovarja dolgo, torej drugače kot pri nedoločniku. V nadaljevanju je seznam teh glagolov. Na prvem mestu so zapisani knjižni nedoločniki iz SSKJ, na drugem oz. tretjem mestu pa nedoločniki oz. namenilniki v ŠPG, pri čemer sem upošteval akanje, kratke poudarjene polglasniške i-je pa sem pisal kot y (zlogotvorni mehki polglasnik).

bentiti – bentyt – bentít	ležati – l'ážat – liéč	sladiti – sladyt – sladít
bistriti – bystryt – bystrít	liti – lyt – lít	slaviti – slavyt – slavít
blažitl – blažyt – blažít	loviti – lavyt – lavít	slediti – sledyt – sledít
bodriti – badryt – badrít	mastiti – mastyt – mastít	smetiti – smetyt – smetít
brati – brat – brát	mašiti – mašyt – mašít	soliti – salyt – salít
buditi – budyt – budít	mediti – medyt – medít	solziti – sauzyt – sauzít
cediti – cydyt – cydít	mejiti – mejyt – mejít	spati – spăt – spát
častiti – častyt – častít	miriti – myryt – myrít	sramotiti – sramoty – sramotít
deliti – delyt – delít	mladiti – mladyt – mladít	srebiti – srebyt – srebrít
dojiti – dajyt – dajít	mleti – mylt – mléjt	stati – stăt – stát
dolžiti – dovzyt – dovžít	molsti – mylst – mléjst	streči – strč – stréč
dreti – drt – dréjt	moriti – maryt – marít	striči – strč – stríč
drobiti – drabyt – drabít	možiti – mažyt – mažít	sušiti – syšyt – syšít
dušiti – dušyt – dušít	mrtviti – mrtvyt – mrtvít	šibiti – šyby – šybít
gasiti – gasyt – gasít	nesti – nest – néjst	škropiti – škrapyt – škrapít
gniti – gnyt – gnít	nočiti – načyt – načít	štetiti – štyt – štéjt
gnojiti – gnajyt – gnajít	orati – arăt – arát	taboriti – tabaryt – taborít
gojiti – gajyt – gajít	ostriti – astryt – astrít	tajiti – tajyt – tajít
gostiti – gastyt – gastít	pasti (živino) – păt – pást	taliti – talyt – talít
graditi – gradyt – gradít	peči – pčč – piéč	tesniti – tesnyt – tesnít
greniti – grenyt – grenít	piti – pyt – pít	tkati – tkăt – tkát
greti – grt – gréjt	pleti – pylt – pléjt	tolči – tauč – tóuč
gristi – grst – gríst	poditi – padyt – padít	topiti – tapyt – tapít
groziti – grazyt – grazít	potiti – patyt – patít	trati – trt – tréjt
hladiti – hladyt – hladít	prašiti – prašyt – prašít	učiti – učyt – učít
jesti – jyst – jéjst	prati – prăt – prát	valiti – valyt – valít
jeziti – jezyt – jezít	pretiti – pretyt – pretít	variti – varyt – varít
kaditi – kadyt – kadít	rdečiti – rdečyt – rdečít	vedriti – vedryt – vedrít
kaliti – kalyt – kalít	rediti – redyt – redít	veseliti – veselyt – veselít
kaziti – kazyt – kazít	riti – ryt – rit	vetriti – vetryt – vetrít
kositi – kasyt – kasít	roditi – radyt – radít	vleči – vyl'č – vléč
kovati – kavat – kavát	rojiti – rajyt – rajít	vpiti – vpyt – vpít
krasti – kràst – krást	rositi – rasyt – rasít	vršiti – vršyt – vršít
krepati – krepyt – krepiť	saditi – sadyt – sadít	vršiti – vršyt – vršít
kriviti – krvyt – krvít	scati – scăt – scát	zlatiti – zlatyt – zlatít
kropiti – krapyt – krapít	sedeti – sydyt – séjst	zvoniti – zganyt – zganít
krotiti – kratyt – kratít	sejati – syjăt – syját	žreti – žrt – žréjt
lesti – lyst – léjst	slabiti – slabyt – slabít	

III. DEL: MESTO NAGLASA NA NEDOLOČNIKIH V SSKJ IN ŠPG

Pri večini nedoločnikov je v ŠPG naglas na istem zlogu kot v SSKJ. Pri praktično vseh nedoločnikih, za katere sta po SSKJ glede naglasa možni dve različici, se v ŠPG uporablja tista, pri kateri je naglas bližje začetku besede. Obstajajo pa tudi nedoločniki, ki so v ŠPG naglašeni drugače kot v SSKJ. Seznam navajam v nadaljevanju. Razen zelo redkih izjem velja enak premik naglasa tudi za vse izvedenke teh glagolov, ki pa jih zaradi obsežnosti nisem vnesel v seznam.

Besede v različici ŠPG sem zapisal v originalu:

- akanje (abupávat),
 - y - mehki polglasnik (nósyť),
 - apostrof pomeni, da se pred njim stoječi soglasnik izgovarja izrazito mehko, kot neslišni j (l'úbyť, m'átat),
 - ie - zelo ozek e (brienčat).
 - uá in úa- naglas je na prevladujočem delu dvoglasnika (bruádyť, strúajyt).
- Tonemskosti nisem zapisal.

bežáti – bėjžat	krepati – kriépat	selíti – s'ályť
bleščáti – bliéščat	kresáti – kr'ásat	skleníti – skl'ányť
bliščáti – bliščat	kričáti – kričat	skočiti – skóčyt
boléti – bólyť	krnéti – krńyt	smrčáti – smrčat
brčáti – brčat	ležáti – l'ážat	strapáti – strápat
brenčati – briénčat	ljubíti – l'úbyť	strojíti – strúajyt (kože)
brodíti – bruádyť	lomíti – lómyť	tesáti – t'ásat
cartáti – cártat	mečíti – miéčyt	tičáti – tičat
cvetéti – cvyst	metáti – m'átat	tiščáti – tiščat
česáti – č'ásat	mižáti – mižat	točiti – tóčyt
dišáti – dišat	močiti – móčyt	toníti – tónyť
dovolíti – davól't	molčáti – móučat	upogníti – upógnyť
dražíti – drážyt (psa)	molíti – mólyť	uščeníti – ušč'ányť
drčáti – drčat	napogníti – napógnyť	utrníti – utárnýť
držáti – držat	noreti – nóryť	večáti (jokati) – viéčat
frčáti – frčat	nosíti – nósyt	viséti – vísyt
goníti – gónyt	obalíti – abályť	vkleníti – ukl'ányť
goréti – góryť	obupováti – abupávat	vodíti – vódyť
govoríti – gavórt	otrníti – atárnýť	volíti – vólyť
hitéti – hítyť	paberkováti – pabiérkvat	votlíti – vuátlyť
hodíti – hódyt	peljáti – p'álet	vozíti – vózyť
hřeščáti – hriéščat	plesnéti – pléjsnyť	vreščáti – vriéščat
ječáti – jiéčat	poplahníti – papláhnyť	vzdigováti – vzdygávát
kabalíti – kabályť	postíti – póstyť	zadegáti – zadégat
klamáti – klámat	povodíti – pavódyť	zakleníti – zakl'ányť
klečáti – kliéčat	prepogníti – prepógnyť	zapogníti – zapógnyť
klepáti – kl'ápat	prežáti – priéčat	zoréti – zóryť
klesati – kl'asat	pripogníti – prpógnyť	želéti – ž'ályť
kleníti – klónyt	prosíti – prósyť	ženíti – ž'ányť
kopnéti – kópnyť	razkleniti – razkl'ányť	živéti – živyt
kreníti – kr'ányť	renčáti – riénčat	

IV. DEL: ŠE TO IN ONO

a) Dodajanje zlogov

Tako za ŠPG kot za skoraj vse slovenske govore in narečja je značilno opuščanje zlogov oz. krajšanje besed. So pa v našem govoru tudi besede, pri katerih se zaradi lažje izgovorljivosti število zlogov glede na knjižno slovenščino poveča.. Na primer;

brv	-	bàru	rž	-	aryž
cvrl	-	cvàru	smreka	-	smərejka
čmrlj	-	čmàryl	strn	-	stàrən
črn	-	čàrən	trn	-	tàrən
črv	-	čàru	vrv	-	vàru
grm	-	gàrəm	vsa	-	usà
nadrl	-	nadàru	zaprl	-	zapàru
podrl	-	padàru	žrl	-	žàru

Poleg tega je to podaljševanje prisotno tudi v vseh izpeljankah in še v množici drugih podobnih besed. Ta seznam za razliko od seznamov v prejšnjih delih, kjer sem se trudil, da bi bili čim bolj popolni, to ni; gre le za nekaj primerov. Mimogrede: že pred leti se je v Pismih bralcev nekdo jezil, ker po TV nekateri novinarji ne govorijo film (enozložno), ampak filəm (dvozložno). Tudi to spada v skupino podaljšanih besed.

b) NJ v J ali N

Kot amater, pa še površen, sem bil dolgo prepričan, da se knjižni nj v ŠPG vedno spremeni v j. Dokler me ni strokovnjakinja za dolenska narečja dr. V. S. vprašala: "Kaj pa konjski rep?" Prav res; v ŠPG ne pravimo oz. nismo govorili kojski, ampak konski rep. Ko sem to reč še naprej "raziskoval", sem videl, da se nj pred s in še nekaterimi drugimi soglasniki ne izgovarja kot j, ampak kot n: dolenski -> dolenski, kranjski -> kranski, kuhinjski -> kuhinski itd. Pa tudi Gorenjci -> Garenci, manjkati -> mankat, zmanjšati -> zmanšat ipd. Včasih pa je vsaj na videz tako celo pred samoglasniki: svetinjica -> svetinca, bližnjica -> bliženca, luknjica -> lukönca, Česnjice -> Čejšönce. Na videz zato, ker je v vseh teh besedah najprej zmanjkalo i-ja in je bil nj postavljen pred c. A še to niso vsi primeri, ko se nj ne zreducira v j, ampak v n, npr.: naslednji -> nasledny, zgornji -> zgurny, jutrišnji -> jutršny itd.

LITERATURA IN VIRI:

Slovar slovenskega knjižnega jezika (DZS, Ljubljana 1994).

Odzadnji slovar slovenskega jezika (SAZU, Ljubljana 1996).

Rokopisna dokumentacija avtorja

DVOREC GAJNIČE

Ana Fabjan*

Leta 1982 je pri Državni založbi Slovenije izšla knjiga *Graščine na nekdanjem Kranjskem* danes že pokojne avtorice Majde Smole. Ob pozornem branju sem se ustavila ob naslovu GOMNIŠČE (GANITSCHHOF). Ime Ganitschhof mi je zvenelo zelo znano.

Na Jožefinskem vojaškem zemljevidu Slovenije, ki je nastajal v letih 1763 do 1787, je na mestu današnjih Gajnič napisano ime Ganitscha (izg. Ganiča). Na dokumentih moje stare mame, ki je bila doma v Hočevarjevem mlinu v Gajničah pri Šmarju - Sapu, piše Ganiče ad Ganičhof. Ganičhof je izgovarjava nemškega zapisa Ganitschhof. Torej je bil dvorec v Gajničah. Gomnišče, današnje Gumnišče, je imelo v preteklosti nemško ime Weisskirchen. Ali gre za dvorec v pomenu poslopja ali za dvor kot zaokroženo fevdalno posest skupaj s pripadajočimi podložniki, bi treba še ugotoviti. Vsekakor pa izraz ad pomeni pripadnost določenemu fevdalnemu lastniku (Ganiče ad Ganitschhof - Gajniče (pripadajo) Gajniškemu dvorcu, Razderto ad Saitenhof - Razdrto (pripada) Stranskemu dvorcu, tj. Brinju).

Brala sem knjigo naprej: Katastrska občina Mali Vrh. Saj to je še danes v KS Šmarje - Sap. Poklicala sem Zgodovinski arhiv Slovenije. Povedali so mi, da je možno, da je ime dvorca napak prevedeno. Majda Smole je deset let prebirala dokumente v zgodovinskih arhivih in potem izdala zgoraj omenjeno knjigo. Pri prevodu iz nemščine se lahko primeri tudi napaka v prevodu krajevne-ga imena oz. imena dvorca. Prepričana sem, da je nemško ime Ganitschhof napak prevedla v Gomnišče namesto v Gajniče.

Celoten zapis o tem dvorcu je mojo domnevo še potrdil. Priimki Paulin, Kastelic, Hočevar, Padar so na tem območju znani še danes.

Takole Majda Smole niza podatke o lastništvu Ganitschhova:

GOMNIŠČE (GANITSCHOF)

Katastrska občina

Mali Vrh

Število kmetij in obdavčitev leta 1821 (po deželni deski železnobarvni kvatern D 25, L 23) kmetije 6

Zemljiški davek od:

- gospoščinske zemlje: 25 gold., 49 kr.
- od podložniške zemlje: 24 gold., 20 kr., 2 d.

LASTNIKI

O dvorcu je za čas pred 19. stoletjem ohranjenih le nekaj podatkov, iz katerih je razvidno, da je bila v začetku 18. stoletja lastnica dvorca Zofija Schwab, ki je umrla 1707. V štiridesetih letih 18. stoletja je tedanji lastnik Franc Anton Pour dvorec prodal duhovniku Francu Sigmundu Rembu,¹ ki ga je zapustil v dobrodельne namene. Fiskalni kurator Rembove dobrodельne ustanove Janez Friderik

*Nad predorom 7, 1293 Šmarje - Sap.

1) ARS, Zap. inv. XLIII S-89; XXXVII P-129, stran 4/16.

Kastelic je s privolitvijo graškega gubernija Gomnišče prodal na dražbi 4. novembra 1790; kupil ga je Jožef Anton baron Codelli za 2400 goldinarjev kot najboljši ponudnik.²

Po delilni pogodbi, ki so jo 4. julija 1797 sklenili dediči Jožefa Antona barona Codellija, je posestvo Gomnišče pripadlo Volfangu baronu Codelliju,³ ki ga je 22. aprila 1798 prodal poštnemu mojstru v Šmarju Janezu Vincencu Paulinu za 2400 goldinarjev.⁴

S prisojilno listino z dne 30. avgusta 1821 sta bila priznana lastnika zapuščine Janeza Vincenca Paulina in njegovega sina Janeza poštni mojster v Šmartnem Matevž Bartlme in njegova žena Ana, rojena Paulin; posestvo je bilo tedaj cenjeno na 1867 goldinarjev.⁵

Na dražbi 20. avgusta 1839 je vse imetje Ane Bartlme, ki se je drugič poročila Pfefferer, kupil Franc Dolničar za 1000 goldinarjev.⁶ Po smrti Franca Dolničarja 16. avgusta 1845 je posestvo pripadlo njegovemu sinu Antonu.⁷ Po sporazumu med Antonovimi dediči z dne 23. februarja 1857 je Gomnišče pripadlo glavni upnici Katarini Čop, ker je njena terjatev v znesku 4000 goldinarjev preseгла vrednost posestva.⁸ Čez tri dni, 26. februarja 1857, je Katarina Čop Gomnišče prodala za 4000 goldinarjev Antonu Padarju in Mihaelu Hočevarju.⁹

Po sodni privolitvi z dne 31. decembra 1858 je bil delež Mihaela Hočevarja prepisan na ime njegove vdove Marije Hočevar kot glavne dedinje, ki se je zavezala, da bo svojemu sinu Janezu izplačala znesek 229 goldinarjev kot dediščino po umrli sestri Mariji in bratu Francu.¹⁰ Za delež Antona Padarja, ki je umrl 15. avgusta 1888, je bil s prisojilno listino 12. novembra 1889 priznan za lastnika njegov sin Vincenc.¹¹ Za njim ga je podedovala 20. februarja 1897 Helena Padar.¹²

Tako Majda Smole.

Deželna deska je bila v fevdalizmu zemljiška knjiga z vpisi plemiških zemljišč. Fiskalni kurator pomeni varuh koristi in pravic drugim osebam ali ustanovam v zvezi z davščinami. Kontribucija je bila v stari Avstriji podložnikov dajatev zemljiškemu gospodu. V isti državi je bil gubernij višja upravna enota, razdeljena na okrožja. Izraz gospoščina do odprave tlačanstva sredi 19. stoletja pomeni posestvo zemljiškega gospoda.

Po pregledu lastništva plemiških rodbin v isti knjigi so podatki:

Zofija Schwab je bila iz plemiške rodbine Schwab - Lichtenberg. Ti plemiči so razen Ganitschhofa imeli še Podsmreko pri Višnji Gori in Praproče pri Grosupljem.

Franc Anton Pour je imel istočasno tudi gradič Brinje na današnjem Grosupljem. Pourji, plemiška rodbina, so bili tudi lastniki Praproč.

Baron Jožef Anton Codelli je imel poleg Ganitschhofa še Studenec in polovico Codellijeve kanoniške hiše v Ljubljani.

2) ARS, Dež. deska, železnobarvni kvatern D 25, L 23, listine, 2. modri kvatern L 29.

3) ARS, Dež. deska, železnobarvni kvatern D 25, L 23, listine, 1. srebrnobarvni kvatern B 2.

4) ARS, Dež. deska, železnobarvni kvatern D 25, L 23, listine, 3. modri kvatern I 24.

5) ARS, Dež. deska, gl. knj. II/237, listine, 1. morskozeleni kvatern F 12, 13.

6) ARS, Dež. deska, gl. knj. II/237, listine, IB VI/404, 408.

7) ARS, Dež. deska, gl. knj. II/237, listine, IB XI/62 - 63.

8) ARS, Dež. deska, gl. knj. II/237, listine, fasc. 1857 II/142 = II/PN 19.

9) ARS, Dež. deska, gl. knj. II/237, listine, fasc. 1857 IV/33 = II/PN 96.

10) ARS, Dež. deska, gl. knj. II/237, listine, fasc. 1858 IV/181 = IV/13.

11) ARS, Dež. deska, vložek h gl. knj. 625, listine, 1889 VII/1483 = 446.

12) ARS, Dež. deska, vložek h gl. knj. 625

Po zemljiški knjigi, ki se hrani na Grosupljem, si v Gajničah za zadnjeomenjenima lastnikoma Marijo Hočevnar in Heleno Padar sledijo lastniki:

Po Padarjevi strani na hišni številki 6 (danes 5):

Helena Padar mlajša, pozneje poročena Babnik, od 2. aprila 1936; Janez Babnik od 18. 6. 1936; sedem članov družine Babnik od 22. aprila 1950.

Po Hočevnarjevi strani na hišni številki 7 (danes 10):

Johan Hočevnar od 18. marca. 1870; Marija Hočevnar od 30. avgusta 1906; Jožefa Hočevnar od 16. septembra 1911; Marija Hočevnar od 21. septembra 1934; Franc Lavrič od 28. septembra 1964; Ignac Mramor od 17. marca 1965; Jože Ivanetič od 26. marca 1973 naprej.

V tej hiši, nekdanjem mlinu, živita danes žena in sin pokojnega Jožeta.

Zanimivo je spremljati spreminjanje imena vasi Gajniče skozi čas. Na že omenjenem Jožefin-skem zemljevidu piše Ganitscha. Na Padarjevih in Hočevnarjevih dokumentih piše naslednje:

1844 - Ganiče - Padar

1897 - Ganjiče - Hočevnar

1906 - Gajniče - Hočevnar

1936 - Gojniče - Padar, Babnik

1936 - Gajniče - Hočevnar

In tako še danes.

Ker sta v istem letu dva različna zapisa, je možno sklepati, da so razlike nastale pri vpisu sprememb v zemljiško knjigo.

Vprašanje je, koliko zgodovinske resnice je v nedokončanem romanu Ludveta Potokarja *Krivi vir*.¹³ Osrednje dogajanje je pisatelj postavil prav v hišo Hočevnarjevih. Bil je to mlin, po domače se je reklo pri Malnarju, v romanu pa pri Pahorju. Med drugim piše, kako je stari Pahor svojemu vnuku govoril o svojem predniku:

" Bil je tovornik. Iz Trsta na Dunaj je vozil sol in dosti zaslužil. Potem so prišle vojske, Napoleon je pridrl s Francoskega /.../ Povrh te nesreče pa so bile še slabe letine. Na njivah ni zraslo skoraj nič, še tisto, kar je, so morali dajati za kontribucijo in graščinskim za desetino /.../ Oče pa je imel prisluzhen lep denar, poldrugo mošnjo napoleonskih zlatnikov in skoraj prav toliko turških. Zaslužil je s soljo in ribami, pošteno in pravično. Bil je že v letih in ker je vedel, da na stare dni ne bo mogel več tovoriti, se je preselil sem dol in sklenil z nekim kmetom na Vrhu kupčijo za tole dolino Krivi vir/.../

S svojim življenjem in delom smo vpeti med preteklostjo in prihodnostjo kraja in časa. Zanimivo je prebirati stare zapise. Da nam je to omogočeno, gre zahvala ljudem, ki so vestno zapisovali in shranjevali zapise o različnih dogajanjih.

13) Ludve Potokar: *Onstran samote, Mohorjeva družba, Celje 1995.*

SLEDOVI ŽIVLJENJA IZ PRETEKLIH GEOLOŠKIH DOB

*Leopold Sever**

Geologija je sorazmerno malo znana naravoslovna veda, čeprav ima široko območje delovanja in je - kljub odmiranju rudarstva - še vedno nepogrešljiva pri preučevanju razvoja našega planeta in pri ustvarjanju razmer za razvoj številnih gospodarskih dejavnosti.

Njena pomembna raziskovalna vsebina so vsekakor sledovi življenja iz preteklosti. Zato je v pričujočem sestavku največ pozornosti posvečeno okaminam v najširšem pomenu besede. Za boljše razumevanje teh pojavov sem v uvodu dodal nekaj najosnovnejšega geološkega vedenja. Poljudna raziskava sledov nekdanjega življenja obsega ozemlje **zahodne Dolenjske**, zlasti območja nekdanje širše občine Grosuplje.

VIRA:

Geološka karta Slovenije, list Ribnica.

Raziskovalna naloga mladih ljubiteljev geologije OŠ Stična, 1999; mentor: Leopold Sever.

NA KRATKO O NASTANKU ŽIVLJENJA

Naravoslovci so s pomočjo izsledkov več znanstvenih ved ugotovili, da je naš planet nastal pred približno petimi milijardami let. V začetni fazi planetarnega razvoja je bila naša Zemlja mrtva, to se pravi brez življenja. Pred dobrimi tremi milijardami let pa so končno dozoreli pogoji za vznik prvih živih bitij. To naj bi se zgodilo v morski vodi, v tako imenovanem pramorju. O razmerah, ki so omogočile, da je snov zaživila, lahko le utemeljeno domnevamo. Tudi o prvotnih bitjih ne vemo kaj dosti. Nekaj pa je zanesljivo: praorganizmi so bili drobni in so imeli preprosto telesno zgradbo. Bitja v predceličnem stanju so postopoma dobila celično zgradbo, ta pa je napredovala v mnogocelično telesno organizacijo. Dolgo časa je bilo življenje omejeno le na morje, malo kasneje je prešlo v celinske vode in šele pred dobre pol milijarde let so organizmi začeli naseljevati tudi kopno. Dokaj zgodaj so se začela bitja ločevati na rastline in na živali. Človek naj bi se na Zemlji pojavil šele v mlajših obdobjih zemeljske zgodovine.

OKAMNINE (FOSILI)

Večina od neizmerne množice živih bitij iz minulih dob zemeljske preteklosti je izginila brez vsakega sledu. Le silno redki organizmi so živeli in odmirali v razmerah, ki so ohranile sledove njihovega bivanja. Tem sporočilom iz davne preteklosti v našem jeziku pravimo okamnine, v mednarodnem izrazoslovju pa se je uveljavil izraz fosili. Oba izraza v svojem pomenu ne ustrezata povsem značaju sledov nekdanjega življenja; mnoge okamnine namreč sploh niso okamele in mnogi fosili niso bili izkopani iz zemlje. Ker z okaminami ali fosili dokazujemo starost Zemlje in življenja na njej, jim večkrat pravimo tudi paleontološka dokazila ali petrefakti. Ožja naravoslovna panoga, ki se z njimi ukvarja, je paleontologija.

SISTEM MINULEGA ZEMELJSKEGA ČASA

Sistem minulega zemeljskega časa je postavljen predvsem na podlagi preučevanja okamin. V zadnjem času dajejo dokaj zanesljive rezultate tudi merjenja radioaktivnega ogljika in nekaterih drugih kemijskih elementov v preučevanih materialih. K boljši predstavi o razvoju našega planeta in življenja na njem pripomorejo tudi opazovanja drugih nebesnih teles.

*Škocjan, 1311 Turjak, predm. učitelj biologije in kemije v pokoj.

Najširše časovne etape so zemeljski vek:

1. **pravek** (predkambrij) - trajal je okoli 3500 milijonov let,
2. **stari vek** (paleozoik) - trajal je okoli 320 milijonov let,
3. **srednji vek** (mezozoik) - trajal je okoli 160 milijonov let,
4. **novi vek** (kenozoik) - traja okoli 70 milijonov let.

Geološki vek obsegajo naslednje dobe:

Paleozoik: kambrij, ordovicij, silurij, devonij, karbonij in permij.

Mezozoik: trias, jura in kreda.

Kenozoik: terciar in kvartar.

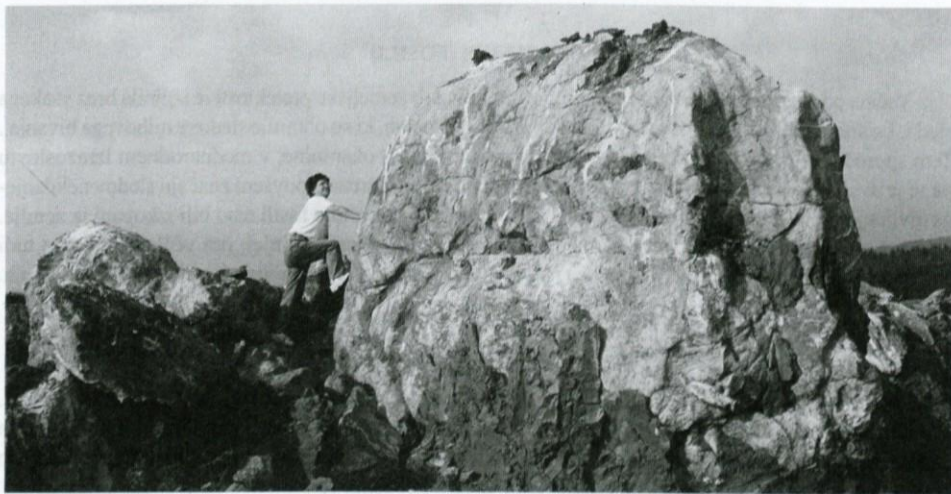
Danes torej živimo v kenozojskem veku in kvartarni dobi. V kvartarju je bilo več ohladih - ledenih dob. Zadnja ledena doba se je končala pred dobrimi deset tisoč leti. Tedaj je nastopil "naš" najmlajši čas - holocen.

GEOLOŠKE ZNAČILNOSTI NAŠIH TAL

V naših predelih se kamnine iz posameznih dob zemeljske preteklosti med seboj prepletajo, prekrivajo in mešajo. Kljub temu lahko opazimo **padanje starosti zemeljskih plasti od severa proti jugu**; najstarejše kamnine praviloma najdemo v odrastkih Posavskih gub, najmlajše pa v predelih Dolenjskega "krasa" južno od reke Krke.

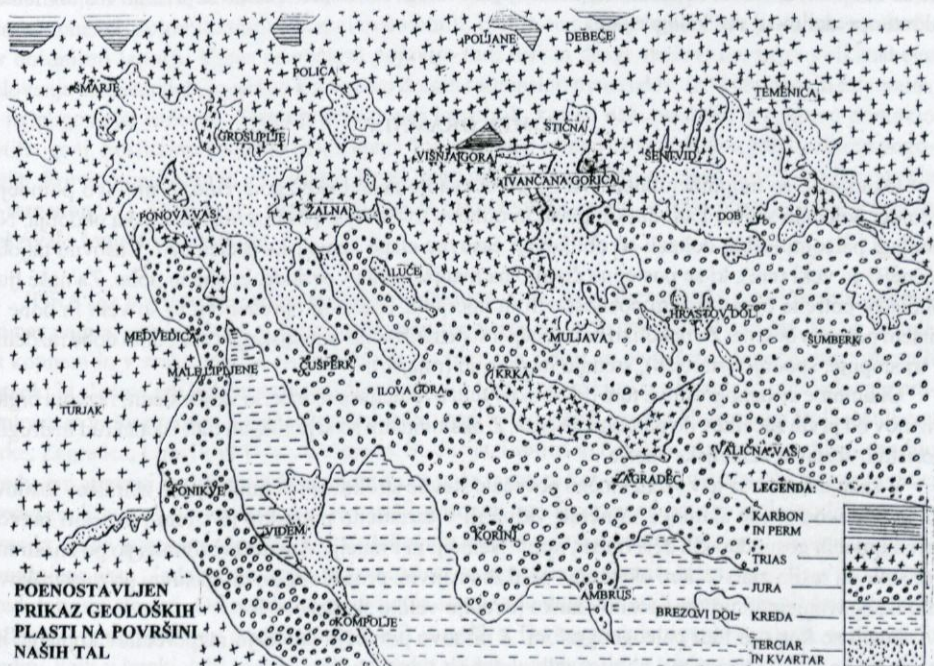
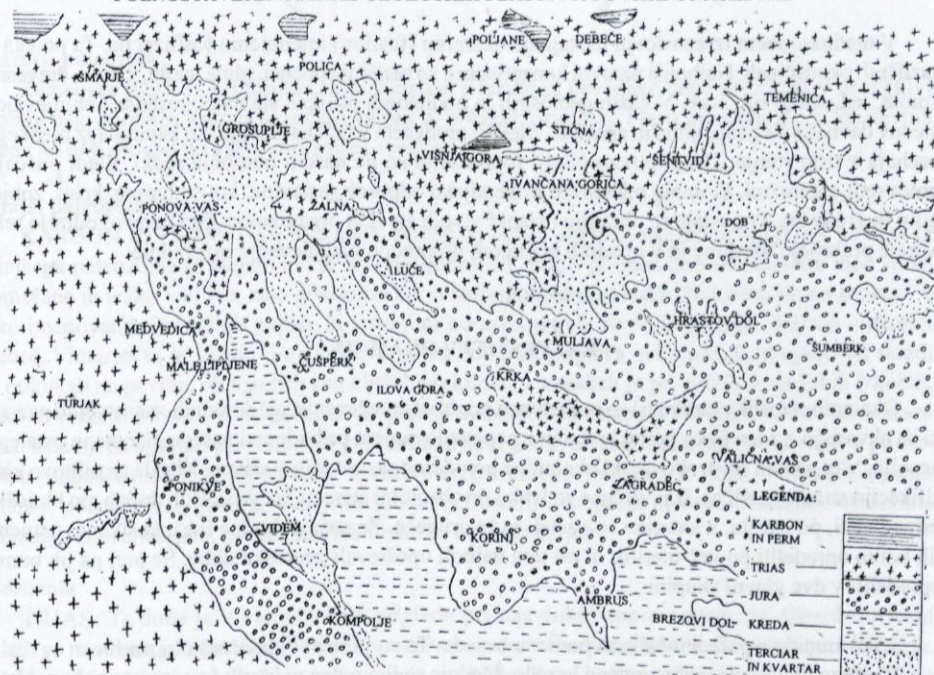
Po nastanku večina kamnin spada med usedline (sedimente). Iz njih so skoraj vse predstavljene okamnine. Med kamninami so najpogostejši apnenci in dolomiti. Z njihovim preperevanjem so povezani številni kraški pojavi na našem območju.

V tektonskem pogledu naše predele sekajo številni manjši (lokalni) prelomi. Največji med njimi je litijska prelomnica. Med manjša zemeljska gibanja štejemo stiško, dobropoljsko, želimeljsko, barjansko in ortneško prelomnico. Prelomnice največkrat potekajo po robovih kraških polj in imajo dinarsko usmeritev. Ob prelomih so se večkrat starejše plasti kamnin narinile na kamninske sklade iz mlajših geoloških dob. Ob prelomnicah večkrat prihaja do manjših potresnih sunkov.

Ko hodimo po zemlji, se večinoma ne zavedamo, da je pod nami orjaško skalovje - pravi planinski svet. Pogled na odkrito površino ob gradnji avtomobilske ceste. Vodotučine pri Ivančni Gorici, 1999.

POENOSTAVLJEN PRIKAZ GEOLOŠKIH PLASTI NA POVRŠINI NAŠIH TAL

KAKO OKAMNINE NASTANEJO

V mednarodnem izrazoslovju nastajanje okamnin (fosilov) imenujemo fosilizacija. Ta poteka v različnih okoliščinah. Najboljši naravni konzervatorji so različni apneneci, glina, nafta, katran, drevesna smola, led, sol in suh zrak. V naših geoloških in podnebnih prilikah sta najpogostejša ohranjevalca sledov davnega življenja glina in apnenec. Slednji predvsem v fazi nastajanja, ko kamnina iz mehkega prehaja v trdo stanje. Drugi povzročitelji fosilizacije so na našem območju redki. Sledi puščajo predvsem organizmi, ki imajo mehansko in kemijsko odporne sestavine, kot so lupine, kosti, zobje, hitin in grčav les. Pogostejše se ohranijo ostanki v vodi živečih organizmov. Tam namreč odmrlo telo hitreje prekrijejo usedline in v ugodnih razmerah preprečijo nadaljevanje razgradnje.

RAZVRSTITEV OKAMNIN

Okamnine (fosili, petrefakti) so pomemben predmet preučevanja več sorodnih znanstvenih panog, ki se ukvarjajo z zemeljsko preteklostjo in z napovedovanjem prihodnosti našega planeta in ostalega vesolja. V ta namen so strokovnjaki okamnine preudarno razporedili v sistem. Merila za njihovo klasifikacijo so zelo različna. Razvrščene so lahko po absolutni starosti, po geoloških dobah, po biološki pripadnosti, po okolju, v katerem so nastali in še drugače. Za naše poljudne (neznansstvene) namene jih bomo opredelili po več merilih in pri tem najbolj upoštevali geološke dobe. Še prej pa jih bomo opredelili v dve glavni skupini:

A) okamnine v paleontološkem pomenu besede. To so **pristne** (klasične) **okamnine**.

B) okamnine v splošnem pomenu besede. Mednje sodijo poleg **pristnih še nepristne okamnine**. Te so lahko **žive, lažne, arheološke, domišljijske in zgodovinske**. Večino nepristnih fosilov lahko hkrati opredelimo z več kategorijami..

POMEN OKAMNIN

Okamnine so najpomembnejši vir za preučevanje zemeljske zgodovine. Z njihovo pomočjo geologi določajo starost kamninskih plasti in njihovo uvrstitev v posamezna zemeljska obdobja. Na podlagi paleontoloških dokazil so oblikovali časovne etape zemeljske preteklosti. Časovno najobsežnejši so vek (ere), ki se postopno členijo na manjše enote - periode, epohe in dobe. Za naše ljubiteljske potrebe bomo sistem poenostavili in uporabili le glavni opredelitvi, to so vek in doba v širšem pomenu besede. Za nekoliko natančnejšo sistematizacijo zemeljskega časa bomo dobe razdelili v tri stopnje: spodnjo (starejšo), srednjo in zgornjo (mlajšo).

Okamnine so nepogrešljive tudi pri oblikovanju evlucijske teorije, ki skuša slediti razvoju organizmov od prvih začetkov do današnjega časa. Z okamninami so si pomagali tudi iskalci rud in drugih koristnih sestavin zemeljske skorje.

V zadnjem času se je v svetu močno povečalo število strokovnih in ljubiteljskih zbiralcev fosilov. Ti so ponekod fosile skupaj z minerali vključili v turistično ponudbo in s tem pospešili razvoj spremljajočih gospodarskih dejavnosti, npr. v Nemčiji in Franciji. Amaterski zbiralci so po eni strani koristni, saj rešijo marsikatero okamnino pred zanesljivim propadom, po drugi strani pa z nestrokovnim izkopavanjem in prodajo fosilov lahko naredijo veliko škode.

Fosili so koristni tudi paleogeografom. Z njihovo pomočjo določajo razporeditev kopnega in morja ter podnebne razmere v posameznih obdobjih zemeljske zgodovine.

OKAMNINE PO POSAMEZNIH GEOLOŠKIH OBDOBJIH

Starejši paleozoik

Zemeljske plasti iz kambrijske, ordovicijske, silurske in devonske dobe se pri nas v dosegljivi globini niso ohranile. Zato iz tega časa kajpak ni nobenih okamnin. Plasti in okamnine iz teh davnih časov so tudi drugod po svetu sorazmerno redke.

Mlajši paleozoik

KARBON IN PERM: Naši najstarejši zemeljski skladi pripadajo karbonu in permu, so torej iz mlajšega paleozoika in štejejo kakih 250 milijonov let. Plasti iz obeh dob so marsikje med seboj pomešane in težko ločljive, zato govorimo kar o karbopermskih skladih. Najdemo jih na severu - v tako imenovanih Posavskih gubah, ki s svojimi odrastki segajo na naše ozemlje. Največ v okolici Debeč, Vintarjevca in Višnje Gore ter severno od Police, Lipoglava in Lanišč. Karbopermski skladi so pokukali na površje ob manjših zemeljskih prelomih, v soteskah in pri večjih zemeljskih izkopih. Tako so se karbopermske plasti pokazale pri gradnji avtomobilske ceste pri Višnji Gori. Med kamninami v teh skladih na splošno prevladujejo glinenci (skrilavi glinavec), od kremenovih materialov pa raznobarvni peščenjaki in konglomerati. V vezivu med kremenovimi zrnci je pogosto limonit. Fosilni ostanki, po katerih so geologi vsaj približno določili starost, so redki in slabo ohranjeni. Večinoma pripadajo enoceličarjem, preprostim rastlinam in nevretenčarjem.

Mezozoik

TRIAS: Ta doba je v kamninskem pogledu pri nas dokaj dobro zastopana. Obsežni triasni skladi so na območju Temenice, Višnje Gore ter severno od Šentvida, Stične, Grosupljega in Šmarja. Mlajše triasne plasti se pojavljajo tudi južneje, v okolici Krke in Zagradca, v zahodnih predelih pa na območju Rogatca, Medvedice in Škocjana. V kamninah prevladujejo karbonati; v prvi vrsti triasni apnenci, dolomitizirani apnenci in dolomiti. Iz njih so nastale apnenčeve in dolomitne breče ter dolomitni laporji. Vmes se večkrat pojavijo tudi tufi in drugi sledovi davnega vulkanskega delovanja na naših tleh, pretežno kot vezivo drugih rudninskih materialov. Od kremenovih mineralov je najpogostejši roženec. Temu pravimo tudi kresilnik, ker so naši predniki z njegovo pomočjo netili ogenj. Fosilizirani ostanki nekdanjega življenja so v primerjavi z mlajšim paleozoikom pogostejši. Prevladujejo alge in enocelične živali, med višjimi organizmi so zlasti polži, školjke, korale in ramenonožci. Torej vodni organizmi, kar je tudi razumljivo, saj je naše predele tedaj pretežno pokrivalo toplo triasno morje.

JURA: Že površen pogled na geološko karto nam pove, da so mezozojske plasti srednje starosti pri nas najpogostejše. Dobi, v kateri so te usedline nastajale, pravimo jura. To je čas, ko so v vodi, na kopnem in v zraku vladali najrazličnejši plazilci. Na žalost se na našem območju niso ohranili ostanki in sledovi teh nekdanjega zelo razširjenih živali. Med kopenskimi rastlinami so prevladovala praprotnice in golosemenke. Najobsežnejše jurske usedline so v širši okolici Hrastovega Dola, Muljave, Krke, Zagradca, Luč, Ilove Gore, Čušperka, Št. Jurija, Lipljen in Ponikev. Kamninske sklade gradijo predvsem apnenci in dolomiti. Med njimi so za naše razmere kar obsežna nahajališča železove rude, predvsem limonita. Na tej osnovi se je v naših predelih razvila prazgodovinska (železnodobna) civilizacija, ki se je potem nepretrgoma nadaljevala v zgodovinski srednji vek in še naprej skoraj do današnjega časa. Zadnje železarske dejavnosti, ki so temeljile na domači železovi rudi, so se končale pred dobrimi sto leti. Od nekdanjega življenja so se iz te dobe ohranili predvsem sledovi alg, ožigalkarjev, ramenonožcev, predvsem pa školjk in polžev. Od kopenskih organizmov je še vedno malo sledov, kajti v jurski dobi se je v naših predelih pretežno razprostiralo toplo morje.

KREDA: V južnih predelih naših tal jurske plasti skoraj neopazno prehajajo v kredne sklade. Največ kamnin iz najmlajše srednjeveške dobe je na širšem območju Dobrepolja, Ambrusa, Korinja, Žvirč in Hinj. Čeprav je živel v toplem krednem morju veliko kamninotvornih mehkužcev, ožigalkarjev in drugih morskih organizmov, so se njihovi sledovi slabo ohranili; fosilizacijski dejavniki v kredni dobi (in kasneje) ohranjanju sledov življenja v naših predelih niso bili preveč naklonjeni. Zaradi pomanjkanja okamnin so strokovnjaki znotraj te dobe le približno določili posamezne stopnje razvoja zemeljske skorje. Klasifikacija temelji večinoma na drobnih okamninah (mikrofosilih). Bera večjih klasičnih fosilov iz te dobe je torej siromašna. Kamninske plasti pretežno sestavljajo sivi, svetlo sivi in beli apnenci. Temnejši apnenci in dolomiti vsebujejo bitumne, ki so sledovi življenja v tej dobi. Fizikalno in kemijsko razpadanje jurskih in krednih karbonatov je tedaj in v kasnejših dobah pripeljalo do očitnih kraških pojavov na našem ozemlju. Apnenci iz mlajše jure in celotne krede so bili do nedavna glavni gradbeni material in surovina za pridobivanje apna.

Kenozoik

TERCIAR: Doba zajema zadnjih sedemdeset milijonov let zemeljskega časa. Za vsa prejšnja geološka obdobja je značilno menjavanje kopnega in morja in s tem povezanih podnebnih sprememb. Za terciar pa je še posebej značilno sorazmerno naglo menjavanje toplih in hladnih obdobj; slednjim pravimo ledene dobe. V tem času so s preperevanjem mezozojskih kamnin nastale peščene in prstene. Peski so karbonatnega porekla in imajo različno zrnatost. Od prstenih produktov preperevanja je največ rdeče in rjave glin, ki dajeta naši prsti značilno barvo. V tej dobi je nastalo tudi veliko produktov razpadanja organizmov. To je humus, ki je večinoma temno rjave barve. Naravne sile, predvsem voda in veter so vse tri sestavine pomešale v naravno zmes, imenovano prst. Glede na prevladovanje ene izmed treh sestavin v grobem razlikujemo tri vrste prsti: peščeno, glinasto in črno prst (črnico). V povezavi z glino najdemo marsikje delno preperle železove rude in boksite. Tu je tudi nekaj kremenovih tvorb v obliki rožencev. Od trdih kamnin so v tej dobi nastali tudi lehnjaki in mlajši lapor. V glini se je ohranilo sorazmerno veliko sledov terciarnega življenja. Močnejše so zastopani višji kopenski organizmi, kar kaže na večjo ustaljenost kopnega v naših predelih. Pri določanju starosti kamninskih plasti in podnebja je pomemben pelod davnih semenovk. Terciarnе naplavine so najboljše najdbe v širši okolici Grosupljega, Ivančne Gorice, Dobrepolja in Radohove vasi. Tu je tudi največja gostota prebivalstva.

KVARTAR: Najmlajša zemeljska doba šteje okroglih milijon let. Geološka dogajanja, začeta v terciarju, so se v dobršni meri nadaljevala tudi v tem času. V kvartarju poleg prej delujočih naravnih sil v dogajanja na zemlji vedno bolj posega človek. Njegovi vplivi so v zadnjem času tako globoki in večinoma nepremišljeni, da obstaja utemeljena bojazen pred samouničenjem človeške civilizacije in morda vsega živega na Zemlji. Največ kvartarnih naplavin je v širši okolici Grosupljega, Radohove vasi in Ivančne Gorice. Naplavine (mulj) potoka Višnjice so dale ime selišču Muljava. Okamnine iz tega časa kažejo telesne značilnosti, ki so podobne sedaj živečim organizmom. Iz tega časa je tudi največ prikazanih nepristnih fosilov.

1. A Okamneli enoceličarji in alge (približno 10-krat povečano). Zbrusek.

Doba: mlajši paleozoik; starost: okoli 300 milijonov let; matična kamnina: apnenčev peščenjak. Iz starejših geoloških dob so ohranjeni zlasti drobni organizmi. Ti postanejo vidni šele, ko kamnino zbrusimo v tanko ploščico in pogledamo pod povečavo.

2. Školjke megalodontide

Nahajališče: Gradišče pri Šentvidu (južno pobočje); doba: mlajši trias; starost: okoli 200 milijonov let; kamnina: triasni sivi apnenec; okoliščine pri nastajanju: plitvo toplo morje (ob kasnejšem strjevanju apnenca v večjih globinah). Nekateri primerki so veliki do 15 centimetrov.

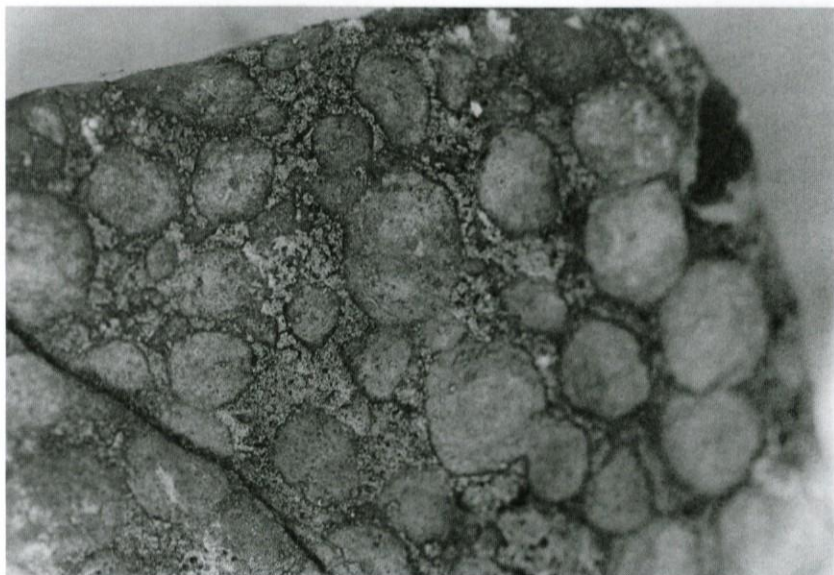
3. Školjke megalodontide

V neposrednem prevodu bi jim lahko rekli "veliki zobje". V prerezu zares spominjajo na velike izpuljene kočnike. Nahajališče: Kojina pri Stični (vzhodno pobočje, nad Virskim potokom); doba: mlajši trias; absolutna starost: slabih 200 milijonov let; okoliščine pri nastajanju: plitvo toplo morje. Večji primerki dosežejo 10 centimetrov.

4. Školjka megalodontida - vzdolžni prerez

Nenavadno razločno so ohranjeni odtisi obeh lupin. Ključ je dodan zaradi pravilne predstave o velikosti. Nahajališče: Kojina (vzhodno pobočje); doba: mlajši trias; starost: okoli 200 milijonov let; matična kamnina: sivi dahsteinski apnenec. Površina je obrasla z recentnimi lišaji skorjevci.

5. Onkoidi

Kroglaste temne tvorbe, nastale pod vplivom morskih alg. Nahajališče: Predole - vzhodno pobočje Kremenc; doba: starejša jura; starost: okoli 170 milijonov let; matična kamnina: svetlo sivi apnenec.

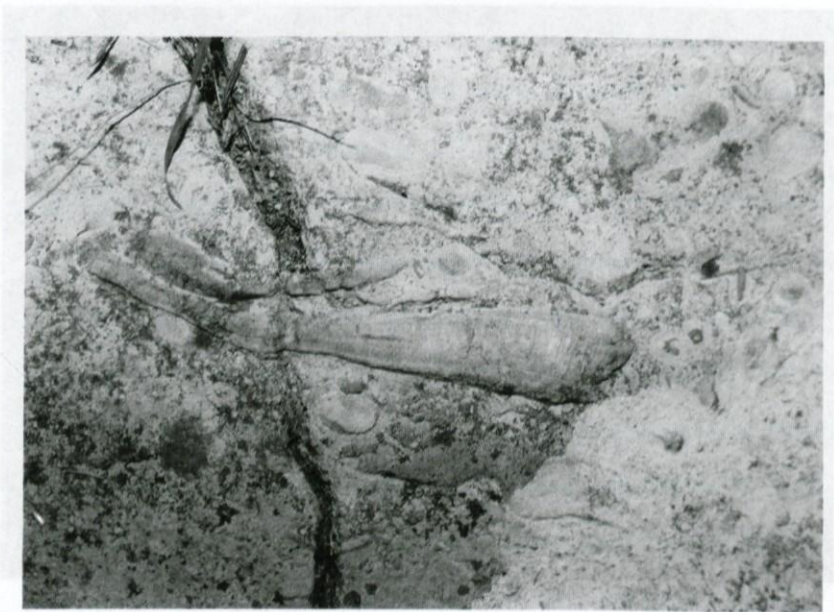
6. Školjke litiotide

Nahajališče: Trebnja Gorica pri Krki (matična kamnina je obdelana in rabi kot prag pred hišnim vhodom); doba: starejša jura (LIAS); absolutna starost: okoli 170 milijonov let; primarno nahajališče: verjetno v širši okolici Krke; matična kamnina: temno sivi kompaktni jurski apnenec; mineralna sestavina fosila: bel kalcit; življenjski prostor: toplo mezozojsko morje; velikosti fosilov: do 5 centimetrov.

7. Lisičjak (živi fosil)

Skromni ostanki v davnini zelo razširjenih praprotnic. Iz njih je v paleozojskem in mezozojskem času nastajal črni premog. Današnji lisičjaki so pomembni za preučevanje davnih lisičjakovcev. Zadnje čase naglo izginjajo. Pripisujejo jim zdravilne učinke. Rastišče: Brezovi Dol pri Ambrusu (Suha krajina).

8. Fosilna riba (lažni fosil)

Tvorba v sivem apnencu je neverjetno podobna okamneli ribi. Najbrž gre za posrečeno deformacijo školjke litiotide, ki je dobila ribjo obliko. Nahajališče: Laze nad Krko; doba: srednja jura; starost: okoli 160 milijonov let.

9. Posamična korala (ožigalkar)

Nahajališče: južno od Ivančne Gorice, na trasi nove avtomobilske ceste blizu Vodotučin; doba: srednja jura; absolutna starost: okoli 150 milijonov let; življenjski prostor: toplo in plitvo mezozojsko morje; matična kamnina: sivi jurski apnenec; prečni premer fosila: dobra 2 centimetra.

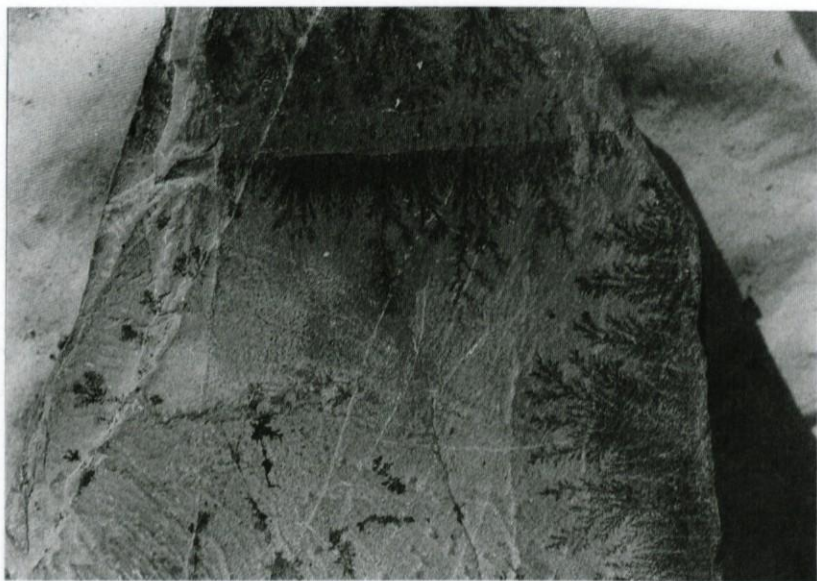
10. Amonit (mehkužec)

Nahajališče: Mali Osolnik (najden pri kopanju jarka za vodovod); doba: srednja jura; starost: okoli 150 milijonov let; matična kamnin: sivo rjavi apnenec; življenjski prostor: toplo jursko morje.

11. Školjke titioidae

*Nahajališče: Ponikovska gmajna; doba: srednja jura;
starost: okoli 150 milijonov let; matična kamnina: temno sivi apnenec;
življenjski prostor: toplo obrežno morje.*

12. Okamneli "mah" (lažni fosil)

*Drevesca (dendriti) v kamnini sploh niso rastline, temveč manganove spojine, ki so se drevesasto razrasle v
matični kamnini; matična kamnina: limonitiziran apnenec;
doba: srednja jura; starost: okoli 150 milijonov let.*

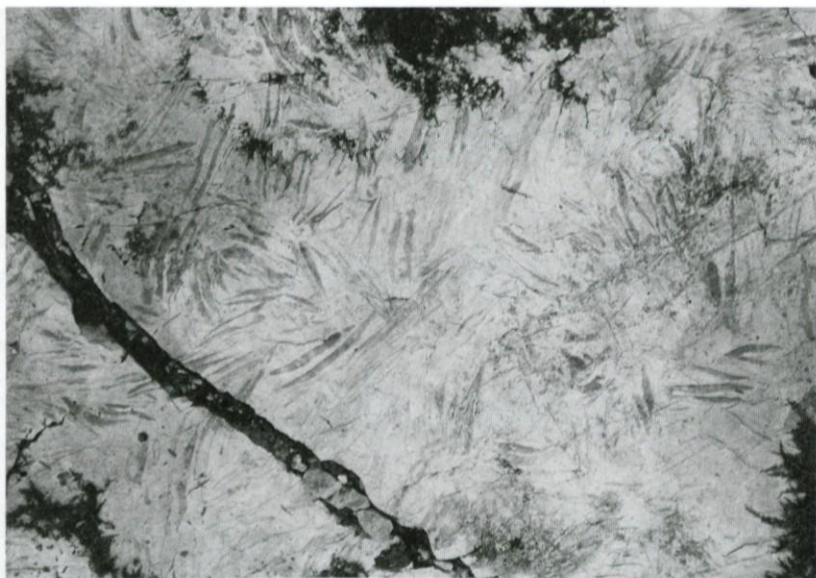
13. Školjke litiotide

Nahajališče: Ponikovska gmajna (severno od naselja Ponikve); doba: srednja jura;
starost: okoli 150 milijonov let; kamnina: a) vezivo - sivl apnenec, b) jedra: kalcit;
velikost školjk: od 6 do 12 centimetrov; življenjski prostor: toplo, plitvo morje.

14. Starinska školjka rudist

Nahajališče: južno od Ivančne Gorice (najdena pri gradnji avtomobilske ceste 1999); doba: srednja jura;
absolutna starost: okoli 150 milijonov let; kamnina: sivo-rjavi jurski apnenec; življenjski prostor: toplo morje;
fosilizacija: ob strjevanju matične kamnine v večji globini.

15. Drobné litiotidne školjke

Nahajališče: Gojzdek nad Gradičkom (Krka); doba: mlajša jura; starost: okoli 140 milijonov let; matična kamnina: svetlo sivi apnenec.

16. Školjke litiotide

Nahajališče: ob cesti Krka-Hočevoje; doba: mlajša jura; starost: okoli 140 milijonov let; kamnina: svetlo sivi apnenec; življenjski prostor: toplo obrežno morje.

17. Školjka pokrovača (močno ugreznjena v matično kamnino)

Nahajališče: Laze nad Krko (na vrtu Jožeta Kastelica); doba: mlajša jura;
absolutna starost: okoli 140 milijonov let; življenjski prostor: toplo mezozojsko morje;
velikost: okoli 5 centimetrov; matična kamnina: svetli jurski apnenec.

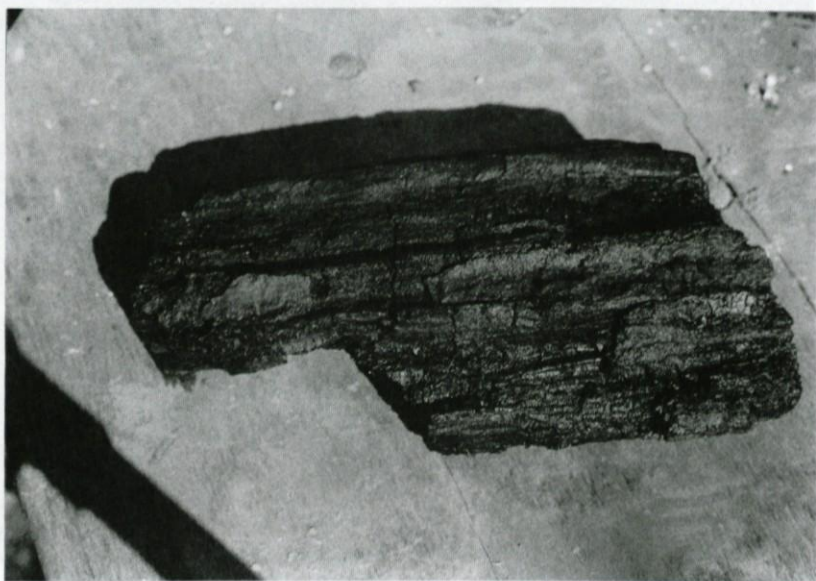
18. Okamneli polži (okamnele lupinice)

Nahajališče: zahodno od Županove jame pri Vel. Lipljenih; doba: srednja jura; absolutna starost: okoli 160 milijonov let; kamnina: svetlo sivi jurski apnenec; življenjski prostor: plitvo jursko morje; fosilizacija: pri kasnejšem strjevanju apnenca v večjih globinah. Večji primerki dosežejo 3 centimetre.

19. Glistovnica (živi fosil)

Potomka velikih praprotnic. (Iz njih je nastajal črni premog). Čas najboljšega uspevanja in razširjenosti: v mlajših paleozojskih dobah in v mezozoiku; rastišče: Medvedica; pomen: omogoča preučevanje davnega rastlinstva.

20. Pooglenel les (mlad premog)

Verjetno pripada iglavcem. Nahajališče: Kitni Vrh; doba: srednji terciar; starost: 30 milijonov let; fosilizacijsko sredstvo: glinasta prst, preprečen pristop zraka in vlage, pritisk v večji globini; velikost: okoli 50 cm.

21. Ginko (živi fosil)

Ostanek nekdanj zelo razširjenih golosemenk. Rastišče: Šolski center Ivančna Gorica 1990 (kasneje se je rastlina posušila); doba njihovega razcveta: srednji terciar; čas: okoli 40 milijonov let; pomen: a) zdravilna rastlina, b) preučevanje davnega rastlinstva.

22. Fosilna grča - ostanek nekdanjega iglavca

Nahajališče: Muljava (severno od Muljavskega bajerja); doba: srednji kvartar; starost: okoli 100 tisoč let; fosilizacijska sredstva: glina in močvirsko blato.

23. Odtisi človeških stopal (zgodovinski fosil)

Nahajališče: Male Lipljene; doba: kvartar, holocen; starost: okoli 200 let; matična "kamnina": slamnata malta ("štrajmart"); fosilizacijsko sredstvo: strjena malta.

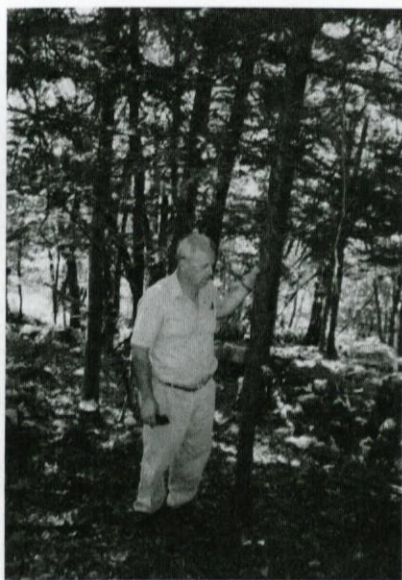
24. Okamnella sipa (lažni fosil, domišljijski fosil)

Nahajališče: Javhe; doba: terciar; oblika je nastala v poznejšem času; kamnina: limonitiziran apnenec.

25. Kamnita sekira (arheološki fosil, zgodovinski fosil)

Nahajališče: Zagradec ob Krki; doba: kvartar, holocen; starost: okoli 4000 let; material: mineral serpentin.

26. Tisa (živi fosil)

Golosemenka s starinskimi znaki, ki pomagajo razumeti razvoj preprostih semenovk v terciarju. Nekdaj so bile tise pri nas bolj razširjene, saj so dale celo ime hribu in selišču. Na naših rastiščih drevo naglo izginja. Pogostejše so grmaste oblike. Rastišče: hrib Tisovec (severozahodno od vasi Tisovec). Doba: najbolj so bile razširjene v srednjem terciarju.

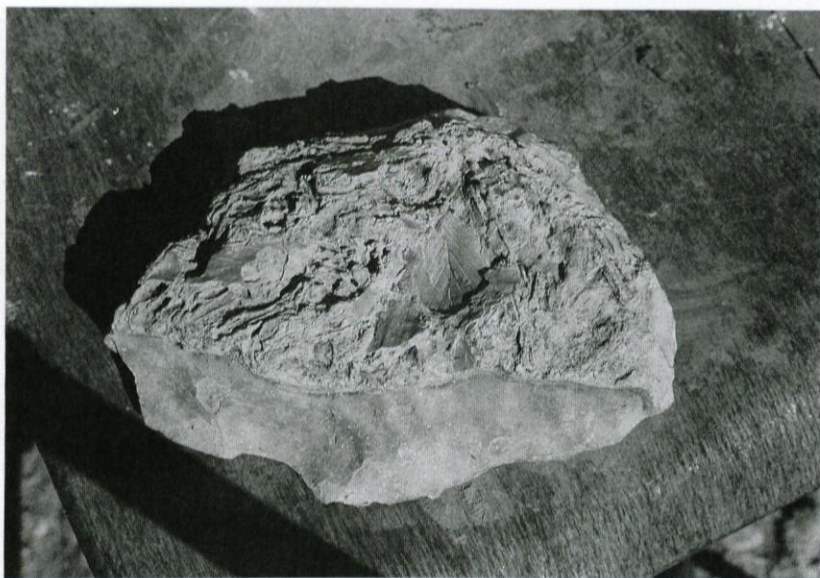
27. Mačja mumija

Nahajališče: Artiža vas (pod starim kozolcem); doba: kvartar, holocen; starost približno 20 let; fosilizacijske razmere: uprašena glina in suhe pleve so poginulo žival izsušile. Pri izsušitvi tkiva je sodeloval še suh zrak, ki je stalno vel med zloženimi deskami.

28. Fosilizirano drevo (verjetno hrast)

Nahajališče: Pri Jerovi vasi (Grosuplje); doba: mlajši kvartar; starost: okoli 2 000 let.

29. Odtisi bukovih listov v lehnjaku

Nahajališče: Izirk pri Leskovcu (Višnja Gora); doba: terciar, holocen; starost: nekaj desetletij; fosilizacijsko sredstvo: nastajajoči lehnjak (apnenec, ki se izloča iz vode).

30. Fosilno deblo (pooglenel hrast)

Nahajališče: Ljubljansko barje (severno od Želimlja); doba: mlajši kvartar; starost: okoli 2000 let; fosilizacijske razmere: močvirsko blato.

31. Fossilna vprega (živi fosil)

Zadnja goveja vprega na našem območju. Ponikve leta 1999.

KRONIKA, JUBILEJI, KULTURNI DOGODKI

JANEZ MIKLIČ (BRDAVSOV IVAN) - OSEMDESETLETNIK

*Mihaela Steklasa**

OD REVNEGA DOBREPOLJSKEGA FANTA DO VRHUNSKEGA BALETNEGA PLESALCA V DUNAJSKI OPERI

Iz filma Ples čarovnic

Janez Miklič se je rodil 23. 11. 1926 pri Brdavsovih na Vidmu v Dobrepoljski dolini. Njegova rodbina je nekoč veljala za eno najbogatejših v dolini, vendar v času njegovega otroštva velikega Brdavsovega posestva ni bilo več. Imetje je bilo razprodano, štirje otroci pa so občutili vse gorje revščine, ki je v času svetovne krize doletela marsikatero slovensko družino.

Janez ali Brdavsov Ivan, kot so ga že od mladih nog klicali Dobrepoljci, je imel le dve izbiri: oditi za hlapca k tujim ljudem ali pa na šolanje v Ljubljano, za kar pa brez denarja ni bilo možnosti. V nasprotju z marsikaterim nadarjenim fantom je imel to srečo, da so njegovo nadarjenost

opazili pravi ljudje in mu pomagali do šolanja. Že kot mlad fant se je pridružil neki folklorni skupini, v kateri je prvič opozoril nase. Tisti, ki so ga videli, so dejali, da je rojen za na oder, pa tudi sam je čutil veliko veselje do umetnosti.

V tistem času je ljubljanska Opera potrebovala nove plesalce, prav velikega zanimanja za ta poklic ni bilo in tako je bil brez težav sprejet. Z nastopanjem si je kmalu zaslužil toliko denarja, da si je lahko sam financiral študij geografije na Filozofski fakulteti. Ker je bil takrat že angažiran v ljubljanski Operi, se je vpisal izredno in ob študiju končal še šest let baletne šole.

Volja in izredna disciplina sta bili odliki, ki sta mu pomagali ne le do končanega študija, ampak tudi do hitrega napredovanja na odrskih deskah. Leta 1953 je že bil solist v znanem baletu "Vrag na vasi", dve leti kasneje pa je dobil vlogo v slovenskem baletnem filmu z glasbo skladatelja Blaža Arniča, v katerem je plesal mlinarja s soplesalko Veroniko Mlakarjevo. Iz svojega ljubljanskega obdobja se spominja, da so ga med takratnimi baletnimi plesalci skupaj z Lidijo Sotler izbrali kot model za kip, ki stoji pred Cekinovim gradom v Ljubljani.

Sam pravi, da je za uspeh premalo le talent, treba je veliko samodiscipline in trdega dela. Ker mu tega ni manjkalo, se je njegova kariera baletnega plesalca uspešno nadaljevala, vendar se ni zaključila v Ljubljani. Po nasvetu baletne plesalke Sonje Draksler je leta 1956 odšel na Dunaj, kjer je v tamkajšnji Volksoperi uspešno prestal avdicijo, v kateri se je predstavil v vlogi divjega črnega konja iz baleta Amazonke. Najprej je podpisal pogodbo za dve leti. Na začetku mu ni bilo lahko, saj je vladala velika konkurenca, vendar je zaradi vztrajnosti in dobrih kritik ostal član dunajske opere vse do upokojitve leta 1977.

V svoji umetniški karieri je odigral celo vrsto vidnejših in solističnih vlog v baletnih predstavah, operah, operetah, nastopal je tudi v filmih in na televiziji. Več let je bil plesalec na znamenitih dunajskih novoletnih koncertih. Še ko je bil zaposlen v Ljubljani, je z ljubljansko Opero gostoval na Nizozemskem in v Franciji, z dunajsko opero je bilo gostovanje še več. V najlepšem spominu ima gostovanje po Severni Ameriki, ki so jo prepotovali po dolgem in počez. Ko je vodja gostovanja zbolel, je vodenje

*Predmetna učiteljica na Osnovni šoli Videm - Dobrepolje.

skupine prevzel Janez Miklič. V Hollywoodu so nastopili na prostem pred 20 000 navdušenimi gledalci. Na predstavi je plesal v Straussovem valčku Na lepi modri Donavi. V San Franciscu je njegov nastop posnel filmski režiser, odlomke so nato predvajali na televiziji kot reklamno gradivo za nastop v drugih večjih mestih Amerike.

Janez Miklič je prepričan, da umetnik s svojim nastopom ni nikoli povsem zadovoljen, vendar pa se sleherni umetnik vsaj enkrat v življenju približa temu idealu. Gospod Janez je svojo življenjsko vlogo odigral v baletu španskega dramatika Garcia Lorce Krvava svatba. Šele v njej je izpolnil svoja umetniška nagnjenja in pričakovanja. Odmevi na umetniški nastop so bili izredno pohvalni, ena od dunajskih časopisnih kritik je bila naslovljena z "Janez Miklič sijajen". Takrat mu je bilo 35 let, to je za baletnega plesalca starost, ko je na vrhuncu svojega ustvarjanja.

Njegova uspešna kariera baletnega plesalca se je nadaljevala. Tudi po upokojitvi ni povsem prenehal z nastopanjem. V dunajski operi je po svoji končani aktivni dobi nastopil še nekajkrat, vendar odtlej v igralskih vlogah. Nekoč mu je igralec Bert Sotlar zaupal, da je v njem videl predvsem igralca. Tudi sam priznava, da ga je vedno privlačila igralska plat njegovih vlog. Zanimalo pa ga je tudi marsikaj drugega. Če ne bi bil baletni plesalec, bi z enakim veseljem opravljal učiteljski poklic, za katerega je po besedah svojih profesorjev imel izreden smisel.

Kljub temu da je pretežni del svojega življenja preživel v Avstriji, je ostal po srcu Slovenec. Poleg učenja tujih jezikov je želel izpopolnjevati tudi svojo govorno izreko v slovenščini. Rad je recitiral na literarnih večerih, ki so jih prirejali Slovenci na Dunaju, in na ta način širil lepote slovenskega jezika in umetnosti. Literarni večeri so mu pomenili stik s Slovenijo, pričarali so mu delček domovine in delček tistega lepega domačega vzdušja, ki ga je deležen ob vsakokratnem obisku v Dobropolju, ko se sreča s sorodniki in ko se v pogovoru z njimi vedno znova spominja svoje mladosti.

V življenju le redko srečamo človeka, ki izžareva toliko človeške širine, uglaženosti, inteligence in hkrati preprostosti ter skromnosti, kot jo lahko občutimo v stiku z njim. Kljub letom ostaja veder, s smislom za humor. Vpleta ga v svojo pripoved, v svojo življenjsko zgodbo, ki se je začela v revni dobropoljski družini in dosegla vrhunec v umetniškem okolju na Dunaju, kjer zdaj preživlja svoja upokojska leta. Ob jubileju mu želimo še veliko zdravih in duhovno bogatih let.

Prizor z dunajskega novoletnega koncerta Janez Miklič je v sredini v vlogi Starega leta.

IZŠLA JE ŠE ENA KNJIGA O LOUISU ADAMIČU

*Tine Kurent**

O delu Louisa Adamiča je izšlo že mnogo razprav, letos se jim je pridružila še ena knjiga.¹ O njej je napisal oceno s številnimi pripombami že Matjaž Klemenčič,² zato naj jo predstavim le na kratko.

V poglavju Acknowledgements poudarja svoj dolg delu profesorja Christiana³ in se zahvaljuje dr. Mihaelu Glavanu in dr. Janji Žitnik, vendar v opombah Glavana ne omenja, Žitnikovo pa omenja le skopo, kar pomeni, da si je le pomagal z njenimi podatki. Pač pa "citira" mene – zelo izkrivljeno. Dr. Glavan mu je omogočil, da je prišel do mene. Govorila sva skoraj dve uri, pravzaprav je v glavnem govoril dr. Shiffman. Pretirava, da se s stricem nisva razumela (They had their disagreements). V resnici sem mu le povedal, da je bil stric nezadovoljen, ker sem ga v najinem dopisovanju naslavljal s tovarišem. Še huje je, da je najino "nerazumevanje" razširil v trditev o mojem nezadovoljstvu, češ da je stričevo pisanje o Titu preveč laskavo. V resnici sem mu le povedal, da mi je Mira Mihelič razložila, zakaj so njen prevod Adamičeve knjige Orel in korenine izdali šele po dolgih letih: ker ni bila dovolj pozorna do Tita. Pri tem sem res uporabil izraz "flettering".

Dr. Shiffman ni ravno pozoren gospod. Ne dr. Glavanu ne meni ni poslal izvoda svoje knjige, kar bi se pač spodobilo.

* Igriška 12, 1000 Ljubljana, ing. arch., dr. sc.

1) Dr. Dan Shiffman, asistent pri predmetih angleščina, retorika in pisanje na Berry College v Mount Berry, Georgija, je avtor knjige *Rooting Multiculturalism. The Work of Louis Adamic*. Madison-Teaneck, Fairleigh Dickinson University Press, London Associated University Press, 2000, 181.

2) Klemenčič, M., *Dan Shiffman: Rooting Multiculturalism: The Work of Louis Adamic*, (recenzija). - Zgodovinski časopis, 58, 2004, 234–235.

3) Profesor Henry A. Christian je najvidnejši raziskovalec dela Louisa Adamiča. Na žalost ga je smrt prehitela, tako da je njegovo delo ostalo nedokončano. Ne verjamem, da se je dr. Shiffman kaj prida opiral na Christianovo zapuščino. Imam vtis, da so mu bili glavni vir Louis Adamic Papers v Princetonski knjižnici in informacije dr. Žitnikove.

RAZSTAVA LIKOVNIH DEL GORANA HORVATA V KOGAST D.D.*Jožef Marolt*

Razstava umetniških del v tovarni ni običaj, ki bi se dogajal pogosto. Navada je, da imajo podjetja razstave svojih izdelkov. Organizirajo hišne sejme, da bodoči kupci pridejo in spoznajo novosti v njihovem proizvodnem programu. Direktor Marko Avšič je v Kogast d.d. prekinil to prakso in uvedel koristno novost, da so se v proizvodnih prostorih lahko srečali ljudje, ki imajo nekaj skupnega v izzivih ustvarjalnosti in ljubezni do lepote. Takšna srečanja se lahko razvijejo v nove poslovne priložnosti, ker nova znanstva širijo možnosti.

V poslovnih prostorih družbe je slikar in grafik Goran Horvat razstavil svoja umetniška dela. Na ogled je bilo postavljenih 20 del. Otvoritev razstave je bila 11. 05. 2004. Umetnika in njegova dela je obiskovalcem predstavil prof. dr. Mirko Juteršek, ki je za to priložnost orisal njegova dela tudi v ličnem vodniku po razstavi.

Goran Horvat je odraščal, ob občudovanju očetovega odmevnega likovnega ustvarjanja, v umetniški družini slikarja in grafika Jožeta Horvata - Jakija in je izdal več grafičnih map, leta 1988 tudi 14 jedkanic na temo "Križev pot". Leta 1991 pa je v knjigi "Goran Horvat, Sveto pismo stara zaveza", objavil del slik opusa Biblija v 300 slikah.

O razstavi je 12. 05. 2005 poročal tudi časnik "Delo".

Prof. dr. Mirko Juteršek (v sredini) in direktor Marko Avšič, univ. dipl. ing. (levo).

Povabilo umetniku, da razstavlja v podjetju, je del strategije družbe, da odpre svoja vrata in se približa uporabnikom kuhinjske opreme. To je bil hkrati neobičajen uvod v praznovanje jubileja 45-letnice uspešnega delovanja.

Podjetje je jubilej praznovalo delavno z dnevom odprtih vrat, pestrim kulturnim programom in prikazom razvojnih dosežkov. Udeležba poslovnih partnerjev je preseгла pričakovanja. Ker v Sloveniji ni tovrstnih kvalitetnih prireditve, se je Uprava družbe pravilno odločila, da na ta način nadomesti nastalo vrzel v komercialnem pospeševanju prodaje.

Na tej prireditvi je Kogast prejel posebno priznanje Gospodarske zbornice, nadzorni svet pa je podelil pisno priznanje direktorju Marku Avšiču za uspešno vodenje družbe in organiziranje skupine družb, ki delujejo v okviru Kogast d.d. V skupini deluje pet družb, ki so povezane v Gospodarsko interesno združenje - Grozd visoko tehnološke opreme. Sedež družb je v Grosupljem. V grozd so se včlanile tudi številne članice iz raznih predelov Slovenije in dve fakulteti Univerze v Ljubljani, ki vidijo v povezavi boljše možnosti uveljavitve razvojnih projektov. S kvalitetnimi projekti naj bi lažje izpolnili pogoje za namenska razvojna sredstva iz EU.

ZNANSTVENICA Z MALEGA VRHA PRI ŠMARJU – SAPU

Ana Fabjan*

Marija Zlata Božnar

Marija Zlata Božnar, po domače Rutarjeva z Malega Vrha pri Šmarju, se je že v osnovni šoli navduševala nad naravoslovjem, saj živi na kmetiji in ji je narava še posebej blizu.

Po srednji naravoslovni šoli, sedANJI bežigrajski gimnaziji, je nadaljevala študij na Fakulteti za elektrotehniko. Ob imenu te fakultete ljudje najprej pomislijo na električne napeljave in elektroniko. V resnici pa pod to vedo spadajo še sistemske teorije in nove vede umetne inteligence in obdelave signalov. Vse to pa je zelo široko področje, ki se ga da marsikje uporabiti.

Tako je Zlata že med študijem začela delati na Institutu Jožef Stefan v laboratoriju za merilne sisteme odseka za fiziko nizkih in srednjih energij.

Diplomirala je jeseni 1990 z odliko in se takoj zaposlila na Institutu Jožef Stefan kot mlada raziskovalka. V laboratoriju za merilne sisteme, ki je prerasel v samostojno podjetje AMES d.o.o., se ukvarjajo z izgradnjo senzorjev, avtomatskih merilnih postaj in velikih ekoloških informacijskih sistemov za meritve v okolju. To so predvsem avtomatske meteorološke meritve in meritve onesnaženja ozračja in voda. Svoje delo je začela kot programerka.

Hkrati pa se je lotila magistrskega študija in raziskovalnega dela. Merilni sistemi za spremljanje onesnaženja potrebujejo nadgradnjo - modele za rekonstrukcijo in napovedovanje širjenja onesnaženja v ozračju. V okviru svoje magistrske naloge je postavila temelje metodi za napovedovanje koncentracij žveplovega dioksida na osnovi nevronske mreže. Za svojo magistrsko nalogo, ki jo je z odliko končala 1992. leta, je prejela tudi Bedjaničevo nagrado Iskra Holdinga.

Ker je modeliranje onesnaženja pravzaprav nadgradnja merilnih sistemov, je svoje raziskovalno delo nadaljevala naprej in ga združevala z ostalimi projekti v podjetju.

Dotlej je bilo v Sloveniji za področje modeliranja le malo zanimanja, zato sta skupaj s kolegom Primožem Mlakarjem delo na tem področju zelo poglobila.

V magistrski nalogi načrtano metodo na osnovi nevronske mreže sta podrobneje razvila v dveh doktorskih disertacijah. Poleg tega pa sta navezala raziskovalne stike s sorodno skupino na inštitutu ENEL v Milanu, ki se je ukvarjala s klasičnim pristopom k modeliranju.

Zlata je zaključila doktorski študij z odliko spomladi 1997. S kolegom sta izsledke objavljala v mednarodni literaturi in še posebej na specializiranih konferencah s področja modeliranja onesnaženja v ozračju.

Po desetletju razlaganja in številnih predavanjih je nova metoda modeliranja na osnovi nevronske mreže zaživela tudi v drugih raziskovalnih skupinah po svetu. Pred kratkim sta jo skupaj z brazilskimi kolegi uvedla tudi v meteorološko področje izkoriščanja sončne energije in tako dokazala precejšnjo univerzalnost metode.

Potrditve pomembnosti nove metode je tudi letošnje vabljeno predavanje, ki ga je Zlata imela na najpomembnejši svetovni konferenci s področja modeliranja onesnaženja ozračja, ki je bila maja v Istanbulu. Na konferencah te serije se je običajno treba zadovoljiti s posterjem, le malo je odobrenih predavanj, vabljeno predavanje pa je še posebna čast.

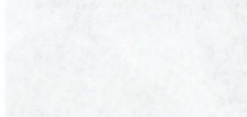
Zlata je že nekaj let članica izvršnega odbora Evropskega združenja za modeliranje onesnaženja ozračja EURASAP.

* Nad predorom 7, 1293 Šmarje - Sap.

Prav tako pa je pomembno tudi delo s klasičnimi modeli v sodelovanju z milansko skupino. Tako je letos uspešno stekel nov model za predvidevanje širjenja onesnaženja v ozračju ob morebitni nesreči v Nuklearni elektrarni Krško. Gre za enega najnaprednejših sistemov za modeliranje take nesreče v Evropi.

Tudi ostalo delo, ki ga Zlata opravlja v AMES-u in delno še na Institutu Jožef Stefan, je povezano predvsem s slovenskimi elektrarnami, Agencijo RS za okolje, mestnimi občinami in z drugimi, ki so v Sloveniji odgovorni za spremljanje in nadzor onesnaženja ozračja. Med zanimivejšimi projekti, ki jih Zlata vodi, pa so tudi meritve vetra na gradbišču viadukta Črni Kal, kjer je delo zelo zahtevno zaradi pogostih močnih vetrov, tako burje kot jugozahodnika.

Dela je včasih res zelo veliko, je pa pomembno, da je zelo pestro in da združuje zelo široko paleto znanj od matematike, meteorologije do umetne inteligence, elektrotehnike in računalništva. Ob taki paleti pa človeku res ne more biti dolgčas, pravi Marija Zlata Božnar.

ODŠLI SO

*Mihael Glavan**

JOŽE KASTELIC (18. 8. 1913–20. 5. 2003)

Jože Kastelic je bil po svojem osnovnem poklicu arheolog, po izobrazbi klasični filolog (poznavalec klasične grščine in latinščine), po svojem delu še splošni, umetnostni in literarni zgodovinar, raziskovalec, publicist, urednik, kritik in še kaj. V slovenski Narodni muzej je prišel 1942 in tam ostal vse do leta 1968. Najprej je bil kustos, po vojni pa 21 let ravnatelj. Sledilo je 15 let profesure na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je od 1968–1983 predaval umetnostno zgodovino starega veka, rimsko provincialno arheologijo in zgodovino starega veka.

Že kot študenta so ga zanimale predrimske ostaline velike naselbine in nekropole venetsko-keltskega civilizacijskega kroga nad Virom med Stično in Šentvidom. Njihove skrivnosti je spoznaval ob amaterskih in profesionalnih kopačih in raziskovalcih: kmetu Albinu Hrastu, inženirju Ludviku Fedranu in vodilnem slovenskem arheologu pred drugo vojno dr. Rajku Ložarju. Najdbe so shranjene v Narodnem in v drugih muzejih, čeprav je Kastelic prvotno načrtoval, da bi nastala lokalna arheološka zbirka tudi v stiškem samostanu. Pisatelj Josip Jurčič ga je že v otroštvu navduševal s svojimi zgodovinskimi povestmi, zato se je njemu in Muljavi oddolžil s knjižico v zbirki Kulturni in naravni spomeniki Slovenije, ki je po prvem (1968) doživela še dva natisa (1973, 1979).

Poglavitna odkritja in spoznanja so seveda ostala zapisana in drugače dokumentirana v Kastelicevih znanstvenih člankih in razpravah. Najpomembnejše so zbrane v knjigi Josephi Kastelic opera selecta, ki so mu jo ob 75-letnici posvetili njegovi učenci. Kot arheolog je bil aktiven in zaželen v mnogih krajih bivše skupne države, predvsem v Makedoniji (Demir Kapija in Trebeniste). Veliko znanja in delovnih moči je Kastelic namenil svoji dolgoletni matični hiši, Narodnemu muzeju, v katerem je tradicionalne oddelke razvil v samostojne znanstvene enote in vzpostavil še nekaj novih, npr. Numizmatični kabinet. Vsaj omeniti moramo tudi njegove pomembne nacionalne in mednarodne muzejske razstave, npr. Umetnost situl od Pada do Donave (1962). Ustanovil in urejal je več znanstvenih in strokovnih knjižnih zbirk, muzejsko revijo Argo, muzejsko področje v Enciklopediji Slovenije in še marsikaj.

Portret Jožeta Kastelca dopolnjuje njegova prevajalska, literarnozgodovinska, kritiška in leposlovna ustvarjalnost. Že v gimnaziji je objavil svoje prve pesmi, kmalu prodl v Mladiko in Dom in svet ter prišel do svoje prve pesniške zbirke že pred vojno (Prve podobe, 1940). Tudi njemu se je zgodilo, da je v desetletjih svojega najbolj dejavnega življenja odlagal poezijo v "stranskih sobah" in jo znova z vso intenzivnostjo obudil v zrelih letih, najprej z izborom v reviji Sodobnost (1988), potem pa še v dveh samostojnih zbirkah: Barve (1991) in, mesec dni pred smrtjo, Ode (2003).

Njegovo delo na uredniškem, prevajalskem, literarnovednem in kritičnem področju lahko še najbolj ustrezno označimo kot kulturnozgodovinsko. O tem pričuje še zmeraj najboljša antologija slovenske poezije Živi Orfej (1970), ki jo je uredil skupaj s prijateljem Cenetom Vipotnikom in Dragom Šego. Rdeča nit njegove slovenske literarnozgodovinske misli je bil seveda Prešeren, ki mu je sledil od mladostne disertacije (Antični snovni elementi v Prešernovem delu) pa do svoje zadnje obsežnejše knjige Umreti ni mogla stara Sibila (2001).

Jože Kastelic je bil sodelavec našega zbornika od vsega začetka. V njem je objavil pet prispevkov o starejši zgodovini naših krajev. Med njimi sta najpomembnejša: Arheološka najdišča v občini Grosuplje (ZOG V) in Jurčičevo zanimanje za zgodovinske gomile (ZOG XI). Ob njegovi 80-letnici pa ga je s spominskim člankom počastil dr. France Adamič.

*Stična 140, 1245 Ivančna Gorica, glavni urednik.

FRANCE ADAMIČ (4. 10. 1911–1. 8. 2004)

Po izidu Zbornika 23 smo se poslovili tudi od našega ustanovnega člana in nestorja dr. Franceta Adamiča, mlajšega brata pisatelja Louisa Adamiča. Poslovil se je mirno in dostojanstveno, tako kot je živel in delal. Želel je ostati čim dlje z nami, zato je proti koncu življenja zapisal še toliko kroniškega gradiva, da nas bo spremljal še dokaj let. Še dolgo bo živela tudi njegova podoba urejenega, belolasega, prosojnega modreca, ki ni rad govoril o sebi niti razpredal o svojih spoznanjih, kaj šele o dosežkih in zaslugah, a je zmeraj izžareval mir, modrost in strpnost moža, ki ga je kovalo življenje v dobrem in slabem. V miru počiva na skromnem domačem vaškem pokopališču, ki si ga je sam izbral. Vsako življenje ima svoj naravni začetek in konec. Tudi če je tako dolgo, dinamično in bogato, kakor je bilo njegovo, se na koncu izravna s stvarstvom in naravo. Adamič je tudi ob svojem zatonu dajal plemenit vtis pomirjenosti naravne pokončnosti.

O življenju in delu dr. Franceta Adamiča smo nekajkrat pisali ob njegovih življenjskih jubilejih, ko smo predstavili tudi njegov pomembni prispevek k slovenski in mednarodni stroki na področju sadjarstva pa tudi njegovo dolgoletno pedagoško, upravo-organizacijsko in celo gospodarsko-politično delovanje. Tega ne bomo obnavljali. Bolj potrebno je poudariti njegov izjemni delež pri našem Zborniku, ki ga je leta 1967 ustanovil skupaj z nekaj tovariši, od katerih živi le še eden.

Adamičev delež v Zborniku je največji. Prisoten je v vseh 24 knjigah, skoraj v vsaki s po več prispevki. Prvih 15 je skupaj z Ivanom Ahlinom tudi uredil, bil potem do 21. zvezka še član uredniškega odbora, sodelavec pa ostaja tudi po smrti. Vključno z letošnjim smo našli kar 44 enot z njegovim podpisom. Zanimivo pri tem je, da njegovi krajši in daljši članki predvsem razsvetljujejo dogodke iz našega ožjega in širšega okolja ter upodabljajo nekdanje prebivalce občine Grosuplje. Veliko je tudi bibliografskih in dokumentarnih zapisov, ki ustavljajo čas in opozarjajo na dosežke in zanimivosti. Strokovne in znanstvene spise iz svoje naravoslovne stroke je objavljaval drugje, Zbornik je bil zanj domači vrt, na katerem je opazoval in negoval vse, kar je pomembnega vzkliko v domači dolenski zemlji. Že sedanji rodovi so mu hvaležni, še bolj pa mu bodo prihodnji, za vse, kar je otel pozabe.

JOŽE GALE (11. 5. 1913–24. 9. 2004)

Igralca, režiserja, gledališkega pedagoga in publicista Jožeta Galeta vede ali nevede poznajo skoraj vsi Slovenci, tudi otroci, saj se njegovi filmi o Kekcu zmeraj znova vračajo na TV ekrane, številne družine pa jih imajo kar doma kot posnetke na modernih medijih.

Jože Gale je bil Grosupeljčan, rojen 11. maja 1913 očetu Francu in materi Francki, rojeni Žitnik. Njegove rojstne hiše ni več. Umakniti se je morala širjenju tovarne. Oženil se je s Cvetko Brecljevo iz znane ljubljanske družine pravnikov, politikov in umetnikov.

Po diplomi na gledališki akademiji v Pragi je pričel kot igralec v ljubljanski drami 1938/39, med vojno nadaljeval v slovenskem gledališču na osvobojenem ozemlju (Maks v Cankarjevem Kralju na Betajnovi). Po vojni se je posvetil predvsem filmski in gledališki režiji, za kar se je dodatno študijsko izpopolnjeval na specializaciji v Pragi. Njegovo delo v gledališču izkazuje nad petdeset režij in podobno število igralskih vlog. Najbolj trajno zapisane so ostale njegove izrazite in dognane režije modernih klasikov v Mestnem gledališču ljubljanskem: *Pokopljite mrtve* I. Shawa, *Dobri človek iz Sečuana* B. Brechta in *Zaprti v Altoni* J. P. Sartra.

Predvsem razvojno pomembno, a tudi strokovno vredno je Galetovo pedagoško delo na ljubljanski Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo, kjer je povsem na novo postavil katedro za filmsko in televizijsko režijo. Na tej akademiji je bil dolga leta profesor, 1969–71 pa tudi rektor. Prav

filmska režija je bilo Galetovo osrednje življenjsko delo in poslanstvo. Ustvarjal je dokumentarne, predvsem pa dolgometražne igrane filme za odrasle in otroke. Za svoje režije je vselej izbiral besedila, ki imajo trdno etično jedro in svetel odnos do življenja in sveta, čeprav se junaki zapletajo tudi v hude eksistenčne stiske, npr. *Družinski dnevnik*, *Pustota*, *Ljubezen nam je vsem v pogubo*.

Daleč največji uspeh - njegov pokojni rojak Cvetko Budkovič bi z gromkim glasom rekel: čast in slava! - pa je Jože Gale doživel s svojimi tremi otroškimi filmi o Kekcu. Ti so že postali slovenska in svetovna filmska klasika v okviru svojega žanra, pri gledalcih mnogih rodov pa trajno žareča filmska pravljica o lepoti in dobroti, kakršna velja v duhovnem svetu otroštva. Jože Gale je bil večkrat nagrajen za svoje delo, najbolj seveda za svoja prva dva Kekca, toda njegova najvišja nagrada je neumrljiva vrednost njegovih gledaliških in filmskih del, ki jih je ustvaril Slovencem.

Jože Gale je bil tudi dober pisec. Poleg nekaj scenarijev, ki niso bili posebej objavljeni, se je nekajkrat oglasil v časopisju, pred koncem življenja pa je izšla zanima in pričevanjsko dragocena knjiga njegovih spominov *Igralci so prišli* (1996). Trikrat se je oglasil tudi v našem Zborniku. Najprej že v prvi knjigi s prispevkom o svojih filmskih Kekcih, potem pa še dvakrat z odlomki iz svojega dnevnika. Ob njegovi osemdesetletnici ga je predstavil Ivan Ahlin.

MARIJAN ZADNIKAR (7. 12. 1921–4. 10. 2005)

Umetnostni zgodovinar, konservator in akademik dr. Marijan Zadnikar, po rojstvu Novomeščan, sicer pa Ljubljčan, ni bil občan nobene od naših treh občin, zato pa je več kot štiri desetletja tako temeljito raziskoval stiški cistercijski samostan in baziliko, da ga zagotovo lahko prištevamo k našim duhovnim občanom. Stiški opat dr. Anton Nadrah je o njem zapisal: "On ni bil suhoparen znanstvenik, ki bi ga zanimala le gola dejstva, starodavni kamni in z njimi zgrajene stavbe. Bil je človek s srcem in je globoko doživljal in za kamni zaznaval človeško roko in srce."

Marijan Zadnikar je bil predvsem velik strokovnjak za romansko arhitekturo, o kateri je napisal veliko člankov, razprav, študij ter znanstvenih in poljudnih monografij, tudi v tujih jezikih. Izšel je iz kroga akademskega učitelja Franceta Steleta in postal eden najvidnejših umetnostnih zgodovinarjev po vojni. Za svoje znanstveno in človekoljubno delo je prejel dve visoki priznanji: na cerkveni strani odličje sv. Cirila in Metoda (1991), na državni pa nagrado Republike Slovenije za znanstvenoraziskovalno delo na področju umetnostne zgodovine (1992). Stiški samostan in cerkev je začel raziskovati že leta 1950, in kakor je sam zapisal, je prav o tem spomeniku napisal svojo prvo znanstveno razpravo, potem pa več knjig, med katerimi sta posebej pomembni dve obsežni in temeljiti monografiji: *Stična in zgodnja arhitektura cistercijanov* (1977) in *Stična* (1990). Toda to še zdaleč ni vse. Slovenska bibliografska baza izkazuje kar 45 Zadnikarjevih spisov o Stični. Za tem občudovanja vrednim opusom, ki je utrdil pomen te opatije v evropski umetnostni in kulturni zgodovini, ostaja obsežno študijsko in praktično raziskovalno delo, ki ga je pripravljen vložiti le iskreno zavzet in srčen človek.

Svoje znanje in veselje nad stiškimi odkritji je delil tudi z nami. Za naš zbornik je napisal tri strokovne umetnostnozgodovinske članke: *Stična v luči novih odkritij* (ZOG VIII), *Zgornja Draga pri Stični* (ZOG X) in *Veliko odkritje v Stični* (ZOG XIX). Do konca svojega življenja je zatrdjeval, da stiški samostan in bazilika skrivata še marsikaj. Upajmo, da bodo to odkrili mlajši raziskovalci, oboroženi tudi s knjigami akademika Marijana Zadnikarja.

GRADIVO

BIBLIOGRAFIJA DOMOZNANSKIH PUBLIKACIJ OBČIN GROSUPLJE, IVANČNA GORICA IN DOBREPOLJE ZA LETI 2004 IN 2005

*Drago Samec**

Kriteriji za sestavljanje domoznanske bibliografije naših treh občin postajajo zaradi čedalje večjega števila tiskarn, izdajateljev, založb, ki so povezani z nami samo s svojim sedežem, nujno čedalje ožji.

Tako sedaj bibliografija zajema publikacije:

- katerih avtor (ali urednik, prevajalec, ilustrator) živi na našem področju,
- katerih tematika je vezana na ozemlje naših treh občin.

Zajete so tudi manjše izdaje, kolikor mi jih je uspelo zaslediti. Od periodičnih publikacij so zajeti samo zborniki, ki izhajajo enkrat na leto (in dvoletni zbornik).

Za zbiranje enot se poskuša vseskozi iskati informacije o izidih po časopisju in ostalih medijih, osnova pa je vzajemni katalog slovenskih knjižnic Cobiss. Poti iskanja enot bi se zgladile, če bi izdajatelji spoznali, da knjiga (in sploh izdaja) posebej zaživi, če jo oddajo v NUK ali v občinsko knjižnico.

Bibliografija je sestavljena po abecedi avtorjev oziroma naslovov, in sicer za obe leti skupaj. Seznamu so dodane dosegljive diplomske naloge in neknjižno gradivo.

DODATEK ZA LETO 2003

SHIFFMAN, Dan

Rooting multiculturalism : the work of Louis Adamic / Dan Shiffman. - Madison [N.J.] : Fairleigh Dickinson University Press ; London ; Cranbury, NJ: Associated University Presses, cop. 2003. - 191 str. ; 24 cm.

ŠKUFGA, Franc

Zavarovalstvo na Slovenskem / Franc Škufca. - Ljubljana : Pegaz International, 2003. - 297 str.: ilustr. 21 cm.

Predgovor / France Kresal: str. 9–14.

Avtor mag. Franc Škufca (1942) je bil rojen v vasi Male Vrhe pri Muljavi.

BIBLIOGRAFIJA ZA LETI 2004 IN 2005

Adamič, Louis - glej: Shiffman, Dan

AIDOO, Ama Ata

Vse šteje: izbrane zgodbe / Ama Ata Aidoo ; izbrala Nataša Hrastnik ; prevedli Polona Glavan in Nataša Hrastnik. - Ljubljana : Cankarjeva založba, 2004. - 207 str. ; 20 cm.

Prevod in izbor iz: No sweetness here; The girl who can and other stories ; prevod del : Reality plus; About no nuts. - Spremna beseda Nataše Hrastnik na zavihku ovitka.

*Ljubljanska 35, 1290 Grosuplje, prof. in višji bibliotekar.

ANŽIČ, Renata

Nejka in čarobne barvice / Renata Anžič ; [ilustriral Ivan Bačić]. - Grosuplje: samozal., 2004. - [23] str.: ilustr. ; 26 cm.

Izšlo v aprilu 2004.

Avtorica Renata Anžič živi na Polici.

ANŽIČ, Renata

Slovenščičarna / Renata ; [ilustracije Marika Mirtič]. - Grosuplje: samozal., 2005. - [27] str.: ilustr. ; 26 cm.

AŠIČ, Simon

Domača lekarna p. Simona Ašiča. [Del 1]: Recepti / [uredila Jože Kukman in Nada Jeromen]. - Ponatis popravljene izd. iz leta 2000. - Celje: Mohorjeva družba, 2004. - 405 str.: ilustr. ; 18 cm.

Knjigi na pot / Anton Nadrah: str. 5. - Navodila za branje / Jože Kukman, Nada Jeromen: str. 6-7.

Pater Simon Ašič (1906-1992) je bil cistercijan v Stični. Znan je postal kot zdravilec in zagonovnik naravnega načina življenja.

BOGATA jesenska kuhinja / [zbrala in uredila Tanja Pance]. - Grosuplje: Grafis Trade, 2005. - 64 str. ; 21 cm. - (Mala kuhinja: najboljši weekend recepti ; 4).

Izdajateljica Tanja Pance živi na Spodnjem Blatu pri Grosupljem.

BRATKO Kreft: viharik slovenske dramatike in gledališča: ob 100. obletnici rojstva: razstava rokopisnega, slikovnega in knjižnega gradiva: Razstavna dvorana NUK, [3. februar- 5. marec 2005] / [ureditev kataloga Mihael Glavan ; bibliografski popis zapuščine Matjaž Lulik ; fotografiranje Lucijan Bratuž]. - Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, 2005. - 48 str.: ilustr. ; 30 cm.

Podnaslov v kolofonu: Razstava rokopisnega, fotografskega in knjižnega gradiva ob 100. obletnici rojstva dr. Bratka Krefta. - Bibliografski popis del v zapuščini Bratka Krefta / Matjaž Lulik: str. 42-48.

Brodnik, Janez - glej: Deterding, Manfred

DETERDING, Manfred

Duhovnik Janez Brodnik, zaslužni velikolaški in žužemberški župnik, talentiran gradbenik in šolski nadzornik / [Manfred Deterding ; fotografije Vlado Kostevc et al.]. - [Velike Lašče: Župnija, 2005]. - Zloženska, [12] str.: ilustr. ; 21 cm, zloženo na 21 x 10 cm.

Župnik Janez Brodnik (30. 11. 1813-29. 4. 1879) je bil rojen v Ponikvah v Dobropolju.

DALY, Tim

Enciklopedija digitalne fotografije : popolni vodnik v svet fotografije in digitalne obdelave slik / Tim Daly ; [prevod Darja in Miha Zorec]. - Ljubljana : Tehniška založba Slovenije, 2004 (natisnjeno na Kitajskem). - 288 str. : barvne ilustr. ; 25 cm.

Prevod dela: Encyclopedia of digital photography.

Prevajalca Darja in Miha Zorec živita na Grosupljem.

Dobropolje - glej: JVIZ Osnovna šola Dobropolje
Kranjc, Igor

DRUŠTVO upokojencev (Grosuplje)

[Petdeset] 50 let Društva upokojencev Grosuplje : 1954-2004 / [pripravili in uredili Marta Hrovatin, Ema Potokar, Jože Smolej, Dragica Zakrajšek, Malči Žitnik] ; fotografije iz osebnih arhivov in kronike PZ Lastovke]. - Grosuplje : Partner graf, 2004. - 64 str. : ilustr. ; 21 cm.

1.500 izvodov.

Predstavljeno je delovanje društva od začetkov, zapisani so intervjuji z vodilnimi člani, dodane so dejavnosti v društvu in dosežki ter seznam častnih članov.

DRŽAVNA razstava psov vseh pasem (6 ; 2004 ; Grosuplje)

CAC Grosuplje 2004 : [katalog] / 6. državna razstava psov vseh pasem, Grajski vrt - grad Boštanj, 18. 04. 2004]. - [Grosuplje : Kinološko društvo], 2004. - 85 str. ; 21 cm.

Podnaslov z ovojja.

DRŽAVNA topografska karta Republike Slovenije 1:50.000. 40, Grosuplje [Kartografsko gradivo] / izdelava Geodetski inštitut Slovenije, Geodetski zavod Slovenije. - 1:50.000, UTM proj. - Ljubljana : Ministrstvo za okolje, prostor in energijo ; Geodetska uprava Republike Slovenije, 2004. - 1 zvd : barve ; 53 x 46 cm na listu 69 x 49 cm, zložen na 11 x 25 cm.

Pregled zemljepisnih imen: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU. - Ob strani legenda in matematični elementi. - Zadaj: Pregledna karta razdelitev Državnih topografskih kart meril 1:25.000 in 50.000 na liste.

Karta obsega Ljubljansko barje ter kraje Šmarje - Sap, Grosuplje in Ponikve, ostali del občin Grosuplje in Dobrepolje ter občina Ivančna Gorica je prikazan na listu št. 41, ki je izšel v letu 2003.

DUHOVNIK pred vrati pekla : župnik Steven Scheier je doživel posebno sodbo / [zbral in uredil Anton Nadrah ; intervju iz nemščine v slovenščino prevedla Ivan Pucko in Alojzij Ilc]. - Stična : Cistercijska opatija, 2005. - 48 str. ; 16 cm.

Prevod dela: Ein Priester wird verdammt!. - Slovenski izdaji na pot / Anton Nadrah: str. 3-4.

EDVARD Kocbek v spominu Slovencev : razstava rokopisnega, slikovnega in knjižnega gradiva ob 100. obletnici rojstva : Razstavna dvorana NUK, [26. 10.-12. 11. 2004] / [ureditev kataloga, uvodni esej in pripisi Mihael Glavan ; bibliografski popis zapuščine iz Rokopisne zbirke NUK ; posnetki slikovnega gradiva Milan Štupar]. - Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 2004. - 47 str. : ilustr. ; 30 cm.

Kocbek, Edvard - Zapuščina v Rokopisni zbirki NUK: str. 24-47.

Izjemni poznavalec življenja in opusa Edvarda Kocbeka dr. Mihael Glavan je pripravil katalog ter razstavo iz obsežne zapuščine. Dragoceno je še slikovno gradivo, dodan je celoten seznam zapuščine.

EVHARISTIČNI čudeži / zbral in priredil Anton Nadrah. - Stična : Cistercijska opatija, 2004. - 78 str. ; 16 cm. - (V šoli najsvetejših Src; št. 12).

EVHARISTIJA in svetost / zbral in priredil Anton Nadrah. - Stična : Cistercijska opatija, 2004. - 80 str. ; 16 cm. - (V šoli najsvetejših Src; št. 11).

EVHARISTIJA, sonce našega življenja : škofijski pastoralni dan, Stična, 4. junija 2005 : [program škofijskega shoda] / uredil Peter Kvaternik. - [Ljubljana] : Družina, 2005. - 50 str. : 1 zvd. ; 21 cm.

Prvo pastoralno srečanje ljubljanske nadškofije se je odvijalo v Stični. V knjižici so objavljeni program, izhodišča in tekst slovesnega bogoslužja.

FRANCE Kralj, Stane Kregar, Marij Pregelj : Poslovni center Mercator, Ljubljana, 16. september-14. oktober 2004 / [uvodni tekst Nelida Nemec; podatki o avtorjih in izbor del M. Žagar]. - Ljubljana : Mercator, 2004. - [16] str. : ilustr. ; 21 cm.

France Kralj, Stane Kregar, Marij Pregelj: izbor del iz zasebne zbirke / Nelida Nemec, str. [1-3]; France Kralj, str. [4-6] / [M. Žagar].

Kipar in slikar France Kralj (1895-1960) je bil rojen v Zagorici v Dobrepolju.

Frbežar, Ivo - glej: Koncut, Helena

GASILSKA zveza (Grosuplje)

[Petdeset] 50 let Gasilske zveze Grosuplje / [zbral in uredil Božo Knez]. - Grosuplje : Gasilska zveza, 2005. - 127 str. : ilustr. ; 23 cm.

250 izvodov. Izšlo ob obletnici 19. 11. 2005.

Knjiga predstavlja začetke in vse tri gasilske zveze, ki so iz prvotne izšle, GZ Grosuplje, GZ Ivančna Gorica in GZ Dobrepolje, ter posamezna društva, vsako s fotografijo gasilskega doma in osnovnimi oznakami.

GLASBENA šola (Grosuplje)

[Trideset] 30 let Glasbene šole Grosuplje : 1974–2004 / [zbiranje podatkov Romana Novak, Nina Kaufman, Milena Alaševič : tekstovno uredila Barbara Pance ; fotografije Brane Krebs, arhiv Glasbene šole Grosuplje]. - Grosuplje : Glasbena šola, 2004. - 44 str. : ilustr. ; 23 cm.

800 izvodov.

Beseda je dana vsem županom, ravnateljem, predstavljeni so oddelki po glasbilih in lokacijah, sledi še seznam vseh doslej zaposlenih. (Izšlo 16. aprila 2004).

GLAVAN, Mihael

Edicijski problemi izdajanja starih knjižničnih fondov v faksimiliranih izdajah : doktorska disertacija / Mihael Glavan. - Ljubljana : [M. Glavan], 2004. - 226 f., [2] f. ilustr. pril. ; 30 cm : graf. prikazi, tabele.

Vsebuje Bibliografski popis slovenskih faksimilov in reprintov: f. 158–212.

Disertacija. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.

Dr. Mihael Glavan (1945), bibliotekar in vodja Rokopisne zbirke v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, je ob skrbi za nacionalno rokopisno gradivo uspel podati celovit pogled na izdajanje faksimilov, dragocena je še bibliografija vseh slovenskih faksimilov in reprintov.

Glavan, Mihael - glej še: Bratko Kreft

Kocbek, Edvard

Razstava slovenskih srednjeveških spomenikov

GLAVAN, Polona

Gverilci / Polona Glavan. - Ljubljana : Študentska založba, 2004. - 117 str. ; 21 cm. - (Knjižna zbirka Beletrina).

Spremna beseda / Dražen Dragojevič: str. 2.

Pisateljica Polona Glavan je po rodu iz Stične. Njena druga samostojna publikacija Gverilci obsega devet kratkih zgodb.

Glavan, Polona - glej še: Aidoo, Ama Ata

Lessig, Lawrence

Začetek nečesa velikega

GLUVIČ, Goran

Dvojna podaja / Goran Gluvič. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 2005. - 125 str. : ilustr. ; 19 cm. - (Zbirka Knjigožer).

Goran Gluvič (1957), pisatelj in pisec dramskih besedil, živi na Grosupljem.

GLUVIČ, Goran

Detektiv Zdravc / Goran Gluvič ; [ilustriral Marko Zorovič ; spremna beseda Tadej Čater]. - V Ljubljani : Karantanija, 2004. - 67 str. : ilustr. ; 22 cm. - (Zbirka Krtek : sodobni avtorji za sodobne otroke)

Spremna beseda / Tadej Čater: str. 66–67.

GLUVIČ, Goran

Mala šo(a)la kreativnega pisanja / Goran Gluvič. - Ljubljana : Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, revija Mentor, 2005. - 37 str. ; 22 cm. - (Revija Mentor. Posebna publikacija).

500 izvodov. - O avtorju na zavihku ovoja.

Gluvič, Goran - glej še: Saint-Exupéry, Antoine de

GOBE na naši mizi / [zbrala in uredila Tanja Pance]. - Grosuplje : Grafis Trade, 2005. - 64 str. ; 21 cm. - (Mala kuhinja : najboljši weekend recepti ; 3).

GROSUPLJE - mesto kipov 2005 : 22. avgust–24. september 2005. - Grosuplje : Občina ; [Ljubljana] : Zavod za kiparstvo, 2005. - Zloženka, [8] str. : ilustr. ; 22 cm.

Ob novih kipih v mestu še predvsem o delavnicah za otroke, ki so po vzorih s portalov izdelali manjše umetnine.

Grosuplje - glej še: Društvo upokojencev Grosuplje

Državna razstava psov vseh pasem

Državna topografska karta

Gasilska zveza Grosuplje

Glasbena šola Grosuplje

Glasbena šola Grosuplje [zvočni posnetek]

Konferenca lokalnih akcijskih skupin

Kongo, Hotel & Casino

Katalog prostočasnih dejavnosti v občini Grosuplje

Letno poročilo. Pekarna Grosuplje

Območna obrtna zbornica Grosuplje

Osnovna šola Brinje Grosuplje

Osnovna šola Louisa Adamiča Grosuplje

Pihalni orkester Glasbene šole Grosuplje [zvočni posnetek]

Rotary club Grosuplje

Svetovno prvenstvo psov v sledenju

Vojaška topografska karta Republike Slovenije

Županova jama - turistično in okoljsko društvo Grosuplje

Ivančna Gorica - glej: Knjižnica Grosuplje : enota Ivančna Gorica

Sever, Leopold

Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica

JAKLIČ, Fran

Samotar na Selih in druge povesti / Fran Jaklič ; [slovarček narečnih in starinskih besed pripravila Alenka Veber ; spremna beseda Sonja Lenarčič]. - Celje : Mohorjeva družba, 2004. - 179 str. ; 24 cm.

Fran Jaklič Podgoričan v časopisih 19. stoletja / Sonja Lenarčič : str. 169–171.

Slovarček narečnih in starinskih besed / Alenka Veber: str. 173–177.

Knjiga je opremljena z lesorezi Toneta Kralja.

Pisatelj Fran Jaklič Podgoričan (1868–1937) je bil rojen v Podgorici v Dobrepolju.

S knjigo, osmo po vrsti, v kateri je ponatisnjenih dvanajst zgodb, ki se dogajajo večinoma v Dobrepolju ali v bližnji okolici in na Polici, je zaključeno izdajanje Jakličevih del, ki se je začelo leta 1995.

JANEŽIČ, Ivan

Gospa s Pristave : zgodovinski roman : ob 600-letnici smrti vojvodinje Viride Visconti / Ivan Janežič - Kraljev ; [spremno besedo napisal Anton Nadrah ; črnobeke fotografije so vzete iz revije Dom in svet, 1891]. - Stična : Cistercijska opatija, 2004. - 319 str. : ilustr. ; 19 cm.

Knjigi na pot / Anton Nadrah: str. 5–8.

Avtor dr. Ivan Janežič - Kraljev (1855–1922), duhovnik in profesor moralne teologije ter cerkvenega prava, je bil rojen v Šentvidu pri Stični. Vojvodinja Virida Visconti je okoli leta 1400 živela na Pristavi nad Stično. Prof. Jože Gregorič je prvotni tekst, ki je izhajal v reviji Dom in svet, strnil in posodobil. Knjiga je izšla 18. marca 2004.

JAZBAR, Erika

Ob 70-letnici poslikave cerkve v Pevmi = 70 anni degli affreschi della chiesa di Piuma : 1934–2004 / Erika Jazbar, Vojko Makuc ; [izdalo Kulturno društvo Sabotin v sodelovanju s Krajevnim svetom za Pevmo, Štmaver, Oslavje; prevedla in uredila Erika Jazbar ; fotografsko gradivo Marko Vogrič. - Gorica : Kulturno društvo Sabotin : Zveza slovenske katoliške prosvete, [2004]. - 40 str. : ilustr. ; 21 cm + 8 razglednic s poslikavami Toneta Kralja.

Ovojni naslov. - Naslov v kolofonu: Tone Kralj v Pevmi 1934–2004. - Vzporedno slovensko besedilo ter prevod v italijanščino. - Ilustracije tudi na notranji strani ovitka.

Vsebina iz kazala: Življenje in delo Toneta Kralja (1900–1975) / Erika Jazbar. O Kraljevi umetniški poti. Cerkveno slikarstvo. Poslikave v Pevmi. Opis slikarskega ciklusa župnijske cerkve / Vojko Makuc.

Avtorja sta zgledno predstavila delo Toneta Kralja ter njegove freske v Pevmi (pri Gorici v Italiji), kamor ga je povabil župnik Jože Abram.

JEDI iz sladkovodnih rib / [pripravili Petra Trontelj, Tanja Pance]. - Grosuplje : Grafis Trade, 2005. - 95 str. ; 21 cm. - (Kulinarika weekend).

JEDI na žlico / [zbrala in uredila Tanja Pance]. - Grosuplje : Grafis Trade, 2005. - 64 str.; 20 cm. - (Mala kuhinja: najboljši weekend recepti ; 1).

Jereb, Janez - glej: Marolt, Jožef

JESULUS Pragensis : praški Jezušček in druge voščene figure v Slovenskem verskem muzeju : [Slovenski verski muzej, Stična, 9. september–31. december 2005] / [besedilo Nataša Polajnar Freljih [et al.]; angleški prevod Ljubica Klančar ; fotografija Darja Srebnik]. - Stična : Slovenski verski muzej, 2005. - 95 str. : ilustr. ; 30 cm.

Uvodna besedila v slovenščini in angleščini. - Drugi podnaslov naveden v kolofonu. - 500 izvodov.

Slovenski verski muzej je zbral večino na Slovenskem dosegljivih verskih figuric, jih restavriral in predstavil njihovo vlogo in mesto tudi pri nas. Obširno spremeno besedilo in opis razstavljenih figuric. Množica barvnih fotografij prikazuje tudi faze restavriranja.

JURČIČ, Josip

Deseti brat / Josip Jurčič. - Ljubljana : DZS, 2004. - 219 str. ; 21 cm. - (Zbirka Slovenska zgodba : Dnevnikova knjižnica ; knj. 28).

Spremna beseda o romanu in avtorju na zavihku.

Knjiga je bila naprodaj samo kupcem Dnevnika 16. 11. 2004.

JURČIČ, Josip

Deseti brat / Josip Jurčič ; [spremna beseda Miha Mohor]. - Tržič : Učila International, 2005. - 225 str. ; 20 cm. - (Zbirka Žepna knjiga / Učila International ; 61, 1).

Deseti brat ali Kako mladi Josip Jurčič postane oče prvega slovenskega romana / Miha Mohor: str. 219–225.

JURČIČ, Josip

Deseti brat [Elektronski vir] / Josip Jurčič ; za elektronsko objavo uredila Helena Grandovec ; računalniško obdelal Zvone Štor. - Maribor : Ruslica, 2005.

Način dostopa (URL): <http://www.vecer.com/ruslica/>.

JURČIČ, Josip

Jurij Kozjak / Josip Jurčič ; [ilustriral Uroš Hrovat ; spremna beseda Stanko Janež]. - V Ljubljani : Karantanija, 2005. - 133 str. : ilustr. ; 20 cm. - (Zbirka Lastovka : najlepše zgodbe sveta).

Josip Jurčič ; Jurij Kozjak, slovenski janičar / Stanko Janež: str. 121–133.

JURČIČ, Josip

Kozlovska sodba in druge zgodbe / Josip Jurčič ; [ilustriral Adriano Janežič ; spremna beseda Tadej Čater]. - V Ljubljani : Karantanija, 2004. - 122 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Zbirka Lastovka : najlepše zgodbe sveta).

JURČIČ, Josip

Sosedov sin / Josip Jurčič ; [ilustriral Uroš Hrovat ; spremna beseda iz Albuma slovenskih pisateljev]. - V Ljubljani : Karantanija, 2005. - 99 str. : ilustr. ; 20 cm. - (Zbirka Lastovka : najlepše zgodbe sveta).

JURČIČEVA pot iz Višnje Gore do Muljave, z Muljave do Krke / [tekst izbrali in uredili Tatjana Lampret, Avgust Likovnik, Pavel Groznik]. - Ivančna Gorica : Občina, [2005]. - 1 zloženka, [6] str. : ilustr. ; zloženo na 21 x 10 cm.

Zloženka je izšla ob Jurčičevem pohodu marca 2005.

JVIZ OSNOVNA šola Dobrepolje

JVIZ Osnovna šola Dobrepolje / [uredili Ivan Grandovec, Fani Strnad, Marija Žnidaršič, Dušica Hočevar]. - Videm Dobrepolje : Osnovna šola. - 21 cm.

Publikacija 2004/2005, 63 str. : ilustr. [september 2004];

Publikacija 2005/2006, 31 str. : ilustr. + [32 str. : ilustr.: urnik, koledar], [september 2004].

KATALOG prostočasnih dejavnosti v občini Grosuplje : 2005/2006 / [uredil Matej Košir]. - Grosuplje : Lokalna akcijska skupina (LAS) za preprečevanje uporabe in zlorabe dovoljenih in prepovedanih drog v občini Grosuplje, 2005. - 57 str. ; 21 cm.

3000 izvodov.

Katalog zajema vse interesne dejavnosti od vrtcev, osnovnih šol, športnih društev, kulturnih društev do gasilstva.

KNJIŽNICA Grosuplje : enota Ivančna Gorica : moja knjižnica - okno v svet / [uredili Ksenija Medved, Petra Kastelic, Roman Rozina]. - Grosuplje : Knjižnica Grosuplje, [2004]. - [10] str. : ilustr. ; 21 cm.

V knjižnici je predstavljena dejavnost enote knjižnice od 4. 11. 1998 in njena vizija.

KOCBEK, Edvard

Dnevnik : 1954–1977 : izbor / Edvard Kocbek ; [izvirni rokopis za tisk pripravil Mihael Glavan]. - Ljubljana : Cankarjeva založba, 2004. - 266 str. ; 21 cm
Ves Kocbekov človek / Mihael Glavan: str. 5–7.

KOLINE : slovenski ljudski praznik / [pripravili Petra Trontelj, Tanja Pance]. - Grosuplje : Grafis Trade, 2004. - 96 str. ; 21 cm. - (Kulinarika weekend).

KONCUT, Helena

Kraljestvo biserov / Helena Koncut ; ilustriral Ivo Frbežar. - Ljubljana : Morfem, 2005. - 17 str. : ilustr. ; 28 cm. - (Zbirka Biseri / Morfem).

Ilustracije tudi na notranji strani platnic.

Avtorica Helena Koncut in ilustrator Ivo Frbežar sta izdala še: Potopljeni zaklad, Prijateljice in usodno srečanje ter Sanje morske zvezde Anje.

Ilustrator in pesnik Ivo Frbežar (1949) je rojen v Šmarju, živi na Mali Ilovi Gori.

KONFERENCA lokalnih akcijskih skupin (LAS) (6 ; 2003 ; Grosuplje)

Zbornik 6. konference lokalnih akcijskih skupin (LAS), Grosuplje, 20. 10. 2003 / [uredila Alenka Curk]. - Ljubljana : Urad vlade RS za droge, 2004. - 46 str. : graf. prikazi, tabele ; 21 cm.

KONGO, Hotel & Casino (Grosuplje)

Dobrodošli v kraljestvu zabave / [tekst Nina Wabra ; fotografije Dean Dubokovič, Peter Irman]. - [Grosuplje] : Kongo, hotel & casino, 2004. - [36] str. : ilustr. ; 25 cm.

Predstavitvena publikacija grosupeljskega hotela z oddelki in ponudbo, vse podprto s slikovnim gradivom, dodan je CD-ROM. (Izšlo v marcu 2004).

KOŠMRLJ Prevodnik, Tatjana

Oblikovanje dokumentov : učbenik za predmet praktični pouk - učno podjetje v 3. letniku v programu Ekonomski tehnik in v 1. letniku v programu Ekonomski tehnik - PTI / Tatjana Košmrlj Prevodnik in Marija Popović ; [fotografije Fotospring, Buenos Dias]. - 2., dopolnjena izd. - Ljubljana : Tehniška založba Slovenije, 2005. - 92 str. : ilustr. ; 30 cm.

Avtorica Tatjana Košmrlj Prevodnik je doma na Grosupljem.

KOTAR, Marijan

Zgradba, rast in donos gozda na ekoloških in fizioloških osnovah / Marijan Kotar. - Ljubljana : Zveza gozdarskih društev Slovenije : Zavod za gozdove Slovenije, 2005. - 500 str. : ilustr. ; 25 cm.

Dr. Marijan Kotar, profesor na oddelku za gozdarstvo na Biotehniški fakulteti v Ljubljani, živi na Grosupljem.

KOŽELJ Horvat, Sabina

Kokoške s Koroške / Sabina Koželj Horvat ; ilustriral Igor Cvetko. - Celje : Mohorjeva družba, 2004. - 62 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Zbirka Mladinska knjižnica / Mohorjeva družba ; 52).

Avtorica Sabina Koželj Horvat, po rodu iz Ivančne Gorice, živi na Hrvaškem.

Kralj, France - glej: France Kralj

Kranjc, Igor

Kralj, Tone - glej: Jazbar, Erika

Levstik, Fran

KRANJC, Igor

France Kralj : 1895–1960 : kipar, slikar, grafik : Ars doc / [Igor Kranjc]. - [Videm Dobrepolje : Občina, 2005]. - Zloženska [6] str. : ilustr. ; 20 cm.

V decembru 2005, ob otvoritvi dokumentacijskega centra o bratih Kraljih v Jakličevem domu na Vidmu, je izšla zloženska s seznamom razstav Franceta Kralja.

KUHAR, Boris

Domača hrana za zdravo življenje / Boris Kuhar ; [uredili Tatjana Kofol Bric, Anica Kozinc]. - Grosuplje : Zdravstveni dom, 2004. - 68 str. : fotogr. ; 21 cm.

Najprej je podan odgovor na vprašanje Kaj je nezdravo življenje, sledi prehrabena piramida, nato pa govori o domačem, naravnem, okusnem, zdravem in varovalnem; izbrani, predvsem dolenski recepti, popestrjeni s fotografijami. Dodana je literatura z viri. Predstavitev publikacije je bila 9. 9. 2004 pri Podržaju, v decembru še v Knjižnici Grosuplje.

Etnolog dr. Boris Kuhar (1929) živi na Grosupljem.

Kuhar, Boris - glej še: Werderdus, Katharina

KURENT, Tine

Arhitektov zvezek 2 / Tine Kurent. - Ljubljana : Nuit, 2005.

Zv. 2. - 416 str. : ilustr. ; 30 cm.

500 izvodov. - Beseda založnika: str. 7–8.

Druga knjiga izbranih spisov arhitekta dr. Tineta Kurenta (1923) iz rodbine praproških Adamičev, upokojenega profesorja na Fakulteti za arhitekturo, prinaša za nas še posebej zanimiv spis Kozmogram romanske bazilike v Stični pa spise o Louisu Adamiču.

LAH, Ivan

Sto let pozneje : izbor mladostne kratke proze / Ivan Lah ; [besedila izbral in uredil ter spremno besedo napisal Andrijan Lah]. - Zasebna družinska izdaja v 20 izvodih. - Ljubljana : [samozaložba], 2004. - 209 str. : avtorjevi slike ; 25 cm.

Knjiga je spominsko posvečena stoletnici avtorjeve mature : 1903–2003.

Spremna beseda : od domačijskega realizma do vznesene (novo)romantičnosti / Andrijan Lah: str. 199–208.

Avtor dr. Ivan Lah (1881–1938) je živel v Šmarju - Sapu. Knjigo sestavljata izbora zgodb iz Doma in sveta (1901–1905) in Slovana (1905–1914), zaključuje pa spremna beseda avtorjevega sina slavista Andrijana Laha.

Knjiga je izšla decembra 2004. Zaradi omejene naklade so v knjižnicah samo trije izvodi, med njimi je 1 izvod v Knjižnici Grosuplje.

LAHKE poletne jedi / [zbrala in uredila Tanja Pance]. - Grosuplje : Grafis Trade, 2005. - 64 str. ; 21 cm. - (Mala kuhinja : najboljši weekend recepti ; 2).

LAMPRET, Marjan, 1964-

Bogdaj! / Marjan Lampret ; [ilustriral Stane Jarm]. - Šmartno pri Litiji : Župnija, 2004. - 439 str. : ilustr. ; 22 cm.

Knjiga vsebuje 56 duhovnih nagovorov, ki jih je imel avtor za oddajo Ozare (TV Slovenija) od 14. aprila 1996 do 24. oktobra 2004. - O avtorju: str. [443].

Duhovnik Marjan Lampret, doma iz Šentvida pr Stični, je župnik v Šmartnem pri Litiji.

LAMPRET, Tatjana

Muljava : Jurčičeva domačija : po deželi Desetega brata : muzej na prostem / [tekst izbrala Tatjana Lampret; fotografije in oblikovanje Borut Lampret]. - Muljava : Turistično društvo, 2004. - Zloženka [6] str. : ilustr. ; 21 cm, zloženo na 21 x 10 cm.

5000 izvodov. - Izšlo v januarju 2004.

LAVRIH, Rado

Poslovno napovedovanje / Rado Lavrih. - Grosuplje : samozal., 2005. - 194 str. : graf. prikazi, tabele ; 23 cm.

LESSIG, Lawrence

Svobodna kultura : narava in prihodnost ustvarjalnosti / Lawrence Lessig ; [prevod Polona Glavan ; spremna beseda Samo Kutoš]. - Ljubljana : Krtina, 2005. - 362 str. : ilustr. ; 20 cm. -

(Knjižna zbirka Krt ; 132).

Prevod dela: Free culture. - Lessigova kritika avtorskega prava : avtorsko delo v dobi gospodstva informacije / Samo Kutoš: str. 343–362.

Letno poročilo. Pekarna Grosuplje. - Grosuplje : Pekarna. - 30. cm.

2003 (2004), 90 str. : ilustr. (Izšlo aprila 2004).

LEVSTIK, Fran

Martin Krpan / Fran Levstik ; illustrated by Tone Kralj ; translated by Maja Visenjak Limon and David Limon. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 2004. - [63] str. : ilustr. ; 25 x 28 cm.

Izvirni naslov: Martin Krpan. - Preface / Niko Grafenauer: str. 4.

Illustrator Tone Kralj (1900–1975) je bil rojen v Zagorici v Dobrepolju.

LEVSTIK, Fran

Martin Krpan från Vrh / Fran Levstik ; illustrationer Tone Kralj ; översättning Torsten Sjöfors. - Lönsboda : Nydeå Förlag, 2004. - 32 str. : ilustr. ; 27 cm.

Prevod dela Martin Krpan z Vrha v švedščino.

Magdalenska gora - glej: Tecco Hvala, Sneža

Turistično društvo Magdalenska gora

MAROLT, Jožef

Janez Jereb : 1873–1937 : ob stoti obletnici Jerebovega prihoda v Škocjan : župnik, duhovni svetnik, kronist, kulturni buditelj, častni občan občine Lipljene in Žilče, graditelj farne cerkve v Svetem Vidu nad Cerknico in Škocjanu pri Turjaku : [vrli Janez iz Škocjana pri Turjaku : črtice iz njegovega življenja] / Jožef Marolt ; [avtor fotografij Leopold Sever ; avtor risb Janez Jereb]. - Škocjan : Kulturno društvo, 2004 (Grosuplje : Partner graf). - 72 str. : ilustr. ; 21 cm.

Četrti podnaslov je naveden na ovitku in v kolofonu, peti podnaslov v kolofonu.

Zahvala piscu / Boris Kuhar: str. 71.

Avtor Jožef Marolt, doma iz Škocjana, je izjemnega župnika predstavil v vseh segmentih njegovega dela in dodal več Jerebovih spisov in risb.

Izšlo 12. junija 2004.

MIKLIČ, Joža

Potomci Jurčičevih junakov : "osma 56" Gimnazije Stična / po pripovedovanju sošolcev zapisala Joža Miklič ; [fotografije arhivi maturantov 1956 Gimnazije Stična]. - Novo mesto : Tiskarstvo Opara, 2005. - 111 str. : ilustr. ; 21 cm.

MIKLIČ, Jože

Praznovanje 500-letnice šole v Šmarju / Jože Miklič. - Šmarje-Sap : Kulturno- raziskovalno društvo Turenček, Turistično društvo, 2004. - Zloženka, [6] str. : ilustr. ; 21 cm.

Predstavljeno je praznovanje 500-letnice šole, ob tem še Magdalenska gora, župnija, šola v Turenčku in šmarske prometnice.

Avtor Jože Miklič, geodet, je iz Zagradcu pri Grosupljem.

MOŽINA, Stane

Osnove managementa / Stane Možina, Jurij Bernik, Aleša Svetic. - Piran : GEA College - Visoka šola za podjetništvo, 2004. - 312 str. : ilustr., graf. prikazi ; 23 cm

O avtorjih: str. 309–310.

Avtor dr. Stane Možina (1927), profesor na Ekonomski fakulteti, je z Gatine.

MOŽINA, Stane

Osnove managementa. Vaje / Stane Možina in Jurij Bernik, Aleša Svetic. - Ljubljana ; Piran : Gea College - Visoka strokovna šola za podjetništvo, 2004. - 85 str. : graf. prikazi, tabele ; 23 cm.

Muljava - glej: Lampret, Tatjana

MUSIĆ, August

Gramatika grč kog jezika / August Musić, Niko Majnarić. - 16. izdaja. - Zagreb : Školska knjiga, 2004. - 276. ; 24 cm.

Klasični filolog dr. August Musić (1856–1938), kot Mušič rojen na Krki, se je uveljavil na zagrebški filozofski fakulteti.

NADRAH, Anton

Apostoli najsvetejših Src / Anton Nadrah. - Stična : Cistercijanska opatija, 2005. - 64 str. ; 16 cm. - (V šoli najsvetejših Src ; št. 14).

Avtor dr. Anton Nadrah (1937), opat samostana v Stični, je iz Mrzlega Polja, zdaj Ivančna Gorica.

NADRAH, Anton

Kako živimo cistercijani / Anton Nadrah. - 2. pregledana izdaja. - Stična : Cistercijanska opatija, 2005. - 16 str. ; 16 cm.

NADRAH, Anton

Mašna daritev : govorica znamenj in besed / Anton Nadrah. - Stična : Cistercijanska opatija, 2004. - 80 str. ; 16 cm. - (V šoli najsvetejših Src ; št. 13).

NADRAH, Anton

Skrivnost vere : evharistične vrtnice za leto 2004 / Anton Nadrah. - Stična : Cistercijanska opatija, 2004. - 80 str. ; 16 cm. - (V šoli najsvetejših Src ; 9).

NADRAH, Anton

Stična, Cistercijanski samostan. Slovenski verski muzej / [avtorji besedil Anton Nadrah, Nataša Polajnar Frelih, Robert Peskar ; fotografije Marko Pršina]. - Novo mesto : Koordinacijski odbor projekta "Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine" ; Ivančna Gorica : Občina, 2004. - 1 mapa (3 zloženke) : ilustr. ; 23 cm. - (Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine).

Vsebina: Samostanska cerkev in križni hodnik / besedilo Nataša Polajnar Frelih, Robert Peskar - 1 zloženka ([8] str.) ; Slovenski verski muzej / besedilo Nataša Polajnar Frelih - 1 zloženka ([4] str.) ;

Duhovnost cistercijanskega reda / besedilo Anton Nadrah - 1 zloženka ([4] str.).

Ob zgodovinskem pogledu in opisu je v ovitku dodan še tloris stavb z legendo.

NADRAH, Anton

Stična. The cistercian monastery. The Slovene Museum of religion / [text Anton Nadrah, Nataša Polajnar Frelih, Robert Peskar ; translation Andreja Maver ; photography Marko Pršina]. - Novo mesto : The co-ordinating committee of the "Heritage trails through Dolenjska and Bela krajina" ; Ivančna Gorica : Municipality, 2004. - 1 mapa (3 zloženke) : ilustr. ; 23 cm. - (Heritage trails through Dolenjska and Bela krajina).

Prevod dela: Stična. Cistercijanski samostan. Slovenski verski muzej. - Vsebinska: The monastery church and the cloister / text Nataša Polajnar Frelih, Robert Peskar - 1 zloženka ([8] str.) ; The Slovene Museum of Religion / text Nataša Polajnar Frelih - 1 zloženka [4] str.) ; The spiritual life of the cistercian order / text Anton Nadrah - 1 zloženka ([4] str.).

NADRAH, Anton

Živimo iz Evharistije / [spisal in nekaj molitvenih obrazcev dodal Anton Nadrah ; spremna beseda Andrej Glavan]. - Stična : Cistercijanska opatija, 2004. - 72 str. ; 16 cm. - (V šoli najsvetejših Src ; št. 10).

Avtor naveden v CIP-u. - Spremna beseda / Andrej Glavan: str. 3-4.

Nadrah, Anton - glej še: Evharistični čudeži
Evharistija in svetost
Pridi, Sveti Duh

OBMOČNA obrtna zbornica (Grosuplje)

[Trideset]

30 let Območne obrtne zbornice Grosuplje : [zbornik] / [urednica Ana Vatovec]. - Grosuplje : Območna obrtna zbornica, 2004. - 88 str. : ilustr. ; 23 cm.

Podnaslov naveden v kolofonu. - 1.700 izvodov.

Izšlo 11. maja 2004.

Ob seznamu ustanovnih članov so dodane še besede predsednika in županov, posebej pa so se posvetili še furmanstvu, prvim kamionom in prevozništvu, kovaštvu, Vodičarjevim, gostilni v Štorovju in Mizarstvu Mustar. Oglasni del zajema strani 61-88.

OSNOVNA šola Brinje Grosuplje

Učencem in staršem na pot : v novo šolsko leto / [besedila Irena Kogovšek]. - Grosuplje : [Osnovna šola Brinje]. - 21 cm.

2004/2005, 70 str. : ilustr. + [18 str.: koledar] [september 2004];

2005/2006, 69 str. : ilustr. + [18 str.: koledar] [september 2005].

OSNOVNA šola Ferda Vesela Šentvid pri Stični

Publikacija Osnovne šole Ferda Vesela Šentvid pri Stični / [zbrali in uredili Jernej Lampret, Anton Linec, Irena Novak]. - Šentvid pri Stični : Osnovna šola Ferda Vesela. - 21 cm.

Šolsko leto 2004/2005, 39 str. + pril. [september 2004];

Šolsko leto 2005/2006, 38 str. + pril. [september 2005].

OSNOVNA šola Louisa Adamiča Grosuplje

Osnovna šola Louisa Adamiča Grosuplje : šolsko leto... / [ravnatelj Božidar Gabrijel]. - Grosuplje : Osnovna šola Louisa Adamiča. - 21 cm.

Šolsko leto 2004/2005, 36 str. [september 2004];

Šolsko leto 2005/2006, 32 str. [september 2005].

OSNOVNA šola Stična

Osnovna šola Stična. - Stična : Osnovna šola. ; 21 cm.

2004/2005 / [besedila Marinka Piškur ; uredila Marinka Piškur in Jože Glavič ; ilustrirala Anka Koželj]. - 54 str. : ilustr. [+ 4 str. urnik] ; 21 cm;

2005/2006 / [besedila Marjan Potokar ; uredila Marjan Potokar et al.; ilustrirala Anka Koželj]. - 67 str. : ilustr.

Pance, Tanja - glej še: Bogata jesenska kuhinja

Gobe na naši mizi

Jedi iz sladkovodnih rib

Jedi na žlico

Koline

Lahke poletne jedi

Poceni zimska kuhinja

Žar, raženj

PARTIZANSKI tisk = The partisans in print / [besedila Raško Močnik ... [et al.] ; uredila Breda Škrjanec in Donovan Pavlinec ; prevodi Olga Vuković ; dokumentacija Donovan Pavlinec ... [et al.] ; fotografija arhiv Numizmatičnega kabineta, Narodni muzej Slovenije ... et al.]. - Ljubljana : Mednarodni grafični likovni center : Muzej novejšje zgodovine Slovenije, 2004. - 244 str. : ilustr. ; 20 cm.

Vzporedno slovensko besedilo in angleški prevod. - 700 izvodov.

Urednica mag. Breda Škrjanec je z Grosupljega.

PERKO, Melita

Pametna kokoš / Melita Perko ; ilustriral Gabrijel Vrhovec ; [uglasbitev in priredba uspavanke David Mrvar]. - Ljubljana : samozal., 2004. - [31] str. : barvne ilustracije ; 22 x 29 cm.

Avtorica Melita Perko (1975) živi v občini Ivančna Gorica.

PERME, Damjan

Stekleni dež / Damjan Perme ; [spremna beseda Nina Kokelj]. - Vrhnika : Smar-team, 2005. - 198 str. ; 21 cm.

Romanopisec Damjan Perme (1977) živi v Ponovi vasi.

PIŠČANEC, Elda

Elda Piščanec : sakralna dela : Slovenski verski muzej, Stična, 29. september - 14. november 2004 / [besedilo Milena Koren Božiček ; predgovor Nataša Polajnar Frelih ; angleški prevod Amidas ; fotografija Darja Srebnik]. - Ivančna Gorica : Slovenski verski muzej, 2004. - 19 str. : ilustr. ; 30 cm
Slovensko besedilo in angleški prevod. - 500 izvodov.

POCENI zimska kuhinja / [zbrala in uredila Tanja Pance]. - Grosuplje : Grafis Trade, 2005. - 64 str. ; 21 cm. - (Mala kuhinja : najboljši weekend recepti ; 5).

POLANEC, Valerija

Jutro — izlito na papir / Valerija Polanec ; [oblikovala Ierana Ferlič, Vladimir Premužič]. - [Grosuplje : samozal., 2005]. - 108 str. ; 23 cm.

Avtorica pesniške zbirke Valerija Polanec (1956) živi na Polici.

Polica - glej: Prostovoljno gasilsko društvo Polica

PRAZNIK situl : podobe življenja in mita : zgodbe situle z Vač : [razstava], Narodni muzej Slovenije, Ljubljana, Ljubljanski grad, 20. 5.–20. 8. 2005 / [tekst Peter Turk, Andrej Preložnik ; fotografije Tomaž Lauko, Borut Križ]. - Ljubljana : Narodni muzej Slovenije : Inštitut za likovno umetnost, 2005. - 1 zloženka ([8] str.) : barvne ilustr. ; 31 cm.

Avtor naveden v kolofonu. - Zloženka v obliki plakata.

Predstavljeno je tudi gradivo z Magdalenske gore in iz Stične.

PRIDI, Sveti Duh / [zbral, uredil in priredil Anton Nadrah]. - 2. preurejena izd. - Stična : Cistercijska opatija, 2004. - 34 str. ; 16 cm. - (Nauči nas moliti ; št. 6).

PROSTOVOLJNO gasilsko društvo (Polica)

[Osemdeset]

80 let Prostovoljnega gasilskega društva Polica / [uredniški odbor Drago Andročec ... et al.]. - Polica : Prostovoljno gasilsko društvo, 2005. - 161 str. : ilustr. ; 23 cm.

500 izvodov. Izšlo 9. julija 2005.

Po uvodnih besedah so predstavljena naselja in podan kronološki pregled delovanja PGD Polica od ustanovitve leta 1925 dalje, vse podprto s fotodokumentacijo.

PROSTOVOLJNO gasilsko društvo (Spodnja Slivnica)

[Osemdeset]

80 let prostovoljnega gasilstva na Sp. Slivnici : 1924–2004 / [urednik Janez Vovk]. - Spodnja Slivnica : Prostovoljno gasilsko društvo : Krajevna skupnost, 2004. - 96 str. : ilustr. ; 23 cm.

Naslov na ovoju: PGD Spodnja Slivnica. - Na ovoju in hrbtu knjige: Dogodki in ljudje, ki so zaznamovali ta čas; vsebuje tudi: Spodnja Slivnica do 2004.

500 izvodov.

V prvem delu zbornika je predstavljena krajevna zgodovina gasilstva s seznama kadrov, podprta s številnimi fotografijami, v drugem delu je predstavljena zgodovina kraja, gradu Zavrh, krajevne šole, trgovine, obrti, društev, krajevne skupnosti, radia Zeleni val; beseda je dana še županom občine od 1945–2004. Knjiga je izšla v maju 2004.

PROSTOVOLJNO gasilsko društvo (Šentvid pri Stični)

[Sto dvajset]

120 let Prostovoljnega gasilskega društva Šentvid pri Stični / [uredniški odbor Jože Rus ... et al.]. - Šentvid : Prostovoljno gasilsko društvo, 2005. - 84 str. : ilustr. ; 23 cm.

Besedilo v slovenščini, 1 prispevek v nemščini.

700 izvodov. - Izšlo v juniju 2005.

Iz kronike je predstavljen začetek Prostovoljne požarne brambe šentvidske od leta 1884 v rokopisu in prepisu, nekaj o zgodovini kraja pa iz kronologije društva, beseda je tudi o sv. Florijanu, zavetniku gasilcev, predstavljena so sosednja gasilska društva ter druga društva v kraju. Naveden je poveljujoči kader ter seznam izvoljenih članov.

PROSTOVOLJNO gasilsko društvo (Škocjan pri Turjaku)

[Osemdeset]

80 let Prostovoljnega gasilskega društva Škocjan pri Turjaku : [1923–2003] / [zbral in uredil Anton Krašovec]. - Škocjan : Prostovoljno gasilsko društvo, 2004. - 58 str. : ilustr. ; 21 cm.

Podnaslov naveden na ovoju. - 500 izvodov. - Izšlo 12. junija 2004.

Misli so dodali župan, predsedniki sosednjih društev, urednik pa se je potrudil iz virov zbrati čim več zapisov in dokumentov. Slikovnemu arhivskemu gradivu je dodanih več fotografij praznovanj predhodnih obletnic in seznam članstva.

PROSTOVOLJNO gasilsko društvo (Višnja Gora)

[Sto trideset]

130 let Prostovoljnega gasilskega društva Višnja Gora : 1875–2005 : PGD Višnja Gora / [uredniški odbor Anica Petrič, Jože Gros ; avtorji Franc Godeša, Jože Gros, Anica Petrič]. - Višnja Gora : Prostovoljno gasilsko društvo, 2005. - 92 str. : ilustr. ; 23 cm.

700 izvodov. - Izšlo 2. 7. 2005. - Oglasni del: str. 61–91.

Ob prikazu delovanja gasilcev v kraju je zajeto še domoznansko gradivo, ki ga je vesel vsak ljubitelj kraja pa tudi turist.

PROSTOVOLJNO gasilsko društvo (Zagradec)

[Osemdeset]

80 let Prostovoljno gasilsko društvo Zagradec : 1925–2005 : PGD Zagradec / [sodelovali Silvo Perko, Stane Kralj, Nuša Šinkovec, Ivan Rošelj]. - Zagradec : Prostovoljno gasilsko društvo, 2005. - 32 str. : ilustr. ; 23 cm.

700 izvodov. - Ovojni naslov.

Predstavljeno je delovanje gasilskega društva v Zagradcu ob Krki od začetkov v letu 1925 do danes, posebno pa trud ob nastajanju novega gasilskega doma, ki je bil odprt leta 2000.

PUCELJ, Tanja

Kako do informacij javnega značaja? : pravni informator / avtor: Tanja Pucelj. - Malo Hudo : Regijsko društvo ekološkega gibanja Ivančna Gorica, 2004. - 12 str. ; 21 cm.

Račna - glej: Zarja - ljudski pevci iz Račne [Zvočni posnetek]

RADENSKO polje - naravna in kulturna krajina : zbornik predavanj / [besedila Marina Pintar ... et al.]. - Grosuplje : Inštitut za fizikalno biologijo, 2005. - 23 f. : barvne ilustracije ; 30 cm.

Inštitut za fizikalno biologijo je organiziral posvet o strategiji kmetijskega in gospodarskega razvoja Radenskega polja. Tematika je bila uokvirjena predvsem z odnosom do vode in projektom Natura 2000. Inštitut za fizikalno biologijo, kjer delujeta dr. Alexis Zrimec in dr. Maja Berden Zrimec, je v Boštanju pri Grosupljem.

RAZSTAVA slovenskih srednjeveških spomenikov ob pridružitvi Republike Slovenije Evropski uniji (2004 ; Ljubljana).

Rojstni list slovenske kulture : Brižinski spomeniki, Celovski (Rateški) rokopis, Stiški rokopis, Čedadski (Černješki) rokopis : razstveni katalog / Razstava slovenskih srednjeveških spomenikov ob pridružitvi Republike Slovenije Evropski uniji, Razstavna dvorana Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, 17. maj – 20. junij 2004 ; [uredništvo Mihael Glavan; avtorji študijskih besedil Igor Grdina ... [et al.] ; prevodi spomenikov v sodobno slovenščino Boris Paternu ... et al.]. - V Ljubljani : Narodna in univerzitetna knjižnica, 2004. - 95 str. : ilustr. ; 30 cm.

Publikacija je izšla v 200 izvodih tudi v italijanščini, v 500 izvodih pa tudi v nemščini in angleščini, posebej pa še na CD-ROM-u.

Razstava je bila izjemen in odmeven nacionalni in kulturni dogodek, saj so bili skupaj razstavljene najstarejši slovenski rokopisi.

ROTARY club Grosuplje

Rotary club Grosuplje : district 1910 / [avtorji: Boris Kuhar, Stanislav Vehovec, Matej Košir ; fotografije Foto Travnik, Boris Kuhar, Boris Peterka]. - [Grosuplje : Rotary club, 2004]. - [24] str. : ilustr. ; 30 cm.

Ovojni naslov. - Slovensko besedilo in angleški prevod.

Predstavljeni so člani kluba, okolje naših treh občin ter podjetja, seveda pa tudi poslanstvo kluba.

RUS Kastelic, Heda

V objemu pelina / Heda Rus Kastelic ; [ilustracije Petar Beus]. - Novo mesto : samozal., 2004. - 67 str. : ilustr. ; 15 x 15 cm.

Avtorica pesniške zbirke Heda Rus Kastelic (1950) je rojena na Hudem pri Ivančni Gorici. Knjiga, njen prvenec, je izšla maja 2004.

SAINT-Exupéry, Antoine de

Mali princ : s pisateljevimi risbami / Antoine de Saint-Exupéry ; [prevedel Goran Gluvić ; spremno besedo napisala Marica Žveglič]. - Ljubljana : Karantanija, 2004. - 102 str. : barvne ilustracije ; 21 cm. - (Zbirka Domače branje / Karantanija).

Prevod dela: Le petit prince.

Izšlo v broširani in trdi vezavi.

SAMEC, Rafael

Umetnost v vosku = Art in wax / Rafael Samec ; [besedilo Janez Šter ; prevod v angleščino Peter Altshul ; fotografije Branko Andžel ... et al.]. - Maribor : Muzej narodne osvoboditve, 2004. - 40 str. : ilustr. ; 30 cm.

Slovensko besedilo in angleški prevod. - 500 izv.

Umetnik Rafael Samec (1943) je domačin iz Dobropolja, zdaj živi na Brezovici pri Ljubljani. Parafinske skulpture razstavlja v Sloveniji in tujini.

Selo - glej: Srečanje vasi Selo - Sela - Sele

SEVER, Leopold

Pozabljene vode : mali vodni viri v občini Ivančna Gorica nekoč in danes / Leopold Sever. - Ivančna Gorica : Turistično društvo, 2004. - 88 str. : ilustr. ; 21 cm.

Izšlo 18. 6. 2004.

Avtor, učitelj in biolog, sicer doma iz Škocjana pri Turjaku, je dolga leta učil v Ivančni Gorici, zato teren te občine dobro pozna. Obravnava studence, potoke, šterne, beče, bajerje, kale, luže, posebej pa še vode po posameznih krajih. Predstavljen je tudi novi vodnjak v Ivančni Gorici. Avtorjeve so tudi risbe ter številne fotografije.

SHIFFMAN, Dan

Korenine multikulturalizma : delo Louisa Adamiča / Dan Shiffman ; [prevod Cirila Toplak]. - Ljubljana : Založba ZRC, ZRC SAZU, 2005. - 146 str. ; 24 cm. - (Migracije / Založba ZRC, ZRC SAZU ; 8).

Prevod dela: Rooting multiculturalism, 2003.

Dan Shiffman, profesor ameriške književnosti na univerzi Wisconsin-Madison v ZDA, je pregledal glavnino Adamičeve rokopisne zapuščine na Princeton University Library in tudi pri nas. Podaja vlogo in pomen Adamičevega truda pri nastajanju skupnega ameriškega naroda, S knjigo lahko sledimo sodobni odmevnosti Adamičevega dela v Ameriki.

SKLEPIČ, Jožica

Tam na samotnem hribčku : pesniška zbirka / Jožica Sklepič ; [uvodne besede napisala Marija Samec ; fotografije iz osebnega arhiva ; ilustracije Jože Marčič, Marijan Tršar]. - Grosuplje : [samozal.], 2004. - 96 str. : ilustr. ; 21 cm.

Ko spomini privrejo na dan / Marija Samec: str. 3–6.

200 izvodov.

Avtorica pesniške zbirke Jožica Sklepič živi na Spodnji Slivnici. Knjigo začne s svojim življenjepisom in spomini na rojstni Tabor in okolico. Opisu se pridruži še Marjan Ahlin. Sledijo pesmi, tudi več na okolje vezanih pripovednih pesmi, med njimi Tabor, Anton, Jamski vodič, Županova jama.

SLOVENIKA : katalog poštних znamk in celin / [avtorja besedila Jože Velikanje in Martin Velikanje]. - [Ivančna Gorica] : [Jože Velikanje, 1996-]. - 23 cm.

1300 izvodov. - Ovojni naslov.

Katalog obenem izhaja še v nemškem in angleškem jeziku.

[9], 2005 [2004]. - 132 str. : ilustr.;

[10], 2006 [2005]. - 132 str. : ilustr.

SREDNJA šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica

Skoraj vse o naši šoli : Srednja šola Josipa Jurčiča / [zbrali in uredili Milan Jevnikar, Marjeta Šlajpah-Godec, Marija Strnad, Vesna Celarc]. - Ivančna Gorica : Srednja šola Josipa Jurčiča. - 21 cm.

2004/2005, 39 str. : ilustr., [september 2004];

2005/2006, 38 str. : ilustr., [september 2005].

Spodnja Slivnica - glej: Prostovoljno gasilsko društvo Spodnja Slivnica
Svetovno prvenstvo psov v sledenju

SREČANJE vasi Selo - Sela - Sele (9 ; 2005 ; Sela pri Šmarju)

Sela pri Šmarju / 9. srečanje vasi Selo - Sela - Sele ; [zbrala in uredila Vida Struna]. - Sela pri Šmarju : Turistično društvo, 2005. - 47 str. : ilustr. ; 21 cm.

2.200 izvodov.

Vas Sela pri Šmarju so bila organizator vseslovenskega srečanja vasi s tem imenom.

Prikazana je zgodovina vasi in cerkve, obravnavana so ledinska imena, predstavljeno je krajevno turistično društvo.

Stična - glej: Evharistija, sonce našega življenja

Jesulus Pragensis

Miklič, Joža

Nadrah, Anton: Stična

Osnovna šola Stična

SVETOVNO prvenstvo psov v sledenju FCI IPO-FH (11, 2005, Grosuplje)

11. svetovno prvenstvo psov v sledenju FCI IPO-FH, 7.–10. april 2005, Grosuplje, Slovenija / [Avtorji: Branko Puš ... et. al.]. - Spodnja Slivnica : Kinološko društvo psov sledarjev, 2005. - 76 str. : ilustr. ; 21 cm.

Vzporedno besedilo v slovenščini, angleščini in nemščini. Podan je program tekmovanja, ki se je odvijal tudi na Grosupljem. Ekipe so razvrščene po državah po abecedi.

Šentvid pri Stični - glej: Osnovna šola Ferda Vesela Šentvid pri Stični
 Prostovoljno gasilsko društvo Šentvid pri Stični
 Tabor slovenskih pevskih zborov

Škocjan - glej: Prostovoljno gasilsko društvo Škocjan pri Turjaku

Škrjanec, Breda - glej: Partizanski tisk
 Šparovec, Vincenc Dušan

Šmarje - Sap - glej: Miklič, Jože
 Turistično društvo Šmarje - Sap
 Zajec, Lojzka

ŠOLA naših babic in dedkov ter njihovih vnukov : bilten / [uredila Pavlina Antolič in Bruno Vehar]. - Grosuplje : OŠ Louis Adamič. - 40 str. : ilustr. ; 23 cm.

Izšlo v maju 2005.

Podatki o zgodovini šole na Grosupljem in intervjuji s starimi starši o tedanjem šolanju. Slikovno gradivo predstavlja stare šolske pripomočke, ki so jih zbrali učenci.

ŠPAROVEC, Vincenc Dušan

Cigani = Gipsies / Vincenc Dušan Šparovec Mokronoški Point ; [besedila Pavla Štrukelj, Barica Smole, Cecilija Žibert ; prevod v angleščino Breda Škerjanec]. - Trebnje : Arti, 2004. - [32] str. : ilustr. ; 29 cm.

Slovensko besedilo in angleški prevod.

ŠTEPIC, Lilijana

Ali je angleščina v 1. letniku srednje šole res tako težka? : priročnik za angleški jezik za dijake 1. letnika srednje šole : razlaga slovničnih pravil in deloma besedišča v slovenskem jeziku : vaje z rešitvami za boljše razumevanje snovi 1. letnika štiriletnih šolskih programov / Lilijana Štepic. - 10. ponatis. - Zgornja Draga : Korekt plus, 2004. - 201 str. ; 25 cm.

Avtorica in založnica Lilijana Štepic živi v Zgornji Dragi pri Ivančni Gorici. V teh letih je izdala še učbenike za 2., 3. in 4. letnik, pa Angleščino za osnovno šolo, Naučimo se angleških časov in Vaje iz angleških časov za osnovno šolo.

ŠTRUBELJ, Zvone

Zopet imamo velikega papeža / Zvone Štrubelj. - Ljubljana : Salve, 2005. - 48 str. : barvne fotogr. ; 19 cm. - (Knjižice, 171).

Izseljenski duhovnik dr. Zvone Štrubelj (1955) je po rodu iz Zdenske vasi v Dobropolju.

Šuštar, Milan - glej: Zbornik žrtev 2. svetovne vojne

TABOR slovenskih pevskih zborov

Pojo naj ljudje : tabor slovenskih pevskih zborov / [uredil Ilija Bregar]. - Šentvid pri Stični : [Tabor slovenskih pevskih zborov], 2004 ; 23 cm.

35, 2004, 50 str. : ilustr. + [10 str. oglasni del];

36, 2005, 50 str. : ilustr. + [9 str. oglasni del].

TECCO Hvala, Sneža

Železnodobne gomile na Magdalenski gori = Eisenzeitliche Grabhügel auf der Magdalenska gora /

Sneža Tecco Hvala, Janez Dular, Eva Kocuvan ; [prevod Marija Javor Briški (tekst), Janez Dular (katalog) ; risbe Dragica Knific Lunder]. - Ljubljana : Narodni muzej Slovenije, 2004. - 194 str., [182] str. pril., [5] f. zganj. pril. : ilustr. ; 34 cm. - (Katalogi in monografije = Catalogi et monographiae / Narodni muzej Slovenije, ISSN 1318-4407 ; 36)

Slovensko besedilo in nemški prevod.

Prvi del naklade izšel v maju 2005, del še v juniju. V publikaciji je predstavljeno arheološko gradivo iz fondov v Ljubljani in na Dunaju, opisane so gomile in potek raziskovanj. Barvne fotografije in risbe obsegajo 174 str. To je izjemno delo, ki nudi temeljna znanja o železnodobni družbi v našem okolju.

TELECOMMUNICATIONS (5 ; 2004 ; Portorož)

Telecommunications 2004 : conference guide : 5th international telecommunications conference, 10th - 11th November, Portorož, Slovenia. - Grosuplje : Mobinet, 2004. - 38 str. ; 24 cm.

TELEFONČKOVE dogodivščine : pobarvanka / [ilustracije Mobinet]. - [Grosuplje : Mobinet, 2004]. - [47] str. : ilustr. ; 29 cm.

TURISTIČNO društvo Šmarje-Sap / [besedilo Milena Lunar, Mira Zaviršek]. - Šmarje-Sap : Turistično društvo, [2004]. - [4] str. : ilustr. ; 21 cm.

Predstavitve društva s projekti, programom in odbori.

TURISTIČNO društvo Magdalenska gora / [besedilo, slike Lea Janežič, Anja Janežič]. - [Zgornja Slivnica : TD Magdalenska gora], 2005. - Zloženska, [6] str. : ilustr. ; 21 cm, zloženo na 21 x 10 cm.

Predstavitve društva, Magdalenske gore ter seznam prireditev skozi leto.

TURK, Peter, 1965-

Podobe življenja in mita : [katalog arheološke razstave] / Peter Turk ; [risbe in njihove priredbe Vesna Svetli ... [et al.] ; fotografije Tomaž Lauko ... et al.]. - Ljubljana : Narodni muzej Slovenije, 2005. - 79 str. : ilustr. ; 30 cm.

V katalog so vključene tudi najdbe situlske umetnosti z Magdalenske gore in iz Stične.

TURK, Peter, 1965-

Praznik situl : podobe življenja in mita : zgodbe situle z Vač : [razstava], Narodni muzej Slovenije, Ljubljanski grad, 20. 5. – 20. 8. 2006 / Peter Turk ; [fotografije Tomaž Lauko, Borut Križ]. - Ljubljana : Narodni muzej Slovenije, 2005. - 1 zloženska, [8] str. : ilustr. ; 31 cm.

Zloženska v obliki plakata. Na zloženkah so predstavljene tudi najdbe z Magdalenske gore in iz Stične.

USTVARJAMO otrokom prijazno okolje / [avtorji Franc Hočevar et al.; ilustracije otrok]. - [Ljubljana] : Zveza prijateljev mladine Slovenije, [2004]. - [6] str. : ilustr. ; 21 cm, zloženo na 21 x 15 cm. Ob otvoritvi Hiše zavetja v Grosupljem (21. 10. 2004).

V vesolju visoke tehnologije kroži planet s srcem ... : ponujamo roko vsem, ki premikajo naš Tipro planet! = In the hi-tech cosmos there is a planet with a heart ... : a big hand for all those that turn around Tipro! / [avtorji Milan Čelan... et al.; fotografije Luka Dekleva... et al.]. - [Grosuplje : Tipro, 2005]. - 172 str. : ilustr. + pril. ; 22 x 22 cm.

Vzporedno slovensko in angleško besedilo.

Knjiga je izšla ob 20. obletnici podjetja Tipro na Grosupljem v septembru 2005. V njej najdemo spomine vodilnih ljudi in tudi zgodbe o zgodovini nastajanja in rasti uspešnega podjetja.

VIDRGAR, Alenka

Igrača zate / [pripravila in ilustrirala] Alenka Vidrgar ; [fotografije Drago Bole in Alenka Vidrgar]. - Grosuplje : Tamara, 2005. - 47 str. : ilustr. ; 26 cm.

Navodila za delanje igrača.

Višnja Gora - glej: Prostovoljno gasilsko društvo Višnja Gora

VODIČAR, Janez, 1964-

Počitniški biseri : meditacije za plodovito brezdelje / Janez Vodičar ; [fotografije Tone Lenarčič in arhiv Salve]. - Ljubljana : Salve, 2004. - 48 str. : ilustr. ; 18 cm. - (Zbirka Knjižnice / Katehetski center, 167).

Potiskane notranje strani ovoja.

Dr. Janez Vodičar, duhovnik in profesor filozofije na gimnaziji Želimlje, je po rodu iz Dobrepolja.

VOJAŠKA topografska karta Republike Slovenije 1:25.000. NL 33-08-02-2, Grosuplje [Kartografsko gradivo] = Military topographic map of the Republic of Slovenia / izdelava, map production Geodetski inštitut Slovenije, Geodetski zavod Slovenije. - 1. izd. - 1:25.000. - [Ljubljana] : Ministrstvo za obrambo = Ministry of defence, 2004. - 1 zvd. : barve ; 52 x 45 cm na listu 75 x 56 cm. - (M8011).

Ob straneh legenda, razdelitev na liste in ostala pojasnila.

WEAK photon emission from living tissues : delayed luminescence - facts & perspectives / editors Maja Berden Zrimec ... [et al.]. - 1st ed. - Grosuplje : Institute for Physical Biology, 2004. - 87 str. : graf. prikazi ; 30 cm.

WECHTERSBAACH, Rado

Informatika : učbenik za 1., 2. in 3. letnik srednjih šol / Rado Wechtersbach in Matija Lokar. - 1. izd., 7. natis. - Ljubljana : DZS, 2004. - 187 str. : ilustr. ; 25 cm.

Avtor živi v Šmarju - Sapu.

WECHTERSBAACH, Rado

Informatika : učbenik za 1., 2. in 3. letnik srednjih šol / Rado Wechtersbach in Matija Lokar. - 1. izd., 8. natis. - Ljubljana : DZS, 2005. - 187 str. : ilustr. ; 26 cm.

WECHTERSBAACH, Rado

Informatika : učbenik za srednje izobraževanje / Rado Wechtersbach. - Grosuplje : Saji, 2005. - 439 str. : ilustr. ; 28 cm.

WECHTERSBAACH, Rado

Informatika : učbenik za srednje izobraževanje / Rado Wechtersbach. - Grosuplje : Saji, 2005. - 439 str. : ilustr. ; 28 cm.

WERDERDUS, Katharina

Kuharica v Prešernovem času / po zapiskih Katharine Werderdus pripravil Boris Kuhar. - Ljubljana : Cankarjeva založba, 2005. - 190 str. : ilustr. ; 23 cm.

ZAČETEK nečesa velikega : nove britanske pisave / izbrali Diran Adebayo, Miriam Drev in Polona Glavan ; prevedli Miriam Drev in Polona Glavan. - Ljubljana : Študentska založba, 2004. - 368 str. ; 22 cm. - (Knjižna zbirka Beletrina).

Zagradec - glej: Prostovoljno gasilsko društvo Zagradec

ZAJEC, Lojzka

Zanimivosti Šmarja-Sapa z okolico / [Lojzka Zajec ; fotografije Bojan Zajec et al.]. - [Šmarje - Sap : Turistično društvo, Krajevna skupnost, 2005]. - [12] str. : ilustr. ; 21 cm.

3000 izvodov. Izšlo v septembru 2005.

ZAKRAJŠEK, Karolina

Naš vrtec : pesmi za otroke in preproste misli za odrasle / Karolina Zakrajšek. - Grosuplje : samozal., 2005. - 70 str. : barvne fotografije ; 21 cm.

100 izvodov. - O avtorici: str. 68.

Avtorica Karolina Zakrajšek (1924), rojena v vasi Kuželjevec, živi na Grosupljem.

ZAKRAJŠEK, Karolina

Slika slovenske vasi : zbirka pesmi in proze / Karolina Zakrajšek. - Grosuplje : [samozal.], 2004. - 123 str. : avtor. sl. ; 21 cm

250 izvodov. - O avtorici: str. 4.

ZALAR, Sandi

Hana / Sandi Zalar. - Videm Dobrepolje : samozal., 2005. - 142 str. ; 22 cm.

Ženske / Betka Jamnik: str. 141–142.

Zbirko 15 kratkih zgodb o ženskah je avtorica predstavila 15. 2. 2005 v Knjižnici Dobrepolje. Avtorica, slikarka, pripovednica in pedagoginja Sandi Zalar živi v Dobropolju.

ZAVIRŠEK, Slavko

Hvalnica zemlji / Slavko Zaviršek. - Cikava : [samozal.], 2004. - 63 str. ; 21 cm.

Sliko na naslovnici naslikala Danica Zaviršek.

Avtor pravnik Slavko Zaviršek je doma na Cikavi pri Grosupljem.

ZBORNIK občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobrepolje : gospodarska, kulturna in zgodovinska kronika / [glavni urednik Mihael Glavan]. - Grosuplje : [izdaja skupina občanov], 1969-. 23 cm. 23, 2004, 245 str. : ilustr.

Predstavitev zbornika je bila 29. 6. 2004.

ZBORNIK žrtev 2. svetovne vojne v občini Kamnik / [uredil Milan Šuštar]. - 2., popravljena in dopolnjena izdaja. - Kamnik : Občina, 2004. - 174 str. : grafični prikazi ; 25 cm.

Urednik prof. Milan Šuštar je po rodu iz Dobropolja, živi v Kamniku.

Zgornja Draga - glej: Štepic, Lilijana

Zorec, Darja - glej: Daly, Tim

ZOREC, Miha

Naravoslovna delavnica : preprosti naravoslovni eksperimenti in projekti za vsakogar / [fotografije, risbe in tekst] Miha Zorec. - Ljubljana : Tehniška založba Slovenija, 2004. - 95 str. : ilustr. ; 30 cm.

Zorec, Miha - glej še: Daly, Tim

ZRIMEC, Samo

V šoli pri raku / Samo Zrimec. - Grosuplje : samozal., 2004. - 60 str. : ilustr. ; 17 cm.

ZUPANČIČ, Jernej

Geografija kriznih območij : Politična geografija - usmeritev : študijsko gradivo za predmet Politična geografija - usmeritev / Jernej Zupančič. - Dopolnjena izd. - Ljubljana : Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2004. - 51 f., zvd. : ilustr. ; 30 cm.

Vse izdaje Jerneja Zupančiča na Filozofski fakulteti so interne, imajo jih le na oddelku.

Geograf dr. Jernej Zupančič, profesor na Oddelku za geografijo na Filozofski fakulteti, je doma iz Ambrusa.

ZUPANČIČ, Jernej

Geografija mednarodnih integracij : gradivo za Usmeritveni predmet Politična geografija - Geografija mednarodnih integracij / Jernej Zupančič. - Dopolnjena izd. - Ljubljana : Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2005. - 1 zv. (loč. pag.) : ilustr. ; 30 cm.

ZUPANČIČ, Jernej

Geografija mednarodnih integracij : študijsko gradivo za predmet "Politična geografija - Usmeritveni predmet 2", 3. in 4. letnik / Jernej Zupančič. - Ljubljana : Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2004. - 1 zv. (loč. pag.) : ilustr. ; 30 cm.

ZUPANČIČ, Jernej

Politična geografija : študijsko gradivo za predmet "Politična geografija", 2. letnik / Jernej Zupančič. - Ljubljana : Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2005. - 2 zv. (loč. pag.) : ilustr. ; 30 cm.

ŽAR, raženj : 215 receptov za pripravo jedi na žaru in ražnju / [pripravili Petra Trontelj, Tanja Pancej]. - Grosuplje : Grafis Trade, 2004. - 96 str. ; 21 cm. - (Kulinarika, weekend).

ŽUPANOVA jama - turistično in okoljsko društvo (Grosuplje)

Županova jama - turistično in okoljsko društvo Grosuplje : 45 let delovanja / [podatke zbrala in intervjuje zapisala Marija Samec ; uredil Damjan Viršek ; fotografije dokumentacija Županova jama - turistično in okoljsko društvo Grosuplje]. - Grosuplje : Županova jama - turistično in okoljsko društvo, 2004. - 47 str. : ilustr. ; 23 cm.

V knjigi je predstavljeno delo društva, dodani so intervjuji z vsemi tremi predsedniki, z dolgoletnim vodičem Francem Kandučem in Marijo Kralj, kronologija dela in seznami članov upravnega odbora. Veliko je tudi slikovnega gradiva.

Knjižica je izšla 24. septembra 2004.

NEKNJIŽNO GRADIVO : ZVOČNI POSNETKI**ANSAMBEL Krjavelj**

Na zdravje vseh dobrih ljudi [Zvočni posnetek] / Ansambel Krjavelj. - Ljubljana : RTV Slovenija, Založba kaset in plošč, posneto 2002–2005, 2005. - 1 zvočna kaseta : stereo.

ANSAMBEL Krjavelj

Na zdravje vseh dobrih ljudi [Zvočni posnetek] / Ansambel Krjavelj. - Ljubljana : RTV Slovenija, Založba kaset in plošč, posneto 2002–2005, 2005. - 1 CD (36 min, 58 sek) : stereo ; 12 cm.

GLASBENA šola Grosuplje

Glasbena šola Grosuplje [Zvočni posnetek] : 1974–2004 : 30 let. - Grosuplje : Glasbena šola Grosuplje, 2004. - 2 CD (53 min, 46 sek ; 59 min, 27 sek) : stereo ; 12 cm.

JOVANOVIĆ-Vunjak, Branko

[Sedemnajst]

17 največjih uspešnic [Zvočni posnetek] / Brendi. - [Šmarje - Sap] : Mandarina, p, cop. [2005]. - 1 CD (55 min, 30 sek) : stereo ; 12 cm.

JOVANOVIĆ-Vunjak, Branko

Kje si našla tega kretena [Zvočni posnetek] / Brendi ; [vse pesmi napisal Branko Jovanović-Vunjak]. - Šmarje-Sap : Mandarina, 2004. - 1 CD (32 min, 18 sek) : stereo ; 12 cm.

PIHALNI orkester Glasbene šole Grosuplje

Pihalni orkester Glasbene šole Grosuplje [Zvočni posnetek] / dirigent Boštjan Dimnik. - Grosuplje : Glasbena šola Grosuplje, april 2004. - 1 CD (63 min, 4 sek) : stereo ; 12 cm.

SLAPOVI

Slapovi pop [Zvočni posnetek] / [Slapovi]. - [Ljubljana] : Tone Volume Production ; [Ljubljana] : Dallas Records, 2004. - 1 zvočna kaset : stereo.

SLAPOVI

Slapovi pop [Zvočni posnetek] / [Slapovi]. - [Ljubljana] : Tone Volume Production ; [Ljubljana] : Dallas Records, 2004. - 1 CD-ROM (33 min, 18 sek) : stereo + 1 knjižica ([8] str., s polnimi besedili pesmi).

SLAPOVI

Pravljica življenja [Zvočni posnetek] : [največje uspešnice 1] / Slapovi. - [Ljubljana] : Menart, p, cop. 2002, [2005]. - 1 CD (48 min, 52 sek) : stereo ; 12 cm + 1 knjižica ([8] str.)

ZARJA - ljudski pevci iz Račne

En hribček prijazen stoji [Zvočni posnetek] / Zarja - ljudski pevci iz Račne. - [Račna] : [samozal.] Zarja, p 2004. - 2 CD (60 min, 56 sek; 46 min, 35 sek) : stereo ; 12 cm.

IZBOR DIPLOMSKIH NALOG, KI POSEBEJ OBRAVNAVAJO PODROČJE NAŠIH OBČIN**ANTOLIČ, Dušan**

Okoljevarstvena problematika občine Grosuplje z vidika zasnove programa varstva okolja : diplomsko delo / Dušan Antolič. - Ljubljana : [D. Antolič], 2004. - 138 f. : ilustr. ; 30 cm.

Mentor Dušan Plut. - Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.

GLOBOKAR, Mojca

Zasnova turističnega razvoja občine Ivančna Gorica : diplomsko delo / Mojca Globokar. - Ljubljana : [M. Globokar], 2004. - 125 f., [6] pril., [4] zvd. : ilustr. ; 30 cm.

Mentor Anton Gosar. - Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.

JURGEC, Nastja

Prezentacija poškodovanih stenskih slik na cerkvi sv. Petra v Kamnem vrhu pri Ambrusu : diplomsko delo / Nastja Jurgec. - Ljubljana : [Jurgec Nastja], 2004. - 74 str. : ilustr. ; 30 cm + 1 CD-ROM.

LESJAK, Irena, 1976-

Kulturna in naravna dediščina v turizmu in predlog strategije turističnega razvoja Občine Grosuplje / Irena Lesjak. - Grosuplje : [I. Lesjak], 2004. - 130 f., [36] f. pril. ; 30 cm : ilustr.

Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo.

MELINC, Maja

Politično angažirano slikarstvo Toneta Kralja : [diplomsko delo] / Maja Melinc. - Ljubljana : [M. Melinc], 2005. - 70 f. : ilustr. ; 30 cm.

Mentor: dr. Drago B. Rotar. - Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za sociologijo.

MULH, Miha

Furmanstvo v okolici Višnje Gore : seminarska naloga II / Miha Mulh. - Gradišče nad Pijavo Gorico : [M. Mulh], 2004. - 39 f. : ilustr. ; 30 cm.

Seminarska naloga. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo.

OVEN, Karla

Razvoj rokometu v občini Ivančna Gorica od začetkov do leta 1970 : diplomsko delo / Karla Oven. - Ljubljana : [K. Oven], 2005. - 70 f., [3] f. pril. : ilustr., tabele ; 30 cm.

Diplomsko delo, Fakulteta za šport, Ljubljana.

RIGLER, Tomaž

Varno odstranjevanje gradbenih proizvodov z vsebnostjo azbesta na vodovodu v občinah Grosuplje in Ivančna Gorica : diplomatska naloga v višješolskem strokovnem izobraževalnem programu gradbeništvo / Tomaž Rigler. - Celje : [T. Rigler], 2004. - 37 f., [27] f. pril. : ilustr. ; 30 cm.

Diplomska naloga, Šolski center Celje, Višja strokovna šola.

SKUBIC, Jana

Vodovodni sistem Stična : seminarska naloga / Jana Skubic. - Ljubljana : [J. Skubic], 2005. - VIII, 36 f., 7. pril. : ilustr. ; 30 cm.

Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Ljubljana.

STELE, Mojca

Predlog ureditve Grosupeljščice v urbanem območju : diplomatska naloga / Mojca Stele. - Ljubljana : [M. Stele], 2005. - XIV, 57 str. : ilustr. ; 30 cm.

Diplomska naloga št.: 2837. - Univerza Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Oddelek za gradbeništvo, Univerzitetni študij hidrotehnične smeri.

ŠINKOVEC, Miha

“Vzemite in pijte iz njega vsi, to je kelih moje krvi—” (Rimski misal 1975: 373) : vloga in pomen vina v življenju cistercijanov v Stični / Miha Šinkovec. - Ljubljana : [M. Šinkovec], 2004. - 45 f. ; 30 cm.

Seminarska naloga. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo.

Knjigi na pot / Anton Nadrah: str. 5–8.

TEME, Anica

Sanacija zbirne kanalizacije Šmarje-Grosuplje : diplomatska naloga v višješolskem strokovnem izobraže-

valnem programu gradbeništvo / Anica Teme. - Celje : [A. Teme], 2004. - 32 f., [27] f. pril. : ilustr. ; 30 cm.

Diplomska naloga, Šolski center Celje, Višja strokovna šola.

URATNIK, Eva

Analiza in vrednotenje organizacijske kulture v podjetju Mercator - Pekarna Grosuplje d.d. : diplomsko delo / Eva Uratnik. - Ljubljana : [E. Uratnik], 2004. - 44 str., X str. pril. : tabele, graf. prikazi ; 30 cm.

Dostopno tudi na: http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/uratnik1245.pdf.

Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.

VILČ, Filip, 1978-

Romska naselja v Grosuplju : predlogi k ureditvi bivalnih razmer : diplomska naloga / Filip Vilč ; mentor Vladimir Brezar. - Ljubljana : [F. Vilč], 2004. - [loč. pag.] : ilustr. ; 30 x 43 cm.

Univerza Ljubljana, Fakulteta za arhitekturo.

ZOREC, Marija

Izobraževanje kadrov v Centru za zdravljenje bolezni otrok Šentvid pri Stični : diplomsko delo univerzitetnega študija / Marija Zorec ; mentorica Eva Jereb. - Kranj : [M. Zorec], 2004. - 68 str., [4] str. pril. : graf. prikazi ; 30 cm.

Univerza Maribor, Fakulteta za organizacijske vede.

ZALOŽBE

Buča, Šmarje-Sap

Pregl Kobe, Tatjana: Sinko Potepinko, 2004.

Šumrada, Klavdija: Nevarna naveza 2, 2004.

Pavček, Tone: Koncert (za slikanico Dušana Muca), 2005.

Pregl Kobe, Tatjana: Ko bom velik, 2005.

Grafis Trade:

2004:

Kozmi, Mirjana: Dijaški domovi in marketing, 103 str.

Kranjc, Marijan F.: Zarote in atentati na Tita, 2004, 431 str.

Krenker, Marinka: Pause! 1 : zbirka vaj k Themen aktuell 1 (1-5), 94 str.

Zakon o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1), 165 str.

Weekend. Dr. roman: 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21.

Weekend. Dr. roman plus: 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

Weekend. Ekstra!. Ljubezenski roman: 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20.

Weekend. Humor: 7: (Vici za ves svet, 80 str.).

Weekend. Ljubezenski roman ; 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33.

2005:

Kranjc, Marijan F.: Slovenska vojaška inteligenca, 2005, 444 str.

Lovely doll. št. 3 [!]: Prvi šolski dan, 2005.

Lovely doll. Pobarvanka, 2005.

Weekend. Dr. roman: 22, 24, 25, 27, 28, 29, 31, 32.

Weekend. Dr. roman plus: 13, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23.

Weekend. Ekstra!. Ljubezenski roman: 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30.

Weekend. Ljubezenski roman: 35, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44.

Mondena in Mondena, Izziv

2004:

Bevc, Cvetka: Prelet žerjavov, 2004, 86 str.

Ciuha, Andrej: Ti si tako lepa, 2004, 53 str.

Doneva, Tamara: Igra ali Zapiski o kontemplativni vegetaciji..., 2004.

Jereb, Berta: Mali vitezi : (otroci, ki so preživelih raka), 2004, 126 str.

Petan, Žarko: Igre in igrice, 2004, 359 str.

Vistonitis, Anastassis: Sonce na jarku, 2004, 79 str.

2005:

Bradač, Zorka: Sijaj resnice, 2005, 245 str.

Gaborovič, Nada: Jutri : (roman), 2005, 375 str.

Kaltnekar, Zdravko: Kramljanja : [zgodbe, črtice], 2005, 211 str.

Kaltnekar, Zdravko: Usodne poti : [roman, epopeja], 2005, 425 str.

Stična: Cistercijska opatija

Nauči nas moliti, št. 6.

V šoli najsvetejših Src, 2004, št. 9, 10, 11, 12, 13.

V šoli najsvetejših Src, 2005, št. 14, 15.

Nadrah, Anton: Kako živimo cistercijani, 2. pregledana izdaja, 2005, 16 str.

Posvetitev Jezusovemu in Marijinemu Srcu, 2005, 31 str. (Izšlo 15. 6. 2005. Izšlo tudi v hrvaškem, italijanskem, nemškem, angleškem, poljskem in portugalskem jeziku).

Mandarina, Šmarje-Sap, založba zvočnih posnetkov, izdala naslednje ansamble in pevce:

Amor, Ansambel Dolomiti, Zlatko Dobrič, Danijel Košta, Pop'n'dekl, Vandrovci, Zahod Band.

BIBLIOGRAFIJA ČLANKOV OBČIN DOBREPOLJE, GROSUPLJE IN IVANČNA GORICA ZA LETI 2004 IN 2005 *

*Marija Samec**

Bibliografija prinaša izbor člankov iz večine slovenskih časopisov in revij za leti 2004 in 2005. Urejena je po obsežnejših tematskih sklopih, ki se pokrivajo s številčnimi vrstili po UDK. Izbrani članki se nanašajo na dogajanja v treh, v naslovu naštetih občinah. Znotraj leta in tematske skupine so članki urejeni kronološko, periodika pa abecedno. Ob vsebinskih sklopih je izpostavljen ključni (povednejši) naslov. Pogosto citirani časopisi in časniki so navajani s kraticami, ostali pa s polnim imenom.

Občinska glasila: Naš kraj (Dobrepolje), Grosupeljski odmevi (Grosuplje) in Klasje (Ivančna Gorica) ter druga glasila, ki izhajajo na področju naštetih treh občin, ter Glasilo GPG, Šmarc, Višnjan, Zrno, V Marijini šoli, šolska glasila... so v celoti domoznansko gradivo, zato posameznih člankov iz njih ne citiram.

Nekateri časopisi, članki, obvestila, "domače strani"... se pojavljajo tudi na medmrežju - internetu. Teh v svoji bibliografiji nisem zajela, saj se prehitro spreminjajo.

Seznam pregledanega časopisja in uporabljenih kratic:

Acta Carsologica, Acta neophilologica, Antena, Argo, Bilten - Poštne znamke, Bovški zbornik, Delavec, Delavska enotnost (De), Delo, Demokracija, Denar in svet nepremičnin (pril. Dn), Dnevnik (Dn), Dobro jutro, Dolenjski list (Dl), Družina (D), Finance, Gasilec, Gazela (pril. Dn), Glas gospodarstva, Gv - Gospodarski vestnik, Hacquetia, Jana, Jazz (pril. Financ), Kg - Kmečki glas, Koledar GMD (Goriške Mohorjeve družbe), KL - Književni listi v dnevniku Delo, Lipov list, Livarski vestnik, Ljubljana, Ljubljanski žurnal, Mama, Mercator, Mladika, Mladina, Moj dom (pril. Dn), Moj malček, Museums journal, Nakup (pril. Dela), Naš kraj, Naša družina (pril. Družine), Naša luč, NDn - Nedeljski Dnevnik, Nedelo, Nika (pril. Dn), Nova revija, Novi glas (Gorica - Trst), Novice (Celovec), Nt - Novi tednik, Obrtnik, Ona (priloga Dela), Pavlihoa pratika, Pet zvezdic, Podjetnik, Poetikon, Polet (pril. Dela), Porabje (Monošter), Primorski dnevnik (Pd), Primorska srečanja (Ps), Prometni vestnik, Profit, Proteus, Rast, Rodna gruda, Salomonov ugankar, 7*dni, Slovenija, Slovenija.svet, SLS.Odmev, Slovenske novice (Sn), Sodobno kmetijstvo, Sotočje (Sodexho), Slovenska panorama (Sp), Spomeniškovarstveni razgledi, Svet nepremičnin, Svobodna misel, Šport, Šolski razgledi (Šr), Študentski status, Umetnostna kronika, Več, Vikend magazin (Vm), Zaveza, Zrno, Živa (pril. Dl.)

Posebni znaki:

// - Začetek novega članka

0 SPLOŠNO. KULTURA

2004

Jurčičeva domačija, Muljava - V: Slovenski krog kulture, Ljubljana, Edina, 2004, str. 28, foto. (Kratka predstavitev Jurčičevine.)

Books by Louis Adamič translated into japanese / Tine Kuret. - Slovenija, 17, št. 1/2, str. 25, foto. (Shozo Tahara prevaja dela L. Adamiča v japonščino.)

*Ljubljanska 35, 1290 Grosuplje, prof. in višja bibliotekarka.

- Louis Adamic and the book-of-the-month club / Jerneja Petrič. - Acta neophilologica, 37, št.1/2, str. 9–15. (Adamičeva knjiga *The native's return* je 1934. leta postala knjiga meseca.)
- Slikarska obdobja - romanika / Bojan Bračič. - Bilten. Poštne znamke, št. 52, str. 23–25. foto. (Detalji Stiškega rokopisa na znamkah.)
- Praznični večer z elito slovenske pisane besede / (MZ) Mojca Zorko. - Delo, št. 33 (4. 2.), str. 11. (Adamičev večer v Pensionu Podržaj v organizaciji Mondene in Beletrine.)
- One so drzne, oni so lepi - Sn, 93 (21. 4), foto. (Stiška amaterska gledališka skupina je sodelovala v akciji Moja soseska.)
- Iz oči v oči s tisočletnimi dokumenti slovenstva / Igor Bratož. - KL, 109 (12. 5.), str. 11, foto. (Intervju z Mihaelom Glavanom ob postavitvi razstave Rojstni list slovenske kulture v NUK-u.)
- Ko je na Gorjancih cvetel kontrabant / M. Markelj. - DI, št. 25 (24. 6.), str. 15, foto. // Na odru že šest desetletij (Ciril Jurčič) / Barbara Pance. - Sn, št. 177 (31. 7.), str. 10 (pril TT), foto. (Na Muljavi igrajo Tihotapca.)
- Zdrahe zaradi grosupeljske knjižnice / Mojca Zorko. - Dn, 198 (22. 7.), str. 8. (Gradnja knjižnice je v javno korist, zato lastniki zemljišč ne bodo mogli izsiljevati.)
- Ni ovir za obnovo knjižnice / Mojca Zorko. - Dn, 281 (13. 10.), str. 12. (Občina bo podpisala pogodbo z izbranim projektantom.)

2005

- Podelili Jurčičeva priznanja. - DI, št. 24 (10. 2.), str. 24. (Prejemniki priznanj: Alojz Erčulj, Martin Tomažin, Jožica Poderžaj, Marija Bregar in Marko Okorn.)
- Jurčičev Domen pod zvezdnatim nebom / M. Markelj. - DI, št. 25 (30. 6.), str. 25, foto. // Domen spet na Muljavi / Barbara Pance. - Sn, št. 157 (9. 7.), str. 11, foto. // Letno gledališče privabi več tisoč gledalcev. - DI, št. 28 (14. 7.), str. 15, foto. (Domen v letnem gledališču na Muljavi.)
- Knjižnica bo kar precej dražja / Mojca Zorko. - Dn, št. 330 (5. 12.), str. 8. (Grosupeljski svetniki so z rebalansom zagotovili denar za knjižnico.)

2 VERSTVO

2004

- Oltarji in prižnica podružnične cerkve sv. Petra na Kamnem Vrh / Nuška Dolenc Kambič. V: *Vračanje izvirnih podob*, Ljubljana, 2004, str. 80–83. (Restavracijski posegi na Kamnem Vrh pri Ambrusu.)
- Polica pri Grosupljem / A.Š. - D, 3 (18. 1.), foto. // Polica / J.P. - D, 5 (1. 2.), str. 8, foto. (Jaslice, ki oživijo.)
- Grosuplje / A.L. - D, št. 3 (18. 1.), str. 21, foto (Blagoslovitev konj na štefanovo na Gatini.)
- Duhovnik Rafko Groznik / M. - D, 3 (18. 1.), str. 25, (Umrli je duhovnik, rojen 29. 11. 1933 v Višnji Gori.)
- Obnovljena kapelica / Kg, št. 4 (28. 1.), str. 17, foto. (Kapelica v Česnjicah pri Zagradcu.)
- Duhovniku glasbeniku / I. A. - D, št. 7 (13. 2.), str. 18, foto. (Koncert v čast Rafku Fabianiju.)
- Hvalnice bi pel življenju... / jz. - D, št. 7 (15. 2.), str. 11, foto. (Združeni pevski zbori grosupeljske župnije so peli v Šmarju - Sapu.)
- S. Jutta (Ivana) Žlindra / s. V. J. - D, št. 9 (27. 2.) str. 19, (Umrli sestra se je rodila v Podpeči, Videm - Dobropolje.)
- Kamnine v križnem hodniku najstarejšega samostana na Slovenskem / Anton Ramovš in Mija Oter. - Proteus, št. 8/66, str. 346–352, foto. (Med obnovo so odkrili romanske ostanke v križnem hodniku, ki zanimajo tudi geologe.)

- Polom / C. M. - D, št. 23 (6. 6.), str. 23, foto. (Župnik Ciril Murn je blagoslovil novo spovednico in podarjeno sliko sv. Mihaela, ki jo je naslikal Nikolaj Mašukov.)
- Srednjeveška redovna arhitektura - Stična / Damjana Šalehar. - Naša žena, 7 (jul.), str. 34-35, skica. (Romanska arhitektura v Stični.)
- Stična je naš najstarejši samostan / Mojca Zorko. - Dn, št. 193 (17. 7.), str. 10, foto. (Zgodovina samostana.)
- Slavja končana, pot se začenja / J. Z. - D, št. 29 (18. 7.), str. 2, foto. (Zaključek slovesnosti ob 500-letnici šolstva v Šmarju - Sapu.)
- Odšel je velik človek / M. Bezek-Jakše. - Dl, št. 31 (4. 8.), str. 6, foto. (Iz Semiča je v Grosuplje prišel novi župnik Janez Šket.)
- Molimo za srečnejše čase naših čebel / Ladislav Lesar. - NDn, št. 215 (8. 8.), str. 16, foto. (Pater Avguštin, stiški čebelar.)
- Sveto pismo v hrastovem lesu / Marjan Pogačnik. - D, št. 35 (29. 8.), str. 3, foto. (Blagoslov miz z izrezljanimi motivi Jožeta Trontlja.)
- Šli smo tja, kamor nihče drug ni hotel iti / Nataša Medvešek. - Ona, št. 32 (17. 8), str. 14-15, foto. (Šentviški župnik Stane Kerin je peljal humanitarno pomoč v Bosno.)
- Stična 2004 / MT. - Ognjišče, št. 11, str. 22-23, foto. // Pridite v Stično! Bo veselo. / Štefan Kržišnik. - D, št. 37, str. 13, foto. // Stična se je "rolala" / Mojca Zorko. - Dn., št. 258 (20. 9.), str. 8, foto. // V Stični so mladi z zabavo in druženji iskali Jezusa / B. R. - Delo, št. 220 (20. 9.), str. 3, foto. // Mladinska žurka pri belih menihih / Vladimir Jerman. - SN, št. 221 (21. 9.), str. 12, foto. // Srečanje mladih znova v Stični / G. B. - Demokracija, št. 39 (23. 9.), str. 10, foto. // Hočemo videti Jezusa! / K. H. - D, št. 39 (26. 9.), str. 1+12-13, foto. // Stiški apostoli z mladimi navdušenci / Ladislav Lesar. - NDn, št. 264 (26. 9.), str. 18, foto. // Stična je vedno praznik / Damjan Hrovatič. - Kg, št. 39 (29. 9.), str. 21, foto. (Deset tisoč mladih na srečanju verske mladine v Stični.)
- V dalji božjih migljajev / jz. - D, št. 36 (5. 9.), str. 10, foto. // Pri maši se ljubezen sklanja k meni / Marjan Pogačnik. - D, št. 38 (19. 9.), str. 9, foto. (Stiški menih p. Branko in njegovih več kot 350 umetniških fotografij.)
- Obnovljen stiški križni hodnik / M. Vo. - Delo, št. 209 (7. 9.), str. 9, foto. // Križni hodnik v stiškem samostanu obnovljen / B. R. - Delo, št. 211 (9. 9.), str. 7, foto. // Nova spoznanja o križnem hodniku / Darinka Kladnik. - Dn, št. 254 (16. 9.), str. 12, foto. // Spet najdeni stiški biser / jz. - D, št. 38 (19. 9.), str. 10, foto. (Prenova z odkritji dopolnjuje vedenje o principih cistercijske arhitekture ter razvoju stiškega samostana.)
- Duhovnik Ivan Lavrih / F. P. - D, št. 40 (2. 10), str. 29, foto. (Umrli je diamantni duhovnik iz Šentvida pri Stični.)
- Ljubitelj umetnosti / Marko Okorn, D, št. 44 (31. 10.), str. 27, foto. (100-letnica rojstva zbiratelja Leopolda Kozlevčarja.)
- Srečanje zakoncev v Stični / B. K. - D, št. 46 (14. 11.), str. 21, foto. (Srečanje zakoncev iz skupnosti Emanuel s koprskim pomožnim škofom v Stični.)
- Veselo za "evropski dom" / Jože Pavlič. - D, št. 46 (14. 11.), str. 2, foto. (Srečanje predstavnikov moških in ženskih redov v Stični.)
- Žlahtna obednica pri belih menihih / Barbara Pance. - Sn, št. 270 (20. 11.), str. 9-10, foto. (Opremo obednice v stiški opatiji je iz lesa izdelal umetnik Jože Trontelj.)
- Goršičeva orglarska delavnica / Edo Škulj. - Ljubljana, 2004, foto. (Opisane so orgle v Št. Juriju, Žalni, na Kopanju in Polici, kdaj in kdo jih je naročil, kdaj so bile izdelane, kdaj obnovljene.)

Slovenski verski muzej

Slovenski verski muzej, Stična - V: Slovenski krog kulture, Ljubljana, Edina, 2004, str. 25, foto. (Kratka predstavitev.)

- Zgodovina krščanstva na Slovenskem / Nataša Polajnar Frelih. - Argo, št. 46/2 (2003, izšlo v maju 2004), str. 44–48, 112, foto. (Za postavitev razstave v Slovenskem verskem muzeju so prejeli Valvasorjeva priznanja višji kustodinjji Jana Cvetko in Nataša Polajnar Frelih ter dokumentalist Marko Okorn.)
- Zavedanje krščanskih korenin / Mojca Štrajher. - Dn, št. 21 (23. 1.), str. 17, foto. // Verski muzej z ličnim vodnikom / jz. - D, št. 5 (1. 2.), str. 28, foto. // Kot proseče dlani iz davnine / Jože Zadravec. - D, št. 6 (8. 2.), str. 8, foto. (Vodnik po zbirki Zgodovina krščanstva na Slovenskem.)
- Muzej v Stični še zanimivejši / Nataša Polajnar Frelih. - D, št. 17 (25. 4.), str. 3, foto. (Vilma Bukovec Kambič je darovala muzeju 6 baročnih umetnin.)
- Zgodovina krščanstva na Slovenskem / Nataša Polajnar Frelih. - Rast, št. 3/4 (jul.), str. 381, foto. (Predstavljen je vodnik po stalni razstavi.)
- Verski muzej v Stični / Ivo Žajdela. - Demokracija, št. 11 (nov.), str. 40–41, foto. (Eden najmlajših slovenskih muzejev je Verski muzej v Stični.)
- Do svečnice jaslice v stiški opatiji / Barbara Pance. - Sn, št. 284 (7. 12.), str. 12, foto. // Stiški verski muzej: "Jaslice od tu in tam" / jz. - D, št. 53 (12. 12), str. 10, foto. (Razstava jaslic z vsega sveta.)
- Everyone's a winner / Javier Pes. - Museums journal, nov., št. 12, str. 12–13, foto. (Med najboljšimi muzeji na svetu je naštet in s fotografijo predstavljen tudi Slovenski verski muzej.)
- Slovenski verski muzej. Cistercijski samostan, Stična / Jana Cvetko. - V.: Je etnologija doma tudi v drugih slovenskih muzejih?, Ljubljana, Slovenski etnografski muzej, str. 49. (V Stični hranijo zbirko liturgičnih predmetov in etnološko zbirko meniških delavnic.)

2005

- Samostanske knjižnice na Dolenjskem / Stanislav Babor. - Rast, 1 (feb.), str. 93–112, foto. (Skriti zakladi kulturne dediščine v cistercijski opatiji Stična.)
- Pomoči za žrtve cunami je zelo veliko, a treba jo je pametno in pravično razdeliti / Dragica Sušnik. - Nedelo, št. 10 (6. 3.), str. 22, foto. (Župnik iz Šentvida pri Stični je kot koordinator slovenske Karitas delil pomoč na Šrilanki.)
- V cerkvi sem pritrkovalc / D, št. 14 (3. 4.), str. 32, foto. (Jože Mehle iz Šmarja - Sapa.)
- V cerkvi sem birmanska animatorka / D, št. 17 (24. 4.), str. 32, foto. (Vilma Šuštar iz Dobropolja.)
- Taizejski brat Andraš v Ivančni Gorici / Romana Skubic. - D, št. 22 (29. 5.), str. 21, foto. (Ekumenska molitev s taizejskimi spevi v Ivančni Gorici.)
- Luč in sol Slovenije / Ksenija Hočevar, Franci Petrič. - D, št. 24 (12. 6.), str. 18–19, foto. (Škofijski pastoralni dan v Stični v znamenju upanja, mladosti in življenja.)
- Samostan, edina stiška stalnica / Boris Dolničar. - NDn, št. 171 (3. 7.), str. 19, foto. (Zgodbe s starih razglednic - Stična.)
- V cerkvi sem krasilka - D, št. 30 (24. 7.), str. 32, foto. (Marjeta Bijec iz Šentvida pri Stični.)
- "Gradite župnišče in občestvo!" / Ksenija Hočevar. - D, št. 29 (17. 7.), str. 17, foto. (V Ambrusu blagoslovili temeljni kamen za nov župnijski dom.)
- Na oltarju - Kočevar in Slovenec / K. H. - D, št. 32 (7. 8.), str. 11, foto. (Blagoslov na novo postavljene porušene kapelice v Velikih Lesah.)
- Znamenitosti, stare skoraj tisočletje / Simona Bandur. - Delo, št. 213 (14. 9.), str. 24, foto. (V cistercijskem samostanu v Stični živi in dela enajst menihov.)
- V cerkvi sem mežnar / D, št. 38 (18. 9.), str. 32, foto. (Stanko Kostanjšek živi na Grosupljem.)
- Stiški križni hodnik v naravi in stiški rokopisi na znamkah / a. - Svobodna misel, št. 18 (24. 9.), str. 18, foto. (Obnovljeni hodnik na znamkah.)
- Stična 2005. Mladost ni več samo norost / Romana Skubic. - D, št. 39 (21. 9.), str. 8–9, foto. // Tudi nune in menihi so poplesavali z mladimi / Bojan Rajšek. - Nedelo, št. 38 (18. 9.), str. 1+8, foto. // Hitri polži / Mica Kovačič. - D, št. 38 (18. 9.), str. 3, foto. // Uran: Srečanje mladih v Stični kot

- injekcija življenja / (sta.) - Dn, št. 255 (19. 9.), str. 8, foto. (Nadškof Uran na srečanju mladih v Stični.)
- Jezikov se uči iz Svetega pisma / Tilen Kranjc, Nina Dobrajc. - D, št. 39 (21. 9.), str. 13, foto. (P. Branko Petauer.)
- "Študente je zanimalo znanje, njim pa je pomembno prijateljstvo" / Barbara Hočevar. - Nedelo, št. 41 (9. 10.) str. 8, foto. (Jean Vanier, ustanovitelj skupnosti Barka, je v Stični končal seminar o sprejetosti ljudi z motnjami v duševnem razvoju.)
- Leksikon cerkvenih glasbenikov / Edo Škulj, Ljubljana, 2005. (S kratko oznako življenja in dela so iz naših krajev omenjeni glasbeniki: Matevž Kračman iz Šmarja - Sapa, Fran Mlinar - Cigale in Ivan Rems z Grosupljega, Anton Namre in Anton Trepal s Kopanja, Franc Možina s Police, Ambrož Remic iz Št. Jurija, v Škocjanu je deloval Jurij Dalmatin in od tu je doma Franc Marolt, v Žalni pa je orglal Jožef Jančar.)
- Novi pomožni škof je Anton Jamnik / Gorazd Utenkar. - Delo, št. 265 (16. 11.), str. 2, foto. // "Služabnik bratom in sestram" / Bogomir Štefančič. - D, št. 51-52 (božič), str. 34, foto. (Dr. Anton Jamnik je doma z Male Ilve Gore.)
- Kalijo zrna v tej posvečeni zemlji / Jože Zdravec. - D, št. 51-52 (božič), str. 8-9, foto. (Župnija Videm - Dobrepolje.)

Slovenski verski muzej

- Stična - Razstava voščenih lutk / Lipov list, št. 9-10, str. 151, foto. // Praški Jezušček in druge voščene figure / ce. - D, št. 38 (18. 10.), str. 13, foto. // Praški Jezušček, voščene figure v Slovenskem verskem muzeju / Novi glas, št. 45 (8. 12.), str. 8, foto. // "Jesulus Pragensis" / Nataša Polajnar Frelih. - Rast, št. 6 (dec.), str. 651, foto. (Razstava praški Jezušček in druge voščene figure v Slovenskem verskem muzeju v Stični.)
- Slovenski verski muzej na mednarodni konferenci The best in heritage v Dubrovniku / Nataša Polajnar Frelih. - Argo, št. 1, str. 120-122, foto. (Predstavili so nagrajene projekte in razstave v muzejih sveta, iz Stične: Zgodovina krščanstva na Slovenskem.)
- Vabljeni v Slovenski verski muzej / Nataša Polajnar Frelih. - Spomeniškovarstveni razgledi, št. 9 (julij), str. 31, foto. (Vabilo na razstavo o praških Jezuščkih.)
- Steletovo priznanje za leto 2004 ... - Spomeniškovarstveni razgledi, št. 9 (julij), str. 10, foto. (Mateji Kavčič za vrhunsko vodenje in koordiniranje konservatorsko-restavratskih posegov v križnem hodniku cistercijanske opatije Stična.)

34 PRAVO. KRIMINAL

2004

- Ustrelil ženo, nato še sebe / Boštjan Celec. - Sn, št. 61 (13. 3.), str. 1, 3, foto. // Ustrelil ženo, nato še sebe / Maja Ogorevc. - Dn, št. 71 (13. 3.), str. 16. (Nekdanji hokejist Janez Albreht je streljal na ženo in nato še na sebe; oba sta ostala živa.)
- Vse je razbito, nihče ni opraskan / Domen Mal. - Sn, št. 80 (5. 4.), str. 4, foto. (Pri Palčarjevih v Veliki Račni je zaradi eksplozije jeklenke za varjenje zagorelo.)
- Ste videli Antona? / (B. S.), št. 152 (2. 6.), str. 152, foto. (Anton Berčan s Poljan pri Stični je izginil.)
- Je Vladimir Nučič res odšel pod zemljo? / Mojca Kaučič. - Sn, št. 130 (5. 6.), str. 4, foto. // Pogrešan že dva tedna 7 (og.) - Dn, št. 154 (7. 6.), foto. // Tudi psi neuspešni pri iskanju / B. G. - Žurnal, št. 22 (11. 6.), str. 61, foto. (Od 20. 5. pogrešanega V. Nučiča niso našli.)
- Grob si je izkopal sam / Vojko Zakrajšek. - Več, št. 24 (18. 6.), str. 34-35, foto. (Leta 2002 so v bližini

- Velike Ilove Gore odkopali truplo nemškega državljana Karla Weissa in kot osumljenko ovadili Ljubo Vozlič, pri kateri je bival, kadar je bil v Sloveniji.)
- Mrtev obvisel na varovalni vrvi / K. D. - Delo, 161 (13. 7.), str. 8. (47-letni domačin je hotel odmon-tirati varovalno ograjo na nadvozu železniške proge in je omahnil v globino.)
- Trije pogrešani kar izpuhteli? / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 195 (21. 8.), str. 3, foto. (Vladimir Nučič z Grosupljega, Anton Brčon iz Poljan nad Stično, tretja iz Sevnice.)
- Na cesti ugledal ukradeni kamion / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 217 (16. 9.), str. 4. // Po petih letih našel kamion / Dragana Stanković. - Dn, št. 255 (17. 9.), str. 19. (Lastnik Branko Malešević je na dolenski avtocesti zagledal 1999. leta v Stični ukradeni kamion.)
- Ni se poslovil, še vedno ga čakajo / Vladimir Jerman. - Sn, št. 250 (27. 10.), str. 5, foto. (Dvajsetlet-nega elektrotehnika Mateja Medveda iz Praproč ni bilo na delovnem mestu in tudi domov se ni vrnil.)
- Zadnja sled je na bankomatu / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 153 (3. 7.), str. 1+3 // Našli zakopanega nedaleč od doma / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 255 (3. 11.), str. 1, 3, foto. // Skrivnost je bila zakopana cele štiri mesece / Maja Ogorevc. - Dn, št. 301 (3. 11.), str. 25, foto. // Antona pokopali, morilca nimajo / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 275 (26. 11.), str. 1+5, foto. // Bo umor razpletlo anonimno pismo? / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 300 (27. 12.), str. 4, foto. (Od 12. 6. pogrešanega Antona Brčona so našli konec septembra zakopanega blizu domače hiše v Poljanah pri Stični in ga 25. nov. pokopali na stiškem pokopališču.)
- Župnike čakali zaman / Vojko Zakrajšek. - Več, št. 50 (17. 12.), str. 34–35, foto. (Avtor obuja spomin na umore župnikov, med drugimi tudi Marka Levstika iz Šmarja - Sapa in Viktorja Pristova s Kopanja.)
- Nočna požigalca v Vidmu in Ljubljani / M. G., V. J. - Sn, št. 302 (29. 12.) str. 7, foto. (V gospodar-skem poslopju na Vidmu so zgoreli kmetijski stroji, požigalca niso našli.)
- Ivan Perić in sodni proces: Čeferin trdi, da ga zasledujejo / Boštjan Celec. - Sn, št. 13 (17. 1.), str. 2, foto.
- Čeferin zavrnen, jutri sodijo Periću / Vojko Zakrajšek, Sn, št. 17 (22. 1.), str. 2, foto.
- Perića ne pustijo na detektor laži / Vojko Zakrajšek, Sn, št. 19 (24. 1.), str. 3, foto.
- Čeferin ovadil državnega tožilca / Gordana Stojilković. - Dn, št. 57 (28. 2.), str. 17, foto.
- Za Perića zahteva 30 let zavora / Domel Mal. - Sn, št. 61 (13. 3.), str. 4, foto.
- Perić kriv, 30 let zavora / Domen Mal. - Sn, št. 67 (20. 3.), str. 3, foto.)
- Ivanu Periću bodo sodili na višji ravni / Toni Perić. - Dn, št. 345 (17. 12.), str. 35, foto.
- (Več člankov je bilo objavljenih v Sn, Delu, Dn, tu objavljeni izbor le nakazuje potek sojenja.)

2005

- Roparji so se lotili banke in pošte / (vi, tk), Dn, št. 28 (29. 1.), str. 28. (Oropali so pošto v Šentvidu pri Stični.)
- Razbojnik na lokalni pošti v Krki / K. D. - Delo, št. 34 (11. 2.), str. 8, foto. // S pištolo po gotovino / (vp.) - Dn, št. 40 (11. 2.), str. 35, foto. // Oropal točno opoldne / Domen Mal. - Sn, št. 34 (11. 2.), foto. // Ivanške pošte so očitno zelo zanimive za roparje / Mojca Zorko. - Dn, št. 45 (16. 2.), str. 9. // Ropar najraje udari pred prazniki / Domen Mal. - Sn, št. 72 (29. 3.), str. 5, foto. (Rop na pošti na Krki, v Višnji Gori dvakrat in Šentvidu pri Stični.)
- V vikendu je imel laboratorij / (V. A.) - Sn, št. 70 (25. 3.), str. 7, foto. // Rastlinjak z marihuano v vikendu / K. D. - Delo, št. 70 (25. 3.), str. 9, foto. (V Ambrusu so aretirali 31-letnika in zasegli 82 sadik in sedem paketov mamila.)
- Brčona umoril Trboveljčan? / Vladimir Jerman. - Sn, št. 76 (2. 4.), str. 1+3, foto. // Umoril ga je na grozovit način / K. D. - Delo, št. 76 (2. 4.), str. 7, foto. // Po krutem umoru zakopal truplo / Maja Ogorevc. - Dn, št. 89 (2. 4.), str. 26, foto. // Morilec ga je potolkel s polenom / Domen Mal. - Sn,

- št. 78 (5. 4.), str. 5, foto. // Umoril ga je, nato zakopal v bližini hiše / Mojca Furlan - Rus. - Dn, št. 224 (19. 8.), str. 10, foto. // Antona umoril, truplo oskrnil? / Olga Cvetek. - Sn, št. 191 (19. 8.), str. 3, foto. // Po umoru je menda še oskrnil truplo / Olga Cvetek. - Delo, št. 191 (19. 8.), str. 6, foto. // Morilcu in skrunilcu trupla devet let / Boštjan Celec. - Sn, št. 221 (23. 9.), str. 4, foto. // Devet let in osem mesecev zapora za okrutnega morilca / Mojca Furlan - Rus. - Dn, št. 260 (24. 9.), str. 18, foto. (Za umor in skrunitev trupla Antona Berčona je dobil Trboveljčan Aleksander Rajbar devet let in osem mesecev zapora.)
- Ženo s kladivom udarjal po glavi / (V. J., V. A.) - Sn, št. 11 (14. 1.), str. 7, foto. // Ženo napadel z zidarskim kladivom / Mojca Furlan - Rus. - Dn, št. 131 (16. 5.), str. 12. // Zanj nebesa, za druge črni pekel / Olga Cvetek. - Sn, št. 111 (16. 5.), str. 5, foto. // Vsak dan je dolg in vsaka noč strašna / Mojca Furlan - Rus. - Dn, št. 169 (23. 6.), str. 31. // Kladivo zmanjšano prištevno / Boštjan Celec. - Sn, št. 144 (23. 6.), str. 3, foto. // Profesor bo deset let za rešetkami / Mojca Furlan - Rus. - Dn, št. 172 (27. 6.), str. 12. // Žena preživela, mož dobil deset let / Sn, št. 146 (27. 6.), str. 5. (Profesor Jože Kosec z Grosupljega je s kladivom večkrat udaril ženo po glavi.)
- Smrt na službeni vožnji. - Sn, št. 202 (1. 9.), str. 7, foto. (Pri Ivančni Gorici so policisti na nujni vožnji trčili v osebni avto. Voznik je umrl, otrok in en policist sta težje ranjena.)
- Oče obtožuje sina za zločin / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 186 (10. 12.), str. 3, foto. (Alojz Turk obtožuje sina za smrt dveh avstrijskih fotoreporterjev junija 1991 na letališču Brnik.)
- Ivan Perić in sodni proces:
- Spet sojenje Periću / (B. C.) - Sn, št. 20 (25. 1.), str. 4, foto.
- Potrjena sodba: Periću 30 let / Boštjan Celec. - Sn, št. 29 (4. 2.), str. 4, foto. (Na višjem sodišču.)
- Vrhovni sodniki o primeru Perić / (B. C.) - Sn, št. 246 (22. 10.), str. 2, foto.
- Umor v Rovinju pred vrhovnimi sodniki / Mojca Furlan - Rus. - Dn, št. 294 (28. 10.), str. 35, foto.
- Periću razveljavili sodbo višjega sodišča / Mojca Furlan - Rus. - Dn, št. 331 (6. 12.), str. 13, foto.
- Ivanu Periću bodo sodili še enkrat / Boštjan Celec. - Sn, št. 282 (6. 12.), str. 3, foto.
- (Več člankov je bilo objavljenih v Sn, Delu, Dn, tu objavljeni izbor le nakazuje potek sojenja.)

35 JAVNA UPRAVA

2004

- Zaenkrat so razmere spodbudne, obeti pa ne preveč rožnati / Zoran Jereb. - Profit, št. 4 (25. 2.), str. 17–18, foto. (Osebo izkaznico občine Grosuplje je predstavil župan Janez Lesjak.)
- Hiša je zrasla previsoko / Bojan Rajšek. - Delo, št. 35 (19. 2.), str. 7, foto. (Zakoncema Lipar na Polici že tretjič rušijo.)
- Prebivalcev za šestino več / Bojan Rajšek. - Delo, št. 70 (24. 3.), str. 7. (V stanovanja v Sončnih dvorih se bo do leta 2006 vselilo več kot 1000 novih prebivalcev Grosupljega.)
- Ne le spalno naselje prestolnice / Domen Rant. - Denar in svet nepremičnin, št. 15 (12. 8.), str. 12–13, foto. (Življenje na Grosupljem in perspektive razkriva župan Janez Lesjak.)
- Njihova prednost je urejena infrastruktura. - Dl, (pril. Živa), št. 43 (28. 10.), str. 38, foto. (Življenje in perspektive bivanja v občini Ivančna Gorica razkriva župan Jernej Lampret.)
- Umik iz mesta - da se telo odpočije in misli umirijo. - Finance, št. 54 (18. 10.), str. 29, foto. (Stanovanjska soseska Sončni dvori na Grosupljem vabi.)

2005

- Tudi otroci iz Grosuplja "kazijo" proračun MOL / Monika Weiss. - Finance, št. 4 (6. 1.), str. 11. (Priseljenci iz Ljubljane še vedno vozijo otroke v ljubljanske vrtce.)

- Grosupeljski župan Janez Lesjak ni zlorabil položaja. - Dn, št. 11 /12. 1.), str. 9, foto. (Kosova komisija za preprečevanje korupcije je dokončno ugotovila, da župan pri razpisu za knjižnico, v katerem je sodelovala njegova hči Maja, ni zagrešil nobene nepravilnosti.)
- Doma za ostarele ne bo / Bojan Rajšek. - Delo, št. 9 (12. 1.), str. 7. (Občina Grosuplje je neuspešno kandidirala na državnem razpisu z dvema projektoma za ostarele.)
- Šest županov še brez dogovora o deležih / Bojan Rajšek. - Delo, št. 15 (19. 1.), str. 7, foto. // Davek zahtevajo zgolj zase / Bojan Rajšek. - Delo, št. 132 (9. 6.), str. 7, foto. (Koncesijske dajatve igralnega salona Kongo na Grosupljem še čakajo na medobčinski sporazum.)
- Je pomembnejše zdravje ali kultura? / Mojca Zorko. - Dn, št. 21 (22. 1.), str. 14, foto. (V občinskem proračunu so predvideli sredstva za knjižnico, ne za zdravstveni dom.)
- Na cesti so v nevarnosti zaradi slabe razsvetljave / Mojca Zorko. - Dn, št. 23 (24. 1.), str. 6, foto. (Glavna ulica skozi Grosuplje je ponoči nevarna zaradi slabe razsvetljave.)
- Trije upravljalci - nihče odgovoren / Janja Ambrožič. - Dl, št. 6 (10. 2.), str. 2, foto. (Gnečo v križišču ob Mercatorju bi rešilo krožišče.)
- Spor župana z desnico / Bojan Rajšek. - Delo, št. 38 (16. 2.), str. 7. (Svetniki SDS, SLS in NSi so očitali županu, da jih je žalil, ko so zahtevali sredstva za gradnjo prizidka k zdravstvenemu domu.)
- Komunalno podjetje Ljubljana ga namerava celo razširiti / Bojan Rajšek. - Delo, št. 43 (22. 2.), str. 7. (Kamnoloma v Predstrugah ne bodo zaprli.)
- Proračun sprejet, župan pomirjen / Bojan Rajšek. - Delo, št. 43 (22. 2.), str. 7. (Najdražja naložba bo gradnja knjižnice.)
- Sončni dvori pred tožbo? / Mojca Zorko. - Dn, št. 51 (22. 1.), str. 9, foto. (GPG trdi, da so gradili v skladu z zazidalnim načrtom, lastnika sosednje parcele pa sta vložila prijavo za motenje posesti.)
- Občina operaterju postavila ultimatum / Bojan Rajšek. - Delo, št. 57 (10. 3.), str. 7. (Kabelsko omrežje v Šmarju - Sapu zamuja.)
- Čez nevarno železniško progo do novega doma / Mojca Zorko. - Dn, št. 61 (14. 3.), str. 6, foto. (Nevaren dostop do Sončnih dvorov.)
- Kateri proračun bo zadel jackpot? / Mojca Zorko. - Dn, št. 73 (16. 3.), str. 11, foto. // Pravniki: Milijoni od Grosuplja / Mojca Zorko. - Dn, št. 143 (28. 5.), str. 10. (Šest občin v sporu zaradi denarja od koncesijskih dajatev Konga.)
- Država bo še v najetih prostorih / Bojan Rajšek. - Delo, št. 70 (25. 3.), str. 7, foto. (Upravna enota na Grosupljem deluje v nevarni stavbi na Kolodvorski cesti.)
- Ivančna Gorica: na občini so zavestno delali napake / Mojca Zorko. - Dn, št. 86 (30. 3.), str. 10, foto. (Računsko sodišče očita občini nepravilnosti.)
- Tudi v Grosupljem razprodajajo parkirišča / Vesna Vuković. - Finance, št. 65 (5. 4.), str. 10, foto. // Tožbe zaradi prodaje parkirišč v Grosupljem / Vesna Vuković. - Finance, št. 167 (30. 8.), str. 27, foto. (Brez parkirišč bodo ostali stanovalci ob Adamičevi cesti.)
- Zapuščene živali vozijo v Ljubljano. - Dn, št. 109 (22. 4.), str. 9, foto. (V občini Grosuplje iščejo izvajalca oskrbe zapuščenih živali.)
- Grosuplje: zemljišča so, a glede na povpraševanje jih je premalo / M. B. - Delo, št. 117 (23. 5.), str. 21, foto. (Zanimanje za zemljišča je veliko, zato so cene visoke.)
- Dela so nujna, zastoji neizogibni / Mojca Zorko. - Dn, št. 160 (14. 6.), str. 11. (Obnovitvena dela med Grosupljem in Ivančno Gorico povzročajo zastoje.)
- Skrivnost grosupeljskih priznanj / Bojan Rajšek. - Delo, št. 143 (22. 6.), str. 7. (Odločanje o nagradah in priznanjih je tajno.)
- Lesjak: "Zadolževanje je zgolj pesek v oči!" / Mojca Zorko. - Dn, št. 168 (22. 6.), str. 10, foto. (Župan poudarja, da je težko dobiti denar iz Evrope.)
- Sekundarni vod še gradijo / J. Ambrožič. - Dl, št. 31 (4. 8.), str. 2, foto. (Napeljava vodovoda do Polzevega.)

- Trebnje vodi po prihodkih, Grosuplje po številu podjetij, Ivančna Gorica po izvozu / Borut Pust, Aleksandra Vagaja. - Finance, št. 167 (30. 8.), str. 17. (Analiza stanja v treh dolenskih občinah.)
- Evri le za razvoj turizma in ekologijo / Borut Pust, Aleksandra Vagaja. - Finance, št. 167 (30. 8.), str. 19, foto. (Grosuplje želi postati subregionalni center.)
- Veliko zanimanje je cene zemljišč poglajalo v nebo. - Finance, št. 167 (30. 8.), str. 19, foto. (Nadaljnji razvoj ne sme zmanjšati kakovosti bivalnega okolja.)
- Kolone do konca oktobra / (mz.) - Dn, št. 273 (7. 10.), str. 8. (Na odseku ceste Grosuplje-Ivančna Gorica obnavljajo tudi podvoze.)
- Sence nad Sončnimi dvori / Mojca Zorko. - Dn, št. 279 (13. 10.), str. 9, foto. // Je GPG Sončne dvore gradil polovičarsko / Mojca Zorko. - Dn, št. 281 (15. 10.), str. 9, foto. // Kupovanje novega stanovanja je loterija / Sebastijan Kopušar. - Dn, št. 292 (26. 10.), str. 2, foto. // Sončni dvori so zakrivali upravni spor / Mojca Zorko. - Dn, št. 338 (13. 12.), str. 8. // Vrsta nejasnosti, vendar vse zgolj neuradno / Mojca Zorko. - Dn, št. 347 (22. 12.), str. 8, foto. (Gradnjo spremljajo namigovanja o nepravilnostih.)
- Knjižnica bo kar precej dražja / Mojca Zorko. - Dn, št. 330 (5. 12.), str. 8. (Grosupeljski svetniki v rebalansu zagotovili 110 milijonov tolarjev.)
- Romi zahtevajo razpustitev občinskega sveta / Bojan Rajšek. - Delo, št. 284 (8. 12.), str. 7. // Grozi občini Grosuplje prisilna uprava / Iztok Lipovšek. - Dobro jutro, št. 70 (17. 12.), str. 10. (Občinski svetniki zavrnilo spremembo statuta, ki se tiče romskega svetnika.)

35 CESTE

2004

- Cestna mostova bodo zgradili še letos / B. R. - Delo, št. 22 (28. 1.), str. 7. (Mostova na regionalni cesti Ivančna Gorica-Žužemberk.)
- Proti mitnici v Ivančni Gorici / Bojan Rajšek. - Delo, št. 21 (27. 1.), str. 6. // Svarilo ivanške občine državi / B. R. - Delo, št. 28 (4. 2.), str. 6, foto. // Ivančani začeli nagajati Darsu / B. R. - Delo, št. 34 (11. 2.), str. 6, foto. // Cestnina ja, ampak prej vzporedna cesta / Lidija Murn. - Dl, št. 5 (5. 2.), str. 1, foto. // V Ivančni Gorici proti cestninski postaji. - Demokracija (12. 2.), str. 7, foto. // Ivančani napovedali zaporo avtoceste / B. R. - Delo, št. 35 (12. 2.), str. 6. // Dars gradi, občani pa na cesto / (mz.) - Dn, št. 46 (17. 2.), str. 13. (Protestni shod proti cestninski postaji v Ivančni Gorici.)
- Država bo prenehala dražiti Ivančane / B. R. - Delo, št. 40 (18. 2.), str. 6, foto. // Dars je popustil, v Trebnjem še vre / Mojca Zorko. - Dn, št. 50 (21. 2.), str. 13. (Delegacija z ministrstva za promet in zveze in vodstvo občine Ivančna Gorica so rešili zaplete okoli cestninske postaje.)
- Tri četrtine avtoceste konec leta? / Zdenka Lindič-Dragaš. - Delo, št. 111 (14. 5), str. 3, foto. (Končali 42 km avtoceste na dolenski trasi.)

36 SOCIALNA VPRAŠANJA

2004

- Dom za ostarele / B. Ž. - Kg, št. 6 (11. 2.), str. 20. // Gradili bodo dom za ostarele / B. Žagar. - Dl, št. 6 (12. 2.), str. 7, foto. (V Dobropolju bodo gradili dom za ostarele.)
- Velika materinska srca / Barbara Pance. - Sn, št. 61 (13. 3.), str. 11, foto. (Darki Rački iz Grosuplje-ja rejništvo ni le poklic.)

Vsak otrok je pravi zaklad / Mojca Zorko. - Dn, št. 78 (20. 3.), str. 13, foto. (Rejnika Jože in Ani Čož sta nudila dom trinajstim otrokom.)

Hiša zavetja v Grosupljem novembra / (sta.) - Dn, št. 179 (3. 7.), str. 12. // Varna hiša za otroke v Grosupljem / B. R. - Delo, št. 179 (3. 8.), str. 5. // Zavetje pred nasiljem v lastni družini / Mojca Zorko. - Dn, št. 324 (26. 11.), str. 9. // Lepše kot doma / Tina Zgonik. - Delo, št. 296 (21. 12.), str. 12, foto. // Prva hiša zavetja je odprta / Barbara Zajc. - Mercator, št. 12 (dec.), foto. (V naselju Brvace je pod pokroviteljstvom Mercatorja zrasla varna hiša za otroke.)

Srečanje invalidov v Deželi desetega brata / B. R. - Nedelo, št. 39 (26. 9.), str. 3, foto. (Srečali so se v Šentvidu pri Stični.)

2005

Dostava kosil na dom bo dražja / Mojca Zorko. - Dn, št. 95 (7. 4.), str. 7. (Grosupeljski svetniki so potrdili spremembo sofinanciranja storitve.)

Bojijo se razpečevalcev drog / Mojca Zorko. - Dn, št. 140 (25. 5.), str. 13. (Veliko mladih v veliki stanovanjski soseski Sončni dvori so lahko ciljna skupina razpečevalcev.)

Telefon za informacije o drogah / Mojca Zorko. - Dn, št. 173 (28. 6.), str. 8. (Lokalna akcijska skupina LAS je v sodelovanju s policijsko postajo objavila mobilno telefonsko številko za pomoč.)

Mladi bodo morali svoje probleme reševati tudi sami / Rok Ravnikar. - SLS.Odmev, št. 22 (okt.), str. 30–31, foto. (Omizje v okviru 14. tabora SLS z naslovom Prihodnost Slovenije je prihodnost mladih.)

Za premagovanje osamljenosti / U. - D, št. 48 (27. 11.), str. 17, foto. (V Zavodu sv. Terezije v Dobropolju so blagoslovili temeljni kamen za dom za ostarele.)

Vlak prostovoljstva / Barbara Bačnik. - Tabor, št. 11 (nov), str. 20–21, foto. (Taborniki so sodelovali v projektu Smo prostovoljci zakon.)

36 ROMI

2004

Romi / Jaka Adamič. - Dn, št. 57 (28. 2.), str. 31, foto. (Fotoreporter Jaka Adamič je posnel 6 fotografij v romskem naselju Oaza pri Grosupljem.)

Grosuplje pod težo razpustitve / Nenad Glücks. - Žurnal, št. 13 (9. 4.), str. 10–11, foto. // O Romih, nepokorščini in evropskih "batinah" / Mojca Zorko. - Dn, št. 120 (4. 5.), str. 13. (Občinski svetniki nočejo medse romskega svetnika.)

Nasilna Roma sta pretepla ribiča / K. D. - Delo, št. 106 (8. 5.), str. 7. (Na bregu reke Krke je 16-letni Rom lovil ribe brez dovoljenja.)

Ranjena Krčan in Rom / B. R. - Delo, št. 114 (18. 5.), str. 8, foto. // Romska krogla domačina v vrst / Urša Splichal. - Sn, št. 114 (18. 5.), str. 3, foto. // Krajani pravijo, da živijo kot v kriminalki / Mojca Zorko. - Dn, št. 115 (19. 5.), str. 3. // Burni odmev strelav na Krki / Bojan Rajšek. - Delo, št. 115 (19. 5.), str. 3. // V Gabrovčcu ni več Romov / Janja Soroszy. - Delo, št. 115 (19. 5.), str. 3, foto. // Rom ustrelil vaščana v zatilje / Mojca Rapuš. - Dl, št. 20 (20. 5.), str. 1. // Dolenjski rašomon / Ksenija Hahonina. - Mladina, št. 21 (21–24.), str. 32, foto. // (Prebivalci Krke so vzeli zakon v svoje roke in šli preganjat Rome s svoje zemlje, težko ranjen je bil Drago Strah.)

Shod zaradi Romov / Jana Soroszy. - Delo, št. 122 (27. 5.), str. 3. // Dolenjski Divji zahod / Mitja Volčanšek. - Demokracija, št. 22 (27. 5.), str. 24–25, foto. (Občani Ivančne Gorice so protestirali pred stavbo državnega zbora.)

Prej boste na Dolenjskem Rome postavili na noge, prej bo mir / Tatjana Pilhar. - Dn, št. 152 (5. 6.), str. 24–25, foto. (Dnevnikova okrogla miza o Romih.)

- Poostreni nadzor / Zdenka Lindič-Dragaš. - Delo, št. 141 (18. 6.), str. 7. (Polijske postaje so na področjih, kjer živijo Romi, dobile okrepitev.)
- Hišne preiskave v romskih naseljih / K. D. - Delo, št. 156 (8. 7.), str. 8. (Prijeti so tri osumljence ter zasegli pištolo z naboji.)
- Ministrica za Rome / Andrej Tomažin. - NDn, št. 201 (25. 7.), str. 9. (A. T. iz Grabrovčca pri Krki trdi, da država bolj skrbi za Rome kot za druge državljane.)
- Vsega je kriv poštar / Mojca Zorko. - Dn, št. 269 (1. 10.), str. 12. // V Smrekcu še vedno ne prejemajo pošte / Mojca Zorko. - Dn, št. 273 (5. 10.), str. 12. Pismonošo bo zdaj spremljal policist / Mojca Zorko. - Dn, št. 275 (7. 10.), str. 11. // Poštarja v paru za večjo varnost / (mz.) - Dn, št. 307 (9. 11.), str. 11. (Grosupeljski Romi so grozili poštarju.)
- Romski poglavar nosi veliko odgovornost / Bojan Rajšek. - Delo, št. 246 (22. 19.), str. 7. (Obisk pri Mihi Strojani v Ivančni Gorici.)
- Država neupravičeno kaznuje občino / Bojan Rajšek. - Delo, št. 255 (3. 11.), str. 7, foto. (Protesti na Grosupljem zaradi romskega svetnika.)
- Dodatna patrulja mora ostati / Bojan Rajšek. - Delo, št. 260 (9. 11.), str. 8. (Navzočnost policije v Suhi krajini vzbuja zaupanje.)

2005

- Denar bodo dobile samo štiri občine / Bojan Rajšek. - Delo, št. 8 (11. 1.), str. 7, foto. (Država zavrnila občinsko prošnjo za sredstva za odkup zemljišča za romsko naselje, ker v občinskem svetu ni romskega svetnika.)
- Eksplzija v romskem naselju / J. S. - Delo, št. 151 (2. 7.), str. 8, foto. // Je bomba počila iz maščevanja? / Dušan Malovh. - Sn, št. 151 (2. 7.), str. 5, foto. // Bomba kot povračilo / Vitomir Petrovič. - Dn, št. 177 (2. 7.), str. 16, foto. (Eksplzija v romskem naselju Dečja vas pri Zagradcu.)
- Z Romi delajo prostovoljci / Mojca Zorko. - Dn, št. 132 (17. 5.), str. 10. (V centru za socialno delo na Grosupljem razmišljajo o romskem vrtcu.)
- Od treh roparjev obsojen le eden / Mojca Furlan-Rus. - Dn, št. 305 (10. 11.), str. 30. (Romi so se znašli nad Francem R. iz Malih Les pri Krki.)

37 ŠOLSTVO

2004

- Učenci v nevarnosti tudi v šoli / Mojca Zorko. - Dn, št. 74 (16. 3.), str. 15. // Vrvni zgrmele, učenci preživeli / Boštjan Celec. - Sn, št. 64 (17. 3.), str. 3, foto. (V telovadnici v Št. Juriju je s stropa padla slabo pritrjena kovinska konstrukcija z vrvmi za plezanje.)
- V učilnicah kot v peklu / Bojan Rajšek. - Delo, št. (9. 4.), str. 7. (V sončnih dneh v OŠ Brinje v učilnicah temperatura naraste tudi do 40 °C.)
- Češke maturirale pred pol stoletja / Barbara Pance. - Sn, št. 124 (19. 5.), str. 9–10, foto. (Leta 1954 je na ljubljanskem učiteljskem maturirala tudi Grosupeljčanka Marija Škrjanec.)
- Podružnična osnovna šola, vrtec in telovadnica v Št. Juriju / Miran Kambič. - Hiše, št. 20 (maj), str. 70–71, foto. (Predstavitev projekta v posebni izdaji revije Hiše.)
- Osnovna šola Brinje / Blaž Budja. - Hiše, št. 20 (maj), str. 82–83, foto. (Predstavitev projekta v posebni izdaji revije Hiše.)
- Osnovna šola v Višnji Gori / Miran Kambič / Hiše, št. 20 (maj), str. 84–85, foto. (Predstavitev projekta v posebni izdaji revije Hiše.)

Šolarji odkrivajo Grosuplje / Barbara Pance. - Sn, št. 136 (12. 6.), str. 11, foto. (Učenci so raziskovali preteklost in sedanjost svojega šolskega okolja.)

Klekljanje / Marija Vidic. - Šr, št. 11 (5. 6.), str. 7, foto. (Na OŠ Louisa Adamiča se učijo klekljati dekleta in fantje.)

Pol tisočletja, kar se je rodilo šolstvo / Barbara Pance. - Sn, št. 161 (13. 7.), str. 12, foto. (V Šmarju - Sapu so proslavili 500-letnico šolstva.)

Televizor padel na Matička / Vladimir Jerman. - Sn, št. 213 (11. 9.), str. 3, foto. (V OŠ Stična je v času podaljšanega bivanja padel televizor s stojalom vred na učenca.)

Stična bogatejša za športno dvorano / B. R. - Nedelo, št. 41 (10. 10.), str. 5, foto. (Odpri so novo telovadnico za stiške osnovnošolce.)

Dan odprtih vrat na Osnovni šoli Louisa Adamiča / Irena Žerdin. - Bučka, št. 20 (nov.), str. 5. (Šola se je predstavila staršem, dedkom in babicam.)

2005

Vzgojne bližnjice v Višnji Gori / Elizabeta Petek. - Jana, št. 19 (10. 5.), str. 4. (Otroci OŠ Višnja Gora imajo verouk v stari stavbi, do katere vodi nevarna cesta.)

Sošolci prvega leta svobode spet skupaj / Barbara Pance. - Sn, št. 234 (8. 10.), str. 11, foto. (Jožica Sklepič je organizirala srečanje sošolcev iz leta 1945.)

Mladostnike učijo za življenje / Janja Ambrožič. Dl, št. 45 (10. 11), str. 23, foto. (Delo v Vzgojno-izobraževalnem zavodu Višnja Gora.)

Boljši časi za učence v Šentvidu / (mz.) - Dn, (23. 11), str. 11. (V Šentvidu pri Stični bodo obnovili in dozidali šolo.)

Verouk spet v veroučni učilnici / J. Ambrožič. - Dl, št. 19 (12. 5.), str. 3, foto. (Tri mesece so imeli v Višnji Gori verouk v šoli, po obisku inšpektorja pa zopet v veroučni učilnici.)

39 ETNOLOGIJA

2004

Po trepežno metlo mu ni treba v trgovino / Barbara Pance. - Sn, št. 91 (19. 4.), str. 4, foto. (France Kozlevčar s Spodnjega Blata pri Grosupljem izdeluje sirkove in brezove metle.)

Ob bistrem potoku je mlin / Barbara Pance. - Sn, št. 183 (7. 8.), str. 15 (TT), foto. (Anton Zupančič je obnovil mlin v Koželjencu.)

Jurčičevino bi najraje preselili / B. R. - Delo, št. 230 (1. 10.), str. 7, foto. (Obnova skednja je stala 20 milijonov tolarjev.)

Nekoč pomembni vir zaslužka danes tone v pozabo / Janja Ambrožič. - Živa, št. 10 (okt.), str. 41, foto. (Jožefa Grm z Vrha pri Hinjah še dela zobotrebce.)

2005

Skrivnostna baba se krega, rohni, bobni : pripovedi o starih časih / Boris Kuhar. - Pavlihova pratika 2005, str. 232–238, foto. (Etnološke pripovedi iz Medvedice pri Št. Juriju.)

Sam sebi piskrovez / Barbara Pance. - Sn, št. 59 (12. 3.), str. 11, foto. (Boštjan Dobovšek iz Žalne izdeluje lončeno posodo, vretena in okrasje.)

Zeleno čez belo in sonce čez temo / Barbara Pance. - Sn, št. 67 (22. 3.), str. 12, foto. (Kmečke butare na Grosupljem.)

Predpražniki iz ličja / Boža Majstorovič. - Kg, št. 20 (18. 5.), str. 18, foto. (Franciška Marinček iz Smrjen plete predpražnike iz ličja.)

- Desetletja šivala, zdaj veze / Ana Turk. - Sn, št. 193 (22. 8.), str. 8–9, foto. (Dragica Miklavčič iz Šentvida pri Stični.)
- Od najvišjega do kuhalnice / Jaroslav Jankovič. - Sn, št. 197 (26. 8.), str. 8–9, foto. (Jože Hren s Kamnega Brda nad Višnjo Goro uporablja za svoje izdelke tudi star les.)
- Spomini na življenje dedov / Barbara Pance. - Sn, št. 228 (1. 10.), str. 10, foto. // Spomini na deda / Bojana Medle. - Rast, št. 6 (dec.), foto. (Dr. Boris Kuhar je postavil etnološko razstavo na Muljavi.)
- Jaslice iz sveta / Barbara Pance. - Nakup, št. 15 (9. 12.), str. 8, foto. (Jožica Sklepič peče jaslice iz testa.)
- Slovo v Dobrepolju / Anka Novak. - Etnolog, št. 15 (66), str. 179–203, foto. (Pogrebni običaji v etnološko zanimivi dobrepoljski dolini.)

379 DRUŠTVA

2004

ZŠAM - Zveza šoferjev in avtomehanikov:

Naš član Svetozar Pance uspešen tiskar in založnik / Stane Inkret. - Prometni vestnik, št. 1 (jan.-feb.), str. 33, foto. (Svetozar Pance je aktiven član ZŠAM Ivančna Gorica.)

Občni zbor ZŠAM Grosuplje / Franc Skubic. - Prometni vestnik, št. 2 (mar.-apr.), str. 25, foto.

Občni zbor ZŠAM Ivančna Gorica / Franc Bivic. - Prometni vestnik, št. 2 (mar.-apr.), str. 23–24, foto. (Na občnem zboru so sprejeli poročila o delu in podelili jubilejne značke.)

Županova jama - turistično in okoljsko društvo Grosuplje:

Kamenje zasulo vhod v Županovo jamo / B. R. - Delo, št. 66 (19. 3.), str. 7, foto. (Kamenje je poškodovalo stopnice in vrata.)

Županova jama spet odprta / D. Vi. - Delo, št. 157 (8. 7.), str. 7, foto. // Prenovljeno vhodno stopnišče / Damjan Viršek. - Lipov list, št. 12 (dec.), str. 351, foto. (S pomočjo občine je društvo obnovilo stopnišče.)

Po poti predhodnikov / Damjan Viršek. - Lipov list, št. 12, str. 341, foto. (Društvo je izdalo knjigo o svojem delovanju, ki traja že skoraj 80 let.)

Društva podeželskih žena:

Sejem pri sv. Antonu / B. Ž.. - Kg, št. 16 (21. 4.), str. 18, foto. (Društvo podeželskih žena Dobrepolje - Struge vsako leto organizira sejem.)

Zlati znaki za Sončnice / Sonja Boh. - Kg, št. 30 (28. 6.), str. 22, foto. (Župan Janez Lesjak je podelil društvu Sončnica zlati znak občine Grosuplje.)

Druga društva:

Psi na sledi ljudi in pokalov / Mojca Zorko. - Dn, št. 93 (5. 4.), str. 9. (V okolici Grosupljega, Škofljice in Iga je potekalo svetovno prvenstvo psov sledarjev.)

Tabor na obisku: Louis Adamič Grosuplje / Aleš Cipot. - Tabor, št. 5, str. 4–7, foto. (Grosupeljski taborniki praznujejo 30-letnico delovanja.)

Deseto srečanje pri koritu / B. Ž. - Kg, št. 32 (11. 8.), str. 17, foto. (TD Podgora organizira srečanja razseljenih krajanov Podgore pri koritu Žouknu.)

Nad Stično je brnelo in hrumelo / Mojca Zorko. - Dn, št. 230 (23. 8.), str. 9, foto. // Slavje šentviških Ikarjev / Barbara Pance. - Sn, št. 201 (28. 8.), str. 9, foto. (10-letnica Letalskega kluba Šentvid.)

2005

Gasilska društva:

80 let PGD Polica / Ivica Potisek. - Gasilec, št. 9 (sep.), str. 342–343, foto. (Bilten ob jubileju.)

- 130 let PGD Višnja Gora / J. A. - Dl, št. 27 (7. 7.), str. 22, foto. (Brošura ob jubileju.)
- Zagraški gasilci so praznovali / S. M. - Dl, št. 30 (28. 7.), str. 21, foto. // 80 let gasilstva v Zagradcu / Nuša Šinkovec. - Gasilec, št. 9 (sep.), str. 341–342. (Ob jubileju so izdali bilten, društvo pa je prejelo priznanje župana Jerneja Lampreta.)
- Tisti, ki so "naj" med veterani / T. B. - NDn, št. 226 (21. 8.), str. 11, foto. (Največ glasov v akciji Nedeljskega je dobila Ivanka Krištof iz PGD Šmarje - Sap.)
- Najveteran Ciril / T. B. - NDn, št. 254 (18. 9.), str. 11, foto. (Največ glasov v akciji Nedeljskega je dobil gasilec Ciril Krištof iz PGD Šmarje - Sap.)
- PGD Šmarje-Sap in Nedeljski vabita / T. B. - NDn, št. 268 (2. 10.), str. 15, foto. // Pridejo in rešujejo / (T. G.) - Sn, št. 234 (8. 10.), str. 10, foto. // Naš Ciril je res "naj"! / T. B. - NDn, št. 275 (9. 10.), str. 11, foto. (Odlično organizirana razglasitev naj gasilca v Šmarju - Sapu.)
- Tudi PGD Polica je naj! / T. B. - NDn, št. 282 (16. 10.), str. 11, foto. (Bralci Nedeljskega so namenili največ točk PGD Polica.)
- Gasilstvo je način življenja / T. B. - NDn, št. 289 (23. 10.), str. 15, foto. (Gasilci na Polici proslavljajo svoj uspeh.)
- Veteran med društvi / T. B. - NDn, št. 296 (30. 10.), str. 11, foto. (Šmarsko društvo je bilo ustanovljeno leta 1881.)
- Na mladih svet stoji / T. B. - NDn, št. 308 (13. 11.), str. 11, foto. (Predstavitev PGD Čušperk.)
- Gasilci in Moj dom / Moj dom, št. 115 (28. 12.), str. 17, foto. (Obnovljena gasilska brizgalna iz leta 1926.)
- ZŠAM - Zveza šoferjev in avtomekanikov:**
- 45 let uspešnega dela ZŠAM Ivančna Gorica / Franc Bivic. - Prometni vestnik, št. 3 (maj-jun.), str. 10–11, foto. (Na občnem zboru so pregledali delo društva in podelili jubilejne značke.)
- Tunning show Grosuplje 2005 / Barbara Pance. - Prometni vestnik, št. 5 (sep.-okt.), str. 31, foto. (Jaka Seles z Grosupljega je zopet postal prvak v predelanih vozilih.)
- Regija Ljubljana okolica. - Prometni vestnik, št. 6 (nov.-dec.), str. 17, foto. (ZŠAM Grosuplje, Ivančna Gorica in Kočevje so se srečali v Ivančni Gorici.)
- Druga društva:**
- Sejem v lipovem gaju / M(ilan) G(lavonjič.) - Kg, št. 12 (23. 3.), str. 17, foto (Sejem pri cerkvi sv. Antona obstaja že od 1953. leta.)
- Okoli dva tisoč Selanov se je zabavalo in družilo / Mojca Zorko. - Dn, št. 172 (27. 6.), str. 7, foto. (Tradicionalno srečanje Selanov je bilo v Selih pri Šmarju - Sapu.)
- Županova jama - TOD Grosuplje - Skoraj osem desetletij / Damjan Viršek. - Lipov list, št. 7–8, str. 114, foto. (TD je izdalo knjigo o svojem delu, 45 let po vojni, skupaj pa že skozi 80 let nepretrganega delovanja.)
- Po Trubarjevih stopinjah s konji. - Pd, št. 155 (2. 7.), str. 10, foto. (Konjeniki z Grosupljega so obiskali še eno postajo na Trubarjevi poti: Trst.)

502 EKOLOGIJA

- Strup pa kar v zemljo / (B. S.) - Sn, št. 173 (27. 7.), str. 7, foto. // Človeška ribica še kontrolira vodo / Jaroslav Jankovič. - Sn, št. 174 (28. 7.), str. 5, foto. // Pitna voda za zdaj še ni ogrožena / Mojca Lorenčič. - Dm, št. 204 (28. 7.), str. 2, foto. // Kar donosni domnevni onesnaževalci / Peter Zmagaj. - Finance, št. 145 (28. 7.), str. 5, foto. // Žvepleno kislino in lužilo je voznik izlil nad vodno zajetje / Maja Ogorevc. - Dn, št. 203 (27. 7.), str. 13, foto. // Zaprtje vodarne bi bilo predrago / Bojan Rajšek. - Delo, št. 174 (28. 7.), str. 3, foto. // Le kje so vsi, ko jih potrebuješ / Mojca Zorko. - Dn, št. 205 (29. 7.), str. 11. // Ogrozili sebe, da bi preprečili katastrofo / Mojca Zorko. - Dn, št. 206 (30. 7.), str. 9. //

Kdo je zastupil Globočec? / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 184 (9. 8.), str. 4, foto. // Človeške ribice odplaknil gnoj / Domen Mal. - Sn, št. 211 (9. 9.), str. 4, foto. // Ob sanaciji ene katastrofe odkrili novo / Mojca Zorko. - Dn, št. 252 (14. 9.), str. 13, foto. // Končno so ovadili onesnaževalce / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 246 (22. 10.), str. 5. // Ovadbe za odlaganje strupov / Maja Ogorevc. - Dn, št. 294 (26. 10.), str. 31, foto. // Ovadbe zoper zastupljevalce vode / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 249 (26. 10.), str. 7. // Iz zajetja Globočec teče kislá voda / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 262 (11. 11.), str. 4, foto. (Kamničan je odložil nevarne odpadke nad vodnim zajetjem za ivanški vodovod na Kuželjčevcu.)

Ločeno zbiranje odpadkov je nuja / Mojca Zorko. - Dn, št. 310 (12. 11.), str. 9, foto. (V občinah Grosuplje, Dobrepolje in Ivančna Gorica so postavili 150 ekoloških otokov.)

Vodo iz Stiškega potoka je treba prekuhavati / Mojca Zorko. - Dn, št. 310 (12. 11.), str. 8. // Voda je okužena z rota virusom / Bojan Rajšek. - Delo, št. 265 (15. 11.), str. 5. // Voda je neoporečna / Mojca Zorko. - Delo, št. 314 (16. 11.), str. 8, foto. // Voda iz pip je spet užitna / Bojan Rajšek. - Delo, št. 267 (17. 11.), str. 7, foto. (V Ivančni Gorici so našli rotavirus v vodi Stiškega potoka.)

Sanacija oziroma razširitev po ivanško / Bojan Rajšek. - Delo, št. 273 (24. 1.), str. 5, foto. (Krajani odločno proti peskokopu v Sobračah.)

Okoljski inšpektorji kmalu na avtocesti / Bojan Rajšek. - Delo, št. 286 (9. 12.), str. 7, foto. (Gradbinci zanikajo, da v avtocesto vgrajujejo odpadni livarski pesek.)

2005

Grosupeljski jezdecí in njihovi konji skupaj nad nesnago / B. R. - Nedelo, št. 16 (17. 4.), str. 8, foto. // Okolica Županove jame spet čista / (mz.) - Dn, št. 264 (28. 9.), str. 9. (Konjenski klub Grosuplje s svojimi zelenimi patroljami čisti naravo.)

Proti stiški farmi na kilograme pritožb / Bojan Rajšek. - Delo, št. 112 (17. 5.), str. 7, foto. (Ivanški varuhi okolja hočejo ubraniti mokrišča okoli farne.)

Septembra poskusno obratovanje / J. Ambrožič. - Dl, št. 22 (2. 6.), str. 11, foto. (Čistilna naprava v Šentvidu pri Stični.)

61 ZDRAVSTVO

2004

Rodila na pragu zdravstvenega doma / Mojca Zorko. - Dn, št. 7 (9. 1.), str. 12, foto. (Grosupeljski ZD je premajhen, v proračunu pa ni denarja.)

Shodil na odrezanih nogah / Barbara Pance. - Več, št. 10 (12. 3.), str. 17–19, foto. // Dušanova nesreča s srečnim koncem / Darinka Kladnik. - NDn, št. 347 (19. 12.), str. 6, foto. (Leta 1983 je dveletnemu Dušanu Valentinčiču iz Bičja pri Ponovi vasi kosilnica odrezala obe nogi, vendar hodi.)

Delodajalci jih ne pustijo na krvodajalsko akcijo / Mojca Zorko. - Dn, št. 103 (15. 4.), str. 13, foto. (Glavni motiv za krvodajalstvo na Grosupljem je še vedno humanitarnost.)

Veterinar je našel ustrezno lokacijo v Spodnjih Duplicah / Erika Repovž. - Delo, št. 206 (3. 9.), str. 5, foto. (Veterinar Marjan Kastelic bi rad postavil azil za najdene živali.)

Dom za zbolet / Barbara Pance. - Več, št. 50 (17. 12.), str. 14–15, foto. (Prostorska stiska v ZD Grosuplje je nevarna za obiskovalce v čakalnicah.)

2005

Prizidka nikakor ne bodo gradili za zasebnike / Bojan Rajšek. - Delo, št. 45 (24. 4.), str. 7, foto. (Direktor ZD Grosuplje opozarja na nevzdržne razmere, župan pa na zasebno zdravstveno prakso.)

Zdravniki, ne pišite več receptov! / Mojca Zorko. - Dn, št. 68 (11. 3.), str. 10, foto. (Zdravniki so preobremenjeni, trdi dr. Mervič.)

63 KMETIJSTVO, NARAVA

2004

- Črna dolina. - V.: Natura 2000 v Sloveniji. Metulji. - Ljubljana, ZRC SAZU, 2005, str. 123–124, foto. (Geografska in ekološka oznaka in naravovarstveni pomen območja.)
- Radensko polje - Bičje. - V.: Natura 2000 v Sloveniji. Metulji. - Ljubljana, ZRC SAZU, 2005, 237–238, foto. (Geografska in ekološka oznaka in naravovarstveni pomen območja.)
- Skobčev mlin. - V.: Natura 2000 v Sloveniji. Metulji. - Ljubljana, ZRC SAZU, 2005, 241–242, foto. (Geografska in ekološka oznaka in naravovarstveni pomen območja.)
- Homeopatija tudi za zdravljenje živali / Mojca Zorko. - Dn, št. 18 (20. 1.), str. 13, foto. (Mojca Sajovic je poskusila homeopatsko zdravljenje tako na sebi kot na psih.)
- Leteči lipicanci / Katarina Valentar. - Mag, št. 13 (27. 3.), str. 68–70, foto. (Čebelar Franc Javornik trdi, da bi z vzgojo matic kranjske čebele bili konkurenčni na svetovnem trgu.)
- Kosmatinski obiski za dobro jutro / Vladimir Jerman. - Sn, št. 97 (26. 4.), str. 5, foto. (Na Hudo Polico pri Grosupljem prihaja medved.)
- Kmetije čaka trnova pot / Barbara Pance. - Sn, št. 106 (.5.), str. 9, foto. (Predsednica podeželskih žena Sončnica z Grosupljega napoveduje kmetijam težavno pot.)
- Začetki prodiranja kranjske čebele v svet / Janez Gregori. - Slovenski čebelar, št. 6, str. 191. // Začetki prodiranja kranjske čebele v svet / Janez Gregori. - Slovenski čebelar, št. 7–8, str. 227–228. (Zgodba o naši čebeli v Nemčiji se je začela sredi 19. stol. v Podsmreki pri Višnji Gori v družini Rothschild.)
- Stari običaji še živijo - Kg, št. 33 (18. 8.), str. 18, foto. (Na Kitnem Vrhu so želi s srpi.)
- Sušilnica za sadje. - Moj dom, št. 83 (6. 10.), str. 13, foto. (Sušilnice sadja imajo v Malem Hudem, v Gorenji vasi.)
- S kmetije za vas / Darinka Sebenik. - Kg, št. 46 (17. 11.), str. 19, foto. (Zofija in Franc Fajdiga iz Temenica sta se odločila za turistično dejavnost.)

2005

- Hrošček požrl za šest milijard smreke / Jaroslav Jankovič. - Sn, št. 33 (10. 2.), str. foto. (Gozdar Franc Kogovšek ocenjuje škodo v smrekovih gozdovih.)
- Milena Vrhovec, Kmetijska zadruga Stična. Kg, št. 10 (9. 3.), str. 3, foto. // Zadruga je tudi socialna služba / Janja Ambrožič. - Dl, št. 13 (31. 3.), str. 13, foto. // Milena Vrhovec iz KZ Stična / Darinka Sebenik. - Kg, št. 11 (16. 3.), str. 32, foto. // Nikoli ne reci nikoli / Darja Zemljič. - Kg, št. 12 (23. 3.), str. 7, foto. (Najuspešnejša združna direktorica 2004.)
- Sadje naših babic se otesa pozabe / Andrej Kek. - NDn, št. 49 (20. 2.), str. 19, foto. (Franc in Marija Erjavec iz Gorenje vasi pri Ivančni Gorici sušita sadje.)
- Izbiramo mlado kmetico leta 2005. - Kg, št. 20 (18. 5.), str. 11, foto. (Monika Kastelic iz Šmarja - Sapa.)
- Košnja na Lučarjevem Kalu / Slavko Mirtič. - Dl, št. 23 (10. 6.), str. 12, foto. // Najboljši kosci so Kitnovrščani / S. M. - Dl, št. 26 (30. 6.), str. 22, foto. (Tekmovali so v košnji s kosami.)
- Srpi še ne bodo šli v pozabo / Slavko Mirtič. - Dl, št. 28 (14. 7.), str. 5, foto. // Žetev po starem, s srpi / S. Mitič. - Dl, št. 29 (22. 7.), str. 5, foto. (Na Kitnem Vrhu pri Zagradcu so želi s srpi.)
- Nad raka s čebelami in rdečo peso / Mojca Leskovšek-Svete. - Živa, št. 8 (avg.), str. 6, foto. (Anton Fabjan, znanstvenik in zdravilec ter njegov Endovital.)
- Uspel jim je preboj v Mercator / Janja Ambrožič. - Dl, št. 32 (11. 8.), str. 11, foto. (Vincencij in Heos Čepon se na kmetiji v Stični ukvarjata s kozjerejo in predelavo kozjega mleka.)
- Medved ali človek? / Anton Jakopič. - SLS.Odmev, št. 22 (okt.), str. 39, foto. (Župan Dobrepolja razmišlja o sožitju med medvedi in ljudmi.)

64 GOSPODINJSTVO

2004

Taborc še vedno navdušuje. - Ljubljana, št. 1–2, 3. str., foto. (Pekarna Grosuplje je svoj kruh poimenovala po bližnjem protiturskem taboru.)

Če ne gnete voska, ustvarja med lonci / Barbara Pance. - Sn, št. 71 (25. 3.), str. 22, foto. (Umetnik Rafael Samec se je rodil v Dobropolju.)

Knjiga, kuhinja in zeliščna lekarna / Barbara Pance. - Sn, št. 88 (15. 4.), str. 22, foto. (Ivo Frbežar živi na Ilovi Gori.)

Kuhanje umetnost likovne artistke / Barbara Pance. - Sn, št. 211 (9. 9.), str. 22, foto. (Kuhala je Darja Štibernik, slikarka iz Šmarja - Sapa.)

Gostilna Javornik Krka / Tomaž Sršen. - Nedelo, št. 39 (25. 9.), str. 29, foto. (Ponudba na kmetiji odprtih vrat pri Javornikovih.)

Njihovi proizvodi gredo za med / J. Ambrožič. - Dl, št. 39 (30. 9.), str. 12, foto. // Krhliji iz Gorenje vasi / B. R. - Delo, št. 44 (31. 10), str. 4, foto. (Zdravo sadje sušijo v Gorenji vasi pri Ivančni Gorici.)

Na dišeči joti pri žametnem glasu / Barbara Pance. - Sn, št. 274 (25. 11.), str. 22, foto. (Namestnik direktorja službe vlade za evropske zadeve Miloš Genoria iz Stične.)

2005

Smisel življenja v knjigah in skledah / Barbara Pance. - Sn, št. 4 (6. 1.), str. 22, foto. (Obisk pri Jožici Peterka.)

Gasilka se znajde tudi za štedilnikom / Barbara Pance. - Sn, št. 28 (3. 2.), str. 22, foto. (Kuhinja pri gasilki Mariji Marinčič.)

Direktorica leta rada kuha štruklje / Barbara Pance. - Sn, št. 63 (17. 3.), str. 22, foto. (Kuhala je Milena Vrhovec iz Šentvida pri Stični.)

Vegetarijanska kiparka angelov / Barbara Pance. - Sn, 2005, št. 86 (14. 4.), str. 22, foto. (Kiparka Lučka Koščak rada peče kruh.)

Kdo jo bo maral, če ne zna kuhati? / Barbara Pance. - Sn, št. 167 (21. 7.), str. 22, foto. (Amaterska igralka z Muljave Saška Senica.)

Tudi kruh polepša praznike. - Žurnal, št. 42 (25. 11.), str. 47, foto. (Posebni praznični kruhi Pekarne Grosuplje.)

Najdaljše obdobje praznične peke. - Trgovina, št. 9, 10 (nov.), str. 13, foto. (Peka od martinovega do božiča.)

Grajski ričet postregla z verzi / Barbara Pance. - Sn, št. 250 (27. 10.), str. 22, foto. (Pesnica s Spodnje Slivnice Jožica Sklepič.)

Naj gasilca lakoto pogasita s štruklji / Barbara Pance. - Sn, št. 266 (17. 11.), str. 22, foto. (Ciril in Ivanka Krištof iz Šmarja - Sapa.)

Čarobna moč božičnega kruha. - Žurnal, št. 44 (9. 12.), str. 66, foto. (Pekarna Grosuplje predstavlja poprtnik in praznične sadne kruhe.)

Škrebliji v malhah, žepu in planinah / Barbara Pance. - Sn, št. 301 (29. 12.), str. 22, foto. (Marija Erjavec iz Gorenje vasi pri Ivančni Gorici suši sadje.)

66/69 INDUSTRIJA IN OBRT

2004

Pekarna Grosuplje. - Glas gospodarstva, jan. 2003 (izšlo 2004), str. 23, foto. (Direktor Štefan Plankar predstavlja Pekarno Grosuplje.)

Sanacija ali zaprtje? / Bojan Rajšek. - Delo, št. 23 (29. 1.), str. 7. // Visoka cena svinjine je začela odvrčati kupce / B. R. - Delo, št. 35 (12. 2), str. 7. (Ivanški okoljevarstveniki za zaprtje farme v Stični.)

Delodajalci v združenju pomagajo predvsem sami sebi / M. K. - Obrtnik, št. 2, str. 21, foto. (Obrtnica Danica Novak iz Grosupljega kot predstavnica ZDODS dobila priznanje.)

S pametno tipkovnico iz recesije / Alenka Brezovnik. - Dn, št. 53 (24. 2.), str. 8, foto. (Direktor Milan Čelan predstavlja Tipro z Grosupljega.)

GIA-S, lahko zraste vsaj še za enkrat. - Profit, št. 4 (25. 2.), str. 18, foto. (Direktor Ladislav Krevs predstavlja svoje podjetje.)

Kuhinja prihodnosti. - Profit, št. 4 (25. 2.), str. 19, foto. (Podjetje Kogast od 1960 dalje.)

Samo avtocesta ne zadostuje, potrebovali bi tudi obvoznico / Zoran Jereb. - Profit, št. 4 (25. 2.), str. 19. (Območna obrtna zbornica Grosuplje.)

Intervju s Stanetom Ostermanom, direktorjem Livarja d.d. / Katarina Tržan. - Livarski vestnik, št. 3, str. 158-162, foto. (Direktor predstavlja svoje podjetje Livar.)

Nova tehnologija v Pekarni Grosuplje. - Dl, št. 11 (18. 3.), str. 11. // Pekarna Grosuplje med evropskimi prvaki. - Mercator, št. 3-4, str. 32, foto. (Med prvimi v Evropi so uvedli hlajenje z vakuumsko tehnologijo.)

Najlepše darilo za rojstni dan - lasten salon / Marko Kern. - Obrtnik, št. 4, str. 110, foto. (Maja Košenina je na Grosupljem odprla kozmetični salon.)

Mercator se v Grosuplju ne bo mogel širiti / Mojca Zorko. - Dn, št. 92 (3. 4.), str. 12. (Župan J. Lesjak ne dovoli graditi po spremenjenem projektu.)

Igor Akrapovič:

Podjetnik leta. - Podjetnik, št. 3, str. 16, foto. // Z izpuhi osvojil svet / Alenka Brezovnik. - Dn, št. 77 (19. 3.), str. 9, foto. // V svetovnem vrhu izpušnih sistemov za motocikle / L. Murn. - Dl, št. 17 (22. 4.), str. 3, foto. // Igor Akrapovič - podjetnik s polnimi obrati / Primož Kunčič. - Podjetnik, št. 4, str. 28-30, foto. // 14. podelitev priznanj Podjetnik leta / Primož Kunčič. - Podjetnik, št. 4, str. 16-20, foto. // Podjetje Akrapovič - rojena multinacionalka / Janez Zupančič. - Podjetnik, št. 11, str. 34-35, foto. (Igor Akrapovič je podjetnik leta.)

Ponovno odličen in zlat. - Gv, št. 25 (27. 6.), str. 42, foto. (Sosedov kruh je zopet dobil zlato priznanje.) Napredovati želi v stroki / Miloš Likar. - Delavec, št. 6 (jun.), str. 17, foto. (Avtomehanik Miha Škoda iz Velike Račne.)

Srečanje zgodovine s sedanostjo v pričakovanju nejasne prihodnosti / Ana Vatovec. - Obrtnik, št. 6, str. 67, foto. (30 let Območne obrtne zbornice Grosuplje.)

Kuhinjski stoli so manj razkošni kot jedilniški / Dragica Heric. - Finance, št. 123 (28. 6.), str. 36-37, foto. (Direktor Stolarne Dobrepolje Stane Škulj predstavlja podjetje.)

Okolju prijazna "smrt" avtomobilov. - Živa, št. 8 (avg.), str. 10, foto. (Avtotransporti Kastelec z Grosupljega so dobili koncesijo za razgradnjo avtomobilov.)

Livar : časopis delniške družbe Livar, št. 5 (jubilejna številka) (sep. 2004), 31 str. (Ob 50-letnici so predstavili svoje podjetje v jubilejni številki glasila Livar.)

Livar letos praznuje 50 let. - Finance, št. 209 (26. 10.), str. 24, foto. (Direktor Stane Ostrman predstavlja svoje podjetje.)

Smo dobri gospodarji? / Verica Marušič. - Mesečnik, št. 8 (okt.), str. 20, foto. (Praznovanje 50-letnice največje slovenske livarne Livar Ivančna Gorica.)

Po polžje na Polževo / Janja Ambrožič. - Dl, št. 41 (14. 10.), str. 32, foto. // Nočna smuka bo, postelj pa še ne / Mojca Zorko. - Dn, št. 336 (8. 12.), str. 11, foto. (Mojca in Zdenko Lavrič bi na Polževem rada razvijala turizem, pa ni denarja.)

Nepremičnine zaradi boljših cest že dražje od tisoč evrov za kvadrat / Andraž Hafner. - Finance, št. 209 (26. 10.), str. 22. (V treh letih so se nepremičnine podražile za petino.)

Grosupeljski izvozniki povečali prodajo na Hrvaškem / Andraž Hafner. - Finance, št. 209 (26. 10.), str. 23, foto. (Gospodarske družbe občine Grosuplje so povečale prihodke.)

- Največ ustvarila Livar in Akrapovič / Andraž Hafner. - Finance, št. 209 (26. 10.), str. 23, foto. (V Ivančni Gorici 18 % podjetij ustvari 58 % prihodkov in zaposluje 69 % zaposlenih.) Povezali zasebni in javni denar / Andraž Hafner. - Finance, št. 209 (26. 10.), str. 25, foto. (V sodelovanju RA Grosuplje in Ivančna Gorica snuje RRA LUR mrežo kolesarskih poti.)
- Mikroregije se hvalijo z nizko brezposelnostjo / Andraž Hafner. - Finance, št. 209 (26. 10.), str. 25, foto. (Brezposelnost je na Grosupljem nekoliko višja kot v Ivančni Gorici.)
- Slovenski kruh je zelo kakovosten, pa tudi izbira je velika. - Finance, št. 209 (26. 10.), str. 25, foto. (V Pekarni Blatnik kruh pečejo Slovaki.)
- Županova jama brez denarja ne bo zaživela / Andraž Hafner. - Finance, št. 209 (26. 10.), str. 26, foto. (Vsako leto manj ljudi obiše jama.)
- Počutje strank na prvem mestu / E. M. - Obrtnik, št. 11, str. 98, foto. (Silva Glavan z Grosupljega že 26 let vodi kozmetični salon in izobraževanja kozmetičark.)
- Vedno zazrt v prihodnost / Marko Kern. - Obrtnik, št. 11, str. 95, foto. (Lado Kastelec, Avtotransporti Kastelec z Grosupljega.)
- Podjetniški duh je neuničljiv / Jože Vilfan. - Podjetnik, št. 12, str. 38–39, 104, foto. (Podjetnik Marjan Koščak je s stečajem IKOM-a izgubil vse svoje premoženje, volje pa ne.)
- Miklavževa sobota v Ivančni Gorici / Tanja Dodig Sodnik. - Mercator, št. 12, str. 62–63, foto. (Slovesno so odprli novi center Mercatorja.)
- Arhitekti v kuhinji / Janja Blas Šef. - Sotočje, št. 22 (dec.), str. 29, foto. (Direktor Kogasta Marko Avšič predstavlja kuhinje Kogast.)

2005

- Tri milijone tolarjev za podjetniško znanje / Ana Vatovec. - Obrtnik, št. 1, str. 82. (Občina je omogočila tečaj računalništva za obrtnike.)
- Karel, pomagaj si sam / Peter Mirkovič. - Gazela, št. 1 (6. 1.), str. 12, foto. (Karel Škulj ima franšizno Tuševo trgovino v Ponikvah in na Vidmu.)
- Napolnite se z organsko močjo / Tatjana Svete. - Sn, št. 5 (7. 1.), str. 9, foto. // Izumili bi novo državo / Barbara Pance. - Žurnal, št. 19 (13. 5.), str. 20–21, foto. (Inovator Štefan Horvat iz Višnje Gore.)
- Prodajni center zrasel čez noč. - Moj dom, št. 90 (12. 1.), str. 11, foto. (Fotografije gradnje Mercatorjevega centra v Ivančni Gorici.)
- Če kdo, kupca pozna Jošt / Peter Mirkovič. - Gazela, št. 2 (20. 1.), str. 8–10, foto. (Direktor Mizarstva Grosuplje Franc Jošt.)
- Polževo prosi za sneg / Drago Kralj. - Delo, št. 21 (26. 1.), str. 20, foto. (Polževo se skuša uveljaviti kot smučišče.)
- Delavci utrujeni od nenehnih reorganizacij / Tomaž Kšela. - De, št. 6 (10. 2.), str. 6–7, foto. (Iskra Tel v Šentvidu pri Stični.)
- Borba za denar od stiskanja avtomobilov / Tanja Tanackovič. - Dn, št. 59 (2. 3.), str. 9, foto. (V podjetju Avtotransporti se jezijo nad neučinkovitostjo sistema.)
- Akrapovič** - podjetje in izpušni sistemi / Matej Štakul. - Denar in svet nepremičnin, št. 6 (24. 3.), str. 13–14, foto. (V Ivančni Gorici izdelujejo zahtevne izpušne sisteme.)
- Mladi manager k Akrapoviču. - Gazela, št. 8 (14. 4.), str. 7. // Naš cilj ni delati veliko in malo zaslužiti / Sebastjan Morozov. - Dn, št. 112 (25. 4.), str. 19, foto. (Nagrajeni manager leta Robert Ličen je zaposlen v Ivančni Gorici.)
- Večino denarja vlagam v razvoj firme / Vida Kocjan. - Demokracija, št. 18 (5. 5.), str. 34–37, foto. (Intervju z Igorjem Akrapovičem.)
- Novosti v opremi profesionalnih kuhinj / Pet zvezdic, št. 7–8, str. 34–35, foto. (Direktor Winterhalter Gastronoma Marko Škerlj predstavlja novosti.)

Najboljši partner, ko gre za velike kuhinje. - Finance, št. 167 (30. 8.), str. 20, foto. (Kogast Grosuplje.)

Akrapovič snuje prodor na nove segmente trga. - Finance, št. 167 (30. 8.), str. 22, foto. (Investicije v nov razvojni center.)

Zastopstvo Caterpillarja je častna in zahtevna naloga. - Finance, št. 167 (30. 8.), str. 23, foto. (Avtek d.o.o. Grosuplje je zastopnik za prodajo gradbene mehanizacije.)

Rednega plačnika je v gradbeništvu vse težje najti. - Finance, št. 167 (30. 8.), str. 25, foto. (Rekon, d.o.o. iz Ivančne Gorice.)

Modne zapovedi nekoliko drugače / Marko Kern. - Obrtnik, št. 7/8, str. 98, foto. (V središču Grosupljega sta brat in sestra Renata in Andrej Rudolf odprla modni atelje Monte Kristo.)

Kraljestvo zabave na obrobju prestolnice. - Žurnal, št. 34 (30. 9.), str. 43, foto. (Hotel Kongo in casino z Grosupljega.)

Energijo bi morali vlagati v tisto, kar prinaša rezultate / Eva Mihelič. - Obrtnik, št. 10, str. 44–45, foto. (Območna obrtna zbornica omogoča svetovanje in izobraževanje.)

Akrapovič kmalu tudi v avtomobilski industriji / Katarina Matejčič. - Finance, št. 205 (21. 10.), str. 15, foto. (Podjetje se bori tudi s ponaredki svojih izdelkov.)

Ogenj uničil pisarne Kogast / B. R. - Delo, št. 302 (30. 12.), str. 8, foto. (Požar v Kogastovih upravnih prostorih.)

7 UMETNOST

2004

Cerkvi v Soči in Trenti - poslikave Toneta Kralja / Monika Kovačič. - V.: Bovški zbornik, Nova Gorica, 2004, str. 211–219. (Ikonografska in oblikovna predstavitev fresk.)

Slikar Tone Kralj v spominskih volčanskega župnika / Lojzka Bratuž. - V.: Koledar GMD za leto 2004, Gorica, 2003, str. 71–74, foto. (Župnik Alojzij Kodermac je v Volče pripeljal slikarja T. Kralja, da je poslikal cerkev.)

V spletu križi in vstajenja : Anton Pahulje - Križani nosi breme sveta / Jože Zadravec. - V.: Proseče dlani : duhovnik - besedni, likovni in glasbeni umetnik, Ljubljana, Družina, 2004, str. 236–240, foto. (Anton Pahulje – župnik na Polici pri Grosupljem 1983–2005.)

Duša in oko umetniškega posla / Katja Goljevšček. - Gazeta, št. 4 (17. 1.), str. 12–13. foto. (Grosuplje – mesto kipov – pridobiva dodatno vrednost, pravi Staša Kokot.)

Metod, Cecilija in David čakajo / Darinka Kladnik. - Dn, št. 33 (4. 2.), str. 19, foto. (Kraljeve poslikave v Premu čakajo obnove.)

Iz mizarja v kiparja / B. Žagar. - Dl, št. 5 (5. 2.), str. 7, foto. (Janez Šuštar iz Male vasi v Dobropolju rezbari.)

Narisati hočem tak pogled, v kakršnega bi želela gledati / Marija Krebelj. - Naša družina, 2 (feb.), str. 6–7, foto. (Anka Koželj je ilustratorica.)

Motivi Križanega / jz. - D, št. 13 (28. 3.), str. 10, foto. (Poliški župnik Anton Pahulje razstavlja v Semiču.)

Za lučaj stran / Matevž Juvančič. - Svet nepremičnin, št. 4–5 (apr.-maj), str. 52–56, foto. (Hiša Jožeta Novaka v okolici Višnje Gore.)

Brezmejni modri voščeni robovi / ce. - D, št. 21 (23. 5.), str. 10, foto. (Rafael Samec, po rodu iz Dobropolja, je za cerkev pod Boštanjem izdelal skulpturo iz sveč.)

Želja po delu je sreča in strast / Ladislav Lesar. - NDn, št. 243 (5. 9.), str. 16. foto. (Jože Trontelj, kipar, rezbar in pozlatar z Dol pri Polici.)

Mesto kipov na durih Ljubljane / Barbara Pance. - Sn, št. 235 (9. 10.), str. 11, foto. // Grosuplje bi rado postalo mesto kipov / Darinka Kladnik. - Dn, št. 301 (3. 11.), str. 11; foto. (Kipi pripomorejo k mestnemu izgledu kraja.)

France Kralj, Galerija Hest, Ljubljana / Tatjana Pregl Kobe. - Sn, št. 251 (28. 10.), str. 21, foto. (Predstavljena je slika F. Kralja Klepetulje.)

Slike Franceta Kralja / Milček Komelj. - Nova revija, št. 271–272 (nov.-dec.), str. 339–348, slike na str.: 7, 17, 27, 51, 55, 79, 87, 115, 167, 177, 185, 225.)

Kam je izginil Kraljev Sejalec? / Bogo Zupančič. - Delo, št. 282 (4. 12.), str. 6, foto. (Iz prve sodobne garsonjere v Ljubljani arhitektov D. Faturja, M. Kosa in J. Platnerja je izginil kip Sejalec Franceta Kralja.)

Model oltarja, doslej neznano delo Franceta Kralja / Nataša Polajnar Frelih. - Rast, št. 6 (dec.), str. 609–611, foto. (Model glavnega oltarja sv. Jurija na Selih pri Hinjah.)

2005

Simpozijски kiparji in kamnite skulpture za Grosuplje / Sonja Klemenc. - Rast, št. 2 (apr.), str. 192–207, foto. // Grosuplje – mesto kipov 2004 / Sonja Klemenc. - Umetnostna kronika, št. 6/2005, str. 9–13, foto. // Mesto kamnitih kipov. - Moj dom, št. 100 (1. 6.), str. 80–81, foto. (Grosuplje postaja mesto kipov.)

V cerkvi v Višarjah v teku vprašljivi posegi. - Pd, št. 214 (10. 9.), str. 3, foto. (Pleskarji želijo notranjost cerkve prepleskati na belo.)

Kraljeve freske spet dihaajo / Milan Vogel. - Delo, št. 211 (12. 9.), str. 8. (Restavratorska dela v mnogih cerkvah po Primorskem oživljajo Kraljeve freske.)

78 GLASBA

2004

Krjavelj s pevko. - Sn, št. 115 (19. 5.), str. 21, foto. (Ansambel iz Stične ima pevko Suzano.)

Bobri so gurmani / (fp.). - Dn, št. 17 (11. 5.), str. 29, foto. (Posneli bodo novo ploščo.)

Pevski tabor v Šentvidu pri Stični / B. R. - Delo, št. 159 (16. 6.), str. 7. // Niti grmenje ni utišalo pesmi / Mojca Zorko. - Dn, št. 168 (21. 6.), str. 8, foto. // Na taboru v Šentvidu je zapel v imenu slovenskih zborov JFK / Eva Krmec. - Pd, št. 154 (27. 6.), str. 5, foto. // Koroška zbora sta pela v slovenski "Mekki" petja / 'udeleženeec'. - Novice, Celovec, št. 26 (25. 6.), str. 6, foto. (35. pevski tabor v Šentvidu pri Stični.)

Le kje si našla tega kretena / Asja Matjaž. - NDn, št. 225 (15. 8.), str. 31, foto. (Brendi in Korado sta se razšla.)

KUD Godba Dobrepolje - Ob 70-letnici dobili prapor, še letos v novih prostorih / B. Žagar. - Dl, št. 35 (28. 8.), str. 28, foto. (Praznovanje je trajalo več dni.)

Novembra bo postal očka / Janja Ambrožič. - Živa, št. 39 (30. 9.), str. 19, foto. (Višnjan Marko Vozelj iz skupine Čuki.)

Slapovi - uspešneži prejšnjega desetletja / Toni Gašperič. - Živa, št. 43 (28. 10.), str. 46, foto. // Z Janezom na pot. - Pilot, (18. 12.–24. 12), str. 8, foto. (Od 1992 dalje so nizali uspehe, nazadnje izdali zgoščenko z naslovom Pop.)

Žalna / Edo Škulj. - V.: Goršičeva orglarska delavnica, Ljubljana, Družina, 2004, str. 34–37. (Opisane so orgle, kdaj in kdo jih je naročil, kdaj so bile obnovljene.)

Polica / Edo Škulj. - V.: Goršičeva orglarska delavnica, Ljubljana, Družina, 2004, str. 48–49, foto. (Opisane so orgle, kdaj in kdo jih je naročil, kdaj so bile obnovljene.)

Šentjurij pri Grosupljem / Edo Škulj. - V.: Goršičeva orglarska delavnica, Ljubljana, Družina, 2004, str. 120. (Opisane so orgle, kdaj in kdo jih je naročil, kdaj so bile obnovljene.)
 Ljubljana - Marjanišče/ Edo Škulj. - V.: Goršičeva orglarska delavnica, Ljubljana, Družina, 2004, str. 142–144. (Orgle, ki so jih iz Marjanišča preselili na Kopanj, so med vojno zgorele.)

2005

Stiška inventura. - Sn, št. 3 (5. 1.), str. 20, foto. (Novoletni koncert je inventura celoletnega dela.)
 Polke, valčki in polk'n'roll / (oi.) - Dn, št. 17 (18. 1.), str. 31, foto. // Čas za POP Slapove / Ivan Sivec. - Sn, št. 27 (2. 2.), str. 20, foto. // Gregor Štibernik (Slapovi) / Žiga Fritz Kunc - Antena, št. 10 (7. 3.), str. 12–13, foto. (Slapovi so se z novo ploščo podali v pop vode.)
 Marko Vozelj / Maja Južnič Sotlar. - Moj malček, št. 2 (feb.), [4 str.], foto. // Čukica Maša spi vso noč / K. M. - Jana, št. 14 (5. 4.), str. 32, foto. (Očka Marko Vozelj in hčerka Maša.)
 Davek na socialno erotiko / Bil Kapelj. - NDn, št. 49 (20. 9, str. 35, foto. // D. D. V. na strani prostitutk in proti Romom / Tamar M. Pirih. - Antena, št. 26 (28. 6.), str. 12–13, foto. (D. D. V. je grosupeljski ansambel, ki je 2004 izdal svoj prvenec.)
 V Šentvidu pri Stični že 36. tabor pevskih zborov / (STA.) - Pd, št. 141 (15. 6.), str. 12. // 36. tabor slovenskih pevskih zborov / Irena Barber. - Porabje (Monošter), št. 13 (30. 6.), str. [8], foto. (36. tabora pevskih zborov se je udeležilo 170 zborov.)
 Čuki so praznovali petnajstletnico / Ivan Sivec. - Sn, št. 137 (15. 6.), str. 20, foto. (Izšel je tudi tretji narodno-zabavni album Po domače.)
 Marko. - Polet, št. 25 (23. 6.), str. 7, foto. (Član Čukov Marko je iz Višnje Gore.)
 Več fantov kot deklet / Boža Majstorovič. - Kg, št. 26 (29. 6.), str. 17, foto. (Otroška folklorna skupina Kopanj in njihova mentorica Olga Gruden.)
 Narodno-zabavni ansambel Krjavelj / Toni Gašperšič. - Dl, št. 30 (28. 7.), str. 22, foto. // Krjavelj nazdravlja vsem dobrim ljudem / Ivan Sivec. - Sn, št. 183 (9. 9.), str. 13, foto. (Ansambel iz Stične je nastopil na festivalu polk in valčkov in po telefonskem glasovanju zasedel drugo mesto.)
 Zgrešeni primeri / Ana Arzenšek. - Študentski status, št. 8 (sep.), str. 10–11, foto. (Pank'n'roll zasedba iz Ivančne Gorice.)
 Darinkino življenje z muzikantom / Ivan Sivec. - Sn, št. 178 (3. 8.), str. 20, foto. (Darinka Kovač iz Podgorice pri Šmarju - Sapu piše besedila in igra harmoniko pri Polka puncah.)
 Višnjani. - V.: Od opere do muzikala / Igor Karlin. - Ljubljana, Mladinska knjiga, str. 269–270. (Herbert Svetel je napisal opero po motivu Jurčičeve Kozlovske sodbje v Višnji Gori.)

796 ŠPORT

2004

Po Jurčičevih slehah na Muljavo / Mojca Zorko. - Dn, št. 66 (8. 3.), str. 8, foto. // Tisoči v snegu in soncu enajstič po Jurčičevi poti / Milan Markelj. - Dl, št. 10 (11. 3.), str. 24, foto. (Na pohodu je bilo osem tisoč ljudi.)
 S kolesi po rimski cesti / S. Mirtič. - Dl, št. 23 (10. 6.), str. 5, foto. (Od Ivančne Gorice do Dvora.)
 Množično s čolni po deroči Krki / B. R. - Delo, št. 125 (31. 5.), str. 9, foto. (S kajaki in gumenjaki čez številne brzice in slapove na reki Krki.)
 Tečejo za srečo - Sn, št. 136 (12. 6.), str. 13, foto. (Štiriindvajseturni tek po Grosupljem.)
 Krjavljev maraton. - Lipov list, št. 10, str. 284–285, foto. (Po Deželi desetega brata.)
 Olimpijec Miro Cerar, junak drugih časov / (Ale.) - Pd, št. 301 (17. 12.), str. 17, foto. (Gost v Kulturnem domu v Gorici.)

2005

- Množično po sledih Jurčiča / Bojan Rajšek. - Nedelo, št. 10 (6. 3.), str. 1, foto. // Mraz in sneg jih nista ustavila / Mojca Zorko. - Dn, št. 64 (7. 3.), str. 6, foto. // Po Jurčičevi poti / Andrej Praznik. - D, št. 14 (3. 4.), str. 25, foto. (Pohod po Jurčičevi poti.)
- Zavpil: Zategni! in omahnil / Jaroslav Jankovič. - Sn, št. 65 (19. 3.), str. 5, foto. (Oseminpetdesetletni Marko Ilič padel s plezalne stene v Športni dvorani Brinje.)
- Avgust Likovnik - od postavljača do prvaka / Silva Razlag. - Šport, št. 61 (sep. 2005), str. 54–56, foto. (A. Likovnik, svetovni prvak in olimpijec v kegljanju, živi na Krki.)
- Tjaša Šeme / Martina Lunder. - Šport, št. 63 (nov.), str. 36–38, foto. (Mlada grosupeljska ritmična gimnastičarka.)

81/82 JEZIKOSLOVJE IN KNJIŽEVNOST**2004**

- Ana Gale. - V.: Antologija slovenskih pesnic, Ljubljana, 2004, str. 132–141 (pesmi) + 168–170 (biografija.)
- Grosupeljska balada / Ivo Frbežar. - V.: Žuborenje Slovenije, Ljubljana, 2004, str. 52–55. (Pesnitev.)
- Žive sanje Ilove Gore / Ivo Frbežar. - V.: Žuborenje Slovenije, Ljubljana, 2004, str. 62–64. (Lirično občutje narave in življenja.)
- Popotovanje od Retij do Zagorice / Ana Porenta. - V.: Žuborenje Slovenije, Ljubljana, 2004, str. 220. (Liričen potopis po dobrepoljski dolini.)
- Začelo se je s Srečo v nesreči / Tone Štefanec. - Sn, št. 31 (7. 2.), (TT), str. 15, foto. (Pisec prve slovenske povesti je kot duhovnik služboval v Višnji Gori od 1832 do smrti 1869.)
- Mlada Vilenica letos učenkama iz Sežane in Grosuplja / (STA.) - Pd, št. 123 (23. 5.), str. 24. (S pesmijo Čas jeseni je Brigita Berčon iz OŠ Louisa Adamiča dosegla prvo mesto v kategoriji od 10 do 14 let.)
- Stična / Zvezdana Majhen. - Rast, št. 5 (okt.), str. 423. (Pesem.)
- Plebejski Lovro je izpodrinil lažigosposkega Marjana / Matjaž Kmecl. - Dn, št. 311 (13. 11.), str. 34–35, foto. (V dnevnikovi knjižnici Slovenska zgodba je izšel romam Josipa Jurčiča Deseti brat.)

2005

- Fran Jaklič: Samotar na Selih in druge povesti / M. Z. - Delo, št. 38 (16. 2.), str. 10. (Ocena knjige, ki je izšla pri Mohorjevi družbi Celje.)
- Kjer je vasi, je tudi vodica / Dušan Štepec Dobernik. - Rast, št. 2. (Ob knjigi Leopolda Severja Pozabljene vode.)
- "Toda resnica je in stoji do sodnega dne..." / Zorko Simčič. - D, št. 12–13 (vel. noč), str. 2–3, foto. (Slovenski duhovniki so bili vedno pobudniki dobre knjige, slovstva, šolstva, glasbe in znanosti, med drugimi tudi višnjanski župnik Janez Cigler.)
- Stiški rokopis / Zvone Štrubelj. - Naša luč, št. 5, str. 6–7. (Predstavitev rokopisa v časopisu, ki izhaja v Nemčiji za slovenske vernike.)
- Mika me družbeni roman / Valentina Plahuta Simčič. - KL, št. 184 (10. 8.), str. 10, foto. (Intervju z avtorico Delove poletne zgodbe pisateljico Polono Glavan.)
- Kazimirjeve zbrane pesmi / Goran Gluvič. - Poetikon, št. 2–3 (sep.-dec.), str. 146–161, foto. (Drama in biografija.)

902 + 94 ARHEOLOGIJA + ZGODOVINA

2004

- Kako ga dobiti nazaj - staro železo? / Alenka Puhar. - Delo, št. 251 (28. 1.), str. 17, foto. (Etnolog dr. Rajko Ložar je v Ameriki raziskoval predmete z Magdalenske gore. Njegov nečak Tom Ložar je predlagal, da bi s pogajanji poskušali dobiti zbirko v Slovenijo.)
- Jože Kadunc - Ibar, junak iz ljudstva in za ljudstvo / Milan Gorjanc. - Sp, št. 6 (26. 3.), str. 40–41, foto. (60-letnica smrti Dobropolca, grosupeljskega delavca in dolenskega partizana.)
- Kolo nasilja / Franc Nučič. - Demokracija, št. 21 (17. 6.), str. 63–64. (Kritika razstave Kolo nasilja v Muzeju novejšje zgodovine v Ljubljani.)
- Srečanje na Pristavi nad Stično - Svobodna misel, št. 16 (27. 8.), str. 25. (Prireditve v spomin na II. svetovno vojno.)
- Zaradi slabega vremena manj udeležencev / Staš. - Svobodna misel, št. 20 (22. 10.), str. 25, foto. (Na Ilovi Gori so počastili spomin na II. svetovno vojno.)
- Halštat Dolenski / Ivo Žajdela. - Demokracija, št. 21 (20. 5.), str. 42–43, foto. (Avtor predstavi starinoslovce in raziskovalce Magdalenske gore.)

2005

- Čušperk / Dušan Kos. - V: Vitez in grad, Ljubljana, ZRC SAZU, 2005, str. 117–120, foto. (Zgodovina gradu in genealoško deblo Čušperških.)
- Grad Višnja gora / Dušan Kos. V: Vitez in grad, Ljubljana, ZRC SAZU, 2005, str. 244–247, foto. (Zgodovina gradu in genealoško deblo Višnjegorskih.)
- Precej več udeležencev kot prejšnja leta / Franc Štibernik. - Svobodna misel, št. 20 (28. 10.), str. 25, foto. (Na Ilovi Gori so počastili spomin na II. svetovno vojno.)
- Križev pot Jakljevih iz Kompolj skozi Teharje / Ivanka Kozlevčar. - Zaveza, št. 58 (sep.), str. 52–60, foto. (Trpljenje družine med NOB, predvsem med vračanjem po vojni s Koroške skozi Teharje.)
- Spomini Ljudmile Drobnič na požig Spodnje Slivnice in odhod iz domovine / Ivanka Kozlevčar. - Zaveza, št. 4 (dec.), str. 72–79, foto. (Ljudmila je po vojni za fantom ilegalno odšla v Argentino.)
- Topla greda nekoč in danes / Blaža Cedilnik. - Zaveza, št. 4 (dec.), str. 87–88, foto. (1964 so delavci z Grosupljega pod vodstvom Petra Čerferina prekinili igranje igre Marjana Rožanca Topla greda, ki je prikazovala kritično podobo tedanje družbe.)

Magdalenska gora:

- Začenja se praznik situl / Teja Oblak. - Sn, št. 114 (19. 5.), str. 8–9, foto. // Umetnost med Padom in Donavo / Milan Vogel. - Delo, št. 114 (19. 5.), str. 9, foto. // Časovni stroj v bronu / Irena Štaudohar. - Žurnal, (20. 5.), str. 58, foto. // Zgodbe situl na razstavah / Meta Šmajcel. - Dobro jutro, (21. 5.), str. 17, foto. // Cvetoči kranjski halštat / Milan Vogel. - Delo, št. 177 (2. 8.), str. 7, foto. // Magdalenska gora se diči / Barbara Pance. Sn, št. 222 (24. 9.), str. 12–13, foto. // Magdalenska gora / V. M. - Demokracija, št. 39 (29. 9.), str. 44–46, foto. (Ob razstavi Praznik situl v Narodni galeriji so bili razstavljeni tudi predmeti z Magdalenske gore.)

908 DOMOZNANSTVO

2004

- Izvir Krke / Irena Drašler Cerar. - V: Pravljice poti Slovenije, Ljubljana, Sidarta, 2004, str. 11, foto. (Predlog za izlet.)
- Jurčičev Krjavelj je presekala samega hudiča / Miroslav Slana - Miros. - Rodna gruda, št. 1–2, str.

- 27–28, foto. // Jurčičeva Muljava / Davorin Vuga. - Rast, št. 3–4, str. 317–322, foto. (Predstavitelj Jurčiča in Muljave.)
- Brezna Županove jame / Barbara Pance. - SN, št. 13 (17. 1.), str. 9 (TT), foto. // Županova jama - skrivnostni podzemni svet / Milan Cilenšek. - 7* dni, št. 15 (14. 4.), str. 32–33, foto. // Ledeni kapniki v Ledenici / Lidija Vinkovič. - Finance, št. 102 (27. 5.), str. 40, foto. (Županova jama danes in načrti za bodočnost.)
- Po Turkih tabor danes zaman oblegajo turisti / Barbara Pance. - Sn, št. 73 (27. 3.), str. 10, foto. (Najbolje ohranjeni protiturski tabor je obnovljen, a za obiskovalce ni odprt.)
- Po poti spominov in hrepenenja / Željko Kozinc. - Polet, št. 13 (1. 4.), str. 18–19, foto. (Viridina krožna pot nad Stično.)
- Včasih smo vodo častili po božje, danes pa z njo razsipavamo - Dn, št. 166 (19. 6.), str. 11, foto. (Leopold Sever je predstavil svojo knjigo Pozabljene vode in sredi Ivančne Gorice odkril vodnjak - spomenik vodi.)
- Kras, razkrit pri gradnji avtoceste med Bičem in Korenitko / Martin Knez... - V.: Acta carsologica, št. 33/2, str. 76–89, zemljevid. (Odkritja se nanašajo tudi na obrobje občine Ivančna Gorica.)
- Grosupeljska kotlina / Barbara Pance. - Nakup, št. 11 (14. 10.), str. 20–21. (Predstavljene so zanimivosti Grosupljega.)
- Poezija presihajočega kraškega jezera / Rok Mihovec. - Dn, št. 297 (29. 10.), str. 29, foto. (Radensko polje in njegove lepote.)
- Višnja Gora je kraj z največ polži / Mojca Zorko. - Dn, št. 322 (4. 12.), str. 14, foto. (Pavel Groznik ima bogato zbirko polžev.)
- Nova kraška lepota ne skopari s pastmi / Bojan Rajšek. - Nedelo, št. 49 (5. 12.), str. 24, foto. (Odkrili so novo jamo Poltarico v bližini že znane Krške jame.)

2005

- Suha krajina - primer "arhaične" pokrajine v zaledju urbanih središč / Marjan Ravbar. - V.: Ekскурzije ljubljanskega geografskega društva, Ljubljana, ZRC SAZU, 2005, str. 51–68, foto. (Opisana je pot iz Ljubljane, čez Ivančno Gorico, Muljavo, Zagradec, Ambrus, Žvirče do Žužemberka in nazaj čez Valično vas, Češnjice pri Zagradcu in Zagradec.)
- Grad v Podsmreki še naprej propada / Bojan Rajšek. - Delo, št. 2 (4. 1.), str. 6, foto. (Denacionalizacijski postopek še ni končan, grad pa propada.)
- Višnje Gore spomin na slavne dni / Drago Kralj. - Sn, št. 4 (27. 1.), str. 12–13, foto. (Lepote in zanimivosti Višnje Gore.)
- Tabor nad Cerovim / Rok Mihovec. - Dn, št. 27 (28. 1.), str. 13, foto. (Lepo obnovljen protiturski tabor čaka obiskovalce.)
- Lithostratigraphic and pollen analysis of quaternary deposits in the Grosuplje polje area / Stevo Dozet in Metka Culiberg. - Hacquetia, 2, str. 201–207, foto. (Raziskava usedlin na Grosupeljskem polju in določitev zaporedja sedimentov.)
- Trije radenski izleti / Željko Kozinc. - Polet, št. 11 (17. 3.), str. 14–15, foto. // Ustvarjalci slovenskega turizma / Darinka Kladnik. - Dn, št. 246 (10. 9.), str. 23, foto. (Sprehod po Radenskem polju, Kopanju, Taboru; Turistično društvo Boštanj skrbi za področje, ki naj bi postalo krajinski park.)
- Jurčičeva Muljava. - Moj dom, št. 96 (6. 4.), str. 53–55, foto. (Jurčičeva Muljava postaja sodoben kraj.)
- Šentvid pri Stični - Moj dom, št. 102 (29. 6.), str. 34–35, foto. (V Šentvidu pri Stični se pripravljajo na pevski tabor in 120-letnico PGD.)
- Beli biser iz črne kraške teme / Tatjana Kordiš. - Jazz, št. 7, str. 44–46, foto. (O človeški ribici z Vira pri Stični.)
- Selcev je za mesto / Barbara Pance. - Sn, št. 151 (2. 7.), str. 9, foto. (Na Selih pri Šmarju - Sapu so se srečali Selani iz vse Slovenije.)

- Tabor Cerovo / Janko Štampfl. - Dn, št. 222 (17. 8.), str. 21, foto. (Skrivnostna zgodovina serije znamk s konca 2. svetovne vojne, na eni je tabor Cerovo.)
- Grosuplje. - Salomonov ugankar, št. 439 (2. 9.), str. 11, foto. (Turistična predstavitev Grosupljega in okolice.)
- Županova jama. - Salomonov ugankar, št. 439 (2. 9.), str. 21, foto. (Turistična predstavitev Županove jame.)
- Studenec na griču Kopanj. - Salomonov ugankar, št. 439 (2. 9.), str. 48, foto. (Turistična predstavitev Kopanja in Marijinega studenčka.)
- Županova jama - učilnica v naravi. - Šr, št. 15 (17. 9.), str. 15, foto. (Županova jama je šolska učna jama.)
- Mimo Višnjice in Kosce / (M. D.) - Sn, št. 226 (29. 9.), str. 8+17, foto. (Planinci so hodili po poti ob slapovih Višnjice in Kosce.)
- Ježa po dolenskih valovih / Željko Kozinc. - Polet, št. 41 (13. 10.), str. 8–9, foto. (Lavričeva krožna pot nad Šentvidom pri Stični.)

929 BIOGRAFIJE

- Louis Adamič** (23. 3. 1898 - 4. 9. 1951) / Tine Kurent. - V.: Arhitektov zvezek II., Ljubljana, 2005, str. 240–245, foto. (V Sloveniji inštitucije ne cenijo Adamičevih del.)
- Louis Adamič utira pot slovenski literaturi na Japonsko / Tine Kurent. - V.: Arhitektov zvezek II., Ljubljana, 2005, str. 246–251, foto. (Prof. Shozo Tahara prevaja Adamičeve knjige v japonščino.)
- Obisk pri **Francetu Adamiču** / Stane Peterlin. - Proteus 2004 (jun.-jul.), str. 388–391, foto (Dr. F. Adamič, rojen v Prapročah pri Grosupljem, je bil dolga leta urednik Proteusa.)
- V spomin prof. Franceta Adamiča (1911–2004) / Slavko Gliha. - Sodobno kmetijstvo, 2004, št. 8 (nov.-dec.), str. 22, foto. (Nekrolog.)
- Poveljnik in pisec **Lado Ambrožič Novljan** / Bogdan Osolnik. - Svobodna misel, 2004, št. 14 (23. 7), str. 15–17, foto. (Življenjepis L. Ambrožiča, ki je bil učitelj tudi v Stični.)
- Ladu Ambrožiču - Novljanu v spomin / Bogdan Osolnik. - DI, 2004, št. 28 (15. 7.), str. 27. (Nekrolog.)
- Duhovitost - v Grčiji cenjena začimba življenja / Tea Černe. - Slovenija.svet, 2004, št. 12, str. 14–15, foto. (Igralka, prevajalka **Lojzka Avayanos** iz Višnje Gore živi v Grčiji.)
- Mirovni napitek umirja rožljanje z orožjem / Bojan Rajšek. - Nedelo, 2004, št. 51 (19. 12), str. 24, foto. // Z mirovnim centrom ni bilo nič / Bojan Rajšek. - Delo, 2004, št. 24 (30. 1.), str. 7, foto. (**Jože Borštnik** s Krke že dvajset let pošilja svoj brinovec državnikom sveta.)
- Janez Brodnik** - pozabljen, odkrit in zapisan v zgodovino / Ladka Deterding. - Trobla, 2005, št. 4, str. 17, foto. // Janez (Joannes) Brodnik - velikolaški dušni pastir / Manfred Deterding. - Naš kraj, 2005, št. 7 (jul.-avg.), str. 12–13. (Duhovnik, šolnik, graditelj se je rodil v Ponikvah v Dobropolju.)
- Prvi Ljubljčan z avtom in televizijo / Stanislav Južnič. - Delo, 2004, št. 91 (19. 4.), str. 16, foto. (**Anton baron Codelli pl. Fahrenfeld**, 22. 3. 1875, Neapelj–26. 4. 1954, Porto Ronco pri Anconi.)
- Odvetnik lahko služi zgolj in samo pravu / Mojca Šimenc. - Nika, 2005, št. 29 (16. 2.), str. 14–16, foto. // Več kondicije kot pred 20 leti / Tone Fornezzi. - Polet, 2004, št. 22 (3. 6.), str. 44, foto. (Odvetnik dr. **Peter Čeferin** brani tiste, ki se jih drugi branijo.)
- Ivo Frbežar**, beletrist, prevajalec, publicist / Barbara Pance. - Sn, 2004, št. 70 (24. 3.), str. 12, foto. (Kaj pesnik rad bere, je, nakupuje, gleda.)
- Jože Gale** / Marjan Brezovar. - Rast, 2004, št. 6, str. 614–615, foto. // Prvi slovenski junak / Zdenko Vrdlovec. - Dn, 2004, št. 266 (28. 9.), str. 16, foto. // Umrl je Jože Gale. Režija Kekca ostaja živa / K. R. - Delo, 2004, št. 226 (27. 9.), str. 9, foto. // Jože Gale 1913–2004 / VI. Kavčič. - Svobodna misel, 2005, št. 19 (8. 10.), str. 20–21, foto. (Nekrologi.)

- Mihael Glavan** - avtor izredno obiskane razstave / Ksenija M. - Klasje, 2004, št. 6, 2004, str. 23, foto. // V njegovih rokah pisne dragotine slovenstva / Milan Markelj. - *Đl*, 2004 (11. 11.), str. 24, foto. (M. Glavan, vodja Rokopišne zbirke NUK, živi v Stični.)
- Polona Glavan** : poslušam, primerjam, analiziram / Tina Kozi, Urban Vovk. - *Literatura*, št. 173 (nov.) 2005, str. 57–68, foto. (Stičanka Polona Glavan je pisateljica in prevajalka.)
- Kristina Gorišek Novakovič** je bila prva slovenska pilotka - *Finance*, 2005, št. 48 (10. 3), str. 38, foto. (Pilotka je doma iz Stične.)
- August Gril** / Marija Makarovič. V.: Črmošnjiško-poljanska dolina in njeni ljudje. - Ljubljana, ZRC SAZU, 2005, str. 403–464, foto. (Grosupeljčan A. Gril pripoveduje o svojem rodu.)
- Ana Zobec Gril** - ustanovna članica OOO Grosuplje / Ana Vatovec. - *Zrno*, 2004, št. 85 (jan.), str. 13, foto. (Življenje in delo grosupeljske obrtnice.)
- Jaz sem ikona Televizije Slovenija / Igor Bratož. - *Žurnal*, 2004, št. 21 (4. 6.), str. 26–27, foto. // Jaz meščan, Janša vozač / Marko A. Krašič. - *Delo*, 2004, št. 250 (27. 10.), str. 6, foto. (**Sašo Hribar** o sebi in svojem delu.)
- Učil je tudi gospodarje / Milan Glavonjič. - *Sn*, 2004, št. 282 (4. 12.), str. 11, foto. (Dobropoljec **Fran Jaklič - Podgoričan**.)
- Novi ljubljanski pomožni škof je dr. **Anton Jamnik** / Ranka Ivelja. - *Dn*, 2005, št. 311 (16. 11.), str. 4, foto. // Hvaležen za dar vere / Bogomir Štefančič. - *D*, 2005, št. 47 (20. 1.), str. 3, foto. // Dr. Anton Jamnik imenovan za pomožnega ljubljanskega škofa. - *Novi glas*, 2005, št. 43 (24. 11.), str. 5, foto. // Avtoriteta ne pride z naslovom / Bogomir Štefančič. - *D*, 2005, št. 48 (27. 1.), str. 10–11, foto. // "Vi ste moji prijatelji..." / Tomaž Bukovec. - *NDn*, 2005, št. 350 (25. 12.), str. 5–6, foto. (Škof dr. Anton Jamnik je z Male ilove Gore.)
- Janez Janša** : Portret tedna / Rok Praprotnik. - *Delo*, 2004, št. 235 (9. 10.), str. 3, foto. // Karizmatični mračnjak / Sonja H. Vogrič. - *Dn*, 2004, št. 263 (25. 9.), str. 25, foto. // Janez Janša / Ali H. Žerdin, Martin Hvastja. - *Mladina*, 2005, št. 1 (5. 1.), str. 42–43, foto. // Janez Janša : portret tedna / Dejan Pušenjak. - *Delo*, 2005, št. 59 (12. 3.), str. 3, foto. // Vse najboljše, g. premier / Senka Šmarčan. - *Žurnal*, 2005, št. 32 (16. 9.), str. 32, foto. (Premier J. Janša predstavljen javno in zasebno.)
- Nika Janša : Sem Nika in nisem le Janševa hči / Bojan Traven. - *Jazz*, 2005, št. 6, str. 42–46, foto. (Nika Janša bo stara 18 let.)
- Miča Jarc. - V.: *Ilegalčki II*, Ljubljana, 2004, Društvo za proučevanje zgodovine, antropologije in književnosti, str. 25–26, foto. (**Mihaela Jarc Zajc** iz Višnje Gore je med vojno živela pri tujih ljudeh, ker so njeni starši sodelovali v odporu.)
- Dr. **Martin Jevnikar**, 1913–2004 : Neizbrisno zaslužen kulturnoprosvetni kronist / Janko Moder. - *Delo*, 2004, št. 12 (16. 1.), str. 10, foto. // Odšel je prof. Martin Jevnikar. - *Novi glas*, 2004, št. 1 (15. 1.), str. 8, foto. // Profesor Martin Jevnikar. - *Mladika*, 2004, št. 1 (feb.), str. 14, foto. // In memoriam prof. Martin Jevnikar / Lojzka Bratuž. - *Koledar GMD za leto 2005*, str. 200–201, foto. (Nekrologi.)
- Na večeru, posvečenem prof. Martinu Jevnikarju vročitev, odlikovanja RS. - *Pd*, 2005, št. 3 (5. 1.), str. 8, foto. // Posthumno priznanje RS prof. Martinu Jevnikarju / M. Rustja. - *Pd*, 2005, št. 9 (12. 1.), str. 9, foto. (Slovenski predsednik dr. Janez Drnovšek je posmrtno odlikoval dr. Martina Jevnikarja z redom za zasluge za vsestranski prispevek k slovenski kulturi in slovenstvu ter za vsa dejanja v dobro Slovencev v Italiji.)
- Za kulturni okraj / ce. - *D*, 2005, št. 5 (30. 1.), str. 14, foto. // Srečanje o delu Martina Jevnikarja / M. Rustja. - *Pd*, 2005, št. 93 (20. 4.), str. 9, foto. (O M. Jevnikarju in njegovem delu na srečanju v Peterlinovi dvorani v Trstu.)
- Ciril Jurčič**, ljudski igralec : Pajžbarjev pob, ki je postal Deseti brat / Ladislav Lesar. - *NDn*, 2004, št. 167 (20. 6.), str. 17, foto. (Jurčičev pranečak z Muljave.)

- Mirjam Kalin.** - Jana, 2005, št. 45 (8. 11.), str. 17, foto. (Mezzosopranistka s Perovega pri Grosupljem nominirana med desetimi kandidatkami za Slovenko let 2005.)
- Mezzosopranistke so čarovnice, matere ali zavržene ljubimke / Majda Hostnik. - Dn, 2005, št. 164 (18. 6.), str. 34, foto. (Mirjam Kalin - koncertna in operna pevka, živi na Perovem pri Grosupljem.)
- Prof. dr. **Jože Kastelic**, dolgoletni ravnatelj Narodnega muzeja, je umrl / Stane Gabrovec. Argo, 2003, št. 2, (izšlo maja 2004), str. 9–11, foto. (In memoriam.)
- Bibliografija Jožeta Kastelica (1989-2003) / Anja Dular. - Argo, 2003, št. 2, (izšlo maja 2004), str. 12–13.
- Lučka Koščak**, kiparka / Barbara Pance. - Sn, 2004, št. 115 (19. 5.), str. 13, foto.
- Bogata država ne pomeni kakovostnega življenja / Tea Černe. - Nedelo, 2004, št. 20 (16. 5.), str. 21, foto. // Ljudje, ki živijo v "bogatih državah", niso bogati! / Slovenija.svet, 2004, št. 7, str. [18-19], foto. (Kiparka, doma s Plešivice, živi v Ženevi.)
- Tone Kralj** v Pevmi. - Novi glas, 2005, št. 2 (20. 1), str. 8, foto. (Izšla je knjiga o Kraljevih poslikavah v Pevmi.)
- Božične melodije so odmevale v objemu sedemdesetletnih poslikav Toneta Kralja / (vip.) Pd, 2005, št. 7 (9. 1.), str. 10, foto. (Erika Jazbar je v Pevmi predstavila svojo knjigo o Kraljevih poslikavah.)
- Poklon Tonetu Kralju v besedi in glasbi. - Novi glas, 2005, št. 46 (15. 12.), str. 6+15, foto. (Prof. Veronika Koršič Zorn je predstavila delo Toneta Kralja, objavljen je celoten govor.)
- Janez Lesjak st.** : Za ustanovitev turističnega društva je bila kriva jama / M. S. - Grosupeljski odmevi, št. 8/9 (avg.-sep.), str. 9, foto. (J. Lesjak je eden najstarejših in najbolj znanih ljudi, ki so krojili povojno zgodovino Grosupljega.)
- Skupaj smo vse zmogli. - Lipov list, 2005, št. 5–6, str. 88, foto. (Odlomek iz intervjuja o začetkih turizma po vojni v Sloveniji in Grosupljem z okolico.)
- Krošnjar, Kostelka in črednik / M. L. - S. - Dl, št. 43 (27. 10.), str. 24, foto. (Grosupeljčan **Marjan Obranovič** - Kuželičan, po rodu s Kostelskega, je izdelal tri kipe iz lesa.)
- 50 nadškofovih let / Franci Petrič. - D, 2005, št. 5 (30. 1.), str. 3, foto. (Dr. **Franc Perko** je doma s Krke.)
- Pogovor s **Stanetom Peterlinom** / Matjaž Mastnak. - Proteus, 2004, št. 5 (jan.), str. 196–202, foto. (Biolog in naravovarstvenik živi na Grosupljem.)
- Veruška, Alenka, Matjaž in Dobruška Podkoritnik.** - V.: Ilegalčki II, Društvo za proučevanje zgodovine, antropologije in književnosti, Ljubljana, 2004, str. 103–111, foto. (Otroci znanega grosupeljskega zdravnika so med vojno živeli pri tujih ljudeh, ker so bili njihovi starši odsotni zaradi sodelovanja v odporu.)
- Skromna sreča **Angelce Škufca** / Žana Kapetanović. - Jana, 2004, št. 7 (17. 2.), str. 38–39, foto. (Pri 71. letih je zasvetila prva žarnica v pisateljičinem skromnem domu.)
- "Tvoje zgodbe so prekratke" / Silvester Čuk. - Ognjišče, 2005, št. 9, str. 15, foto. (Pisateljica živi v Dednem Dolu pri Višnji Gori.)
- P. Alojzij Štrubelj** / J. - D, 2005, št. 2 (9. 1.), str. 29, foto. (Nekrolog. Pater A. Štrubelj je bil doma iz Paradišča pri Šmarju - Sapu.)
- Dr. Zvone Štrubelj : Nikoli se ne bomo dovolj nahranili iz svojih korenin / Igor Ahačevčič. - Naš kraj, 2005, št. 9 (okt.), str. 9–11, foto. // Zvone Štrubelj o svojem pastoralnem delu med Slovenci v Nemčiji in svetniškem liku msgr. Jakoba Ukmarja / Jurij Paljk. - Novi glas, 2005 (17. 3.), str. 5, foto. (Z. Štrubelj je iz Zdenske vasi.)
- Življenje in delo **Vide Taufer** / Boštjan Božič. - Jezik in slovstvo, 2004, št. 6 (nov.-dec.), str. 67–79. (V. Tauferjeva je po vojni učila v Stični.)

GROSUPLJE - MESTO

*Marko Podvršnik**

V Uradnem listu Republike Slovenije, št. 121/05, z dne 30. 12. 2005 je bil objavljen Sklep Vlade Republike Slovenije o podelitvi statusa mesta 16 slovenskim naseljem, med drugimi tudi naselju Grosuplje, ki ima več kot 7.000 prebivalcev.

15. a člen Zakona o lokalni samoupravi določa:

"Mesto je večje urbano naselje, ki se po velikosti, ekonomski strukturi, prebivalstveni gostoti, naseljenosti in zgodovinskem razvoju razlikuje od drugih naselij. Mesto ima več kot 3.000 prebivalcev. Naselje pridobi status mesta z odločitvijo vlade".

Občinski svet Občine Grosuplje je že v letu 2000 sprejel sklep da se (takrat še v pristojnosti Državnega zbora RS) poda pobuda, da se naselju Grosuplje podeli status mesta.

Sama podelitev statusa mesta ne prinaša nobenih obveznosti in tudi ugodnosti ne. Gre le za simbolično podelitev, pred naseljem Grosuplje se bodo lahko postavile table tudi z napisom Grosuplje - mesto in Grosupeljčani se bodo lahko tudi "pohvalili", da so meščani.

Povsem nekaj drugega pa je status "mestne občine"!

Njeno vsebino in okvirne kriterije določa 16. člen Zakona o lokalni samoupravi. Na kratko: "Mesto lahko dobi status mestne občine, če ima najmanj 20.000 prebivalcev in najmanj 15.000 delovnih mest".

Občina Grosuplje ima 17.000 prebivalcev, zato še ne izpolnjuje zakonskih meril za "mestno občino".

*Univ. dipl. prav., direktor uprave Občine Grosuplje.

DIŠEČ, OKUSEN,
SOČEN IN HRUSTLJAV.

KOŠČEK KULTURE,
BOGASTVA NARAVE
IN VESELJA VSAKEGA DNE.

KRUH.

Pleteno srce

Iz naših peči diši po pravkar spečenem kruhu že več kot pol stoletja. Za najvišjo kakovost pa si od nekdaj prizadevamo z enako vnemo. Verjamemo namreč, da lahko dober kruh pripravimo le s pravim odnosom do dela in iz najboljših sestavin. Zato naši mojstri peki vsak kosček kruha pripravljajo enako skrbno in z ljubeznijo.

Prizadevamo si za ohranjanje najboljšega iz slovenske pekarske dediščine. Zato smo obudili postopek priprave tradicionalnega Pletenega srca, vrhunskega izdelka domače obrti, in druge mojstrske izdelke iz naše preteklosti. Svoje znanje, izkušnje in veselje do peke prenašamo na mlajše rodove, ki jih je med nami vedno več, v našo pekarno pa prinašajo mladostno vnemo.

Radi vam ponujamo najboljše, vas razvajamo in navdušujemo z bogato ponudbo in odličnim okusom. Da bi v vaših očeh ostali najboljša pekarna.

**Pekarna
Grosuplje**

IMOS

Holding

IMOS HOLDING, UPRAVLJANJE

POVEZANIH DRUŽB, D.D., LJUBLJANA

DUNAJSKA 56, P.P. 2636, 1001 LJUBLJANA

ŽE VEČ KOT 40 LET NEPOGREŠLJIVI V PROFESIONALNIH KUHINJAH

Naš profesionalni program gostinske opreme KOGAST obsega:

- termično opremo Kogast 600, 700 in 900 v klasični ali mostni izvedbi
- nevtralno opremo KOGAST
- samopostrežne linije v stacionarni in mobilni izvedbi
- računalniški nadzor kuhinjske opreme, skladen s HACCP načeli

Načrtujemo kuhinjsko tehnologijo, imamo najbolj razširjeno servisno mrežo in smo zastopnik za profesionalno kuhinjsko posodo ter pripomočke francoskega proizvajalca De Buyer, zato vas

VLJUDNO VABIMO, DA NAS OBIŠČETE

KOVINASTROJ GASTRONOM

TOVARNA GOSTINSKE OPREME d.d., GROSUPLJE
Adamičeva c. 36, 1290 GROSUPLJE, Slovenija
Tel.: +386 (0)1/78 66 300 N.C., Fax: +386 (0)1/78 66 310
E-mail: info@ko-gast.si, [Http://www.ko-gast.si](http://www.ko-gast.si)

G - M & M proizvodnja in marketing, d.o.o.

Brvace 11, 1290 Grosuplje, Slovenija

tel.: n.c. (01) 7866-500, faks: (01) 7863-023 www.g-mm.si E-mail: gmm@g-mm.si

Poleg naše osnovne dejavnosti, ki je proizvodnja električnega orodja, priključkov in pribora, družba

G - M & M nudi tudi sledeče storitve:

- projektiranje in izvedba električnega ročnega orodja, pribora in priključkov
- laserski razrez vseh vrst pločevin
- obdelavo vseh vrst materialov na CNC obdelovalnih centrih
- montaža in zaključna dela

električno orodje

vrtno električno orodje

gospodinjiski aparati

visokotlačni čistilniki

in kompresorji

električno orodje in pribor

za industrijo in obrt

profesionalno orodje

univerzalni pribor

za električno orodje

varnostna tehnika za hiše

in stanovanja, hotele,

pisarne in delavnice

cilindrični vložki in ključi

ključavnice-obešanke

cilindrični vložki

varnostni sistemi

električne in bencinske

rotacijske kosilnice,

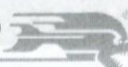
kosilnice z nitjo,

okopalnik in drugo vrtno orodje

 BLACK & DECKER®

DEWALT®

delor

Piranha

DOM®

Vaš ključ.

VARNOSTNI SISTEMI DOM

A **BLACK & DECKER** COMPANY

CORBIN

CORBIN VARNOSTNA TEHNIKA

SANDRIGARDEN

www.g-mm.si

novosti, ceniki,
servisi, nasveti,
zunajkataloška
ponudba

Servis: G - M & M, Brvace 11, 1290 Grosuplje

Tel. servis: (01) 7866-573, 7866-572

Faks: (01) 7861-021, e-pošta: servis@g-mm.si

delovni čas:

ponedeljek – petek: 8. – 18. ure

sobota 8. – 12. ure

winterhalter

Winterhalter Gastronom d.o.o.

Profesionalni pomivalni stroji in sistemi

Adamičeva 40, 1290 Grosuplje

Telefon: +386 (01) 7863 445, 7863 446

Telefax: +386 (01) 7863 444

internet: www.winterhalter-gastronom.si

AvtoTransporti Kastelec

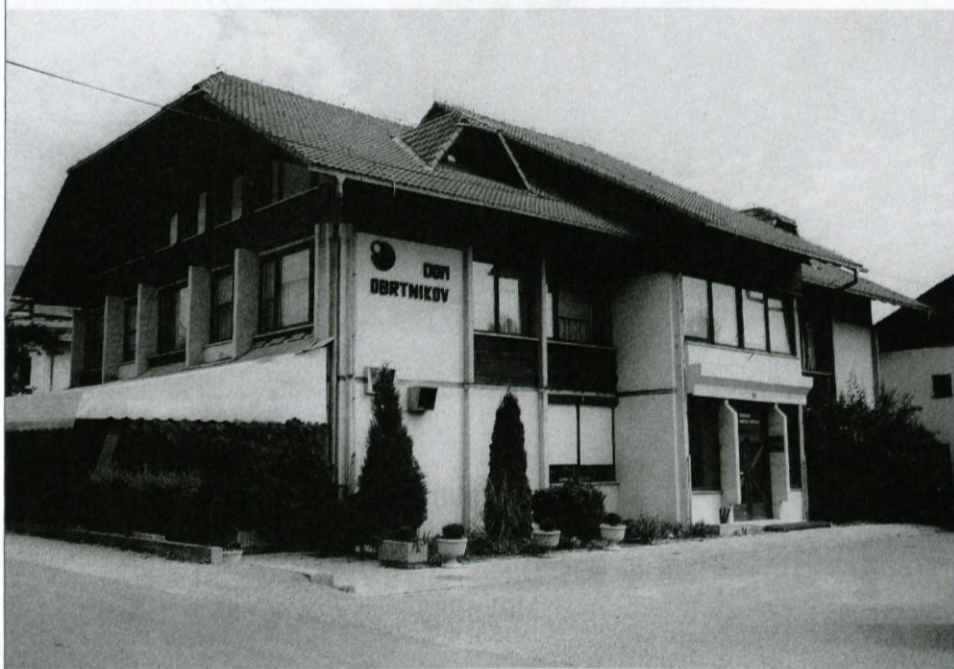
Adamičeva 57,
1290 Grosuplje,
Slovenija

Tel. +386 (0)1 78 88 050

Fax +386 (0)1 78 88 061

E-mail: lado.kastelec@siol.net

O B M O Č N A OBRTNA ZBORNICA G R O S U P L J E

40 let
naša prihodnost je čisto okolje

**JAVNO KOMUNALNO PODJETJE
GROSUPLJE d.o.o.**

Cesta na Krko 7
1290 GROSUPLJE
telefon h.c.: 01/786 23 11
telefaks: 01/786 13 89

- ▶ INSTALACIJE
- ▶ TRGOVINA
- ▶ INŽENIRING
- ▶ SERVIS

D.O.O., CESTA NA KRKO 9, 1290 GROSUPLJE

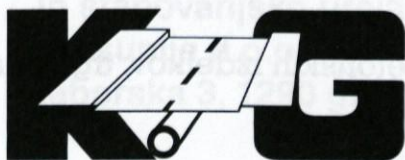
Tel.: 01 786 26 22; 786 36 20

Fax: 01 786 46 21

Anton *Pivnica
in Pivovarna*

Pričakujemo vas z izbrano ponudbo jedi in pijač.
Gotovo vas bodo zamikale katere izmed pivskih jedi.
Žejo pa si boste lahko pogasili z izvrstnim domačim
kvasnim pivom Anton, varjenim po izvirnem nemškem
starograjskem receptu.

Gostilna, pivnica in pivovarna Anton
Gasilska cesta 3, 1290 Grosuplje
tel.: 786 50 73

KOMUNALNE GRADNJE d.o.o.

1290 Grosuplje, Gasilska cesta 5

Tel.: (01) 7860-360, 7818-100, fax: (01) 7862-255

E-mail: kkg@siol.net

Komunalne gradnje d.o.o., Grosuplje, Gasilska cesta 5 gradi vodovode, kanalizacije, ceste, ureja zemljišča, nudi strojne in prevozne usluge, vzdržuje občinske ceste, ter izvaja druga dela po dogovoru.

Proizvodnja betonskih izdelkov, trgovina in transporti

1290 Grosuplje, Rožna dolina 9, SLO

Tel.: 00 386 (0)1 78-63-363, 78-63-364, 78-63-365

trgovina: 78-63-366

Fax: 00 386 (0)1 78-64-464

GSM: 070 660 500

E-mail: gramat.gril@siol.net

BLAGOVNI CENTER

Dolenjske Toplice

Tel.: 00 386 (0)7 306-56-95, 306-56-82

Fax: 00 386 (0)7 306-54-54

BLAGOVNI CENTER

Rudnik - Kočevje

Tel.: 00 386 (0)1 895-56-25, Fax: 895-46-50

**zavod za prostorsko, komunalno
in stanovanjsko urejanje
grosuplje d.o.o.
taborska 3, 1290 grosuplje**

POSREDUJEMO PRI PROMETU Z NEPREMIČNINAMI

- ZAGOTAVLJANJE VARNEGA NAKUPA, PRODAJE IN ODDAJE NEPREMIČNIN
- CELOVITA PONUDBA NEPREMIČNIN ZA NAKUP, PRODAJO IN NAJEM
- SKLEPANJE KUPOPRODAJNIH POGODB IN ZEMLJIŠKOKNJIZNI PREPIS
- CENITEV NEPREMIČNIN
- POMOČ PRI PRIDOBIVANJU DOKUMENTACIJE ZA GRADBENO DOVOLJENJE
- PROJEKTIRANJE STANOVANJSKIH, POSLOVNIH IN GOSPODARSKIH OBJEKTOV

telefon h.c.: (01) 781-03-20

fax: (01) 781-03-34

GSM: 041 683 532

E-pošta: zpksu@siol.net

NADSTREŠKI ZA AVTOMOBILE NA DVEH PODPORNH STEBRIH

Sintex d.o.o.

Župančičeva 34, 1290 Grosuplje, Slovenija
 Tel.: +386 1 786 55 85, Fax: +386 1 786 15 34
 Mobilni tel.: +386 41 621 473
 Internet: www.sintex.si, E-pošta: sintex@sintex.si

Magro

OZ Magro, Grosuplje z.o.o.

Ob Grosupeljščici 1b, 1290 Grosuplje, Slovenija

Tel.: 01/786 61 10, Fax: 01/786 61 24

E-pošta: magro@oz-magro.si

RAČUNOVODSKE STORITVE:

- Vodenje poslovnih knjig za družbe ter samostojne podjetnike
- Izdelava računovodskih izkazov in računovodskega poročila
- Izdelava davčnih bilanc in davčnih napovedi
- Davčno svetovanje

FINANČNE STORITVE

- Izdelava investicijskih programov
- Svetovanje pri naložbah, financiranju in pridobivanju sredstev

IZVAJANJE GRADBENIH DEL

motvoz

od 1920

Tekstilna tovarna **Motvoz in platno d.d.**
Taborska 34, 1290 Grosuplje, Slovenija

Tel.: +386 (0) 1 78 88 100

Faks: +386 (0) 1 78 88 156

Internet: <http://www.motvoz.si>

E-mail: info@motvoz.si

POLIPROPILENSKI IZDELKI

Tkanine

Vreče

Kontejner vreče

Veziva in rafija

Štapel vlakna

Vrvi in vrvarski izdelki

Vlakna za armiranje betona

IZDELKI IZ NARAVNIH

MATERIALOV (konoplja, lan, juta)

Motvozi

Vrvi in vrvarski izdelki

PROGRAM FOLIJ

Folije za gradbeništvo

Prekrivne folije za kmetijstvo

Silažne folije

Termokrčljive folije

Folije za strojna pakiranja

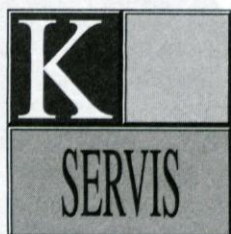
Stretch folije

Folije za kaširanje

Potiskane folije za pakiranje
v živilski industriji

Folije za mlekarstvo industrijo

Barierne folije

KOVINASTROJ SERVIS

d.o.o.

**Podjetje za montažo,
servisiranje in prodajo
gostinske opreme**

**Adamičeva c. 36
1290 Grosuplje, Slovenija**

Telefon: 01/7862-274, 7865-860

E-mail: k.servis@ko-gast.si

Telefax: 01/7862-275

- * stroji za pomivanje, dezinfekcijo in sušenje v medicini
- * laboratorijski pomivalno dezinfekcijski stroji
- * stroji za pomivanje, dezinfekcijo in sušenje v farmaciji
- * parni sterilizatorji SAUTER BELIMED
- * sredstva za pomivanje, dezinfekcijo, izpiranje - **neodisher**
- * termostatske kopeli, merilna tehnika - **LAUDA**

BELIMED d.o.o

Kosovelova cesta 2

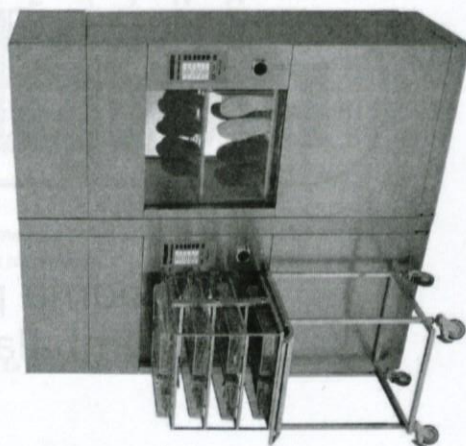
SI-1290 Grosuplje

Tel.: +386 1 7866-010

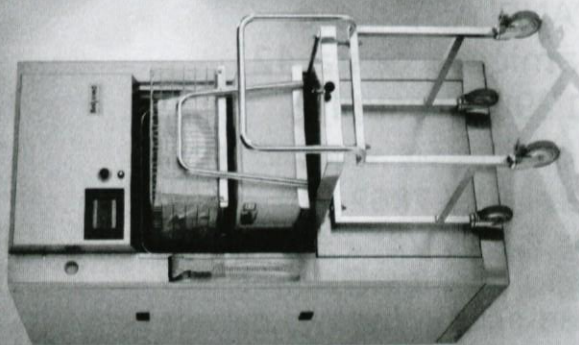
Fax.: +386 1 7866-011

E-mail: info@belimed.si

www.belimed.si

Termodezinfektor
tip WD 250

Medicinski parni sterilizator
tip MST-V

Belimed
Infection Control

Proizvodnja plastične embalaže

Izdelujemo najrazličnejše posode, kozarce, pladnje in drugo embalažo iz polistirena in polipropilenskih ter polietilenskih folij lastne proizvodnje. Naše izdelke lahko poljubno obarvamo in potiskamo.

Poleg raznovrstnih standardnih izdelkov izdelujemo tudi embalažo poljubnih dimenzij po naročilu. Vse potrebne načrte pripravimo v razvojnem oddelku, v lastni orodjarni pa orodja.

Za več informacij smo vam na voljo na spodnjih naslovih.

PANPLAST d.o.o.
Adamičeva cesta 42
1290 Grosuplje

Tel. : 01 / 7862 500

Fax. : 01 / 7863 443

E mail : panplast@siol.net

Spletna stran : <http://www.panplast.si>

VETERINA DOBRO-GROSUPLJE

d.o.o. Ljubljanska c. nh., Ivančna Gorica

Telefon Ivančna Gorica: 01/7877-111, dežurni tel.: 041 327 716

Telefon Grosuplje: 01/7862-850

- Opravlja neprekinjeno dežurno službo zdravstvenega varstva živali,
- Odkriva in zatira kužne bolezni živali,
- Opravlja umetno osemenovanje govejih plemenic, odkriva in odpravlja plodnostne motnje,
- Zdravstvena oskrba in preventivna cepljenja malih živali
- Kirurški posegi pri malih živalih
- Sterilizacija in kastracija malih živali
- Svetovanje pri reji in prehrani
- Prodaja zdravstvenih pripomočkov in hrane za male živali

ZDRAVSTVENA OSKRBA:

- umetno osemenjevanje
- strokovni delavci Veterine Dobro-Grosuplje d.o.o., Ivančna Gorica, 24 ur dnevno skrbijo za zdravljenje bolnih živali, preprečevanje kužnih bolezni, osemenjevanje govejih plemenic in izdajo zdravstvenih spričeval.
- korekcija parkljev
- oštevilčenje in registracije živali - govedov

**tovarna kovinske opreme
in procesnih sistemov d.d.**

1290 Grosuplje, Industrijska 5, Slovenija

telefon h.c.: 01/7888-400, telefax: 01/7888-405

TRR: 03100-1005375127, ID št.: 58007059

internet: www.kops.si, e-mail: info@kops.si

IMOS, PROJEKTIRANJE, INŽENIRING,
TEHNIČNO SVETOVANJE IN GRADNJE, D.D., LJUBLJANA
DUNAJSKA 56, P.P. 2599, 1001 LJUBLJANA

Uresničitev naložbenih idej...

Poslanstvo naše družbe je uresničitev naložbenih idej v okviru zastavljenih ciljev. To postavlja temelje za zaupanje naših poslovnih partnerjev, saj vedo, da bodo njihova ob začetku projekta postavljena pričakovanja, ob koncu tudi izpolnjena.

IMOS, PROJEKTIRANJE, INŽENIRING,
TEHNIČNO SVETOVANJE IN GRADNJE, D.D., LJUBLJANA
DUNAJSKA 56, P.P. 2599, 1001 LJUBLJANA
TELEFON 01 473 33 10, 300 53 60
FAKS 01 473 33 78, 231 91 84
E-MAIL INFO@IMOS.SI
WWW.IMOS.SI

Bomax

Muljava 22a
1295 Ivančna Gorica
Tel.: +386 (0)1 78 76 386
+386 (0)1 78 76 510
Fax: +386 (0)1 78 76 367

www.bomax.si
e-mail: bomax@bomax.si

Poslovne enote:

- 01 **MULJAVA 22a**,
tel.: 01/787 63 67
- 02 **RIBNICA**, Ljubljanska 1,
tel.: 01/836 21 74
- 03 **LJUBLJANA**, Bežigradski dvori, Peričeva 35,
tel.: 01/436 30 93
- 04 **FRIZERSKI SALON**, Muljava 22a,
tel.: 01/787 63 67
- 05 **BLED**, Cesta svobode 10,
tel.: 04/574 43 40
- 07 **GROSUPLJE**, Adamič center, Taborska c. 4,
tel.: 01/787 32 66
- 08 **NOVO MESTO**, Bršljin - Hedera,
tel.: 07/337 73 70
- 11 **KRANJ**, Mercator center
tel.: 04/204 24 02
- 12 **IVANČNA GORICA**, center Žolnir,
tel.: 01/786 90 23
- 13 **TREBNJE**, Mercator center
tel.: 07/348 20 54
- 14 **DOMŽALE**, Cesta talcev 4, Mercator center
tel.: 01/724 41 80

TRAIG

TRANSPORTNO PODJETJE d.d.
CESTA 2. GRUPE ODREDOV 15
1295 IVANČNA GORICA

UPRAVA:

centrala: ++386 (0) 1 788 78 70
direktor: ++386 (0) 1 788 78 65
GSM: ++386 (0)41 703 281

fax: ++386 (0) 1 788 78 64

E-mail: traigdd.ivg@siol.net
http://www.traig.si

*Podjetje opravlja javni prevoz stvari v
notranjem in mednarodnem tovornem prometu.*

UNIVERSAL
OBRTNO PODJETJE d.d.
IVANČNA GORICA

**PESKOKOP
PODSMREKA** d.o.o.

Malo Hudo 4a, Iv. Gorica

Malo Hudo 4a, 1295 Ivančna Gorica

Uprava telefon: (01) 78-69-410, fax: (01) 78-69-411

Peskokop telefon: (01) 78-84-002

PROIZVODNJA IN PRODAJA:

- *peščenih agregatov za betone in malte*
- *nežganega dolomita za uporabo v industriji izolacijskega materiala*
- *gramoza za temeljenje v gradbeništvu in za nasipe v cestogradnji*
- *rizlja za izdelavo drenaž in posip pri urejanju dvorišč in parkov*

STORITVE:

- *prevozi s kiper kamioni*
- *gredanje vozišč in dvorišč z gredanjem*
- *izkopi in ureditve z mini bagrom*
- *večji izkopi z bagrom*
- *nakladanje razsutih materialov z zgibnim nakladalnikom*

ZA VEČJA NAROČILA SE PRIPOROČAMO
IN NUDIMO POPUSTE!

PII
inženiring d.o.o.

REMA G d.o.o.

družba za trgovino,
storitve in zastopstva

- SALON KOPALNIC
- ADAPTACIJE
- STROJNE INSTALACIJE
- POLAGANJE KERAMIKE

☎ 01 7862-091, 041 381-871
Grosuplje, IOC Brezje 34

**LIVAR, Proizvodnja in obdelava ulitkov, d.d.
IVANČNA GORICA, Ljubljanska cesta 43**

Telefon: +386 (01) 786 99 00

Telefax: +386 (01) 787 73 81

<http://www.livar.si>

e-mail: uprava@livar.si

e-mail: info@livar.si

e-mail: prodaja@livar.si

Družba s trdno 50 letno tradicijo

V delniški družbi Livar s svojimi izkušnjami in znanjem izdelujemo in obdelujemo kakovostne ulitke iz sive, nodularne in jeklo litine.

Naši izdelki se doma in po svetu uporabljajo v kmetijski mehanizaciji, avtomobilski industriji, strojegradnji, industriji bele tehnike in za armature.

Večino svojih izdelkov prodamo na trgu evropske skupnosti.

Doma smo najbolj prepoznani po kanalskem programu lastne blagovne znamke, ki ima na domačem trgu visok tržni delež.

Družbo Livar sestavljajo:

v Sloveniji:

Profitni center livarna Ivančna Gorica

Profitni center livarna Črnomelj

Profitni center mehanska obdelava

in

na območju bivše Jugoslavije:

Topola Livar Group a.d.- nekdanja Zastava Livnica Topola

Jelšingrad Livar a.d.- nekdanja Jelšingrad livnica čelika iz Banjaluke.

Livarjev strateški cilj je postati ena večjih in najkvalitetnejših livarn sive in nodularne litine v JV Evropi, za kar se skupaj z zaposlenimi v povezanih družbah prizadeva 1396 delavcev.

Certified ISO/TS 16949 by

Certified ISO 14001 by

montažne zgradbe

 Trimo

www.trimo.si

strehe in fasade

jeklene konstrukcije

vaš poslovni partner

tiskarna • založba • fotokopirnica

PARTNER
graf d.o.o.

1290 GROSUPLE, Kolodvorska 2

Telefon: (01) 786 11 77

(01) 786 15 86

(041) 351 773

Telefax: (01) 786 15 87

E-mail: partner.graf@siol.net

triglav

Paradišje
1293 Šmarje
PE Brezje pri
1290 Grosuplje
Tel: 01/786-05-63
Fax: 01/786-26-87
E-mail: info@klimatizacija.si
Internet: www.klimatizacija.si

V poslovalnicah Grosuplje, Ivančna Gorica in Videm-Dobrepolje

svetujemo in opravljamo bančne storitve za prebivalce, pravne osebe in zasebnike na področjih

- kreditiranja
- varčevanja
- zbiranja depozitov
- investicijskega bančništva
- plačilnega prometa v domovini in s tujino

Z veseljem vas pričakujemo!

ljubljska banka

Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana

Podružnica Moste

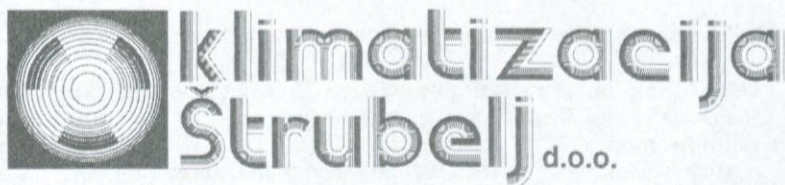

Instalacije · grosuplje

DRUŽBA ZA PROJEKTIRANJE IN IZVAJANJE STROJNIH INSTALACIJ d.d.
ADAMIČEVA 51, 1290 GROSUPLJE, SLOVENIJA
Telefon: (01) 78 88 500 • Telefax: (01) 78 88 520

IZVAJAMO INSTALACIJE:

**CENTRALNIH KURJAV,
VODOVODA, PLINA,
PREZRAČEVANJA IN IZOLACIJE!**

Paradišče 9
1293 Šmarje - Sap
PE Brezje pri Grosuplju 36
1290 Grosuplje
Tel.: 01/786-05-65, 01/786-26-86
Fax: 01/786-26-87
E-mail: info@klimatizacija.si
Internet: www.klimatizacija.si

REPUBLIKA SLOVENIJA

UPRAVNA ENOTA GROSUPLJE

Kolodvorska 2, 1290 GROSUPLJE

Tel.: 01 7810 900 / Fax: 01 7810 919

e-naslov: ue.grosuplje@gov.si<http://upravneenote.gov.si/upravneenote/grosuplje/>

Za opravljanje drugih upravnih nalog je na podlagi Uredbe o teritorialnem obsegu upravnih enot organizirana Upravna enota Grosuplje, ki **na prvi stopnji odloča o upravnih stvareh iz državne pristojnosti**, ima pa tudi del pospeševalne in nadzorstvene funkcije v prostoru, ki ga pokriva.

Upravna enota Grosuplje po velikosti spada med srednje velike upravne enote in pokriva območje treh občin in sicer Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje.

Teritorij: 464 km²

število prebivalcev: 34.357

število občin: 3

število krajevnih uradov: 2

število naselij: 228

Upravno enoto Grosuplje vodi načelnica NEVENKA DOLGAN, univ.dipl.prav.

Znotraj UE so organizirane notranje organizacijske enote oziroma oddelki:

- **Oddelek za upravno notranje zadeve in kmetijstvo**, ki ga vodi Marija Planina, univ.dipl.inž.agr., znotraj oddelka je organiziran **Referat za upravno notranje zadeve**, ki ga vodi Marija Vidrih, dipl.upr.org., referat ima kot način dela tudi dva krajevna urada **Ivančna Gorica in Dobrepolje**
- **Oddelek za okolje, prostor in gospodarstvo**, ki ga vodi Janja Slapšak Gorec, univ.dipl.inž.arh., in
- **Oddelek za občo upravo, druge upravne naloge in skupne zadeve**, ki ga vodi Dragica Urbas, dipl.upr.org., znotraj oddelka je **Glavna in sprejemna pisarna**, ki jo vodi Zvonka Gabrijel, dipl.upr.org.

Upravna enota Grosuplje veliko pozornost posveča kakovosti opravljenega dela, zadovoljstvu strank in zaposlenih, zato je leta 2002 s strani Slovenskega inštituta za kakovost prejela certifikat kakovosti ISO 9001:2000.

Nevenka Dolgan, univ.dipl.prav.
načelnica

